

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra politologie

**Kvalita demokracie na argentinské periferii:
případy Chaca a Corrientes**

Disertační práce

Autor: Ondřej Plachý
Studijní obor: 6701V027 Latinskoamerická studia
Studijní program: B6701 Politologie
Forma studia: Prezenční

Vedoucí práce: doc. Mgr. Karel Kouba, Ph.D., M.A.

Olomouc, 2020

Zadání disertační práce

Autor: Mgr. Ondřej Plachý

Studium: F12160

Studijní program: P6701 Politologie

Studijní obor: Latinskoamerická studia

Název disertační práce: **Kvalita demokracie na argentinské periferii: případy Chaca a Corrientes**

Název disertační práce AJ: Quality of Democracy on the Argentinian Periphery: Cases of Chaco and Corrientes

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Dizertační práce se zabývá problematikou kvality demokracie v argentinských provinciích. Teoretickou část věnuje diskuzi nad problémy spojenými s aktuálními komparativními studii demokracie subnacionálních režimů a ukazuje jejich limity, mezi které patří absence širší diskuze o neliberálních praktikách a strukturách, zahrnutí nestátních aktérů a kulturních proměnných, a nedostatečného teoretického rozlišování mezi politickými režimy a systémem sociální dominance.

Druhá kapitola obsahuje dvě případové studie provincií Chaco a Corrientes. Podrobně se v ní zabývám vznikem lokálních elit a budováním systému sociální dominance, u kterého posuzuji i proběhlé změny v období 1983-2015. Kromě toho se podrobněji zabývám informacemi o využívání neliberálních praktik a struktur ze strany vládních elit. Docházím k závěru, že i přes odlišné trajektorie se systémy sociální dominance postupně stávaly podobné. Lišily se ale v rozsahu – v Corrientes využívala exekutiva neliberální praktiky a struktury častěji a ve větším rozsahu, aniž by to ohrožovalo její dominantní pozici.

Práce ve třetí kapitole hodnotí chování důležitého nestátního aktéra - lokálního deníku Diario Norte - na udržování sociální kontroly a sebezprezentaci státních elit. Prostřednictvím obsahové analýzy analyzuje fungování deníku v Chacu a Corrientes, přičemž zkoumá vliv média na budování image státu jakožto dominantního sociálního aktéra pro řešení problémů společnosti. Závěr kapitoly na základě dat prokázal, že obě dvě verze Diario Norte měly zcela odlišné chování, které záviselo na jejich vztahu k vládní koalici.

V poslední části práce přináší detailnější informace z etnografického pozorování v kombinaci s 16 nahranými rozhovory. Tato část se podrobně zabývá problematikou sociální kontroly (poslušnost, participace, legitimita) a jejím vlivem na posilování image státu. Zároveň hledá kontradikce mezi proklamovanou demokratičností fungování provincie a neliberálními praktikami a strukturami, které chápe jako nezbytné pro zachování efektivity vlády. Jednou z vysvětlujících teorií, které jejich existenci umožňují, je nejasně vymezená hranice mezi státem a společností. Ta utvářela šedou zónu, ve které nebylo možné odlišit osobní a státní zájmy. Důležitým zjištěním je, že chybějící legitimitu státu nahrazuje participace, která v prostředí periferie znamená jedinou možnou strategii přežití pro střední třídu.

Klíčová slova: *subnacionální režimy, neliberální praktiky a struktury, obsahová analýza médií, antropologie státu, Argentina*

Mitchell, Timothy. 2006. „Society, Economy, and the State Effect.” In: Aradhana Sharma and Akhil Gupta (eds.). *Anthropology of the State: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 211–242.

Migdal, Joel S. 2001. *State in Society: Studying How States and Societies Transform and Constitute One Another*. Cambridge: Cambridge University Press.

Gupta, Akhil. 2006. „Blurred Boundaries: The Discourse of Corruption, the Culture of Politics, and the Imagined State.” In: Aradhana Sharma and Akhil Gupta (eds.). *Anthropology of the State: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 211–42.

Gervasoni, Carlos. 2010b. „Measuring Variance in Subnational Regimes: Results from an Expert-Based Operationalization of Democracy in the Argentine Provinces.” *Journal of Politics in Latin America* 2 (2): 13–52.

Behrend, Jacqueline, and Laurence Whitehead (eds.). 2016a. *Illiberal Practices: Territorial Variance within Large Federal Democracies*. Baltimore: John Hopkins University Press.

Garantující
pracoviště: Katedra politologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. Mgr. Karel Kouba, Ph.D., M.A.

Datum zadání závěrečné práce: 30.5.2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto disertační práci vypracoval pod vedením svého školitele doc. Mgr. Karla Kouby, Ph.D., M.A. samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne 15. 9. 2020

Poděkování

Děkuji svému vedoucímu práce Karlu Koubovi. Dále děkuji celému týmu BRIZOLIT ze Západočeské univerzity, Jaroslavu Bílkovi za přečtení a komentáře a všem dalším, kteří mě podporovali.

Anotace

PLACHÝ, ONDŘEJ. 2020. *Kvalita demokracie na argentinské periferii: případy Chaca a Corrientes*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, s. 218, Disertační práce.

Dizertační práce se zabývá problematikou kvality demokracie v argentinských provinciích. Teoretickou část věnuje diskuzi nad problémy spojenými s aktuálními komparativními studii demokratičnosti subnacionálních režimů a ukazuje jejich limity, mezi které patří absence širší diskuze o neliberálních praktikách a strukturách, zahrnutí nestátních aktérů a kulturních proměnných, a nedostatečného teoretického rozlišování mezi politickými režimy a systémem sociální dominance.

Druhá kapitola obsahuje dvě případové studie provincií Chaco a Corrientes. Podrobně se v ní zabývám vznikem lokálních elit a budováním systému sociální dominance, u kterého posuzuji i proběhlé změny v období 1983–2015. Kromě toho se podrobněji zabývám informacemi o využívání neliberálních praktik a struktur ze strany vládních elit. Docházím k závěru, že i přes odlišné trajektorie se systémy sociální dominance postupně stávaly podobné. Lišily se ale v rozsahu – v Corrientes využívala exekutiva neliberální praktiky a struktury častěji a ve větším rozsahu, aniž by to ohrožovalo její dominantní pozici.

Práce ve třetí kapitole hodnotí chování důležitého nestátního aktéra – lokálního deníku *Diario Norte* – na udržování sociální kontroly a seberepresentaci státních elit. Prostřednictvím obsahové analýzy analyzuje fungování deníku v Chacu a Corrientes, přičemž zkoumá vliv média na budování image státu jakožto dominantního sociálního aktéra pro řešení problémů společnosti. Závěr kapitoly na základě dat prokázal, že obě verze *Diario Norte* měly zcela odlišné chování, které záviselo na jejich vztahu k vládní koalici.

V poslední části práce přináší detailnější informace z etnografického pozorování v kombinaci s 16 nahranými rozhovory. Tato část se podrobně zabývá problematikou sociální kontroly (poslušnost, participace, legitimita) a jejím vlivem na posilování image státu. Zároveň hledá kontradikce mezi proklamovanou demokratičností fungování provincie a neliberálními praktikami a strukturami, které chápe jako nezbytné pro zachování efektivitu vlády. Jednou z vysvětlujících teorií, které jejich existenci umožňují, je nejasně vymezená hranice mezi státem a společností. Ta utvářela šedou zónu, ve které nebylo možné odlišit osobní a státní zájmy. Důležitým zjištěním je, že chybějící

legitimitu státu nahrazuje participace, která v prostředí periferie znamená jedinou možnou strategii přežití pro střední třídu.

Klíčová slova: *subnacionální režimy, neliberální praktiky a struktury, obsahová analýza médií, antropologie státu, Argentina*

Annotation

PLACHÝ, ONDŘEJ. 2020. *Quality of Democracy on the Argentinian Periphery: Cases of Chaco and Corrientes*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, p. 218, Ph.D. Thesis.

This thesis deals with the topic of quality of democracy in Argentinian provinces. Theoretical chapter is dedicated to discussion about problems that stem from current comparative studies about subnational democracy and its regimes. The chapter exposes limits to the current comparative thinking by showing its limits – lack of broader discussion about illiberal practices and structures, inclusion of non-state actors and cultural variables, and insufficient theoretical difference between political regimes and systems of social dominance.

Second chapter presents two case studies of Chaco and Corrientes. It goes into detail about the process of construction of local elites and system of social dominance. For the latter, it deals with complex changes which happened between 1983 and 2015. Another part of this chapter deals with the use of illiberal practices and structures from the perspective of government elites. In conclusion it shows that trajectories in both cases became similar over time, despite of the origin of the provinces' elites. What differed was their extent – executive power in Corrientes used illiberal practices and structures more often and in greater extent, without being threatened by them.

Third chapter evaluates behavior of an important non-state actor – local newspaper *Diario Norte* – and judges its role in the process of maintenance of social control through elite self-presentation. It uses content analysis to judge the newspaper performance in Chaco and Corrientes, while considers its impact on building image of state as a dominant social actor for problem solving. Final of the chapter shows, based on collected data, that both version of *Diario Norte* played different roles in both provinces – this role depended on their relationship with governing coalition.

Last chapter brought more detailed information from ethnographic observation and 16 recorded interviews. It dealt with issues of social control (compliance, participation, legitimacy) and its impact on strengthening the image of state. It also tried to find contradiction between proclaimed democratic functioning of the province and its illiberal practices and structures. It stressed their importance in increasing the effectivity of government. One of theories that could explain proliferation and survival of illiberal structures and practices was the blurred boundary between state and society – this creat-

ed a gray zone where it was impossible to distinguish between state interest and individual interest. One of important findings in this chapter was that the missing legitimacy is substituted by increased participation, which happens to be the only way how middle class can survive on Argentinian periphery.

Keywords: *Subnational regimes, illiberal practices and structures, content analysis of media, anthropology of state, Argentina*

Obsah

ÚVOD	1
1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY SUBNACIONÁLNÍCH REŽIMŮ.....	6
1.1 Teorie vlivu neliberálních praktik a struktur na kvalitu demokracie	11
1.2 Problém kontinuity režimů – systém sociální dominance.....	16
1.3 Komparativní studie měření kvality subnacionální demokracie v Argentině	19
2 SYSTÉMY SOCIÁLNÍ DOMINANCE: CHACO A CORRIENTES.....	24
2.1 Ustavení lokálních elit a vytvoření systému sociální dominance: Corrientes	25
2.1.1 Corrientes – nejstarší období.....	25
2.1.2 Corrientes – od vojenské diktatury k demokracii.....	27
2.1.3 Corrientes – od stability k federálním intervencím.....	28
2.1.4 Corrientes – 1999–2012	31
2.1.5 Corrientes – 2009 až současnost	36
2.1.6 Shrnutí – neliberální praktiky a struktury v rámci systému sociální dominance v provincii Corrientes.....	39
2.2 Ustavení lokálních elit a vytvoření systému sociální dominance: Chaco	43
2.2.1 Chaco – získání autonomie 1943–1951	44
2.2.2 Chaco – návrat k demokracii v letech 1983–1991	48
2.2.3 Chaco – privatizace El Banco de la provincia de Chaco.....	51
2.2.4 Chaco – ústavní reforma	53
2.2.5 Chaco – Ángel Rozas a dominance UCR 1995–2007.....	54
2.2.6 Chaco – vláda Jorgeho Capitaniche	60
2.2.7 Shrnutí – neliberální praktiky a struktury v rámci systému sociální dominance v provincii Chaco	67
2.3 Jak elity vnímají stát a jaký to má dopad na existenci a fungování neliberálních praktik?.....	71
3 OBSAHOVÁ ANALÝZA	76
3.1 Obecné limity fungování lokálních médií.....	77
3.2 Média a kvalita subnacionální demokracie	78

3.3	Procedurální definice chování médií.....	79
3.4	Modely chování médií: řízené vládními elitami, nezávislé a opoziční	80
3.5	Případová studie Diario Norte v Chacu a Corrientes: metodologie a vytvoření kódovníku.....	82
3.6	Subnacionální média a jejich vliv na kvalitu demokracie	87
3.6.1	Základní informace	87
3.6.2	Počet zpráv dle geografické úrovně	87
3.6.3	Počet článků dle typu zprávy	89
3.6.4	Názor primárního aktéra	89
3.6.5	Názory primárního aktéra: tři nejčastější kategorie v Chacu	92
3.6.6	Aktéři zprávy.....	100
3.6.7	Sentiment zprávy a vzájemné vztahy mezi aktéry	111
3.6.8	Vzájemný vztah aktérů.....	116
3.6.9	Neliberalní praktiky a struktury	129
3.6.10	Shrnutí.....	145

4 ANTROPOLOGIE STÁTU JAKO PROSTŘEDEK ANALÝZY NELIBERÁLNÍCH PRAKTIK A STRUKTUR 148

4.1	Nejasné hranice mezi státem a společností – teoretické vymezení problému.....	149
4.2	Historická zkušenost s nejasnými hranicemi mezi státem a společností v periferních oblastech Argentiny	151
4.3	Limity komparativního přístupu z pohledu antropologie státu	153
4.4	Teoretické předpoklady studia státu.....	155
4.5	Antropologie státu – hlavní principy.....	157
4.6	Analytická část.....	158
4.7	Osobní zkušenosti s pobytem v Chacu.....	160
4.8	Charakteristiky zkoumané populace	164
4.9	Neopluralismus a systém sociální dominance.....	166
4.10	Sociální kontrola	172
4.11	Neliberalní praktiky a struktury	180
4.12	Závěrečné shrnutí.....	196

ZÁVĚR	199
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	205
Prameny.....	205
Databáze.....	209
Odborná literatura	209
PŘÍLOHY	219
Příloha 1: Kódovník pro obsahovou analýzu	219
Příloha 2: Guvernéři a intervence v provincii Corrientes 1983 až současnost.....	226
Příloha 3: Guvernéři v provincii Chaco 1983 až současnost.....	227

ÚVOD

Má práce je zaměřena na zkoumání neliberálních praktik a struktur v periferních argentinských provinciích v letech 1983–2017. Hlavní část dat jsem nasbíral během dvou návštěv v provincii Chaco v letech 2013 a 2016 (celkem šest měsíců). Během obou pobytů jsem si uvědomil, že mé zkušenosti s kvalitou demokracie v provincii nešlo reflektovat pouze prostřednictvím současné komparativní literatury. Tato práce představuje návrat k hlubšímu výzkumu kulturních a sociálních proměnných v prostředí argentinské periferie. Zároveň nabízí příležitost k zahájení širší teoretické diskuze s klasifikačními teoriemi subnacionálních režimů.

Nepostradatelný stavební kámen mého výzkumu představuje teorie o neliberálních institucích a praktikách a demokratizaci subnacionálních jednotek (Behrend & Whitehead, 2016). Autoři v ní vytvořili nový teoretický pohled na kvalitu demokracie, a zároveň předešli klasifikaci režimů. Na demokratizaci se nedívají jako na statický prvek, který požaduje splnění konkrétních podmínek. Naopak ji chápou jako na proces přibližování lokálních demokratických standardů směrem k celonárodnímu modelu demokracie. Aby se jednotlivé provincie k tomuto standardu přiblížily, musí postupně docházet k oslabování neliberálních praktik a struktur, které ovlivňují proces demokratizace lokálně. Zároveň ale autoři připouští i opačný vývoj, tedy postupné vzdalování konkrétní teritoriální jednotky, a to opět prostřednictvím využívání neliberálních praktik a struktur.

Tato práce řeší následující výzkumné otázky: Které neliberální praktiky a struktury hrály nejdůležitější roli při blokování subnacionální demokratizace? Kteří sociální aktéři se na neliberálním chování podíleli? Jak hluboce se neliberální praktiky kulturně zakořenily v chování a přemýšlení občanů, byrokratů i politických elit?

Díky mé konkrétní etnografické zkušenosti prostředí provincie Chaco se tato práce zabývá zvýrazněním rozdílů mezi metodologickým přístupem komparativní politologie zaměřené na klasifikaci subnacionálních režimů a hledání kauzálních vysvětlení, a mezi pozorovanými neliberálními praktikami a strukturami jakožto sociokulturním fenoménem. Největším limitem komparativní politologie bylo dle mého názoru cílené oddělení státu od společnosti a následné zkoumání omezeného spektra aktérů (guvernéři, legislativy, soudci a politické strany). Druhý limit způsobila absence kulturních proměnných, zaměřených na problematiku sebeprezentace politických elit a na každodenní interakce společnosti se státem prostřednictvím byrokracie, sociálních hnutí,

odborů i dalších aktérů. Jak dále argumentuji, v širším komparativním rámci historické a kulturní odlišnosti představují překážku pro budování pozitivistických teorií. To přispívá k přehnanému redukcionismu, který následně pokřivuje naše chápání demokratizace jako nelineárního, kulturního a politického procesu.

Usiluji proto o zařazení širšího spektra aktérů do středu pozornosti – a to jak politických, tak i dalších (odborníci, média, justice, byrokraté, veřejnost, strongmeni). Jakožto zastávce širokého popisu (Burawoy, 2009) v práci nesměřuji k budování explanatorních modelů, ale soustředím se na porozumění a na širší kontextualizaci toho, proč neliberální praktiky a struktury existují a jak přetrvávají i přes snahy federální vlády či mezinárodních organizací.¹

Moje konkrétní příspěvní ke studiu demokratizace v subnacionálních jednotkách lze identifikovat na třech hlavních osách, jejichž podrobnější analýzou se budu zabývat v teoretické kapitole:

První osou je systém sociální dominance (Durazo Herrmann, 2016), kterým kritizují přílišný důraz současné demokratizační literatury na změnu politických režimů. Pokud politologové používají stranickou soutěž v prostředí argentinské subnacionální politiky jako nezávisle proměnnou, dopouští se zásadního teoretického pochybení – ignorují historické nastavení i kulturní proměnné, které ovlivňují to, do jaké míry budou v provinciích existovat neliberální praktiky a struktury nezávisle na politické soutěži. V praxi to znamená, že i přes střídání politických stran u moci se kvalita demokracie nezvyšuje a v některých případech se může dokonce snižovat (pro srov. Gibson, 2005). Obměněné politické elity se musí adaptovat ve své pozici v systému sociální dominance praktikami, které v daném kontextu fungují, přičemž jsou v tomto omezeny kulturním kontextem provincie. Legitimita těchto elit proto v případě Chaca vychází kromě vítězství v demokratických volbách i z neliberálních praktik a struktur. Při jejich zkoumání nelze pozornost upínat pouze ke konkrétním politickým představitelům a jejich mocenským ambicím, ale je důležité si uvědomovat hlubší strukturu legitimacy (na ose tradiční vs. moderní) ve společnosti, která často vytváří silné incentivy pro neopatrimonialismus (Durazo Herrmann, 2016). Jedním z dobře fungujících (ale nikoliv jediným) vysvětlení je neopluralismus (Oxhorn, 2004). Jak neopatrimonialismus, tak i neopluralismus akcentují vliv dalších, často nestátních, aktérů na konkrétní podobu režimu a systému

---

¹ V některých případech federální vláda o demokratizaci neusiluje. Viz federální intervence. Mezinárodní organizace ale vždy usilují o vyšší míru demokracie a mají přímé kontakty na úrovni subnacionálních jednotek.

sociální dominance. Podrobnějším zkoumáním toho, jak jsou různé typy aktérů propojeny, můžeme lépe identifikovat i nastavení neliberálních praktik a struktur.

Druhá osa se zaměřuje na jeden z problémů současné politologie – konceptualizaci státu. V širokém spektru literatury zabývající se subnacionálními jednotkami si autoři neuvědomují, že jejich chápání státu může představovat teoretický problém, který jim znemožňuje analyzovat problematiku demokratizace v širším kontextu. Politologové přistupují obvykle ke státu jako ke skutečné a existující struktuře, oddělené od společnosti, což znamená, že jeho demokratizace se odehrává pouze uvnitř státních struktur. Já naopak vycházím z teorie, ve které je stát reálný a iluzorní zároveň (Mitchell, 2006). Hranice mezi státem a společností jsou nejasné a veřejné se soukromým se propojují dohromady. Hlavní výhodou přijetí kontradikce mezi státem jako skutečností a iluzí je možnost širšího aplikování antropologických metod ke zkoumání kulturního složení státu. Děje se to prostřednictvím pozorování každodenních interakcí občanů se státem, analýzou lokálních médií nebo sebeprezentací elit (Sharma and Gupta 2006). Ve své práci usiluji o aplikaci všech zmiňovaných způsobů a jejich prostřednictvím zkoumám neliberální praktiky a struktury u vládních elit, ale i u občanů. Zaměřuji se přitom pouze na zástupce střední třídy – důvody podrobně rozebírám ve čtvrté kapitole.

Třetí osou, navazující na předchozí, je hlubší analýza sociálních aktérů. Ve své analýze poskytují prostor obyčejným občanům, úředníkům, zástupcům institucí či politických stran i vrcholným politikům – a zkoumám jejich postoje k demokracii, k neliberálním praktikám a strukturám a z nich vyvozují jejich osobní zkušenost se státem. Klíčovou roli hrají kulturní proměnné – systém sebeprezentace elit, individuální chápání vztahu mezi státem a společností, nebo dokonce idiosynkratické chápání vlastní role ve společnosti, ovlivněné historickým vývojem. Poukazuji na to, že neliberální praktiky a struktury se zrcadlí na všech úrovních společnosti a že jejich celková suma přispívá v konečném důsledku k tomu, zda je provincie schopna (vztahuje se k *první* ose) projít demokratizací či nikoliv.² Elity přitom nesoupeří o politickou moc jen mezi sebou, jak by vyplývalo z některých studií, ale i se všemi ostatními sociálními aktéry. Základní zdroj, o který všichni sociální aktéři soupeří, nazývá politolog Joel Migdal sociální kontrolou. Ta je složena z poslušnosti, participace a legitimacy (Migdal, 2001). V provincii, na kterou se teoreticky přestaneme dívat jako na jednotný státní útvar

---

² Domnívám se, že to je relevantní i vzhledem k historické debatě o demokratizaci v komparativní politologii (Capoccia and Ziblatt 2010).

s jasnou hierarchií moci, můžeme díky tomuto přístupu rozeznat procesy, které alokují části sociální kontroly mimo oficiální státní struktury. Jednou z prvních prací, která upozornila na tuto problematiku v argentinském kontextu, byl výzkum klientelistických sítí v argentinských slumech (Auyero, 2001).

V disertační práci nechci vytvořit jednotný model demokratizace aplikovatelný na všechny provincie. Spíše tento přístup kritizuji z antropologických (Burawoy, 2009) a politologických pozic (Behrend 2007; Helmke and Levitsky 2006; Oliveros 2016). Práce analyzuje dvě provincie, Chaco a Corrientes. U obou dvou jsem provedl analýzu obsahu lokálního média a případovou studii vzniku a proměn systému sociální dominance s důrazem na neliberální praktiky a struktury. V Chacu jsem navíc v rámci svého etnografického výzkumu postupně vybudoval síť informantů, kteří mi umožnili proniknout až k nejvyšším představitelům a byrokratům. Prostřednictvím programu Dedoose kvalitativně analyzuji 16 rozhovorů s aktéry, mezi kterými byli: guvernér, starosta, soudkyně, žalobkyně, představitel federálních odborů, kandidát na senátora a dále několik státních zaměstnanců a pracovníků v kontrolních institucích. Kromě toho vycházím z vlastního terénního deníku.

První kapitola rozšiřuje teoretickou diskuzi o jednotlivých osách, které jsem představil v této kapitole. Nejdříve čtenáře seznámím se současným stavem literatury o demokratizaci či úrovni demokracie v argentinských provinciích. Následně teorie rozšířím o systém sociální dominance a o diskuzi ohledně jeho možné aplikace na argentinské provincie. Druhá kapitola přináší dvě obsáhlé historické studie systémů sociální dominance. Třetí kapitola provádí komparativní analýzu zpráv z deníku *Diario Norte* v Chaco a Corrientes. Její součástí je i teoretická diskuse o vlivu médií na sebereprezentaci elit a na demokratickou (de)mobilizaci dalších aktérů (částečně jako reflexe teoretického článku od Durazo Herrmann, 2017). Ve čtvrté kapitole se zabývám antropologií státu a konkrétními teoretickými implikacemi kulturních proměnných na výzkumné koncepty (faktory dva a tři).

V mé disertační práci popisují vznik a fungování systémů sociální dominance v Chacu a Corrientes. Přestože se obě provincie vyvíjely za zcela odlišných podmínek, tyto odlišnosti se projeví více v rozsahu neliberálních praktik a struktur, nikoliv však ve způsobu, jakým se odehrávala volební soutěž a utvářel systém sociální kontroly. Následně jsem se u obou provincií zabýval chováním provinčního deníku *Diario Norte*, přičemž jsem došel k závěru, že ani v jednom ze zkoumaných případů médium dle teoretických očekávání nenaplnovalo roli nezávislého informátora o lokální politice. Na

závěr jsem v práci podrobně analyzoval systém sociální dominance, budování sociální kontroly a neliberální praktiky a struktury z pohledu lokálních aktérů, od elit až po zástupce střední třídy. Ukázalo se, že postavení aktéra hraje důležitou roli v jeho názorech na legitimitu státu. U střední třídy mí informanti nejčastěji čelili neliberálním praktikám a strukturám na každodenní bázi, zatímco na úrovni elit tyto praktiky a struktury sloužily jako nástroj ke zvyšování efektivity provincie. V rozhovorech i v rámci pozorování jsem odhalil řadu nestátních aktérů, jejichž vnitřní nastavení nebylo demokratické. Paradoxně jim to umožňovalo budovat lepší vyjednávací pozici s lokálními elitami, hlavně díky možnosti využít nástrojů přímé akce. Snížená legitimita státu u střední třídy byla nahrazena participací, protože Chaco jako periferie nedisponovalo dostatečným počtem práce v soukromém sektoru. Většina občanů proto musela na systému participovat a v případě zájmu o kariérní postup se i aktivně zapojovat do fungování některých sociálních aktérů (odbory, politické strany). Participace proto snižovala tlak veřejnosti na větší demokratizaci.

1 ÚVOD DO PROBLEMATIKY SUBNACIONÁLNÍCH REŽIMŮ

V mojí dizertaci se budu zabývat vlivem neliberálních struktur a praktik na kvalitu demokracie v argentinských provinciích v letech 1983–2016. Diskuze o nerovnosti demokracie napříč územními celky se stala v poslední dekádě jedním z důležitých témat pro komparativní politologii. Jak se ukázalo, původní koncept hnědých zón (brown areas), rozpracovaný v práci Guillerma O'Donnella (O'Donnell 1993)³, vedl ke zvýšení zájmu o problematiku demokratizace v rámci národních států. Obzvláště po třetí vlně demokratizace se v Latinské Americe začaly na subnacionální úrovni etablovat režimy, které byly v silném kontrastu k rozvoji demokracie na národní úrovni, které se v této době dostávalo hlavní pozornosti od zahraničních pozorovatelů i médií. Zatímco na národní úrovni pokračující demokratizace nadále přispívala k rozšiřování práv a svobod občanů, v některých provinciích se naopak rozmáhaly neliberální, nedemokratické či autoritářské praktiky a struktury (například Abdulhadi 2013; Ávila 2013; Behrend 2011; Gervasoni 2016; Gibson 2012; Urquiza and Martin 2011).

V literatuře došlo k rozšíření původního O'Donnellova konceptu prostřednictvím práce Edwarda L. Gibsona (2012)⁴ a jeho teorie otevírání hranic. V té se autor zaměřil na ty subnacionální jednotky, které klasifikoval podle konceptu soutěživého autoritářství (Levitsky and Way 2010)⁵ a označil je za autoritářské. Hlavní charakteristikou autoritářských subnacionálních režimů bylo, že v nich vládnoucí skupina systematicky porušovala a omezovala demokratická práva občanů skrze manipulaci zastupitelských institucí (Gibson 2012). Na rozdíl od národních autoritářských režimů

---

³ V hnědých zónách podle O'Donnella normálně fungují demokratické instituce jako volby, vlády, legislativy či justice. Politické strany jsou formálně navázány na federální úroveň. Jejich modus operandi ale není založen na ideologii či na programu, ale na personalismu, rodinné politice, vykořisťování státu (Grzymala-Busse 2007), klientelismu a podobném chování. O'Donnell k těmto charakteristikám přidává ještě jednu zajímavou poznámku o antropologii státu, podle které tento svět funguje na základě propracovaných, a často nepsaných, pravidel a oproti tradičním společnostem disponuje byrokracií, která může být komplexní a ve kterých se koncept korupce stává neuchopitelným, neboť do určité míry prostupuje jejich fungováním na všech úrovních (O'Donnell 1993).

⁴ Profesor Edward L. Gibson se do studia o problematice demokracie zapsal již v roce 2005, když jeho článek *Boundary Control: Subnational Authoritarianism in Democratic Countries* vyšel v prestižním odborném časopise *World Politics* (2005). Ke studiu latinskoamerických subnacionálních jednotek se dostal přes častěji zkoumanou problematiku politiky jižanských států v USA. Gibson se jimi zabýval i ve své zatím poslední knize *Boundary Control: Subnational Authoritarianism in Federal Democracies* (Gibson 2012).

⁵ Tyto režimy jsou podle autorů na pohled demokratické, ale povahou autoritářské. Demokratické instituce sice existují, ale jsou upraveny tak, aby pro vládnoucí garnituru nepředstavovaly žádné ohrožení při výkonu jejich moci nebo při volbách.

nebylo cílem vládnoucích skupin v subnacionálních jednotkách eliminovat demokratické instituce (na to neměly dostatečnou institucionální sílu v rámci celého politického systému), ale spíše je přizpůsobit vlastním požadavkům. Tato pozice lokálních autoritářských představitelů měla podle Gibsona několik důvodů, přičemž primární byl ten, že tyto autoritářské režimy musely koexistovat s demokratickým režimem na národní⁶ úrovni. Federální úroveň hrála v otázkách demokratizace subnacionálních jednotek zásadní roli jak prostřednictvím formálních mechanismů, tak i neformálního politického tlaku, například přes stranické struktury. Primárním zájmem lokálních autoritářů bylo politicky zajistit přežití jejich režimu jak vnitřně (udržení moci uvnitř jednotky), tak i směrem ven (nezávislost vůči národní vládě). Lokální politická opozice na druhé straně usilovala o to, aby byly autoritářské praktiky medializovány a působení lokálních autoritářských sil vystaveno co největšímu společenskému a politickému tlaku zvnějšku. Klíčovými strategiemi v Gibsonově teoretickém modelu byly parochializace moci, nacionalizace vlivu a monopolizace vazeb mezi národní a subnacionální úrovní (Gibson 2012). Každá z těchto strategií působila na jinou politickou arénu. Parochializace se týkala lokální úrovně, na které sloužila jako způsob politické kontroly s cílem udržet autoritářský dohled nad provincií. Mohla být formální, kdy vládnoucí většina disponovala dostatečnou autonomií k tomu, aby upravovala formální pravidla hry ve svůj prospěch, nebo neformální, kdy tato strategie probíhala prostřednictvím neformálních dohod mezi aktéry.⁷ U nacionalizace vlivu byla strategie vládních elit zaměřená na národní úroveň, na které usilovala o získání pozic, které by prosazovaly její zájmy v centru. Čím více zástupců provincie lokální autoritář kontroloval v národní legislativě, tím větší prostor dostával pro vyjednávání s národní úrovní. Na druhou stranu si je potřeba uvědomit i to, že tato strategie na národní úrovni mohla vést i k opačnému efektu a znamenat, že političtí protivníci z provincie na této úrovni usilovali o diskreditaci subnacionálního režimu. Poslední strategií byla monopolizace vazeb mezi národní a subnacionální úrovní, která propojovala obě dvě arény. Tyto vazby mohly být budovány institucionálně prostřednictvím institucí nebo osobním kontaktem a vzájemnou náklonností. Všechny tři strategie najdete v Tabulce 1.

---

⁶ V práci budu opakovaně mluvit o federální nebo národní úrovni. Tyto dvě přídavná jména chápu jako synonyma. Naopak o provinciích se budu vyjadřovat jako o subnacionálních jednotkách. O aktérech na provinční úrovni pak budu hovořit jako o subnacionálních aktérech nebo o lokálních aktérech.

⁷ Více se tomuto bodu budu věnovat u problematiky systému sociální dominance (Durazo Herrmann 2016).

Tabulka 1: Rozsah a místo politické strategie

	Subnacionální	Národní
Subnacionální	Parochializace moci: vytváření lokálních volebních pravidel Monopolizace vztahů: guvernér přijímá všechny národní fiskální toky do provincie	Parochializace moci: zajišťování hlasů pro národní stranu Monopolizace vztahů: kontrola lokálních nominací pro národní úřady
Národní	Nacionalizace vlivu: kontrola národní legislativní agendy v otázkách, které se týkají provincie Monopolizace vztahů: kontrola legislativních výborů přivlastňujících si fiskální transfery do provincie	Nacionalizace vlivu: reforma národní ústavy. Vytváření regionálních koalic mezi provinciemi.

Zdroj: (Gibson 2012)

Jak Gibson ve své práci uvedl, klíčovou proměnnou konfliktu byla snaha lokální opozice o otevření hranic. K tomuto jevu docházelo v případě, kdy se lokální problémy dostaly do pozornosti celostátních médií a federální vlády. Samotná medializace ale ještě automaticky neznamenala, že muselo dojít ke konkrétní reakci federálních aktérů. Například v provincii La Rioja uvažovala po sesazení guvernéra blokem poslanců z jeho vlastní strany státní administrativa o tom, zda zasáhne na jeho žádost prostřednictvím *federální intervence*⁸. I díky komplikovaným vztahům mezi touto provincií a centrální úrovní⁹ však nakonec k intervenci nedošlo a naopak byla podpořena frakce Partido Justicialista (PJ), která pád guvernéra zapříčinila. Opačným příkladem byla provincie Corrientes, ovládaná v 90. letech tamními tradičními politickými stranami. Vůle pro použití federální intervence v tomto případě byla podstatně vyšší (Behrend 2016a). Díky Gibsonovu konceptu *otevírání hranic* se před komparativními politology otevřel nový terén pro výzkum, ve kterém bylo možné analyzovat, jaké kroky vedly v jednotlivých provinciích k pádu autoritářského režimu a kde se naopak podařilo vládní garnituře udržet u moci. Gibson přitom poukázal na existenci dvou základních způsobů tranzice k demokracii. To souviselo i s tím, do jaké míry byla centrální úroveň federálního státu silná při prosazování svých zájmů vůči provinciím a dále

⁸ Tento nástroj se nachází v článku 6 argentinské ústavy a uděluje pravomoc federální vládě, aby v extrémním případě přebrala kontrolu nad jakoukoliv provincií. Intervence je vyhlášena prezidentem/prezidentkou se souhlasem Kongresu. Čl. 6 říká: „*Federální vláda provádí intervenci v teritoriu provincií, aby garantovala republikánskou formu vlády nebo aby odrazila zahraniční invaze...*“ (Constitución de la Nación Argentina 1994)

⁹ La Rioja byla domovskou provincií bývalého prezidenta Carlose Menema, který se v roce 2003 představil jako protikandidát proti vítěznému Néstoru Kirchnerovi v prezidentských volbách. Z toho důvodu byla situace mezi tamním guvernérem a prezidentem komplikovaná.

s fungováním politické soutěže v provinciích či s faktickou existencí demokratické opozice, která měla reálnou šanci na úspěch ve volbách:

- a) *Tranzice vedená politickou stranou* – subnacionální demokratizace proběhne prostřednictvím stranické soutěže. Národními protagonisty jsou lídři národních politických stran, kteří se spojí s lokální opozicí a zainvestují prostředky s cílem porazit lokální vládní garnitury. Tato tranzice tedy probíhá v rámci lokálních pravidel hry. Příkladem může být provincie La Rioja v roce 2007.
- b) *Tranzice vedená centrem* – je zahájena intervencí národních autorit (exekutivních, legislativních nebo soudních) – tato intervence transformuje lokální pravidla hry. Může být následována soutěžením stran, ale hlavní podíl na tranzici má změna pravidel. Její výkon může být lokální (federální intervence) nebo celostátní (změna pravidel v otázce autonomie lokální justice). Příkladem může být provincie Santiagodel Estero v roce 2004.

Autor: Gibson 2012

Přestože Gibson položil důležitý teoretický základ pro studium a komparaci demokratizace na subnacionální úrovni, jeho práce se potýkala s několika problémy. Jedním z nich byla jeho snaha vymezit lokální autoritářství jako specifickou kategorii režimů, ve které dochází k procesu demokratizace. Již samotné označení subnacionálního režimu jako autoritářského vnímám jako sporné. Gibson sám ve své definici připouští, že subnacionální autoritářské režimy neútočily na demokratické instituce přímo a nesnažily se o jejich odstranění. Hlavním důvodem byla jejich omezená jurisdikce a faktická podřízenost federálním zákonům a institucím, které byly demokratické a disponovaly širokým spektrem prostředků pro ovlivňování situace v dané provincii. Gibson proto neřešil vlastnosti režimu, ale spíše jeho praxi. Druhým problémem, na který upozornila Jacqueline Behrend (Behrend 2012), se stalo používání konceptu tranzice. U druhého typu tranzice vedené politickými stranami Gibson uvedl, že během něj mělo dojít ke spojení federálních aktérů s opozičními stranami ze subnacionální jednotky a tato tranzice měla proběhnout v rámci lokálních pravidel hry. Pokud ale opozice s pomocí federální úrovně vyhrála ve volbách, aniž by se změnila pravidla, nelze o tranzici hovořit. Tento fakt přitom znovu ukazuje na první zmiňovaný problém – subnacionální

autoritářské jednotky neútočily na demokracii jako takovou, ale využívaly praktiky, které oslabovaly nebo obcházely demokratická pravidla. Třetí kritiku opět přidala Jacqueline Behrend. Gibson podle ní chápal demokratizaci prostřednictvím federální intervence jako postupný proces, ve kterém je tranzice pod taktovkou centra jen prvním krokem. V něm docházelo ke změnám a reformám institucionálních formálních pravidel, které zvýhodňovaly vládní garnituru. Implicitní součástí tohoto Gibsonova modelu podle Behrend bylo to, že jakmile došlo k federální intervenci, došlo i k subnacionální demokratizaci. Tím Gibson ve svém teoretickém vymezení zapomněl na to, že výměna politických elit mohla úspěšně proběhnout i bez toho, aby došlo k výrazným změnám ve způsobu vlády (Behrend 2016a). A konečně poslední oprávněnou kritikou bylo, že dva typy tranzic navržené Gibsonem byly v některých případech nedostatečné. Celina Souza ve své případové studii brazilského státu Bahia odhalila, že v případě tamní obměny vládní koalice a uvolnění neliberálních praktik a struktur nehrály zásadní roli ani politické strany, ani centrální vláda. Voliči v této subnacionální jednotce změnili své preference na základě konsolidace federálních programů, které nahradily do té doby klíčový státní program *Produzir*, kterým si lokální vláda zajišťovala hlasy voličů v menších a středních sídlech (Souza 2016).

Gibsonovo vlastní vytvoření nové kategorie subnacionálních autoritářských režimů mělo i tu nevýhodu, že volila orientaci pouze na nejextrémnější případy porušování demokratických pravidel. Tím práce přišla o možnost širší perspektivy v problematice politického omezování fungování demokratických institucí i tam, kde tamní subnacionální režimy byly považovány za demokratické. Na druhou stranu připouštím, že toto omezení mohlo mít i dopady pozitivní. Menší počet zkoumaných jednotek¹⁰ mu lépe umožnil pochopit vnitřní dynamiku tamních režimů a jeho hlavní příspěvek k rozšíření teorie demokratizace subnacionálních režimů – souboj o otevírání hranic – se stal uplatnitelným i na ostatní subnacionální jednotky. Gibsonova teorie mohla tudíž být rozšířena dalšími autory a i v současnosti je koncept *otevírání hranic* jedním z nejspolehlivějších indikátorů pro odhalení kriticky důležitých změn ve fungování subnacionálních režimů.

---

¹⁰ Jednalo se o provincie La Rioja, San Luis, Santa Cruz, Santiago del Estero.

1.1 Teorie vlivu neliberálních praktik a struktur na kvalitu demokracie

Snahy o klasifikaci subnacionálních režimů pokračovaly i nadále, ale pro tento výzkum, vzhledem k mému odlišnému přístupu, nepředstavují zásadní teoretický problém, kterému je potřeba se dále věnovat. Mnohem důležitější je pro moji disertační práci analýza toho, jakým způsobem byla kvalita demokracie na subnacionální úrovni ovlivňována státními a nestátními aktéry. Vycházím proto z teoretického základu, který položili autoři Jacqueline Behrend a Laurence Whitehead (Behrend and Whitehead 2016b). Jejich hlavním teoretickým konceptem, který společně s dalšími autory ve svém sborníku *Illiberal Practices: Territorial Variance within Large Federal Democracies* analyzovali, byly neliberální praktiky a struktury (*Illiberal Practices and Structures*).

Behrend i Whitehead si uvědomili, že klasifikace subnacionálních režimů nepředstavuje efektivní cestu k odhalení mechanismů, které ovlivňují občanská práva a potažmo kvalitu demokracie. Vysoká variace nejen v prostoru, ale také v čase, nemohla být vysvětlena pouze tím, že byl režim přiřazen do určité kategorie. Aby šlo analyzovat demokratizaci subnacionálních jednotek jako proces, autoři uvádí, je nutné využít všechny dostupné analytické nástroje a speciálně se zaměřit na problematiku neformálních institucí. Podle definice se jedná o „*společensky sdílená pravidla, většinou nepsaná, která jsou vytvářena, komunikována a vynucována mimo oficiální kanály*“ (Helmke a Levitsky 2006: 5). V dosavadní literatuře k subnacionálním režimům zatím téměř jednostranně převažovaly formální instituce (Gibson a Suárez Cao 2010; Giraudy 2015; Suárez Cao 2011; Tula 2000). Neformální instituce představují na první pohled skrytý, ale zároveň velice účinný nástroj pro ovlivňování výstupů z politického systému – ty mohou v krajním případě poškodit nebo pokřivit demokratickou participaci do takové míry, že ohrozí samotné fungování demokracie. Díky dlouhodobým vztahům mezi jednotlivými aktéry, kteří se nutně nemusí podílet přímo na řízení státu, vznikají neformální instituce v nepsané formě a formují společná očekávání a sankce, které je (opět nepřímou) vynucují. Velice často dochází k tomu, že tato pravidla jsou naprosto vstřebána do společenského diskurzu, že jejich chápání samotnými aktéry není nadále považováno za něco nenormálního, ale stávají se běžnou součástí života a jsou součástí běžného uvažování nad řešením každodenních problémů (Sharma a Gupta 2006) – a stejným způsobem přispívají ke snižování kvality občanských práv.

Neliberální praktiky a struktury, tak jak je definují autoři tohoto konceptu, nestojí v opozici k národnímu demokratickému režimu.¹¹ Podle definice je jejich úkolem snižování demokratických standardů, které jsou ustavené formálními demokratickými institucemi (Behrend a Whitehead 2016). To v praxi může znamenat například zneužívání moci či prostředků, manipulaci lokální justice či praktiky nepotismu. Míra demokratičnosti konkrétního politického režimu není primárně ovlivněná institucionální kvalitou formálních institucí, ale neformálními mocenskými vztahy, které na tyto instituce působí a oslabují jejich výkon. Vzhledem k tomu, že neformální mocenské vztahy mezi různými aktéry prochází neustálým vývojem, je subnacionální demokratizace nelineárním procesem, do kterého nejsou zapojeni jen formální aktéři politického procesu (politické strany, ústavní činitelé), ale také neformální držitelé moci (mafie, ekonomické elity, kmenoví vůdci). V politickém procesu dochází k průběžnému omezování nebo posilování demokratických institucí, vždy v závislosti na aktuálním rozložení sil mezi jednotlivými aktéry.

Jacqueline Behrend a Laurence Whitehead ve své práci pracovali i s konceptem subnacionální demokratizace. V jejich podání, na rozdíl od Gibsona, demokratizace neměla za cíl tranzici, ale přiblížení fungování lokálních formálních institucí k celonárodnímu demokratickému standardu. Hlavním předmětem nebyl typ režimu, ale politický neliberalismus.¹² Ten je přitom kompatibilní s politickou demokracií, zároveň ale slouží k omezování formálních pravidel. Autoři identifikovali tři základní jevy, které snahy o demokratizaci subnacionálních jednotek provázely:

- a) *Kontrola-podmíněnost*: chápána jako nadřazení centra vůči subnacionálním jednotkám. Centrum má vždy k dispozici mechanismy a nástroje, pomocí kterých může lokální politickou situaci regulovat.
- b) *Přenášení*: pokud v jedné části země dojde k nějakému jevu (ať už pozitivnímu nebo negativnímu), vždy existuje šance, že se tento jev rozšíří i do dalších částí.
- c) *Aktivace*: pokud dojde ke konkrétním krokům proti neliberálním praktikám a strukturám, je velice důležité, aby tyto kroky byly doplněné

---

¹¹ Zde se autoři vymezují proti Gibsonovu konceptu *protikladu režimů* (regime juxtaposition), při kterém proti sobě stojí demokratická národní úroveň a subnacionální autoritářská enkláva (Gibson 2012). Jak na národní úrovni, tak v subnacionálních jednotkách můžeme nacházet neliberální praktiky a struktury, které ovlivňují tamní kvalitu demokracie.

¹² Tedy styl vládnutí, při kterém dochází k porušování demokratických pravidel a omezování demokracie pro občany.

o aktivaci lokálních aktérů, kteří je budou podporovat. Může se jednat jak o politické strany, tak i o aktéry z řad občanské společnosti, odborů či dalších organizovaných skupin.

Teorie neliberálních struktur a praktik je pro moji disertační práci dobrou startovní čarou z několika důvodů. Zaprvé se jí daří eliminovat problémy spojené s klasifikací režimů – komparativní politologie se dlouhodobě utápí v neustálé snaze specifikovat, vytvářet či naopak kritizovat různé typologie demokracie, namísto, aby se zaměřovala na praktiky a struktury, které specifická nastavení umožňují. Zadruhé je teorie dostatečně flexibilní, takže do ní lze zařadit široké spektrum strategií, které jsou v lokálním kontextu používány, a to i nestátními aktéry. Zaměřuje se přitom primárně na přístup zdola nahoru a poskytuje prostor analýze mechanismů, které zde vznikaly bez potřeby vytváření formální hierarchie. Zatřetí je více zaměřena na neformální praktiky i aktéry. To umožňuje analýzu toho, jak neformální mechanismy ovlivňují výslednou podobu formálního nastavení politických systémů. Behrend a Whitehead uvádí, že často neliberální praktiky sloužily k limitování prostoru pro uplatnění demokratických práv, která byla ústavně garantována. Často přitom k tomuto porušování formálních pravidel docházelo pod přímou kontrolou údajně nezávislých institucí. Začtvrté si autoři této teorie uvědomují, že stát není homogenním aktérem, ale že v něm dochází k neustálému soupeření mezi různými soubory pravidel. Uvažování o aktérech jako o součásti unitárního státu s hierarchicky seřazenými zájmy se z hlediska neliberálních struktur a praktik ukazuje jako problematické – nejen že v jednotlivých případech má každá instituce své zájmy a vlastní motivaci ke svému přežití, ale vzájemné personální konexe a vztahy nadále přispívají k rivalitě či naopak spolupráci mezi různými aktéry či skupinami aktérů. Představa, že existuje někdo, kdo má nad těmito procesy kontrolu a je schopen je v rozhodující chvíli ovlivnit ve svůj prospěch, je příliš zjednodušující. Subnacionální demokratizace jakožto konvergence k národním demokratickým standardům proto není ovlivňována pouze konkrétním souborem institucí, ale podílí se na ní množství aktérů, kteří se řídí vlastními soubory pravidel chování. Jejich vnitřní konflikty často přinášejí odlišné výsledky a proces demokratizace je do určitého rozsahu nahodilý. Klasickým příkladem je situace, kdy jsou formální demokratické instituce využívány k nedemokratickým cílům (Herzfeld 1992), sociální politiky slouží k vybudování klientelistických sítí (Auyero 2001), peníze na kampaně proudí do politických stran od firem,

kteřé dostávají státní zakázky, kontrolní instituce jsou nečinné a politický boj se odehrává z velké části i mimo hlavní kanály (politické strany).

Můj výzkum je proto alespoň zčásti zaměřen i na zkoumání kontradikcí, ke kterým v rámci procesu demokratizace docházelo. V tom se tato práce odlišuje od ostatních autorů, kteří ve svém výzkumu prostřednictvím přístupu shora vždy pevně stanovili, kdo je za demokratizaci zodpovědný – u Gibsona to byly politické strany a/nebo centrální vláda (Gibson 2012), Agustina Giraudy (2015) při svém studiu kontinuity nedemokratických subnacionálních režimů tuto teorii dále rozšířila a nabídla možnost různých kombinací mezi aktivitou centrální vlády, (ne)existencí neopatrimoniálního režimu v lokální byrokracii a aktivitou opozičních politických stran. Gervasoni zase hovořil o nastavení federálního systému přerozdělování peněz a jeho negativním vlivu na demokratizaci v některých provinciích (2011). Jejich modely byly přesvědčivě teoreticky obhájeny pro svůj přínos směrem k odhalování kauzálních mechanismů při demokratizaci subnacionálních režimů, zároveň ale nebyly schopné jej obsáhnout v celé jeho šíři. Více se budu limitům jejich přístupu věnovat v další kapitole, hovořící o antropologickém přístupu ke studiu státu.

Protože byla analýza procesu demokratizace jedním z hlavních bodů při studiu argentinských provincií, autoři mu věnovali zvýšenou pozornost a zkoumali, jak k němu vlastně docházelo a které mechanismy dokázaly podpořit zvýšení kvality demokracie v jednotlivých provinciích. Jedním z takových mechanismů se v Argentině stala federální intervence. Jak poukázala Jacqueline Behrend ve své kapitole o federálních intervencích v Argentině v letech 1983–2004 (Behrend 2016b), ani tento silný nástroj centrální vlády často nebyl orientován na demokratizaci provincií, ale spíše na posílení vlivu prezidenta v nich. I tam, kde došlo k vystřídání politických stran u moci (Catamarca 1991, Corrientes 1999, Santiago del Estero 2004) nebyly neliberální praktiky natrvalo odstraněny. Na tom se shoduje i s Edwardem Gibsonem (2012).

Pokud nejsilnější nástroj, který měla centrální vláda k dispozici, opakovaně selhal ve zlepšování kvality demokracie, musíme se logicky ptát na to, jak vůbec může demokratizace uspět? Ještě jednou se proto vrátím k *aktivaci* – ta v podmínkách, kdy formální instituce nedokázaly prosadit demokratizaci, představovala podle Behrend a Whiteheada hlavní nástroj k udržitelným změnám či alespoň ke zpomalení neliberálního přístupu politických elit s cílem posilovat vlastní pozici a udržet si co nejvyšší úroveň kontroly. Víra v *aktivaci* vyplývá jednak z povahy tranzic k demokracii u národních států ve třetí vlně demokratizace, kdy se občanské společnosti aktivizovaly

a přinutily představitele autoritářských či komunistických režimů vyjednávat, ale také z přesvědčení, že nejlepšími ochránci demokratických principů jsou samotní občané prostřednictvím občanské společnosti. Nelze si nevšimnout, že aktivování občanů byla mnohem snazší v situaci, kdy šlo snadno identifikovat společného nepřítele – armádu, komunistickou stranu nebo osobu autoritářského vůdce. K tomu bylo potřeba, aby aktivovaný segment populace odhalil kontradikci mezi pravou povahou konkrétních neliberálních praktik a struktur a sebe prezentací elit.

Paralelu ke konceptu aktivace lze najít například i v práci profesora Michaela Burawoye, který ve svém etnografickém výzkumu zkoumal důvody, které vedly k revoltě dělnického hnutí v socialistickém Polsku a nikoliv v kapitalistickém USA. Hlavním důvodem pro dělnickou revoltu v socialistické zemi podle něj byla právě zmiňovaná kontradikce mezi tím, co vládnoucí elita-strana dělníkům slibovala – privilegované postavení ve společnosti, podíl na rozhodování atd., a mezi každodenní realitou – nedostatkem zboží, tvrdou a špatně ohodnocenou prací v těžkém průmyslu a v minimálním podílu na rozhodování (Burawoy 2009). Podobnou perspektivu lze zaujmout i u argentinských provincií. Aktivace aktérů, kteří přispívají k odstranění neliberálních praktik a struktur, se stane realitou tehdy, když si samotní aktéři uvědomí rozpor mezi sebe prezentací elit a mezi neliberálními praktikami a strukturami, které jejich rozhodování ovlivňují.

Pokud ale budeme uvažovat o skutečně komplexní tranzici, pak je toto uvědomění podmínkou nezbytnou, nikoliv však dostatečnou – podle literatury totiž pokusu o demokratizaci tak jako tak musí předcházet kritická událost, která povede k *otevření hranic* a k nacionalizaci konfliktu (Behrend a Whitehead 2016; Gibson 2012). Jak je vidět v Tabulce 2, současná literatura podmiňuje demokratizaci tím, že dojde ke kritické události (ať už federální intervence, zločiny a korupce představitelů exekutivy nebo klíčové ústavní reformy), která následně vede k otevření hranic. Jak už jsem zmiňoval, v případě Gibsona (2012) je výsledek jasně interpretovatelný – autoritářské subnacionální enklávy, ve kterých k otevření hranic nedojde, zůstanou autoritářskými. Zbytek subnacionálních jednotek-režimů zůstává mimo jeho teoretický záběr, čímž z ní jen v Argentině dobrovolně vylučuje celkem 20 provincií. Jakmile ale do analýzy chceme promítnout také existenci neliberálních struktur a praktik v ostatních provinciích a zaměřit se tak na demokratizaci nikoliv jako na tranzici, ale jako na konvergenci k národním demokratickým kritériím (Behrend a Whitehead 2016), situace se komplikuje a chybí nám u představených teorií nástroj, který by umožnil obsáhnout vnitřní

demokratizační procesy v provinciích, které nepatří k nejznámějším případům, ve kterých došlo k *otevření hranic*.

Tabulka 2: Teoretické vymezení možností demokratizace subnacionálních jednotek na základě jejich legitimacy a otevření hranic

	Kritická událost proběhla (došlo k otevření hranic a k aktivaci)	Kritická událost neproběhla (nedošlo k otevření hranic a k aktivaci)
Neliberální struktury a prakti- ky delegitimizovány	Demokratizace	Změna ve fungování neliberál- ních struktur a praktik
Neliberální struktury a prakti- ky nebyly delegitimizovány	Obměna elit, nové elity nadále používají stejné mechanismy	Nic se neděje

Zdroj: Autor

1.2 Problém kontinuity režimů – systém sociální dominance

V některých případech skandály či federální intervence nevedly k dostatečným změnám ve fungování subnacionálních jednotek. V další skupině případů ani otevření hranic nemělo dlouhotrvající efekt, o kterém hovořila Gibsonova teorie (například Misiones 2006; Corrientes 1999; La Rioja 2007 a další). Důvodem pro to byla kontinuita těchto režimů, jak upozornil Julián Herrmann ve svém výzkumu neliberálních struktur a praktik ve dvou mexických státech.

Herrmann se v otázkách studia autoritářských enkláv v mexických státech zaměřil na fungování jejich vnitřní dimenze a hledal vysvětlení v analýze hlubších sociálních a politických dynamik (Durazo Herrmann 2016). Situace, ve kterých po *otevření hranic* a vítězství opozice nedocházelo k významným změnám v neliberálních strukturách a praktikách, musely být vysvětleny prostřednictvím schopnosti lokálních elit udržovat tyto struktury a praktiky nedotčené. Zásadní problém podle Herrmanna spočíval v tom, že teoretické práce se soustředily na změny režimu, a tím ingorovaly specifickou dynamiku celé subnacionální jednotky – systém sociální dominance. Koncept režimu přebírá od O'Donnella a Schmittera (O'Donnell a Schmitter 1986): „*Vzorec přístupu a exkluze z vládních pozic v daném prostředí společně s distribucí politických zdrojů, které z něj jsou odvozené.*“ A koncept dominance od Webera (Weber 1978) jakožto „*hierarchického uspořádání, které determinuje počátky a povahu vládnoucí třídy v dané jednotce, stejně jako hlavní charakteristiky toho, jak bude autorita vykonávána.*“ Definující

charakteristikou systémů sociální dominance se stal podle Herrmanna typ legitimacy, na kterém závisel a který byl následně vynucován.¹³

Obzvláště zajímavé je srovnání Herrmannovy práce s další autorkou – Agustinou Giraudy (2015) –, která se ve svém výzkumu kromě měření úrovně demokracie v mexických státech a argentinských provinciích zabývala také problematikou kontinuity tamních nedemokratických subnacionálních režimů. Zatímco v kontextu svého výzkumu Giraudy mluvila o patrimoniálních státních strukturách, založených na centralizaci politické autority, získávání státních zdrojů pro svůj politický a ekonomický zisk a na vytváření vztahů loajality a závislosti mezi podporovateli, Herrmann přijal širší sociologické zdůvodnění neopatrimonialismu jakožto typu dominance, která kombinovala svévolný výkon moci s tradicí a vládou práva v heterogenní kombinaci. U Giraudy šlo o pragmatický krok – jejím hlavním záměrem bylo určit, zda byly státní struktury patrimoniální či nikoliv podle konkrétních proměnných, komparovatelných napříč všemi subnacionálními jednotkami. U Herrmanna převládla snaha o pochopení odlišných interpretací legitimacy¹⁴ různými skupinami obyvatel, od tradičního až po moderní, založené na vládě práva a na efektivním fungování institucí. To bylo na teoretické rovině předesláno již v eseji Jacqueline Behrend (Behrend 2012). Různé sociální skupiny se v důsledku existence odlišných postojů dostávaly do konfliktu. Proto docházelo k řadě kontradikcí, které v důsledku polarizovaly politický systém. Podle Herrmanna byly neopatrimonialní systémy v neustále potřebě politického vyjednávání. Tamní politické elity, v případě, že chtěly dosáhnout monopolizace politické komunikace a udržet hranice konfliktu pod kontrolou (Gibson 2012), musely plnit funkci mediátora mezi různými sociálními sektory. U obou autorů tedy narážíme na dvě odlišné interpretace patrimonialismu podle toho, zda se jednalo o státní strukturu nebo o systém dominance. Z tohoto odlišného vnímání patrimonialismu v důsledku oba vyvodili odlišné závěry – Giraudy mluvila o centralizaci a o schopnosti elit kontrolovat patrimoniální státní strukturu. Herrmann naopak upozorňoval na silnou heterogenitu společností (kterou označoval jako *neopluralismus*) žijících v patrimoniálním systému dominance, ve kterém byla nejdůležitějším aspektem moci schopnost politické elity vyjednávat širokou podporu napříč

---

¹³ V kontextu případových studií v Herrmannově studii se jednalo o neopatrimonialní systém dominance (více ve Weber 1978), který je jakýmsi předělem mezi Weberovým patriarchy a legálně-racionální legitimitou. Nejde ale o tranzici mezi tradicí a modernitou, ale spíše o chaotickou kombinaci obojího. Výsledné legitimity a způsoby, jakým operují na úrovni režimů, mohou být značně heterogenní. Tato heterogenita se nejvíce projevuje tím, že ve společnosti existuje řada cleavages, ve kterých různé skupiny mají různé vnímání legitimacy, různé způsoby mobilizace a v neposlední řadě odlišné cíle.

¹⁴ Legitimitu zde chápou jako společenské přijetí určitého sociálního řádu. (Migdal 2001, 52)

sektory společnosti. Legitimita se stala pro jeho teoretický model hlavním faktorem umožňujícím elitám vládnout. Oba dva autoři sice sledovali podobné neliberální praktiky a struktury, založené na klientelismu, patronáži a represivních praktikách, ale rozešli se v chápání momentu systémové změny – u Herrmanna byla tato změna propojena s hlubšími změnami *cleavages* ve společnosti, zatímco u Giraudy ke změně došlo při ztrátě autoritářské kontroly nad danou provincií.

Rozdílnost obou interpretací lze demonstrovat na výsledcích dvou případových studií – mexického státu Puebla a Corrientes v Argentině. V Pueble se dokázaly opoziční strany spojit proti dlouhodobě vládnoucí garnituře a vyhrát ve volbách v roce 2010. Již brzy po svém nástupu však začal nový guvernér Rafael Moreno Valle Rosas (Compromiso por Puebla) uplatňovat stejné neliberální praktiky, které byly typické pro předchozí exekutivu.¹⁵ Podobná situace nastala v Corrientes v roce 1999, kde velké občanské protesty v hlavním městě vedly k obměně vládnoucích elit, ale nikoliv mocenských praktik. Zatímco občané v protestech bojovali za transformování celého politického systému, elity vnímaly krizi jako problém, jehož řešení lze nalézt jen v rekonfiguraci vlastních vztahů. Jak uvádí Jacqueline Behrend, i díky tomu, že nedošlo k narušení dlouhodobě spolupracující a silně propojené široké koalice mezi univerzitou, ekonomickými elitami a politickými stranami,¹⁶ samotné protestní hnutí nakonec neuspělo ve svém původním požadavku na hlubší systémovou změnu a došlo pouze k obměně vládních stran (Behrend 2007). U případů Puebly i Corrientes lze pomocí teoretického vymezení demokratizace (Tabulka 2) taktéž potvrdit, že došlo ke kritické situaci (hrozba federální intervence v Corrientes a medializovaný únos opozičního novináře v Pueble), ale nikoliv k dostatečné delegitimizaci neliberálních struktur a praktik. Herrmannova teorie využívající koncept kontinuity systému dominance lépe zachycovala momenty, ve kterých docházelo k obměnám elit (změna režimu), ale nikoliv ke změnám ve struktuře a praktikách, které byly používány (součást širšího systému dominance). U teorie Giraudy nedemokratický režim skončil vždy prohrou ve volbách. Její teorie postulovala, že k měření úrovně patrimonializace státních struktur muselo

---

¹⁵ Jedním z příkladů může být případ Chalchihuapan z roku 2014, kdy při manifestaci za obnovu civilního registru došlo k násilným střetům mezi protestujícími a policií a vedly k usmrcení dítěte jedním z policejních projektilů. To bylo důsledkem předchozí legislativní aktivity guvernéra známé jako Ley Bala (Zákon kulka), která umožnila zdejší policii používat nesmrtící střelné zbraně. Následná doporučení od Národní komise pro lidská práva (Comisión Nacional de Derechos Humanos) byla guvernérem Puebly naprosto ignorována. Zdroj: <http://www.proceso.com.mx/413890/moreno-valle-ha-incumplido-con-caso-chalchihuapan-cndh> (Navštíveno dne 20/3/2017).

¹⁶ Tedy k aktivaci dalších aktérů, kteří by na demokratizaci dohlédli (Behrend and Whitehead 2016).

docházet pro každý režim zvlášť. Jak ale mohla její teorie naložit s elitami, které patrimonialismus nevybudovaly, ale zdědily ho? Kauzální řetězec v tomto případě přestával platit ve směru, který autorka určovala, a chování nového režimu se stalo důsledkem existence neliberálních praktik a struktur, nikoliv jejich příčinou.

1.3 Komparativní studie měření kvality subnacionální demokracie v Argentině

Přestože mě v mém výzkumu primárně zajímá fungování neliberálních struktur a praktik a jejich vliv na kvalitu demokracie z pohledu lokálních aktérů prostřednictvím jejich diskurzivní interpretace těchto praktik a také jejich každodenního setkávání s provincií, každý čtenář této práce by měl mít možnost zasadit si ji do širší diskuze o kvalitě demokracie a demokratizaci v argentinských provinciích.

Do dnešního dne byly pro argentinské provincie vypracovány dva výzkumy, které prostřednictvím kvantitativních metod určovaly úroveň demokracie pro všechny z nich. Oba dva autoři, Carlos Gervasoni i Agustina Giraudy, ve svých závěrech ukázali, že existují rozdíly v kvalitě demokracie mezi jednotlivými subnacionálními jednotkami. První se zaměřím na výzkum Carlose Gervasoniho, který pomocí dotazníkového šetření mezi 155 experty na subnacionální politiku v každé z 24 argentinských provincií získal unikátní dataset zabývající se kvalitou demokracie v řadě oblastí (Gervasoni 2010a, 2016). Gervasoni ve svém výzkumu měřil, jakou kvalitu mají různé aspekty demokracie v jednotlivých provinciích (inspiroval se například indexem Freedom House). Ve svém měření se orientoval na liberální a demokratické základní komponenty moderních reprezentativních liberálních demokracií. V důsledku tak Gervasoni prostřednictvím datasetu nabídl informace o subdimenzích soutěžení, inkluzivnosti, efektivitě (všechny tři patří do demokratické dimenze), a dále o institucionálních omezeních a liberálních právech (tyto dvě kategorie patří do liberální dimenze). Ve fázi vytváření dat Gervasoniho tým konzultoval jednotlivé dimenze s tamními experty, jejichž odpovědi následně zprůměroval a vytvořil agregované skóre pro kvalitu demokracie pro každou z nich. Větší rozdíly v kvalitě jednotlivých subdimenzí mezi jednotkami našel Gervasoni u mediálního pokrytí volebních kampaní v lokálních médiích a televizi, kde celkem devět provincií vykazovalo v měřeném období nadreprezentaci vládních garnitur. U svobody projevu zase z výzkumu vyplynulo, že přibližně polovina provincií podle názoru expertů přistupovala nebo byla ochotna přistoupit k sankcionování zaměstnanců ve veřejné správě za veřejné zastávání

odlišných politických názorů. Systém brzd a protivah, který se soustředil na nezávislost Nejvyšších provinčních soudů a na nezávislost legislativní vůči exekutivní moci, se ukázal jako deficitní ve většině provincií. Z Gervasoniho výzkumu si lze na základě vytvořených dat odvodit, že heterogenita existovala jak napříč dimenzemi demokracie, tak i napříč jednotlivými subnacionálními jednotkami. Nejvíce zaostalou dle Gervasoniho měření byla dimenze brzd a protivah, ve které většina provincií skončila s nízkým hodnocením (Gervasoni 2010, 2016).

K samotnému způsobu měření mám u Gervasoniho několik výhrad. Autor tvrdí a dokonce doporučuje replikování svého výzkumu po každém volebním období. Přitom ale nikdy neodhalil, kdo byli jeho experti, se kterými byly vyplněny dotazníky. Pokud vezmu v potaz vysokou ideologickou polarizaci, která je pro Argentinu typická, pak je extrémně obtížné identifikovat experty z dané subnacionální jednotky, kteří by při odpovědích neprojevovali své subjektivní soudy – alespoň v případě mého terénního výzkumu jsem nenarazil na odborníka, který by ve vztahu ke své provincii nebyl (podle mého názoru) zaujatý. Ať už se jednalo o akademické pracovníky, byrokraty nebo další profesionály pohybující se ve státní správě, všichni měli i pro mě jakožto pro cizince jasně čitelné politické názory. Při relativně nízkém počtu informantů za každou provincii – Gervasoni uvádí, že počet respondentů byl od 4 do 14 – je těžké odhadnout, do jaké míry jsou jejich odpovědi založené na jejich profesionálním úsudku a nakolik jsou výrazem jejich vlastních hodnot a názorů. Mým druhým problémem s Gervasoniho měřením jsou otázky v dotazníku (dostupný jako appendix na konci jeho disertační práce Gervasoni, 2011). Jako příklad si vezmu otázku 8.a., ve které dotazník pokládá otázku, do jaké míry byly rozsudky soudců Nejvyššího soudu v provincii ovlivněny jejich ideologií (odpovědi – a. ideologie je velice důležitá, b. důležitá, c. částečně důležitá, d. nedůležitá, e. nevím, f. nechci odpovědět). Z metodologické perspektivy pro dotazníkové šetření je taková otázka značně zavádějící, protože se ptá respondenta na motivace třetí strany, se kterou přitom (pokud je skutečně nezávislý) vůbec nepřichází do přímého kontaktu. Podobně formulovaných otázek dotazník obsahuje celou řadu. Posledním problémem je časové omezení pro vytváření datasetů. Gervasoniho týmem získaná data se vztahují jen na omezenou dobu mezi roky 2003–2007. To je vzhledem k vysoké náročnosti celého projektu, kdy bylo nutné procestovat celou Argentinu od Ohňové země až po Jujuy, nepříliš uspokojivé a snižuje to šanci na to, že by v budoucnu došlo k dalšímu podobnému měření.

Již zmiňovaná Agustina Giraudy (Giraudy 2009, 2015) ve svém výzkumu představila měření demokracie v subnacionálních jednotkách v Mexiku a Argentině na základě veřejně dostupných volebních výsledků. Toto měření bylo komparovatelné nejen napříč subnacionálními jednotkami, ale také napříč zeměmi. Giraudy definovala demokracii jako politický režim, ve kterém jsou představitelé vybíráni na základě soutěživých a nezmanipulovaných voleb, přičemž dochází k alternaci politických stran u moci. Podle autorky v případě, že kterákoliv z těchto dimenzí chybí, nelze daný režim považovat za demokratický. Autorka neměřila kvalitu demokracie jako Gervasoni, ale demokracii jako takovou. Díky širšímu časovému rozpětí nabídla její metoda výsledky pro celé demokratické období.

Podobně jako u Gervasoniho, i k přístupu Giraudy mám několik výhrad. Tou největší je její orientace na politické soutěžení, které je vyjádřeno volebními výsledky, fungováním volebních institucí a výměnou politických stran u moci. Dle mých zkušeností z terénu to může systematicky nadhodnocovat demokratičnost provincií, ve kterých jsou pevně zakořeněné neliberální struktury a praktiky (například již zmiňované provincie Jujuy, Misiones do roku 2007, Corrientes nebo mnou podrobně analyzované Chaco), ale probíhá v nich alternace u moci i vyšší volební soutěž. Mezi hlavní problémy pro validitu Giraudina měření patří *politický faksionalismus*, při kterém se politická soutěž častěji odehrává uvnitř spíše než vně politických stran. To, že se obzvláště u peronistů jedná o značný problém, ukazují i další autoři (Abdulhadi 2013; Behrend 2016a; Tula 2000). Druhým problémem je *politické přeběhlictví*, kvůli kterému měření volebních výsledků odpovídá buď situaci před (efektivní počet stran) nebo mezi volbami (voličská volatilita). A velmi často je také opozice ve volbách opozicí jen na papíře, ale ve skutečnosti nepředstavuje žádnou hrozbu pro vládnoucí politickou stranu (k tomuto tématu více viz Grzymala-Busse, 2007).

V Tabulce 3 jsem připravil dosavadní přehled komparativních výzkumů, které se argentinskými provinciemi zabývaly. Zajímavé jsou u obou autorů rozdíly v konečných výsledcích analýzy – zatímco Gervasoni označil (v letech 2003–2007) za nejméně demokratické provincie Santiago del Estero, Santa Cruz a San Luis, Giraudy uvedla jako nejméně demokratické (průměr za celou dekádu 2000–2010) provincie La Rioja, Santa Cruz, San Luis, La Pampa a Formosa. Z toho vyplývá, že se oba politologové shodli na třech provinciích a ve třech případech měli na klasifikaci režimů jiný názor. Pokud k nim ještě přiřadíme komplexní výzkum nevládní organizace CIPPEC pod vedením Marie Page (Page 2010), pak do nejhorších provincií přibydou také Tucumán, Tierra del

Fuego nebo Santa Fe. Právě u provincie Santa Fe přitom Gervasoni uvedl, že se jednalo o jednu z nejlépe hodnocených provincií a dokonce označil kvalitu její demokracie za stoupající (Gervasoni 2010: 37). Podobně například Andrea Castagnola ve své analýze zásahů exekutivy do personálního složení Nejvyššího soudu¹⁷ v argentinských provinciích uvedla, že provincie Corrientes patřila k těm, ve kterých tamní exekutivy nejčastěji přistupovaly k tomuto kroku (Castagnola 2010). Gervasoni ve svém měření otázku nezávislosti Nejvyšších soudů v jedné kategorii řeší, z výsledného grafu přitom není jasné, kde provincie Corrientes skončila (2010: 32) a nezmiňuje to ani v textu (2010: 31). Jedno je ale jisté – provincie Corrientes se v jeho výzkumu umístila na předních místech v kvalitě demokracie. Pokud k těmto výsledkům přiřadíme také kvalitativní studie některých argentinských subnacionálních režimů, naše populace nedemokratických, autoritářských, hybridních nebo neliberálních režimů (vždy v závislosti na tom, jak je autor označuje) se ještě více rozšíří. Jedná se o případy Corrientes (Behrend 2007, 2016a), provincie Jujuy (Ávila 2013) či Misiones (Abdulhadi 2013).

Jak ukazují výsledky jednotlivých komparativních výzkumů, u některých případů zatím nepanuje pevná shoda na tom, které z nich jsou čistě nedemokratické (v závislosti na autorech označované taktéž jako autoritářské nebo hybridní) a které naopak demokratické. Jak správně poznamenal Gervasoni, v jednotlivých kategoriích existuje téměř vždy mezi provinciemi podstatná variace ve výsledcích. I proto se domnívám, že odklon od typologizace a důraz na neliberální struktury a praktiky je v tomto ohledu krokem správným směrem. Pomocí tohoto přístupu můžeme snadněji konceptualizovat problémy, které se v různé míře dotýkají velké části provincií (například klientelismus, ovlivňování justice atp.) nebo jen omezeného počtu případů (vliv uzavřené politické hry)¹⁸.

---

¹⁷ Andrea Castagnola navazuje na průlomovou práci Gretchen Helmke (Helmke 2004). Ta se zabývala problematikou toho, že soudci často ve svých rozhodnutích přešli v průběhu svého mandátu k opačnému táboru a začali jednat v rozporu s názory těch politiků, kteří je do funkce vybrali. Castagnola tuto problematiku rozšířila i na subnacionální úroveň a odhalila, že v některých provinciích byla výměna soudců po výměně vlády jednou z hlavních strategií, jak exekutiva nepřímo ovlivňovala budoucí chování instituce Nejvyššího soudu. V důsledku této práce lze silně pochybovat o tom, že lze skutečně hovořit o nezávislosti justice na exekutivě.

¹⁸ Tento jev ve své dizertaci popsala Jacqueline Behrend takto: „Jedná se o koncept, který popisuje politický režim, ve kterém dochází ke střídání u moci mezi omezeným počtem rodin nebo skupin, které zároveň kontrolují i státní aparát, média a podnikatelské příležitosti v provinciích.“ (Behrend 2007: 2)

Tabulka 3: Komparativní výzkumy argentinských provincií s důrazem na kvalitu demokracie a demokratických institucí

Autor/Autorka	Roky	Nejlépe hodnocené provincie	Nejhůře hodnocené provincie	Co měřil/a?	Poznámka
Agustina Giraudy (2015)	1983–2009	Chaco, Chubut, San Juan	Formosa, La Rioja, San Luis, Santa Cruz	Subnacionální demokracie	
Carlos Gervasoni (2010b)	2003–2007	CABA, ¹⁹ Mendoza, Corrientes, Santa Fe	Santa Cruz, Santiago del Estero, San Luis, Salta	Celkové hodnocení demokracie v provincii	
Maria Page (2010)	2009	CABA, Buenos Aires, Catamarca, Chaco, Chubut	Tucumán, Santiago del Estero, Tierra del Fuego, Santa Fe	Institucionální kvalita	
Edward L. Gibson (2012)	1983–2005		La Rioja, San Luis, Santa Cruz, Santiago del Estero	Subnacionální autoritářské režimy	Zabýval se pouze režimy s nízkou kvalitou demokracie
Andrea Castagnola (2010)	1983–2009	Buenos Aires, Chaco, Entre Ríos, Formosa, Jujuy, Río Negro, Santa Cruz, Santa Fe	Santiago del Estero, Corrientes, Neuquén, La Rioja	Počet případů, kolikrát byly Nejvyšší soudy personálně přeskupeny	Provincie, ve kterých pevně vládla jedna skupina lidí, nemusely přeskupovat svůj Nejvyšší soud nikdy
Lorena Moscovich (2016)	2003–2011	Tierra del Fuego, Santa Cruz	San Juan, Jujuy, La Rioja	Pracovní stabilita a kvalifikace pracovníků veřejné sféry	

Zdroj: Autor

¹⁹ Ciudad Autónoma Buenos Aires – hlavní město Buenos Aires jako samostatná subnacionální jednotka.

2 SYSTÉMY SOCIÁLNÍ DOMINANCE: CHACO A CORRIENTES

Tato kapitola vznikla na základě diskuze o kontinuitě režimů a systému sociální dominance. Vychází z Herrmannovy práce, ve které využil koncept systému sociální dominance, původně vytvořený Maxem Weberem, k tomu, aby analyzoval neliberální praktiky a struktury ve dvou mexických státech a vysvětlil, proč tyto praktiky přetrvávají i po výměně politické reprezentace. Jen pro připomenutí zopakují, že Weber chápal systém sociální dominance jako hierarchické uspořádání, které položilo základy pro vykonávání autority a pro povahu legitimacy. To znamenalo, že systém sociální dominance se dal vyjádřit na ose mezi tradičním a legálně-byrokratickým (moderním) uspořádáním společnosti. Herrmann postavil systém sociální dominance do kontrastu s politickým režimem, který chápal dle Schmitterovy a O'Donnellovy definice jako vzorec přístupu a exkluze z vládních pozic.

Herrmann ve své práci argumentoval, že kauzální řetězec mezi elitami a používáním neliberálních praktik může být i obrácený. V důsledku historického vývoje a skladby sociálních aktérů v dané teritoriální jednotce jsou i modernizační aktéři nuceni v přípustitelné míře využívat neliberální praktiky a struktury k tomu, aby mohli efektivně vládnout. Při zkoumání lokálních elit je vždy potřeba mít na paměti, že sociální kontrola nesídlí jen u některých aktérů a že ji může ztratit i potenciální hegemón – guvernér. Řada neliberálních praktik a struktur proto vychází ze společenských konvencí, kultury, strachu a případně z nezkušenosti, než aby se jednalo o dobře promyšlenou strategii, jak systematicky posilovat vlastní moc. Jak ukážu ve čtvrté kapitole, tyto praktiky navíc nejsou omezeny pouze na vládní elity, ale tvoří důležitou součást každodennosti i v životě obyčejných obyvatel.

Ani radikální změny institucionálního nastavení – reformy provinčních či federálních ústav – nepředstavují dostatečnou záruku odstranění hluboce zakořeněných neliberálních praktik a struktur. Mohu uvést několik konkrétních případů, kdy systém sociální dominance funguje jako memento institucionalismu v prostředí argentinské periferie. Carlos Gervasoni hodnotil Corrientes jako jednu z provincií s vysokou kvalitou demokracie v období 2003–2007 (Gervasoni, 2016). To v této kapitole rozporuji. Corrientes nelze považovat za provincii s rozvinutým demokratickým režimem, ale spíše za neopatrmononiální režim se svobodnými a demokratickými volbami. Podobně i Agustina Giraudy argumentovala, že Chaco v letech 1983–2009 patřilo k nejlepším

subnacionálním demokratiím (Giraudy, 2015). Ve čtvrté kapitole podrobněji rozebírám, proč závěry z nejvyšší úrovně provinční politiky nemusí platit pro ostatní obyvatele a jak se neliberální praktiky a struktury posilují a přetrvávají díky vysokému počtu sociálních aktérů, kteří mají podíl na moci.

Proč oba autoři, Gervasoni i Giraudy, hodnotili tyto dvě provincie pozitivně? V obou dvou zmíněných případech se při měření demokratizace používala jako důležitý indikátor demokracie volební soutěž. Chaco i Corrientes ve zkoumaném období vždy vykazovaly těsné volební výsledky a docházelo v nich k alternaci u moci. Tento fakt nerozporuji, ale prostřednictvím neliberálních praktik a struktur poukazují na další aspekty kvality demokracie, které by měli výzkumníci zohledňovat.

2.1 Ustavení lokálních elit a vytvoření systému sociální dominance: Corrientes

2.1.1 Corrientes – nejstarší období

Počátky provincie sahají do roku 1588. Značnou část své historie se Corrientes vyvíjelo v izolaci a jeho hlavní ekonomickou aktivitou byla zemědělská produkce. Tyto podmínky přispěly k vytvoření ideálních podmínek pro vznik tradičních typů legitimacy (caudillismo) a k ustavení vlády rodinných klanů, ve většině případů potomků původní španělské aristokracie z dob počátků kolonizace. Lokální elity kontrolovaly většinu půdy v provincii a disponovaly monopolním postavením i ve všech odvětvích ekonomiky. Důležitou roli při udržování tradiční legitimacy i při snaze lokálních vlád o politickou participaci občanů na tomto systému sehrála i katolická církev, která patřila společně s tradičními rodinami k předním vlastníkům půdy a měla tudíž zájem na tom, aby byl status quo zachován (López Villagra 2013: 125). A to se v Corrientes dařilo výjimečně dobře. Jen v období mezi lety 1821 a 1945 (celkem 124 let) byla tato provincie ovládána celkem 95 let členy tradičních rodin, z nichž všichni byli potomci pouhých deseti osob. Ze zbývajících 29 let je nutné ještě odečíst 11 roků, během kterých byla provincie prostřednictvím federálních intervencí pod přímou kontrolou národního státu. Zbývajících 18 let byla provincie pod správou osob, které přímo nepříslušely k lokální oligarchii.

Lokální oligarchie se od konce 19. století formovala okolo vlastních stran. Těmi byly Partido Autonomista (PA) a Partido Liberal (PL). Obě dvě strany více než 100 let sloužily jako prostředek pro udržování uzavřeného systému politické soutěže. Základem

tohoto nastavení se staly pakty, neformální politické dohody, které umožňovaly alternaci elit u moci a stanovovaly podmínky pro rozdělení politického vlivu. Systém sociální dominance vznikl pod přímým vlivem oligarchie a tradiční legitimita představovala hlavní způsob interakce mezi jednotlivými sociálními aktéry – nejčastěji se při vztahu mezi občany a elitami skloňovalo slovo feudální. Zatímco v mladších provinciích jako Chaco nebo Misiones, ve kterých teprve docházelo ke kolonizaci půdy, díky neustálému proudu evropských imigrantů rezonovaly myšlenky socialismu a radikalismu, Corrientes zůstalo politicky konzervativní. Jedním z důkazů tohoto jevu byly volby v roce 1946 – Corrientes se stalo jedinou argentinskou provincií, kde nevyhráli peronisté.²⁰

Pokud národní vlády chtěly v Corrientes zasahovat, volily nejčastěji institut federální intervence – Corrientes drží v tomto ohledu naprosté prvenství mezi všemi ostatními provinciemi s celkem 17 podstoupenými federálními intervencemi. Efekty na systém sociální dominance však byly minimální. Federální politické strany se na území Corrientes prosadily pouze omezeně a i přes velkou snahu o federální vměšování²¹ si lokální oligarchie udržela svou dominantní pozici (Behrend 2016; Gibson 2012). Rodinné klany v Corrientes svou nezávislost na centrální vládě, pramenící z povahy argentinského federalismu, používaly k tomu, aby zabránily vměšování národního státu do vnitřních záležitostí provincie. Velkou výhodou představoval fakt, že se díky tradičnímu vykonávání legitimacy v provincii dlouho²² dařilo omezovat moc ostatních sociálních aktérů. Oligarchie dominovala po všech stránkách a měla byrokracii, média i lokální strongmeny pevně pod kontrolou. Jejich závislost na federálních financích díky vysoké zemědělské produkci, vlastnictví obrovských pozemků a levné pracovní síle hraničící s vykořisťováním, představovaly důležitý nárazník proti jakýmkoliv snahám o vměšování federálních institucí. Izolacionismus, jak bych mohl strategii correntinských elit nazvat, ale měl i specifické negativní důsledky. Ty se projevíly hlavně v nezájmu federální vlády o financování velkých infrastrukturních projektů a dalších federálních programů v Corrientes. Například první asfaltová silnice mezi

---

²⁰ I když je nutné dodat, že ve volbách vyhráli radikálové, kteří počítali s podporou konzervativních politických stran a elit.

²¹ Federální intervence po prohraných volbách 1946 měla za cíl vytvořit autentickou peronistickou reprezentaci. Došlo také k reformě provinční ústavy v roce 1949 a volebního zákona. Jednalo se o první intervenci v Corrientes, jejímž cílem bylo zásadně proměnit vnitřní institucionální uspořádání (Leoni & Solís, 2015).

²² Je těžké určit, kdy došlo k zásadnímu zlomu. V roce 1998–1999 se poprvé objevily nové politické skupiny organizované zdola – autoconvocados. Postupně se rozšířil i vliv grémií, která se dnes aktivně podílí na vyjednávání s nejvyššími představiteli. Zatím se ale nepodařilo dát modernizačním snahám konkrétní politickou podobu a stále platí, že rekonfigurace vlád probíhá převážně v nejvyšších patrech společnosti.

hlavním městem provincie a Buenos Aires byla postavena až v 70. letech 20. století. Toto zanedbání ze strany federální vlády, které se neustále opakuje v jednáních o režimu financování provincie (*coparticipación federal*), zůstává jedním z hlavních témat correntinské politiky až do současnosti.

2.1.2 Corrientes – od vojenské diktatury k demokracii

K užší spolupráci lokálních elit s národními silami došlo až během druhé vojenské diktatury v letech 1976 až 1983. V tomto období nazvaném Proces národní reorganizace (Proceso de Reorganización Nacional) se tradiční strany PA i PL označily za přátele procesu (Amigos del Proceso) a díky tomu si zajistily značný vliv na lokální dění, přestože formálně provincii vedly během diktatury zástupci nejsilnější frakce armády – pozemního vojska, Luis Carlos Gómez Centurión (1976–1981) a Juan Alberto Pita (1981–1983).

Spolupráce s vojenskou diktaturou tradičním stranám výrazně neuškodila a v roce 1983 při prvních demokratických volbách získaly v rámci společné koalice nazvané Pacto Autonomista Liberal (PAL) 46,61 % hlasů, což v tehdejší volebním systému znamenalo nadpoloviční většinu 14 ze 26 křesel provinčních poslanců. Současně si zajistili také křeslo guvernéra, kterým se stal José Antonio Pocho Romero Feris.²³

V Corrientes se po celou historii bojovalo o moc prostřednictvím neformálních politických rodin. U těchto sociálních aktérů nešlo o pokrevní vztah s ostatními členy, ale spíše o příslušnost ke konkrétní mocenské struktuře s cílem kontrolovat její ekonomické a politické zájmy uvnitř provincie. U členů politických rodin nehrála roli jejich stranická příslušnost, ale loajalita ke konkrétním osobám z řad lokální oligarchie.

Důsledkem působení politických rodin se provinční politická soutěž uzavřela. Dle Jacqueline Behrend takto uzavřená politická soutěž znamenala: a) kontrolu médií, b) kontrolu provinční byrokracie a státu elitami, c) klientelistické sítě a silnou personalizaci politiky a d) kontrolu justice. Vlivem aktivit politických rodin se setřela hranice mezi soukromými a veřejnými záležitostmi. Provázanost státu a soukromých zájmů lokální oligarchie položily základy fungování correntinské demokracie (Behrend 2011).

---

²³ <http://www.andytow.com/atlas/totalpais/corrientes/1983dp.html> (navštíveno dne 19/4/2017).

2.1.3 Corrientes – od stability k federálním intervencím

V letech 1983–1993 correntinské politice dominovaly tradiční politické rodiny v rámci PAL. Podíl na vládě byl zajišťován Volebním výborem (Colegio Electoral)²⁴, prostřednictvím kterého se obě dvě strany střídaly u moci až do roku 1991. Definitivní konec této spolupráce nastal až po nástupu Carlose Menema do prezidentského úřadu, kdy zástupci jeho peronistické frakce výrazně posílili v guvernérských volbách a ve Volebním výboru obsadili s pomocí UCR stejný počet mandátů jako PAL. V patové situaci nebyl zvolen guvernérem nikdo a v čele provincie stanul zástupce PAL, předseda provinčního senátu Hugo Manzini. Volební výbor v této situaci nadále svolával zasedání, která měla za úkol patovou situaci vyřešit a zvolit nového guvernéra. Na jedno ze zasedání jako projev nesouhlasu nedorazili všichni zástupci radikálů a peronistů, což vedlo k uvolnění patové situace a následnému jmenování zástupce PAL Tato Romero Ferise guvernérem. K nestandardnímu procesu volby se ale vyjádřil federální Ústavní soud (Corte Suprema de la Justicia de la Nación) a prohlásil tento postup za protizákonný. Neústavnosti celého procesu a patové situace následně využil prezident Menem a dva měsíce po volbách, v únoru 1992, zahájil federální intervenci. Menem tímto krokem nesledoval napravení politických poměrů, ale posílení své peronistické frakce (Behrend 2016). Intervence trvala jen šest měsíců, při kterých během ní stanovil intervenor Francisco de Duradoña y Vedia datum nových voleb do Volebního výboru na srpen 1992. Nakonec ale v tomto datu došlo jen k obměně intervenora a nové volby se odsunuly až na prosinec 1992, kdy proti sobě stanuli stejní kandidáti jako v předchozím roce.

Přestože se peronistům v důsledku intervence a nepopularity některých jejich opatření (intervence rozšířena na justici, snaha o změnu volebního systému na přímou volbu guvernéra) snížily preference, ve výsledku získali 12 hlasů ve Volebním výboru, zatímco PAL získal jen 11 a UCR 3. Vyjednávání mezi PAL a UCR ale přinesly překvapivou zprávu – guvernérem se měl nakonec stát kandidát UCR Noel Breard. Jenže se stalo něco neuvěřitelného. Aby se stal Volební výbor usnášeníschopným, musel se sejít v nadpoloviční většině. To znamenalo minimálně 14 zástupců. Na zasedání 19. ledna ale nedorazilo všech 12 zástupců PJ a překvapivě na něj nedorazil ani jeden zástupce UCR Ramón Tabaré Bruzzo, který následně na několik let úplně zmizel

---

²⁴ Volební výbor – instituce totožná s volbou prezidenta v USA. Volby určily delegátky na základě politické příslušnosti, ty se sešly a vybraly guvernéra. Volba byla díky tomu jednokolová – zajišťovala, že stačila prostá většina a v 80. letech sloužila jako prevence proti spojení PJ a UCR proti PAL. Ke změně došlo až v roce 1991, ve kterém poprvé tyto dvě strany získaly polovinu mandátů. Následovaly opakovaná politická krize až do doby, kdy byl tento systém zrušen a nahrazen dvoukolovou volbou.

z Argentiny. Volební výbor nebyl usnášeníschopný a díky zmizení jednoho zástupce a absenci PJ proto nebylo možné tuto situaci jakkoliv změnit. Finální verdikt federální intervenorky Bello zněl kompletní anulování voleb a pokračování intervence i v roce 1993.²⁵ Nové řádné volby v říjnu 1993, tentokrát již po změně correntinské ústavy na přímou volbu guvernéra, vyhrál Raúl Rolando *Tato* Romero Feris.

V posledních dekádách 20. století se stal nejúspěšnější politickou rodinou klan Romero Ferisů, který v období od 70. let až do začátku 21. století obsadil třikrát pozici guvernéra provincie. Jednotliví zástupci klanu Romero Feris nepatřili k jedné politické straně. Z hlediska systému sociální dominance to ani nebylo důležité. Strany (včetně PJ a UCR) nebyly ideologicky ukotveny a umožňovaly elitám přenastavovat jejich vztahy prostřednictvím kontrolovaného politického soupeření. Kontrolovaného v tom smyslu, že soutěž se omezovala jen na určitou skupinu elit, rekrutujících se z lokální oligarchie a jejich spojenců (Behrend 2011). Nikdo bez podpory politického klanu nemohl být zvolen do vyšší politické funkce. Historický vliv politických rodin a exkluzivita politiky představují jeden z nejtypičtějších rysů neliberálních struktur, na které lze v Argentině narazit. Jak uvádí Jacqueline Behrend, v letech 1946–2001 bylo Corrientes ovládáno členy jedenácti politických rodin po dobu 22 let. Federální intervence v tomto období trvaly celkem 23 let, přičemž během nich vládli politici, kteří nebyli napojení na žádný z významných klanů, pouhých 11 roků.

Politické rodiny kromě toho kontrolovaly klíčová média v provincii – *El Litoral*²⁶, *Diario Norte*²⁷, *Época*²⁸ a *El Libertador*²⁹. Jejich vliv na novináře byl podle Jacqueline Behrend posilován také tím, že v nich velice často inzerovaly provinční vlády (2007, 83). Více o problematice médií a jejich ovlivňování politickými elitami naleznete v kapitole 4.

Klan Romero Ferisů představuje dobrý příklad toho, jak politické rodiny fungovaly. Julio Romero (guvernér v letech 1973–1976 a poslanec v letech 1987–1991) a Humberto Romero (syn Julia, kandidát na guvernéra 1987, ministr obrany v Menemově vládě v roce 1990–1991) byli peronisté. José Antonio Pocho Romero Feris (během vojenské diktatury pracoval jako velvyslanec a poradce generála Vidala,

---

²⁵ Právě problémy s volbou guvernéra přinesly změnu ve volebním kalendáři Corrientes. Guvernéři se v této provincii volí v opačných volbách oproti volbě prezidenta.

²⁶ Nejstarší noviny, založeny v roce 1960 otcem „Pocha“ Romero Ferise.

²⁷ Původem z Chaca, založeny 1968, v roce 1978 koupeny „Tato“ Romero Ferisem.

²⁸ Založena v roce 1973 tehdejším guvernérem Juliem Romerem (PJ).

²⁹ Součástí kauzy s vládní reklamou v období vlády Artura Colombiho 2005–2009.

následně guvernér 1983–1987, federální senátor 1987–2001) svůj život zasvětil PA a stal se jedním z duchovních otců PAL, jehož cílem bylo v 60. letech omezit vliv UCR na lokální correntinskou politiku. To se podařilo i díky jeho sňatku s dcerou předního politika PL.

Raúl Tato Romero Feris, mladší bratr Pocha Romero Ferise, a synovec guvernéra Julia Romera, po rozchodu s PA z důvodu vytvoření aliance s Carlosem Menemem založil v roce 1993 vlastní stranu Partido Nuevo (PaNu). Vznik nové politické síly v correntinské politice nebyl důsledkem hlubších cleavages či konkrétního programu, ale stal se symbolem osobních ambicí Tato Romero Ferise a jeho neshod s vlastní politickou rodinou ohledně spolupráce s prezidentem Carlosem Menemem. Výsledkem tohoto vnitřního rozkolu bylo postupné oslabení tradičních politických stran sdružených v PAL. Tato Romero Feris svým odchodem z PA a stvrzením spojenectví s federálním prezidentem oslabil obě tradiční politické strany. Jeho osobní politický projekt PaNu se v roce 1993 stal nejsilnější stranou v Corrientes a těšil se i podpoře z federální úrovně.

Na rozdíl od předchozích generací politiků se Tato nechal inspirovat vlnou *neopopulismu* v Latinské Americe a založil svou kariéru na principu permanentní politické kampaně zaměřené na mobilizaci nejchudších segmentů correntinské společnosti. Tato mobilizace se odehrávala v přímém přenosu médií. Tato Romero Feris se pohyboval v jednotlivých čtvrtích měst a náhodně navštěvoval tamní obyvatele nebo aktivně budoval síť, která zajišťovala opravy a údržbu kostelů. Díky svému charisma a novému stylu spočívajícím v medializaci praktického řešení problémů brzy získala PaNu na svou organizaci PA a částečně i PL (Graciosi 2016). Mezi nové nástroje jeho vlády se zařadilo i politické násilí, ke kterému využíval své stoupence z řad chudých obyvatel. V roce 1996,³⁰ když měli provinční poslanci projednávat politický soud v rámci provinční dolní komory s Tato Romero Ferisem jakožto hlavním obžalovaným, pronikli do legislativy jeho stoupenci a obsadili jednací sál. Přitom slovně i fyzicky napadli některé z poslanců a poslankyň. Jedním z politických nástrojů Tato Romero Ferise byl jeho otevřený způsob boje proti svým politickým oponentům. Když se dostal do konfliktu s odbory, provincie zadržela všem státním zaměstnancům z platu členské příspěvky (Graciosi 2016).

---

³⁰ <https://www.lanacion.com.ar/politica/podrian-intervenir-la-legislatura-correntina-nid167457> (Navštíveno dne 18/4/2017).

Protože v Corrientes ústava neumožňovala guvernérovo znovuzvolení, Tato Romero Feris se v roce 1997 stal primátorem hlavního města a do pozice guvernéra nominoval Pedra Braillarda Pocardu. Ten s jeho podporou zvítězil ve volbách a udržel post guvernéra pro PaNu.³¹ Dominance PaNu a jejího hlavního představitele Tato Romero Ferise ale po odchodu Menema z prezidentského úřadu nevydržela dlouho. Obrovské dluhy ve výši 1,4 miliardy dolarů (nejvíce ze všech argentinských provincií), nevyplácení mezd státním zaměstnancům a řada udání z korupce a trestné činnosti vedly k vytvoření široké koalice všech ostatních elit proti PaNu a k odstranění guvernéra Braillarda Pocardu, stejně jako Tato Romero Ferise z pozice starosty hlavního města Corrientes. Na rozdíl od guvernéra, který byl odvolán intervencí z federální úrovně, Tatovo odvolání zařídila provinční legislativa, která podnikla vnitřní intervenci v rámci provincie. Jako odměnu za odvolání obou zástupců PaNu federální vláda poskytla provincii finanční injekci, umožňující zaplatit státním zaměstnancům část dlužných peněz. Zbytek mzdy, přibližně 30 procent, jim byl vyplácen v nekrytých dluhopisech Cecacor (Certificados de Cancelación de Deuda de Corrientes).

2.1.4 Corrientes – 1999–2012

Po nedobrovolném ukončení mandátu Pedra Braillarda Pocardu ve funkci guvernéra a Tato Romero Ferise ve funkci starosty hlavního města následovalo dvouleté období, ve kterém Corrientes opětovně spravovali federální intervenoři. V té době vězněný Tato Romero Feris přirovnal převzetí moci ke státnímu převratu a kromě radikálů z něj obvinil i tradiční politické struktury, jejichž cílem údajně bylo získat moc prostřednictvím jeho kriminalizace.³²

Přitom ale ze své VIP cely telefonicky domlouval podmínky pro výměnu soudce a žalobce Nejvyššího provinčního soudu. Hlavním spojencem, se kterým Tato Romero Feris komunikoval, byl peronista, bývalý provinční senátor a poslanec národního Kongresu Rodolfo Martínez Llano.³³ Nahraný rozhovor, ve kterém se Llano a Romero Feris domlouvali na změnách v obsazení Nejvyššího soudu, pronikl i do celostátních médií a vyvolal další politickou krizi v provincii. Tato Romero Feris po Llanovi požadoval, aby získal podporu pro dosazení Fernanda Nize do funkce soudce a Jorge Shermana do

---

³¹ <http://www.andytow.com/atlas/totalpais/corrientes/1997g.html> (Navštíveno dne 19/4/2017).

³² <http://www.radionacional.com.ar/tato-romero-feris-esto-esta-demostrando-todo-lo-que-veniamos-cuestionando/> (Navštíveno dne 25/6/2017).

³³ Rodolfo Martínez Llano je dalším příkladem oligarchických elit v Corrientes. Patří mu řada firem, převážně ve stavebnictví a v zemědělství. Kromě toho je regionálním mediálním magnátem.

křesla žalobce. Oba dva nominanti patřili k jeho spojencům a po svém zvolení skutečně Tato Romero Ferise propustili. Po zveřejnění telefonátu (viz snaha o otevření hranic) opozice v parlamentu vyvolala hlasování o odvolání Shermana a Nize z jejich úřadu prostřednictvím politického soudu ale poslanci z PaNu, PL a část PJ hlasovali proti. Po skončení hlasování v legislativě na budovu zaútočil dav odpůrců bývalého guvernéra, čítající přibližně 400 osob. Poslanci a senátoři se znovu ocitli v situaci, ve které museli čelit násilí ze strany veřejnosti, která tímto způsobem požadovala odstranění neliberálních praktik (v tomto případě manipulování justice). Tato Romero Feris i přes odpor částí poslanců, senátorů a veřejnosti dosáhl svého propuštění z vězení 3. září 2002. Mezitím ještě stihl kandidovat přímo z vězeňské cely v roce 2001 na guvernéra provincie s podporou menemistické frakce PJ.

Ve zmíněných volbách v roce 2001 se do čela koalice proti Tatovi postavil poslanec Národního kongresu a starosta correntinského města Mercedes Ricardo Colombi³⁴. Mohl přitom počítat s podporou z federální úrovně, kde působil prezident De la Rúa z UCR. Dostatek financí a oslabení PaNu v důsledku věznění jejich kandidáta znamenaly historickou změnu ve vyjednávání o předvolebních koalicích. Nakonec vznikla široká koalice mezi UCR, duhaldistickou částí PJ a PL. Koalice získala stejné jméno jako podobný projekt v sousední provincii Chaco – Frente de Todos (FDT). Nakonec se do FDT nepodařilo zapojit PA, která raději postavila vlastní kandidátku v čele s bývalým poslancem a kritikem tatismu Lucio Portelem.³⁵ Celkově PA získala v guvernérských volbách v prvním kole 10 procent hlasů. Toto kolo vyhrál se 43 procenty vězněný Tato Romero Feris. Ve druhém kole ale musel kapitulovat před Ricardem Colombim, který získal i hlasy od voličů PA.³⁶

O procesu výběru Ricarda Colombiho jako kandidáta existuje jen velice málo informací. Colombi nepatřil k tradičním politickým rodinám. Vykazoval ale znaky silného lokálního hráče – strongmena, což potvrzovaly jeho tři po sobě jdoucí mandáty

---

³⁴ Ricardo Colombi za sebou už tou dobou měl dlouhou a úspěšnou politickou kariéru: byl zastupitelem a třikrát se stal starostou města Mercedes (33 tisíc obyvatel), ležícího uprostřed provincie. Třikrát se stal guvernérem, dvakrát federálním poslancem (1999–2001; 2005–2007) a jednou federálním senátorem (2007–2009)

³⁵ Lucio Portel čelil za své aktivity politickému násilí – v roce 1998 mu neznámí pachatelé zapálili auto, když podal trestní oznámení na Romero Ferise. Oficiální kanály PaNu pak prohlašovaly, že si auto mohl zapálit i sám. https://www.clarin.com/politica/corrientes-incendiaron-auto-diputado-oposicion_0_rJhf1IGy8nx.html (Navštíveno dne 25/6/2017).

³⁶ Pro podrobnější informace doporučuji konzultovat volební koalice na stránkách. Volební atlas Andyho Towa (*Atlaso Electoral de Andy Tow*): <http://www.andytow.com/atlas/totalpais/corrientes/index.html> (Navštíveno dne 23/3/2017). Obzvláště stojí za povšimnutí neustálé měnění koaličních partnerů a vyvažování mezi dvěma hlavními politickými tábory, primárně ustavenými UCR a PJ.

v pozici starosty města Mercedes. Colombi se vypracoval postupně uvnitř UCR, nejdříve jako aktivista v mládežnické organizaci Franja Morada a následně jako straník. Z perspektivy systému sociální dominance je důležité, že se nejednalo o aktéra, který by do politiky přišel z aktivistických kruhů, požadujících zásadní proměnu systému sociální dominance. Colombiho politické zkušenosti a schopnost udržet si moc v rámci města Mercedes naznačují, že se dokázal orientovat v pragmatickém stylu politiky při vyjednávání o zdrojích s centrální provinční vládou. Veškerá aktivizace veřejnosti během předchozích krizových let (1999–2001), odstartovaná stávkami učitelů a následně i dalších státních zaměstnanců, nepřinesla do nejvyšších pater provinční politiky aktivisty či nové tváře. Politické strany proto krizovou situaci vyřešily spojenectvím a jejich řešení přispělo k obměně režimu bez toho, aby se zásadním způsobem proměnil systém sociální dominance v provincii.

V roce 2005 všechny tradiční strany tuto koalici opustily a spojily se s PaNu do nového uskupení, nazvaného Alianza Frente Unidos por Corrientes, které ale neuspělo a bylo již v prvním kole poraženo koalicí vedenou bratranci Ricardem a Arturem Colombi, se druhým jmenovaným jako kandidátem na pozici guvernéra. Po volebním úspěchu bratranců ale do nejvyšší correntinské vrcholné politiky promluvily rodinné vztahy. Arturovo vítězství s náskokem takřka 30 %, znamenalo posílení jeho ambicí v rámci FDT, přejmenované na Alianza de Todos (ve které byly kromě UCR a PJ i dalších šesti menších stran). Neshody mezi Arturem a Ricardem Colombiovými na sebe nenechaly dlouho čekat. Jako definitivní se ukázal spor ohledně podpory prezidenta Néstora Kirchnera a jeho politiky zdanění velkých zemědělských producentů (podobnost s rokem 1993 a Tato Romero Ferisem a prezidentem Carlosem Menemem, které znamenalo jeho rozkol s PL).

Ve volbách v roce 2009 se Arturo a Ricardo střetli o post guvernéra. Ricardo Colombi se pro tuto příležitost spojil s tradičním sektorem correntinské politiky v rámci koalice Encuentro por Corrientes (EPC).³⁷ Na pozici viceguvernéra s ním kandidoval Pedro Braillard Pocard, bývalý guvernér PaNu v letech 1997–1999. Byli to právě radikálové, kdo o dekádu dříve odvolali Colombiho prostřednictvím federální intervence z funkce. Arturo Colombi do svého politického tábora počítal s podporou argentinského viceprezidenta a bývalého člena UCR Julia Cobose, vyloučeného kvůli své společné

---

³⁷ Jednou z věcí, kterých si stojí za to povšimnout, je že ani jedna z dvou velkých koalic neměla vlastní profesionální webové stránky, kde by například bylo možné si stáhnout nebo prohlédnout volební program.

kandidatuře s Cristinou Kirchner. Arturo se stal prvním guvernérem, který se mohl pokusit svůj mandát obhájit, a to díky změně provinční Ústavy, ke které došlo v roce 2007. Kromě toho se poprvé po osmi letech podařilo i díky otevřeným primárkám, ve kterých Fabián Ríos porazil tehdejšího viceguvernéra Rubéna Pruyase, konsolidovat correntinskou PJ, která společně několika levicovými subjekty postavila vlastní kandidátku namísto toho, aby se opět spojila do široké koalice. K vítězství Rose v primárkách³⁸ přispělo i to, že byl součástí *Frente para la Victoria* (FpV), jejíž legislativní návrhy jako senátor aktivně podporoval. Nakonec v guvernéřské volbě Ríos obsadil se 31 procenty třetí příčku a druhé kolo mu uniklo o pouhý jeden procentní bod. I tak ale PJ slavila důležitý úspěch, když dokázala zvítězit v hlavním městě. Starostou se v něm stal veřejně známý sportovec Carlos Mauricio Espínola, medailista z Olympijských her.

Základem úspěchu v Corrientes se stalo vybudování vlastní politické rodiny. Ricardo Colombi se v tomto ohledu ukázal jako schopnější ze dvou bratranců. V roce 2009 se proti sobě postavily dvě politické rodiny Colombiů, posílené klanem Romero Ferisů. K Arturovi se připojil Chacho Romero Feris (PA), zatímco jeho bratr Tato Romero Feris (PaNu) podpořil kandidaturu Ricarda Colombiho. Základem politického soupeření nebyla ideologie, ale uchopení moci. Guvernéřské volby spíše než svátek demokracie připomínaly boj dvou klanů o nadvládu nad teritoriem. Trefně situaci okomentoval peronistický kandidát Fabián Ríos:

„Mezi dva bratrance Colombi se rozdělili dva bratři Romero Feris. Tito čtyři lidé jsou syntézou toho, čemu mi říkáme způsob provinční politiky: konflikty mezi rodinnými příslušníky.“

Guvernéřské volby v roce 2009 doprovázela i podezřelá kauza smrti Hernána Gonzálese Morena, nalezeného dva dny před jejich druhým kolem ve svém autě s prostřeleným spánkem. Jednalo se o novináře, který pracoval pro deník *El Libertador*. Přibližně měsíc před svou smrtí Gonzáles Moreno podal trestní oznámení na Ricarda Colombiho z důvodu nákupu luxusní vily v hlavním městě provincie v hodnotě jednoho milionu dolarů. Tento nákup se měl odehrát prostřednictvím bílého koně (*testaferro*),³⁹

---

³⁸ <https://www.lanacion.com.ar/politica/rios-gano-la-interna-del-pj-en-corrientes-nid1100237> (Navštíveno dne 20/7/2017).

³⁹ V argentinské politice je neformální způsob praní špinavých peněz přes bílé koně využíván velice často. Mnoho kauz v dnešní době se týká rodiny Kirchnerů, kteří byli napojeni na santacruzeňskou firmu Austral Construcciones Lázaro Baéze, jehož prostřednictvím investovali obrovské sumy do nákupu ne-

který následně vilu Colombimu daroval. Trestní oznámení podané Gonzálem Morenem představovalo jeden z pilířů kampaně Artura Colombiho.⁴⁰ Případ Gonzálese Morena policie uzavřela jako sebevraždu. Pochybnosti i vzhledem k načasování a vztahu mezi bývalým guvernérem a novinářem ale přetrvávají. Politické vraždy či podezřelá úmrtí v Argentíně rozhodně nejsou ničím neobvyklým.⁴¹

Problémům s justicí se nevyhnul ani Arturo Colombi. Jeho kauza, stejně jako předchozí podezřelé úmrtí Gonzálese Morena, přímo souvisela s deníkem El Libertador. Jak jsem již uvedl, tento deník patřil peronistickému politikovi a bývalému poslanci v národním Kongresu, Rodolfu Martínezi Llanovi.⁴² Provinční vláda v čele s Arturem Colombim využívala služby El Libertadoru a přes jinou tiskovou reklamní agenturu Agencia Corrientes, patřící zesnulému Gonzálesovi Morenovi, v Llanově mediálním impériu nakupovala fiktivní reklamu. Tímto způsobem získávala finance na volební kampaň v roce 2009. Arturo Colombi byl za tuto kauzu 22. května 2019 odsouzen podmíněně ke třem letům vězení a současně dostal doživotní zákaz působení v politice.⁴³

Systém sociální dominance s pevně stanovenými hranicemi rozdělení moci znamenal hluboké zakořenění neliberálních praktik a struktur jako standardních nástrojů vládnutí. Změna politického režimu, spojená s ústupem tradičních stran PA a PL, a výrazné posílení UCR i PJ neznamenal změnu v politické praxi. Naopak, UCR i PJ se zapojily do soupeření tradičních politických rodin. Spíše než modernizace Corrientes prostřednictvím federálně působících politických stran došlo k opaku – PJ a UCR tak pouze poskytly novější fasádu starým praktikám, u kterých nedošlo k žádné výrazné změně. Oba bratrance Colombiovi si osvojili podobné praktiky jako předchozí vládní elity. Stalo se tomu i přesto, že byli členy UCR. Federální stranické struktury nad jejich

---

movitostí, hotelů a domněle vyvedli peníze z Argentiny na zahraniční účty. Tato kauza se proslavila jako Cesta peněz K[irchnerů] (La ruta del dinero K).

⁴⁰ Zde bych jen poznamenal, že problém luxusní vily se s Ricardem Colombim drží dodnes a provází řada skandálů ohledně ovlivňování correntinské justice.

⁴¹ Lze vzpomenout na případ syna prezidenta Carlose Menema, který zemřel při pádu vrtulníku v roce 1995. Téměř dvě dekády po tomto neštěstí bývalý prezident Menem uspořádal tiskovou konferenci, na které prohlásil událost za atentát. Dalším podezřelým úmrtím, klasifikovaným nejdříve jako sebevražda a následně jako vražda, se stala smrt nejvyššího státního žalobce zodpovědného za vyšetřování údajné trestné činnosti rodiny Kirchnerů Alberto Nismana v roce 2015, ve které se mezi hlavními podezřelými objevila i bývalá prezidentka Cristina Kirchner.

⁴² https://www.clarin.com/politica/trama-secreta-sacar-carcel-romero-feris_0_Hk_fGZVIRFe.html (Navštíveno dne 21/7/2017). https://www.clarin.com/politica/violencia-corrientes_0_rkpxHTQxRYx.html (Navštíveno dne 21/7/2017).

⁴³ <https://libertador.com.ar/noticia/1669/inhabilitan-a-arturo-colombi-para-ejercer-cargos-publicos-por-malversacion-de-fo> (Navštíveno dne 30/8/2020).

konáním neměly v provincii žádnou moc a naopak podpora correntinských poslanců a senátorů pro ně byla na federální úrovni důležitá. Z této pozice chyběly centrálním orgánům strany jakékoliv incentivy pro to, aby se situaci v Corrientes pokusily jakkoliv ovlivnit.

Důležitý vhlad do této situace poskytuje koncept sociální kontroly. Pro její udržení musely nové vládnoucí elity konsolidovat moc, aby zvýšily svou kontrolu nad ostatními aktéry i nad společností. První krok vždy vedl k vybudování širší koalice s tradičními sektory a ke snaze zapojit PL, PA nebo PaNu do vlastní předvolební koalice. Tradiční rodiny sice mohly ztratit velkou část podpory pro vlastní konzervativní strany, ale během dlouhých dekád jejich dominance měly stále obrovský vliv – jejich příslušníci drželi klíčové pozice v provinční byrokracii, justici a dalších nevolených úřadech. Jejich případné odstranění a nahrazení guvernerovými lidmi nešlo realizovat dostatečně efektivně, a proto byla lepší strategie s nimi uzavřít spojení, které navíc přinášelo i celou řadu dalších výhod.

Hypotetickou otázkou zůstává, co by se stalo, kdyby se některý z bratranců Colombiových v dobách politické konsolidace vlastního režimu pokusil vládnout zcela bez vyjednávání s tradičními politickými rodinami? Jako nejpravděpodobnější se jeví varianta, ve které by jejich efektivitu zatížily nespolupracující úřady, pomalá justice a permanentní negativní kampaň v médiích. Změna režimu byla v důsledku systému sociální dominance se silně zakořeněnými politickými rodinami pomalá a její průběh se počítal na několik volebních období dominance Ricarda Colombiho v provinční politické aréně. Přesto ale proběhla a Colombimu se nakonec podařilo vytvořit vlastní politickou rodinu, která se stala nejsilnější v celé provincii.

2.1.5 Corrientes – 2009 až současnost

Následující období vlády Ricarda Colombiho se neslo ve znamení konsolidace jeho moci. Díky tomu došlo k novému přeskupení sil a proti Colombiho alianci ECO se postavila pouze levicová koalice vedená FpV-PJ. Soupeření se ale neomezilo pouze na volby. Starosta hlavního města Camau Espínola (PJ) začal připravovat kandidaturu na guvernera v roce 2013. Díky dobrým vztahům s federální vládou a s prezidentkou Cristinou Kirchner úspěšně získávat dodatečné prostředky přímo z federální úrovně, které mu pomáhaly posilovat PJ a současně i sebe jako politika, který zajistí Corrientes dostatečné prostředky od federální vlády. I díky tomu mohl být z pozice starosty mnohem kritičtější k politice provinční vlády a budovat svou image vyzyvatele Ricarda

Colombiho. Z programů, které mu zajišťovaly peníze mimo standardní formu federální spoluúčasti, přerozdělované prostřednictvím provincie. Jednalo se například o programy Argentina Trabaja, Ellas Hacen nebo o půjčky od Banco de la Nación Argentina. Přidělování peněz na základě politické příslušnosti patřilo ke strategiím provincie (Weitz-Shapiro 2012) i federální vlády (Diaz-Rioseco 2016; Gervasoni 2010a; Giraudy 2015) a Camau Espínola jako starosta měl výhodu, že společně s Ríosem patřili k dominantní politické síle Frente para la Victoria (FpV) prezidentky Cristiny Kirchner.

Nárůst preferencí PJ a popularity starosty hlavního města znamenaly ohrožení pro druhou kandidaturu Ricarda Colombiho. Espínola se ale přibližně rok před volbami dostal do problémů s justicí. Ta jej obvinila z neplnění úkolů veřejného funkcionáře, když v březnu 2012 při sesuvu na nelegální stavbě v hlavním městě zemřelo osm dělníků. Následující pokus o kriminalizaci Espínoly představoval jednu z klasických neliberálních strategií. Obzvláště v situaci, kdy se běžně o correntinské justici hovořilo jako o spojenci Ricarda Colombiho, bylo podobné obvinění automaticky považováno opozicí za útok na protikandidáta ve volbách. Jako odpověď na vznesení obvinění se zástupci PJ ve federální legislativě pokusili prosadit federální intervenci do lokální correntinské justice. Hlavním argumentem peronistů se stala kompletní Colombiho kontrola nad provincií včetně lokální justice. Zajímavá byla také reakce federálního poslance za UCR Agustína Portelly, který na výtku o zpolitizování lokální provinční justice reagoval tak, že obvinil ze zpolitizování federální soud ve městě Paso de los Libres, u kterého se projednávala kauza Ricarda Colombiho s nákupem luxusní vily.⁴⁴ Slovy samotných politiků – justice byla, stejně jako média, rozdělena na sféry zájmů podél politických linií.

Ve volbách v roce 2013 se poprvé aplikoval nový model takzvaných PASO (primarias abiertas simultáneas obligatorias). Jednalo se o primární volby, které byly povinné pro všechny voliče a ze kterých se následně na základě preferenčních hlasů poskládaly kandidátní listiny. PASO byly podporovány jak radikály, tak i peronisty. Obě dvě strany si od nich slibovaly to, že předejdou personálním konfliktům a upevní jednotu provinčních kandidátek (Plachý and Škop 2014). V Corrientes PASO nepřinesly žádné překvapení a v hlavním kole se spolu utkali Camau Espínola (Alianza Frente de

---

⁴⁴ <https://www.lapoliticaonline.com/nota/nota-91066> (Navštíveno dne 22/7/2017).

Victoria)⁴⁵ a Ricardo Colombi (ECO)⁴⁶. V hlavním klání nakonec guvernérské křeslo opět získal Ricardo Colombi, když v prvním kole získal 50,78 % hlasů.

Ani volby v roce 2013 se neobešly bez problémů. Aliance FpV, již trochu tradičně, obvinila Colombiho z institucionálního převratu. Jejich koalice Alianza Frente de Victoria nemohla z důvodu rozhodnutí Nejvyššího soudu počítat s podporou PL a toto spojení bylo soudem zrušeno. Poprvé ve více než sto letech existence PL to znamenalo, že se její kandidáti vůbec nepředstavili ve volbách. Peronisté na tuto situaci odpověděli snahou o federální intervenci do correntinské justice, kterou představil senátor v národním Kongresu José María Roldán (FpV). Jeho návrh intervence na 180 dní měl zajistit normalizaci situace v justici prostřednictvím federálního ministerstva spravedlnosti a pod dohledem celonárodní exekutivy obměnit některé klíčové orgány provinční justice. Roldán v pečlivě připraveném návrhu zákona ve zdůvodňovací části uvedl: „*Protirepublikánské chování členů justice, zvláště pak Nejvyššího soudu, je přímým důvodem pro tento návrh, protože rozhodnutí tohoto orgánu systematicky a poslušně doplňovaly svévolné chování vládnoucí koalice a zablokovaly možnost kontroly provinčních institucí tak, jak zaručuje článek 121 v pátém odstavci provinční Ústavy.*“ (Roldán 2012)

Při konkrétním projednání tohoto návrhu v rámci senátní komise pro ústavní záležitosti Roldán uvedl: „*V Corrientes justice nenaplňuje funkci poslední instance, ke které se mohou občané provincie dovolat. Naopak, slouží ke krytí a je v područí politiků. [...] V Corrientes docházelo ke jmenování legislativou neschválených žalobců a soudců, špatně fungoval Nejvyšší soud, kde si přisvojili moc někteří jeho soudci, kteří neposílají informace části tohoto tribunálu, o kterém se domnívají, že bude hlasovat proti jejich zájmům. [...] Máme u Nejvyššího soudu představitele, který neplní funkci soudce,⁴⁷ ale pouze vykonává administrativní záležitosti. [...] Máme hlavního žalobce [fiscal general – pozn. autora], který je obviněn z mučení,⁴⁸ a z této pozice se zajímá*

---

⁴⁵ Součástí aliance byli i autonomisté, křesťanští demokraté a další méně významné subjekty.

⁴⁶ Součástí aliance bylo i PaNu a řada dalších uskupení. Podrobnosti:

<https://www.andytow.com/atlas/totalpais/corrientes/2013g.html> (Navštíveno dne 22/7/2017).

⁴⁷ Roldán zde hovořil o Juan Carlos Codello, strýcovi Ricarda Colombiho, který u Nejvyššího soudu působil již od roku 2002. V době projednávání (2013) už byl v pokročilém věku a bylo veřejným tajemstvím, že už není schopen svou funkci vykonávat.

⁴⁸ César Sotelo se měl podílet na mučení zadržených podezřelých v hlavním městě provincie. Jeho pozice mu přitom umožňovala jmenovat žalobce do místně příslušných soudů. Tím mohl nepřímo ovlivňovat vyšetřování politicky citlivých kauz – například v kauze vily Ricarda Colombiho. Tento delikt měl být souzen v Paso de los Libres, kam se Sotelo pokusil dosadit člověka, který nebyl schválen provinčním Senátem, což je předpoklad pro to, aby vůbec mohl funkci žalobce vykonávat.

o vlastní trestní stíhání.“ (Reunión de la comisión de asuntos constitucionales 2013; Roldan 2012)

Přestože k federální intervenci nakonec nedošlo, problémy s correntinskou justicí se opakovaně dostaly do hledáčku celonárodních médií. Podle Gibsonovy teorie (Gibson 2012) patřily problémy s provinční justicí k nejčastějšímu způsobu boje o otevření hranic. To se ale opozici nikdy nepodařilo a tak se Colombiho režim (někteří poslanci či senátoři v provincii o něm hovořili jako o *regimen feudal*)⁴⁹ nadále upevňoval. Klíčovým spojencem Colombiho režimu byla justice, která plnila tři hlavní úkoly: a) chránila Colombiho a příslušníky jeho rodiny před trestním stíháním; b) kriminalizovala jeho protivníky (Espínola, Arturo Colombi); c) ovlivňovala volby (vyřazení PL, nedostatečná kontrola volebního procesu).

2.1.6 Shrnutí – neliberální praktiky a struktury v rámci systému sociální dominance v provincii Corrientes

Na základě teoretické kapitoly a hlavně Herrmannovy práce (2016) jsem si položil otázku, jakým způsobem se proměnil v uplynulých 30 letech systém sociální dominance v provincii Corrientes?

Až do počátku 90. let 20. století dominovaly v provinční politice tradiční politické rodiny, které si udržovaly převahu v prvních dvou demokratických volbách v letech 1983 a 1987. Tento stav znamenal pokračování uzavřené hry v rámci provinční politiky (Behrend 2007). Po dvou federálních intervencích v letech 1992 a 1993 došlo ke změně provinční ústavy. Byla zavedena přímá volba guvernéra a zrušen volební výbor, jeden ze základních a institucionalizovaných mechanismů uzavřené politické hry v provincii.

Mezníkem ve změně systému sociální dominance se kromě federálních intervencí stalo i založení PaNu a vítězství Tato Romero Ferise v guvernérských volbách v roce 1993. Přestože Tato pocházel z tradiční politické rodiny, jeho guvernérský mandát se nesl v duchu boje proti tradičním elitám. Namísto politického vyjednávání zvolil nový guvernér cestu personalizované vlády a permanentní kampaně, jejímž prostřednictvím usiloval o absolutní kontrolu nad provincií. I přes úspěchy ve volbách ale Tato nepochopil vnitřní dynamiku transformovaného systému sociální dominance – usiloval

---

⁴⁹ Jednalo se například o peronistickou poslankyni v Kongresu Araceli Ferreyru. Zdroj: <https://www.youtube.com/watch?v=IRLBH9sY4cA> (Navštíveno dne 24/7/2017).

o odříznutí tradičních politických rodin od moci, ale zároveň počítal s výsadami tradiční legitimacy a s principy, které umožňovaly neformální řešení vnitřních problémů.

Tato Romero Feris během svého mandátu guvernéra porušoval nejen dřívější pravidla uzavřené politické soutěže, ale současně se podílel i na trestné činnosti spojené převážně se zneužíváním vlastního postavení a s korupcí. Jeho působení v čele provincie mu zajistilo 65 obvinění a celou řadu trestních stíhání. Ze své pozice starosty hlavního města v roce 1999 proto po federální intervenci na radnici putoval Tato rovnou do vězení.

Změna tradičního systému dominance na (mnohem nestabilnější) neopatrimoniální znamenala, že se sporů mezi elitami postupně zapojili další sociální aktéři – odbory, justice a federální vláda. Během šesti let se logika vládnutí v provincii proměnila. Namísto neformální kooperace v rámci PAL se rozšířil politický konflikt a soupeření. Politika se přesunula od vyjednávání politických rodin k aréně s více sociálními aktéry. V době změny systému sociální dominance v Corrientes propukla v celé Argentině další ekonomická krize. Provincie neměla dostatek peněz na platy státních zaměstnanců, což vedlo k protestům a mobilizaci nových sociálních aktérů mimo hlavní politické rodiny – *Autoconvocados*, kam z počátku patřila také římskokatolická církev (Behrend 2007, 145), menší politická uskupení a studenti. *Autoconvocados* v institucionalizaci vlastního hnutí do podoby politické strany neuspěli. Znovu se zde vrátím k Tabulce 2, ve které jsem poukázal na problém s demokratizací prostřednictvím nestátních sociálních aktérů. Přestože kritická událost proběhla a došlo i k aktivaci konkrétního segmentu společnosti mimo politiku tradičních rodin, nedošlo k demokratizaci. Problém toho, proč *autoconvocados* nezměnili systém sociální dominance směrem k modernějšímu pojetí demokracie, spočíval ve třech faktorech. *Zaprvé* jejich protest byl primárně namířen na vládu (režim) Tato Romero Ferise a nikoliv na systém sociální dominance jako takový. *Zadruhé* nedokázali vytěžit politický kapitál, který se záhy přesunul k již etablovaným politickým stranám. Ti většinu účastníků postupně demobilizovali nebo kooptovali. *A zatřetí* hrála roli kulturní dominance – většina *Autoconvocados* neměla přímý kontakt s moderním pojetím demokratické politiky. Konzervativní provincie Corrientes a její takřka feudální rozdělení mezi lokální politické rodiny znamenaly jen minimální prostor pro jiné politické aktéry. Vyjednávání s federální vládou bylo přenecháno politickým rodinám a finální řešení krize vzešlo z jejich vzájemného paktu.

Efektivní adaptaci svého politického režimu na neopatrimoniální systém sociální dominance provedl až guvernér Ricardo Colombi (UCR). Jeho strategie, na rozdíl od

Tato Romero Ferise, od počátku počítala s budováním širokých koalic včetně tradičních politických stran. Oproti ostatním neopatrimonialním režimům v Corrientes i nadále přetrvávala uzavřená soutěž, což mělo pozitivní vliv na stabilitu nového režimu. Jedním z mála momentů, kdy se mohla situace v Corrientes zásadním způsobem proměnit, byly velké protivládní protesty v letech 1998 a 1999. Ale zpět k Ricardu Colombimu – tento politik během svých třech mandátů (2001–2005, 2009–2013 a 2013–2017) úspěšně vybudoval vlastní politický režim, někdy označovaný jako ricardismo, který dokázal využívat výhody neopatrimonialismu a naopak minimalizovat jeho nestabilitu.

Tabulka 4: Neliberální praktiky a struktury v Corrientes 1983–2015

Typ neliberálního chování	Konkrétní praktika/y	Příklad/y
Kontrola justice	Jmenování soudců Nejvyššího soudu; Kontrola nad jmenováním žalobců k místním soudům;	Členové rodiny u Nejvyššího soudu; Nevyšetřování vlastních kauz – Paso de los Libres.
Politický klientelismus	Přidělování peněz jednotlivým obcím na základě jejich politické příslušnosti; dosazování příslušníků vlastní kliky do klíčových úřadů	
Mediální hegemonie	Kontrola tisku a rádia prostřednictvím reklamy nebo vlastnictví	
Kriminalizace oponentů	Využívání justice k systematickému poškozování ostatních kandidátů	Carlos Espínola, Arturo Colombi, Tato Romero Feris a další
Dekrety	Vládnutí pomocí guvernérských dekretů, jejich opožděné publikování ve věstníku; Přidělování peněz spřáteleným strongmenům	
Koalice s federální vládou	Extra finance z federální úrovně, investice do infrastruktury; Ochrana před federální intervencí	Colombi dosáhl ideálního stavu spolupráce až u Macriho kabinetu v letech 2016–2017.
Ovlivňování voleb	Vyřazení politických soupeřů kvůli menším formálním pochybením při podání kandidatury; Falešné volební lístky;	Největší rozbroje mezi koalicí a opozicí ve volbách 2013 na základě vyřazení PL z voleb a v důsledku oslabení protikandidátky PJ-FpV. Podezření na podvody i ve volbách 2009.

Zdroj: Autor

Kromě neliberálních praktik ale přetrvávaly také strukturální problémy. V provincii neexistovala politická síla, která by nabízela alternativu k systému sociální dominance – v tomto smyslu zůstala politická soutěž uzavřená. Provinční elity nerespektovaly výsledky voleb ani vzájemné dohody – koalice se často transformovaly dle potřeby a mezi elitami docházelo k neustálému vyjednávání a balancování sil. Každá z důležitých regionálních stran (PA, PaNu, PJ, PL, UCR) vytvořila v některém momentu koalici

s každou další stranou, a to vždy na základě momentální politické situace, nikoliv programu nebo ideologie. Strany dlouhodobě kontrolovali stejní lidé. Pouze peronisté vyměnili stranické vedení před volbami 2009. Kromě ideologického peronismu v provincii si svůj vliv v rámci PJ uchovaly i tradiční rodiny, jako například zmiňovaný Rodolfo Martínez Llano zapojený do celé řady neliberálních praktik, ke kterým v průběhu uplynulých 30 let v Corrientes došlo.

Největší riziko pro ricardismo nepřicházelo zevnitř provincie, ale z federální úrovně. Část lokálních peronistů měla dobré vztahy s prezidentkou Cristinou a pokusila se minimálně dvakrát konflikt v provincii řešit pomocí otevření hranic a následné federální intervence. Oproti jiným provinciím měl ale Colombi výhodu – předchozí federální intervence skončily bez výjimky fiaskem a veřejné mínění bylo jednoznačně proti vměšování Buenos Aires do vnitřních záležitostí. Představitelé provincie dokázali opakovaně využívat proto-nacionalistický diskurz k posilování vlastní legitimacy.⁵⁰ Tyto tendence posílili prezidenti Menem a De la Rúa předchozími neúspěšnými intervencemi se silným politickým podtextem. V prvním případě intervence v roce 1992 a 1993 usiloval Carlos Menem o posílení své frakce PJ. V roce 1999 prezident De la Rúa intervenci provedl s úmyslem posílit UCR. To se ve výsledku podařilo, ale intervenor Oscar Aguad se stal podezřelým ze zpronevěry 60 milionů dolarů určených na výplaty pro státní zaměstnance.⁵¹

V průběhu uplynulých 33 let se ani v jednom případě neobjevili v provincii aktéři, jejichž cílem by bylo posílit demokratizační tendence v provincii. Nejasné hranice mezi státem a společností, mezi jednotlivými složkami moci a mezi osobními a veřejnými zájmy byly samotnou definicí tohoto systému. Neformální pakty mezi úzkou skupinou lokálních elit se sice staly minulostí a byly nahrazeny otevřenější formou soutěže, ta se ale nestala dostatečnou podmínkou pro širší demokratizaci celého systému, ale spíše záminkou pro budování co nejširších koalic bez propracovanějšího politického programu.

Během mých rozhovorů se zástupci peronistů či radikálů z Chaca moji informátoři často vyjadřovali nespokojenost s fungováním těchto stran v Corrientes a považovali je jen za novou fasádu pro starý politický styl (Roberto, Maldonado,

---

⁵⁰ Myšleno jako odvolávání se na nezávislou historii Corrientes jako konzervativní a tradiční republiky v rámci argentinské federace.

⁵¹ <https://www.lavoz.com.ar/politica/la-corte-cerro-causa-contra-aguad-por-intervencion-en-corrientes> (Navštíveno 28/8/2020).

Souilhe). Dokladem tohoto tvrzení může být i fakt, že obě dvě strany byly ochotné neustále měnit volební koalice a spojovat se v nich se všemi tradičními stranami – PA, PL i PaNu – v různých kombinacích. Neschopnost lokálních aktérů při snaze o vyšší demokratizaci a odstranění elit kritizovala i Jacqueline Behrend ve své disertační práci, když hovořila o uzavřené hře v provinční politice (2007). Systém dominance se v době ekonomické krize a vysoké nezaměstnanosti otřásl v základech, když obyvatelé hlavního města Corrientes v roce 1999 vyšli do ulic⁵² a žádali vyplacení mezd, které provincie dlužila státním zaměstnancům. Protesty, jak se ukázalo, ale nebyly dostatečnou silou, která by dokázala otřást legitimitou celého systému dominance. Došlo k výměně guvernéra a primátora hlavního města, ale všechny etablované politické strany pokračovaly ve své činnosti. Zároveň se, kromě federálních intervencí, jednalo o jediný moment, ve kterém byl systém sociální dominance veřejně zpochybněn občany, v tomto případě skupinou označující se jako Autoconvocados⁵³. Systém dominance byl tak pevně zakotven v diskurzu, že i samotní obyvatelé Corrientes ho vnímali jako odlišný od sousední provincie Chaco, kterou jsem se ve svém výzkumu zabýval především. Chaco bylo chápáno jako „moderní“ a „demokratičtější“ než Corrientes.

2.2 Ustavení lokálních elit a vytvoření systému sociální dominance: Chaco

I přes vzájemnou blízkost v Chacu vznik politických elit provázely jiné sociální procesy než v sousedním Corrientes. Migrace začala do této provincie proudit o několik století později, přesněji až koncem 19. století. Zpočátku se jednalo převážně o italské osadníky, ale od roku 1920 se k nim a ke Španělům přidali i Němci, Poláci, Ukrajinci, Černohorci, Srbové, Slováci, Češi⁵⁴, Bulhaři a Maďaři (Giordano 2012: 302). Mezi všemi národnostmi v počátečním období docházelo ke sporům. Gloria, starší informantka s českými kořeny, uvedla, že ona i další české děti měly zakázaný jakýkoliv kontakt se Srby, což platilo i naopak. Řada nově příchozích měla velké problémy se španělštinou, což dále prohlubovalo kulturní rozdíly a zpočátku i omezovalo možnost vzniku společné argentinské identity. Teritorium Chaca zároveň obývali i původní obyvatelé. Jednalo se o etnické skupiny Wichí, Qom a částečně také Mocoví.⁵⁵ Chaco lze proto

---

⁵² Behrend ve své práci odhadovala, že se jednalo přibližně o třetinu obyvatel města. Lze tedy hovořit o číslu mezi 100 a 150 tisíci lidí.

⁵³ Lze přeložit jako sami sebe povolávající.

⁵⁴ Nejvíce obyvatel Argentiny s českými kořeny žije právě v provincii Chaco.

⁵⁵ Jejich domorodé jazyky byly v roce 2010 uznány za úřední jazyky provincie.

oproti Corrientes vnímat jako multikulturní oblast. I v současnosti lze pozorovat identifikaci zdejších obyvatel se zemí původu, což se odráží na pořádání tematických setkání⁵⁶ a zájmu o evropskou kulturu.

Tabulka 5: Populace v provinciích Chaco a Corrientes

	Corrientes	Chaco	Argentina
1895	255 051	10 422	4 044 911
1914	347 055	46 274	7 903 662
1947	525 463	430 555	15 893 811
1960	533 201	543 331	20 013 793
1970	564 147	566 613	23 364 431
1980	661 454	701 392	27 49 480
1991	795 594	839 677	32 615 528
2001	930 991	984 446	36 260 130
2010	992 595	1 055 259	40 117 096

Zdroj: INDEC

Heterogenita obyvatelstva se projevila i v politice. Tisíce příchozích z Evropy s sebou přinesly i vlastní zkušenosti s politikou a s politickými stranami. Vzhledem k tomu, že nejčastěji přicházeli lidé chudí, ideologicky se jejich podpora ubírala spíše směrem k socialistickým a komunistickým stranám. Ty se v Chacu etablovaly začátkem 20. století. Chaco v této době ještě nemělo vlastní autonomii, tudíž se soupeření těchto stran odehrávalo převážně v hlavním městě Resistencii. Politické řízení, včetně rozpočtu, probíhalo centrálně z Buenos Aires. V období před nástupem peronismu slavili úspěchy hlavně socialisté, kteří v období před ustavením Chaca jako autonomní provincie a integrální součásti argentinské federace opakovaně zvítězili ve volbách.⁵⁷

2.2.1 Chaco – zisk autonomie 1943–1951

Zlomovým obdobím pro zisk autonomie v Chacu se staly roky 1943–1951. V tomto čase se v Argentině prosadilo nové politické hnutí – peronismus. Peronisté výrazně přispěli k budování politické infrastruktury, která byla předpokladem efektivního vládnutí

⁵⁶ V případě Československa se jedná o Asociación Checoslovaca Bratři Všichni se sídlem ve městě Sáenz Peña.

⁵⁷ Jedním z úspěšných socialistických politiků v této době byl například Alfredo Guerrero, který se narodil v Itálii, do Argentiny přijel v roce 1900 a stal se jedním z přispěvatelů do socialistických novin *La Vanguardia*. V Resistencii byl pětkrát zvolen starostou.

na místní úrovni. Původní aktivity vojenské junty po svém nástupu k moci v roce 1946 prohloubil prezident Perón, který vytvořil specializovaný úřad Dirección General de Acción Política de los Territorios Nacionales pod hlavičkou ministerstva vnitra. Tato instituce měla za úkol připravit legislativně provincializaci neautonomních teritorií, vytvořit seznamy voličů pro místní volby a pracovat na utváření jednotné argentinské identity. Finální kroky k provincializaci nebyly v rukou samotných obyvatel, ale odehrávaly se pod dohledem centrální vlády se speciální zmocněnkyní Evou Perón, která se v procesu provincializace angažovala.

V době, kdy v Chacu žila řada lidí s jiným rodným jazykem než španělštinou, představoval proces provincializace krok do neznáma, ale zároveň i nutnost pro argentinskou centrální vládu, která usilovala o implementaci peronistické doktríny a posílení vlastní pozice na úkor ostatních politických stran a armády. Provincializace Chaca (1951), La Pampy (1951), Misiones (1953), Formosy (1955) a dalších provincií představovaly důležitý krok směrem politické homogenizaci a k propojení ideologie peronismu se státem a s dalšími sociálními aktéry, kteří byli pod kontrolou peronistů. To přineslo i negativní efekty, mezi které patřilo potlačení ostatních politických stran a omezení možností občanského aktivismu⁵⁸ do předem připravených institucí.

Chaco se během procesu provincializace stalo unikátní laboratoří peronistické ideologie známé jako Třetí pozice. Peronistická centrální vláda v provincii nezačala budováním stranických struktur, ale vytvářením poboček centrálních odborových organizací. Dominantní roli hrála od počátku organizace Confederación General del Trabajo (CGT).

Po ukončení provincializace Chaca v roce 1951 si jeho obyvatelé nejprve volili zastupitele do ústavodárného shromáždění. Vzhledem k politickým okolnostem v této volbě zcela dominovali Peronisté a získali 81 % hlasů před radikály se 13 %. Na protest proti zmanipulovaným volbám se zástupci UCR ústavního shromáždění nezúčastnili. Nově schválená ústava, i na základě absence jakékoliv opozice, představila celosvětovou novinku – legislativní orgán se skládal z poloviny z reprezentantů lidu a z druhé poloviny z představitelů odborářských organizací. Tato inovace v rámci zákonodárné moci vyvolala emoce u řady ústavních právníků. Hlavním argumentem proti

---

⁵⁸ Na federální úrovni došlo k pokusu o armádní puč proti Perónovi v roce 1951. Důsledkem bylo vyhlášení válečného stavu, větší postihy pro politickou opozici a zvýšenému úsilí o implementaci *peronistické doktríny* (doctrina justicialista).

nové ústavě se stalo porušení zásady republikanismu, ukotveného v argentinské ústavě (Ruffini 2005).

Politické důsledky procesu provincializace byly smíšené. Na jedné straně stála politická aktivizace občanů provincie a možnost rozhodovat ve volbách o fungování vlastní provincie, na straně druhé proces výrazně posílil odbory, omezil občanská práva a oslabil politický pluralismus. Provincializace probíhala zcela pod dohledem centrálních institucí a měla za cíl vybudování teritoriální hegemonie peronismu. Konečná provincializace státních území závisela na tom, zda se podle centrální vlády dostatečně podařilo zajistit hegemonické postavení peronistů (Leoni a Solís 2015; Ruffini 2005).

Jak jsem již zmínil, při etablování provinčních elit v rámci systému sociální dominance je nutno dbát na podmínky jejich historického ustanovení. Chaco je případem, kde elity nevznikly postupným historickým vývojem – provincie se v první polovině 20. století skládala převážně z přistěhovalců a původních obyvatel. Agrární charakter a zaměření provincie na pěstování bavlny v rámci družstev a kooperativ menších zemědělců znamenal jen velice nízkou koncentraci ekonomické moci. Vlivní aktéři se nacházeli mimo jeho teritorium a o budoucí provincii se rozhodovalo v Buenos Aires. Dokončení provincializace navíc omezilo fungování politických stran, soupeřících do té doby alespoň v obecních volbách. Do popředí se dostaly odborové organizace. Politické elity, které hrály důležitou roli ve druhé polovině 20. století, nevznikly z oligarchie, ale z vnitřních stranických struktur peronismu, radikalismu a z konzervativních sektorů armády. Období limitované demokracie, přerušované navíc vojenskými diktaturami, zabránila dominanci jedné politické strany i jakémukoliv pokusu o vytvoření uzavřené či kontrolované soutěže (příkladem mohou být roky 1951–1953). První generace politických elit v Chacu svému mandátu vděčily pouze stranickým strukturám a vlastním politickým schopnostem.

Ve druhé polovině 20. století sehrál významnou roli v rozvoji provincie peronista Deolindo Felipe Bittel. Narodil se ve městě Villa Ángela (Chaco) v rodině francouzsko-belgických imigrantů. V relativně nízkém věku 30 let se v roce 1953 stal kandidátem na viceguvernéra za politickou část peronistického hnutí ve volbách. Deolindo Bittel během jednotlivých diktatur (1955–1958; 1962–1963; 1966–1973; 1976–1983) působil v opozici a v demokratických volbách se dvakrát stal guvernérem (v letech 1963–1965 a 1973–1976). Stabilní podpora pro Bittela mu zajistila volební podporu i během Perónova exilu. Jeho dva guvernéřské mandáty ale skončily předčasně sesazením armádou. Bittel patřil k umírněným peronistům zaměřeným na vnitřní

modernizaci a postupně se stal významnou postavou celonárodního peronistického hnutí. V období druhé diktatury v letech 1976–1983 se jakožto zvolený viceprezident PJ stal nejvyšším představitelem peronistického hnutí pobývajícím na svobodě⁵⁹ (prezidentka Isabela Perón musela žít v domácím vězení). Společně s demokratickou opozicí vypracoval zprávu o zločinech proti lidskosti, spáchaných vojenskou diktaturou.⁶⁰ Bittel se současně stal i jedním ze zakladatelů demokratické platformy Multipartidaria. V něm se spojili zástupci politických stran za účelem vytvoření politického tlaku na představitele vojenské junty. Deolindo Bittel setrval v politice jako peronistický senátor až do svojí smrti v roce 1997.

Podobně jako Deolindo Bittel, i z řad UCR se v Chacu dostala řada osobností do národní arény. Prvním takovým politikem byl Luis León, který patřil k první generaci provinčních politiků (společně s Bittelem) a taktéž spolupracoval v rámci platformy Multipartidaria na kritice vojenské junty. Luis León začal svou politickou kariéru, podobně jako Bittel, už v 50. letech. Do roku 1973 obsadil dvakrát křeslo národního poslance. Na národní úrovni založil interní linii radikalismu Movimiento de Afirmación Yrigoyenista. V roce 1983 se stal předsedou UCR a získal křeslo senátora ve federální legislativě. Během tohoto období se dostal do vnitrostranického konfliktu s tehdejšími prezidentem Raúlím Alfonsínem. Na sklonku své politické kariéry působil v Latinskoamerickém parlamentu.

I přes silné postavení modernizačních politických elit v Chacu existovaly i konzervativní postoje mimo dvě celonárodní strany. Během vojenské diktatury se stal populárním plukovník José Ruiz Palacios. Nejdříve pro juntou pracoval na ministerstvu vnitra a následně byl jmenován generálem Violou guvernérem *de facto* v letech 1981–1983 (Adroque 1993; Canelo 2011). V této roli se zaměřil na přebudování zemědělského sektoru a snížení dluhů provincie. Ve svém politickém zaměření usiloval o depolitizaci veřejné správy a stal se symbolem technokratického přístupu. Jeho politický program vycházel z kritiky partitokracie a politické korupce (Adroque, 1993: 431). Uspěl se mu podařilo i po návratu demokracie, když založil vlastní politickou stranu Acción Chaqueña (AC).

---

⁵⁹ Přestože byl Bittel oficiálně nejvyšším představitelem, reálnou moc drželi odboráři jako například Lorenzo Miguel a Diego Ibanez (odborníci dělníků v ropném průmyslu).

⁶⁰ Bittel byl autorem reportu o porušování lidských práv v Argentině z roku 1979. Tento dokument byl předložen před Interamerickou komisí pro lidská práva (*Comisión Interamericana de los Derechos Humanos*).

2.2.2 Chaco – návrat k demokracii v letech 1983–1991

První volební období po pádu diktatury v Chacu proběhlo v rámci politické kooperace mezi UCR a PJ, odzkoušené již během předchozího projektu *Multipartidaria*. Ta sdružovala demokratické politické strany v koalici proti diktatuře v letech 1976–1983. Ještě před volbami došlo v obou stranách k uzavřeným primárkám, což posílilo demokratickou legitimitu u obou kandidátů na guvernéra. Nakonec v roce 1983 vyhráli volby peronisté, získali guvernérské křeslo pro Florencia Teneva v jednokolové většinové volbě o jeden procentní bod a stejný počet provinčních poslanců pro UCR znamenaly v atmosféře značené předchozí spoluprací jejím dalším pokračováním. Guvernér Tenev byl bulharského původu, narozený ve městě Presidencia Sáenz Peña. V politice se pohyboval od mládí, kdy byl členem Juventud Peronista. V roce 1973 se stal ministrem v provinčním kabinetu guvernéra Bittela a měl proto řadu předchozích politických zkušeností včetně stabilního zapojení do stranické politiky a dalších peronistických organizací. UCR po volbách získala několik ministerských křesel v peronistickém kabinetu. Do národního Senátu Chaco vyslalo oba dva matadory provinční politiky – Deolinda Bittela (PJ) a Luise Leóna (UCR).

V roce 1987 zvítězil v jednokolové většinové volbě na post guvernéra Danilo Baroni (PJ). Baroni v 60. letech působil jako federální soudce v Chacu a od roku 1973 se stal ministrem v Bittelově vládě. Radikálové a peronisté v tomto období pokračovali ve spolupráci, tentokrát prostřednictvím neformálního politického paktu. Jeho projevem bylo dobrovolné střídání v čele provinční legislativy, a to každé dva roky. Vzhledem ke stejnému počtu hlasů v provinčním parlamentu představovalo předsednictví možnost rozhodovat o schvalování zákonů – prezident legislativy měl v případě shodného počtu hlasů pro i proti dva hlasy, kterými mohl rozhodnout (Camarasa 2005: 25). Obě dvě strany se podobně dohodly na rozdělení úřadů a státních podniků. Dělení na koalici a opozici v tomto období neexistovalo (Carlino 2012). Z politického hlediska se Chaco nedostávalo do vnitřních krizí. Současně ale spolupráce mezi UCR a PJ nepřinesla uspokojivé výsledky, které by zmírnily nestabilní ekonomickou situaci v celé zemi. V důsledku hyperinflace, poklesu HDP a vlastní zadluženosti se Chaco stále řadilo k argentinské periferii. Řada producentů se v důsledku fluktuací cen zemědělských produktů dostávala do hlubších problémů, jejichž strukturální řešení spočívalo pouze v dotacích. Zatímco v Corrientes oligarchická elita díky kontrole pozemků a převážné orientaci na chov dobytka podobnou situaci zvládly, v Chacu se roztržitější podoba zemědělského sektoru a závislost na komoditních cenách pěstovaných plodin odrazila na

jeho neschopnosti bojovat s vlastní zadlužeností. V době Baroniho mandátu se ve veřejné funkci poprvé objevil Jorge Capitanich, který pro Baroniho pracoval jako soukromý asistent a časem i ředitel úřadu sociální komunikace (Secretario de Comunicación Social de Casa de Chaco).

Důsledkem nespokojenosti se stávajícími politickými elitami se stal nástup nové politické strany AC, založené bývalým guvernérem de facto Ruizem Palaciosem. Již od svého vzniku AC udržovala přátelské vztahy s prezidentem Carlosem Menemem (stejně jako ostatní bývalí vojáci v provinciích Tucumán a Salta). Výrazného úspěchu se Ruiz Palacios s AC dočkal v roce 1989 v hlavním městě Resistencii, když obsadil pozici starosty a jeho strana získala první křeslo provinčního poslance na úkor UCR.

Ve volbách v roce 1991 Ruiz Palacios kvůli volebnímu zákonu nemohl na guvernéra kandidovat, protože neměl pět let před svou kandidaturou trvalé bydliště v Chacu. Jeho kandidaturu zpochybnila PJ soudní cestou ještě před volbami. AC i přesto uspěla a v legislativních volbách získala 38 %, což jí přineslo sedm křesel. PJ skončila těsně druhá se ziskem šesti mandátů a UCR obsadila pouze tři mandáty.⁶¹ Protože Ruiz Palacios nemohl kandidovat na guvernéra, přenechal toto místo svému bývalému ministru zdravotnictví Rolandu Tauguinasovi. I přesto, že tento politik zdaleka nedosahoval popularity Ruize Palaciose, dokázal ve volbách zvítězit a stal se vedoucím představitelem provincie.

Nový politický režim se okamžitě po volbách ocitl v obtížné situaci se třemi silnými stranami a s ambiciózním prezidentem Menemem, který se snažil vnitřní chod provinční politiky aktivně ovlivňovat. Díky vítězství Tauguinase AC nemohla nadále čerpat z vlastního statusu protestní strany, ale k efektivnímu vládnutí potřebovala vytvořit koalici s UCR nebo PJ. Jenže koaliční spolupráce narážela na zásadní problém – ve všech stranách probíhal vnitřní boj o moc, takže homogenita hlasování poslaneckých klubů nemohla být dopředu zaručena.

Shodu političtí aktéři hledali obtížně u změn podmínek systému federální koparticipace a financování ze strany federálního státu. Chaco jako jediné ze všech argentinských provincií neschválilo přistoupení k Pacto Fiscal I. Provinční vláda ani ne zahájila vyjednávání s vládou federální o zlepšení podmínek pro přijetí balíčku reform. Následná série finančních a politických problémů donutila politické aktéry, aby přistoupení k paktu schválili v jeho nejméně výhodné podobě a bez výhod.

---

⁶¹ Celkové složení legislativy bylo: 14 peronistů, 9 zástupců AC a 9 radikálů.

Důležitou roli při destabilizaci vnitřní politiky Chaca sehrál Carlos Menem. Jeho politický styl, založený na centralizaci moci a prosazování neoliberálních reforem, přinesl částečný rozkol peronistického hnutí (Baldioli a Leiras 2010). Menem se proto při prosazování svých reforem spojoval s dalšími politickými hnutími a stranami. Přesně to se stalo v Chacu, kde udržoval dobré vztahy s AC. Naopak s lokální PJ vedl Menem válku. Vztah Bittela a Menema byl nepřátelský, protože oba zastupovali rozdílné proudy v PJ – zatímco Bittel reprezentoval klasickou syndikalistickou větev peronismu, Menem usiloval o proměnu strany a oslabení moci odborových organizací. Díky svému vlivu v 80. letech stála v Chacu PJ na straně Bittela.⁶² Menem po svém zvolení usiloval o posílení svého vlivu v lokální PJ. Pomohlo mu i to, že provinční PJ neuspěla ve volbách a nezískala guvernérské křeslo. Uvnitř strany panovala nespokojenost. Postupný odklon od tradičních lídrů se projevil štěpením strany do menších frakcí. Uvnitř lokální PJ vznikla interní frakce proti Bittelovi – Frente de Agrupaciones Peronistas (FAP). Bittel s Torresagastim například neměli dostatek politické síly, aby v provinčním sněmu prosadili primárky pro kandidáta do federálního Senátu. Namísto toho PJ postavila pět kandidátů, ze kterých vybírala přímo legislativa. Výsledkem následného štěpení hlasů při volbě nakonec bylo zvolení senátora za UCR (Camarasa, 2005).

I ostatní politické strany v první polovině 90. let musely řešit vnitřní neshody. AC jakožto heterogenní aliance, na federální úrovni propojená s progresivní Unión Centro Democrático (UCEDE), usilovala o vytvoření nové politické platformy, zaměřené na boj s klientelismem a partitokracií. Přitom ale AC k vládnutí nutně potřebovala jednoho spojence. Radikálové od počátku vyjadřovali k podobné spolupráci nechuť vzhledem k tomu, že AC podporovala Menemovy reformy. Peronisté procházeli procesem vnitřního boje a u žádného z klíčových reformních balíčků či rozhodnutí (privatizace, fiskální pakt, jmenování senátorů) neměla provinční vláda záruku její spolupráce. Roli sehrály i peronistické odbory, které protestovaly proti zeštíhlování provinčního státu, známého v této době jako *políticas de ajuste*. Část peronistického tábora se nesmířila ani s působením Tauguinase a Ruize Palaciose za vlády vojenské junty.

---

⁶² To se projevilo například v tom, že v roce 1988 v peronistických primárkách na post kandidáta na federálního prezidenta bylo Chaco jednou z mála provincií, kde zvítězil Menemův soupeř a reprezentant tradičního peronismu Antonio Cafiero.

2.2.3 Chaco – privatizace El Banco de la provincia de Chaco

V první polovině 90. let se lokální systém sociální dominance ocitl v permanentní krizi. Slabá ekonomika periferní provincie nebyla schopna čelit ekonomické krizi, které probíhaly jak na lokální, tak i na federální úrovni. Makroekonomické problémy se netýkaly jen Argentiny, ale významně ovlivnily země v celé Latinské Americe. Neschopnost splácet své závazky, dluhovou krizi, většina zemí pocítila již během 80. let. Odpovědí na otázku oddlužení a nastartování ekonomického růstu se zabývala řada předních světových ekonomů, kteří jako výsledek své práce představili manuál deseti hospodářských pravidel pro reformování ekonomiky, deregulaci a snížení inflace, nazvaný Washingtonský konsensus. Tento soubor pravidel a jejich prosazování přijala Menemova administrativa za svou agendu, což mělo přímý dopad na provincie.⁶³

V rámci Chaca sehrála důležitou roli snaha o záchranu provinční banky – Banco Provincial de Chaco (BPCH) – prostřednictvím její privatizace. Již od 80. let bylo zřejmé, že fungování BPCH je z dlouhodobého hlediska bez státních subvencí neudržitelné. Původní důvod vzniku – podpora lokálních zemědělských družstev a producentů – byl zatížen řadou nesplacitelných pohledávek a BPCH půjčovala bez dostatečných garancí (Carlino 2012). BPCH jakožto smíšená entita vlastněná provincií i soukromým sektorem půjčovala peníze vlastním akcionářům a využívala zvýhodněné úrokové sazby od Centrální banky argentinské republiky pro doplňování provinčního rozpočtu (Banco Central de la República Argentina). Provincie prostřednictvím zvýhodněného kreditu BPCH získávala levné peníze mimo oficiální kanály v rámci koparticipace. Jednalo se přibližně o jeden a půl milionu dolarů měsíčně.

Prezidentu Menemovi se v rámci úsporných opatření podařilo v září 1992 prosadit v legislativě zákon (Ley 24.144 1992), který Centrální bance argentinské republiky zakazoval poskytovat úvěry veřejnému sektoru bez souhlasu ministerstva financí. Vytvořil tím nový kontrolní mechanismus, kterým bylo možné ovlivňovat vnitřní politiku v jednotlivých provinciích. Nově vytvořená nestabilita ale současně znamenala, že existence smíšených provinčních bank přestala být pro provincie trvale výhodná. Vleklá krize většiny provinčních bank bez dodatečného financování dospěla díky Menemovi do svého vrcholu (Barrientos 2010). V zásadě se pro lokální politiky nabízela dvě řešení – likvidace nebo privatizace. V obou případech měly provincie přijít o kontrolu nad bankami i nad vlastní finanční politikou, převážně v oblasti investic. V Chacu tento

---

⁶³ Tzv. Fiskální federalismus a jeho dopady na argentinské provincie byly diskutovány v řadě publikací (Gervasoni 2010a; González 2012).

krok ohrožoval stabilitu zemědělských producentů, kteří na půjčkách BPCH existenčně záviseli. Navíc se do přímého ohrožení dostalo i 850 zaměstnanců banky, z nichž se měla část propustit.

Poslední pokus o udržení BPCH jako smíšené banky se soukromým a veřejným kapitálem proběhl v roce 1991, kdy se Baroniho vláda a provinční legislativa dohodly na konsolidaci dluhů provincie vůči bance a navrhli plán její postupné sanace. Tento krok vlády směrem k bance ale nepředstavoval dostatečnou pobídku na zastavení jejího ekonomického kolapsu. Tauguinas od plánu záchrany banky v roce 1992 ustoupil a zahájil proces přípravy banky na privatizaci. Tu měla ve finále schválit provinční legislativa. K privatizaci proto AC potřebovala získat hlasy od PJ nebo UCR. Poslanci UCR s privatizací od počátku vyjadřovali nesouhlas a v rámci protinávrhu navrhovali BPCH zachránit v původní podobě. Peronisté v počátku s privatizací souhlasili, když se ale objevily informace o propouštění a došlo k aktivizaci odborů bankovních zaměstnanců, část peronistických poslanců svou podporu stáhla.

Špatná finanční situace a zvyšující se dluhy vedly v roce 1992 k dočasnému uzavření BPCH. Guvernér Tauguinas v srpnu téhož roku nařídil soudní intervenci prostřednictvím orgánů justice, následně potvrzenou Nejvyšším soudem provincie (Superior Tribunal de Justicia de la Provincia del Chaco). Cílem intervence byla obměna vedoucích kádrů banky, vyšetření protiprávního jednání bývalého vedení a příprava na privatizaci. Podle navrhovaného modelu se BPCH měla rozdělit na dvě entity, jedna z nich s dluhy a pohledávkami, určená k likvidaci. Druhá část banky měla být zprivatizována. Finanční situace celé provincie a ohrožení vyplácení dávek, důchodů a mezd, byla natolik vážná, že legislativa musela situaci vyhodnotit jako stav pohotovosti. Každá instituce v provincii musela po uzavření BPCH vyjednat vlastní způsob vyplácení mezd a dávek se soukromými bankovními institucemi. To přineslo celou řadu nových problémů spojených s bankovní infrastrukturou, obzvláště ve vzdálenějších oblastech provincie. Dalším problémem po uzavření BPCH bylo i vyplácení vkladů. Banka je mohla splácet jen postupně a tak se řada lidí ocitla v situaci, kdy nebylo jisté, kdy se jim vrátí jejich úspory zpět.

Po soudní intervenci se stalo hlavním úkolem nově dosazeného vedení banku co nejrychleji připravit k privatizaci. K tomu ale vedení potřebovalo souhlas akcionářů – státu a zemědělských družstev. Obě dvě entity představovaly významné dlužníky banky a měly proto zájem na tom, aby se při snaze o záchranu a privatizaci zbavily co největší části vlastních dluhů vůči této instituci. Provincie díky svému privilegovanému posta-

vení tuto možnost od počátku prosazovala. Zemědělská družstva si toho byla vědoma a požadovala, aby se to stejné odehrálo i v jejich případě. Třetím důležitým aktérem byly odbory bankovních zaměstnanců. Ty protestovaly proti propouštění, ke kterému mělo po privatizaci dojít. Vzhledem k síle protestů zaměstnanců a zemědělských družstev došlo ke kompromisu. V něm se zainteresované strany dohodly, že zůstanou zachovány všechny pracovní pozice, nedojde ke zrušení žádné z poboček a vytvoří se kredit pro zemědělský a obchodní sektor, který bude financovaný státem v rámci privatizované banky. V roce 1994 dorazila nabídka od soukromé bankovní instituce a privatizace byla úspěšně dokončena.⁶⁴

Privatizace BPCH odhalila slabou pozici guvernéra Tauginase a jeho strany. O podobě privatizace nakonec rozhodlo kolektivní vyjednávání, ve kterém provinční vláda představovala jen jednu mezi řadou dalších složek – od politických stran a zemědělských družstev až po peronistické odbory. Chování PJ navíc bylo nevyzpytatelné – z původní podpory plné privatizace se postupně pozice poslanců této strany přesouvala směrem k postoji bankovních odborů a zemědělských družstev.

2.2.4 Chaco – ústavní reforma

Všechny tři politické strany si uvědomovaly neefektivní institucionální nastavení provincie a potřebu modernizace její Ústavy. K prosazení ústavních změn nakonec došlo v roce 1994. Vzhledem k tomu, že se ve stejném roce volili i zástupci provincie do celonárodního ústavodárného shromáždění, byly oboje volby spojeny dohromady.

Tabulka 6: Počet mandátů v ústavodárném shromáždění pro provinční strany v Chacu.

	PJ	UCR	AC
Provincie	15	9	8
Federální úroveň	4	3	2

Zdroj: Autor

Volby do provinčního ústavodárného shromáždění přinesly podobné rozložení sil jako v legislativě. A stejně jako v ní se podpora konkrétním návrhům utvářela až ad hoc. U návrhu na zavedení možnosti jednoho znovuzvolení pro guvernéra se utvořila aliance mezi peronisty a AC. Mezi všemi stranami existovala shoda na tom, že je potřeba zavést dvoukolovou volbu guvernéra a viceguvernéra, posilující legitimitu jejich mandátu.

⁶⁴ <https://www.diarionorte.com/article/113996/a-20-anos-de-la-privatizacion-el-banco-provincial-sobrevivio-a-la-inestabilidad-y-consolida-su-presencia-territorial-> (Navštíveno dne 24/8/2017).

Názory se lišily v tom, jaký procentuální zisk měl umožnit výhru v prvním kole. UCR navrhovala standardních 50 %, AC 45 % a PJ dokonce 43 %. Jak lze vidět, UCR se chtěla spoléhat na budování koalic pro druhé kolo volby, zatímco peronisté doufali v nastavení systému k tomu, aby vyhráli již v prvním kole. Nakonec radikálové podpořili návrh AC, čímž přešli případné dohodě mezi zbývajícími dvěma aktéry. Podobná strategická aliance se utvořila i mezi radikály a peronisty, kteří do ústavy prosadili nesouběžnost guvernérských a prezidentských voleb. Jejich hlavním motivem bylo zabránit Ruizi Palaciosovi, aby svou kandidaturu svázal na federální úrovni s prezidentskými volbami a Menemem.

Hlavními změnami ústavního pořádku byly tyto:

- a) Čl. 90 – nesouběžnost národních a provinčních voleb (AC byla proti).
- b) Čl. 118 – rozšíření guvernérského veta pro projekty představené legislativou. Guvernér může do deseti dnů od schválení zákona legislativou tento zákon vetovat, a to buď absolutně, nebo částečně. Tento zákon se následně vrátí do legislativy, která jej může znovu schválit, ale potřebuje k tomu dvě třetiny *přítomných* poslanců (oslabení legislativy a posílení guvernéra, všechny tři subjekty souhlasily).
- c) Čl. 133 – možnost jednoho znovuzvolení (PJ a AC souhlasily).
- d) Čl. 133 – dvoukolová většinová volba guvernéra (souhlas všech tří subjektů).
- e) Čl. 155 – minimální počet soudců Ústavního soudu stanoven na pět, ale jejich celkový počet ustaven klasickým zákonem (to umožňovalo exekutivě případně zvyšovat či snižovat počet soudců).

2.2.5 Chaco – Ángel Rozas a dominance UCR 1995–2007

Ve volbách v roce 1995 uspěla poprvé široká koalice tvořená UCR a koalicí Alianza FREPASO, tvořenou politickými uskupeními Democratas Cristianos, PS, odštěpenými peronisty z bloku Movimiento de bases a z Partido Intransigente, pod vedením kandidáta na guvernéra Ángela Rozase a jeho nové frakce Convergencia Social.

Ángel Rozas se jako lídr kandidátky představil poté, co zvítězil v primárních volbách nad Luisem Leónem a definitivně tak ukončil první éru UCR v moderní historii provincie. Na svou roli se připravoval z pozice provinčního poslance a již od počátku kritizoval Luise Leóna a jeho spolupráci s PJ. Rozas popularitu získal hlavně při obraně

zemědělského sektoru před dopadem neoliberalních reforem. Se zemědělskou agendou měl dlouhodobé zkušenosti z vlastní advokátní praxe, ve které se specializoval na hájení zájmů menších zemědělských producentů v provincii. V době, kdy většina politické reprezentace favorizovala neoliberalní přístup k řešení strukturálních problémů v provincii, Rozas stál na opačném pólu a systematicky bojoval proti privatizaci.

Neúspěšný kandidát na guvernéra ve volbách 1995 za PJ, Florencio Tenev, byl stejně jako Rozas vybrán v rámci stranických primárek. Na rozdíl od UCR postavili peronisté prověřeného politika s relativně stabilní podporou v rámci strany. V prvním kole se přitom Tenevovi podařilo zvítězit, když získal téměř 44 procent, což bylo o devět procentních bodů více než Rozas. Na třetím místě skončil José Ruiz Palacios, který získal 20 procent hlasů. Většina voličů Ruize Palaciose se ale ve druhém kole volby přidala na stranu Rozase a jeho nové koalice Frente de Todos a těsně mu umožnila porazit Teneva ziskem 50,8 %.

První část svého mandátu (1995–1997) musel Ángel Rozas vládnout s menšinovou podporou v lokální legislativě. V ní měla UCR pouze devět zastupitelů z celkových 32. Na rozdíl od předchozího guvernéra Tauguinase ale byly jeho pravomoci výrazně posíleny ústavní reformou, která mu umožnila využívat guvernérské veto i na projekty připravené legislativou. Velkou výhodou pro Rozase představoval i fakt, že Menem musel řešit řadu vlastních politických problémů, souvisejících jak s jeho mandátem (vyšetřování korupce), tak i se zhoršujícím stavem argentinské ekonomiky. Snižování Menemovy popularity souběžně vedlo i ke snižování popularity zastánců jeho agendy v provincii. V roce 1997 se proto v doplňovacích volbách do provinční legislativy podařilo získat radikálům 10 mandátů, zatímco PJ získala pouhých pět křesel a AC jen jedno.⁶⁵

Kromě široké politické aliance Rozas změnil svůj přístup i v jeho vlastní veřejné reprezentaci, kdy začal využívat široký tým mediálních poradců a PR specialistů a nastolil trend permanentní kampaně. Tato změna se během následujících 20 let ukázala jako systémová, neboť ovlivnila celou řadu provinčních politiků a znamenala další přesun legitimacy z kolektivní-stranické k individuální. Úspěch Rozase se odrazil ve spekulacích o jeho případné kandidatuře na post argentinského prezidenta v roce 1999, což se mu nakonec nepodařilo. Jeho ambice pro kandidaturu v následujících volbách se

---

⁶⁵ <https://www.lanacion.com.ar/politica/escozor-en-el-gobierno-por-la-caida-en-el-chaco-nid75612> (Navštíveno dne 27/7/2017).

v důsledku katastrofálních neúspěchů De la Rúy staly nerealizovatelné, přestože se stal předsedou celostátní UCR (předsedal jí v letech 2001–2003 a 2003–2005).

Rozas v lokální politické aréně jako první guvernér pochopil důležitost permanentního vyjednávání s nestátními aktéry v oblasti zemědělství, služeb a průmyslu. Již při svém mandátu provinčního poslance (1991–1995) například vystupoval na podporu zaměstnanců BPCH, SACHEEP a SECHEEP (voda a elektřina) proti privatizaci. Po svém zvolení v těchto aktivitách pokračoval – založil ministerstvo pro produkci, které mělo na starost přímou komunikaci mezi provincií a primárním sektorem. Ministerstvo produkce také vytvářelo provinční programy, pomocí kterých byly vypláceny peníze pro zemědělský sektor v obdobích sucha, povodní a nebo při kolísání cen primárních produktů na světových trzích. Důležitost tohoto ministerstva jako politického nástroje pro udržování podpory u zemědělců pokračovala až do roku 2007, kdy jej Capitanich po svém zvolení guvernérem zcela zrušil.

V následujících volbách do exekutivy v roce 1999 se Rozas poprvé utkal s Capitanichem, který byl ve věku 35 let vybrán jako zástupce koalice Unión para el Nuevo Chaco, do které kromě peronistů podporovaných prezidentem Menemem vstoupila i AC a Partido Nacionalista. První volby pro něj ale dopadly očekávaným debaklem, když zůstal 32 procentních bodů za Rozasem, který získal 63.3 % hlasů. Podobným výsledkem skončily i volby do provinčního parlamentu. Frente de Todos celkem kontrolovala těsnou ústavní většinu 21 křesel.

Chování UCR v rámci své koalice lze v období 1995–2003 interpretovat jako posílení modelu neopatrimonálního systému dominance. Politická scéna se prostřednictvím koalic stala inkluzivnější. Posílení guvernéra v rámci ústavní reformy došlo k odblokování celého politického systému a k zahájení monopolizace vyjednávání ze strany guvernéra (na úkor legislativy). Vládě Rozase se nevyhnuly skandály, které odkryly, jakým neliberální struktury a praktiky ovlivňovaly život v provincii. Prvním a nejzávažnějším problémem se ukázalo být nakládání s půdou, která patřila provincii a byla určena k pronájmu či prodeji prostřednictvím speciálního vládního úřadu – Kolonizačního institutu (Instituto de Colonización). V letech 1995–2007, se s jeho asistencí prodalo více než 80 % takto držené půdy. V absolutních číslech z 10 milionů hektarů celkové rozlohy provincie v roce 1994 patřilo do státního vlastnictví 3 a půl milionu hektarů půdy, přičemž v roce 2007 již provincie držela pouhých 650 tisíc hektarů. Tento trend lze dát do rovnice s postupným přechodem zemědělského sektoru na produkci sóji a s příchodem korporací z nejbohatších provincií i ze zahraničí. Chaco má přitom ve své

Ústavě článek, ve kterém je ukotveno právo na půdu pro lokální malé producenty. Ani tento článek ale nezabránil rozsáhlým podvodům a korupci na Kolonizačním institutu a v justici, která měla za úkol posuzovat prodeje půdy v souladu s platnou legislativou. Často se tak stávalo, že půdu nakupovali lokální producenti, ale okamžitě ji přeprodávali do rukou velkých investičních firem a ty následně již takto uvolněnou půdu mohly zpeněžit například tím, že ji prodali zahraničním producentům sóji. V roce 2002 státní žalobce París poprvé oficiálně upozornil na řadu nesrovnalostí a identifikoval celkový počet 215 kontroverzních rozhodnutí, ve kterých byla půda takto přerozdělena. Skutečná akce – státní intervence do Kolonizačního úřadu a odstranění pracovníků i managementu, kteří se podíleli na postupném výprodeji půdy, nastala až po skončení Rozasova režimu v roce 2007.

Extrémně rychlý přechod z produkce bavlny na produkci sóji měl i závažné sociální důsledky. Malí a střední zemědělstí producenti nebyli schopni přejít efektivně na novou plodinu z důvodu nedostatku financí na mechanizaci. Lokální sběrači bavlny zcela ztratili možnost obživy.⁶⁶ Výsledkem byla migrace do chudinských čtvrtí ve městech. V roce 2002 tisíce takto prekarizovaných pracovníků v zemědělství pochodovaly ze vzdálených částí provincie pod vlajkou Třídního bojového proudu (Corriente Clasista y Combativa) do hlavního města. Požadovali navrácení půdy původním obyvatelům, příznání dávek a také zásobené semeny a náradím pro pěstování bavlny. Nespokojený sektor zemědělských dělníků následně v roce 2003 založil Rolnickou unii Chaca (Unión Campesina del Chaco, UCC), která začala po vládě požadovat systémovou změnu a spravedlivé přerozdělení půdy. Namísto toho se ale zástupci UCC dočkali návštěvy federální ministryně pro produkci Alicii Kirchner, která jim dovezla semena bavlny, nástroje na práci a palivo pro zemědělskou techniku (Muñoz 2016). Tato strategie ze strany federálního ministerstva měla politický podtext, protože přímo podporovala sociální hnutí bojující proti provinční Rozasově a Nikischově vládě.

Dalším skandálem se pro Rozasovu administrativu v jeho druhém volebním období stalo trestní stíhání viceguvernéra Miguela Piberniuse, který se dopustil v letech 1998–2000 celkem 60 činů korupce a zneužívání veřejných peněz. Na tuto kauzu upozornili justici peronisté. Pibernius po vznesení pochybností nejdříve rezignoval na svůj post, ale samotné odsouzení trvalo justici v Chacu dalších deset let. Pibernius byl

---

⁶⁶ Podrobněji zkoumá nástup agrobyznysu a proces zavádění sóji na periférii Argentiny Pablo Lapegna, konkrétně se jedná o provincie Santiago del Estero, Formosa a Córdoba (2017).

nakonec odsouzen k zákazu výkonu jakékoliv veřejné funkce a ke třem letům nepodmíněně, ale vzhledem k jeho vysokému věku (79 let) do vězení nikdy nenastoupil.

Kromě viceguvernéra se nakonec před soudy ocitl i ministr zdravotnictví Jorge Humberto Romero. Jeho případ se ale projednal teprve po dvaceti letech od doby, kdy měl zmíněné činy spáchat (2000–2002). V této kauze se prostřednictvím řídicí skupiny provincie (Unidad de Gestión Provincial) měly přerozdělit peníze, přidělené do provincie Ministerstvem pro sociální rozvoj (Ministerio de Desarrollo Social de la Nación) a měly sloužit k pokrytí výdajů na zdravotní potřeby 18 000 obyvatel Chaca, kteří byli nejvíce ohroženi ekonomickou krizí. Peníze nikdy nedorazily na místo svého určení, protože si je Romero převedl na svůj soukromý účet. Vyšetřování celé kauzy se rozběhlo již v roce 2004. Poprvé ale Romero stanul před soudem až v roce 2018 a nakonec byl odsouzen ke třem letům podmíněně a k doživotnímu zákazu výkonu jakékoliv veřejné funkce.

Oba dva případy korupce členů Rozasova kabinetu poukázaly na zásadní problém v lokální justici. Nejen že ani jeden z případů nebyl prokuratuře předán vyšetřováním nezávislých policejních orgánů (v případě Piberniuse to byla opozice, v případě Romera TdC). Oba dva procesy následně prošly, podobně jako vyšetřování guvernéra Colombiho v Corrientes, sériemi několikaletých odročení.

Po nuceném odstoupení Miguela Piberniuse z křesla viceguvernéra jej místě nahradil dosavadní ministr spravedlnosti, práce a bezpečnosti Roy Nikisch. Nikisch pozici viceguvernéra získal ve speciálně vypsáných volbách v srpnu 2001, ve kterých se utkal s peronistickou kandidátkou Pillatti Vergarou. Roy Nikisch v té době již za sebou měl bohatou politickou kariéru – založil mládežnickou buňku radikálů Franja Morada na fakultě medicíny na Universidad Nacional del Nordeste, dvakrát se stal starostou města Tres Isletas, a předsedal také tamnímu fotbalovému klubu. Vztahy se starosty ostatních provinčních měst mu pomohly k vyjednání pozice kandidáta Frente de Todos na post guvernéra ve volbách v roce 2003. Rozas nejdříve preferoval jiného kandidáta, ale nakonec jej spolustraníci přesvědčili a nedošlo k vnitrostranickému rozkolu.

Samotné guvernérské volby v roce 2003 ukázaly, že se v důsledku politické a ekonomické krize pozice UCR oslabila. Capitanich poprvé kandidoval za kirchneristickou koalici Frente para la Victoria (FpV) a umístil se na druhém místě se ziskem 40 % hlasů. Kandidát FdT Roy Nikisch zvítězil v prvním kole ziskem 53 %. Součástí FdT se v tomto období stala i AC, Partido Nacionalista Constitucional a Frente Grande. Nikisch, přestože nebyl pro Rozase ideálním kandidátem, neznamenal ani jeho přímé

ohrožení. V první řadě Nikisch nemohl v dalších guvernérských volbách usilovat o znovuzvolení, neboť jeho guvernérskému mandátu předcházelo působení jako viceguvernéra. Rozas si zároveň uchoval předsednictví UCR na lokální úrovni a předsedal v první části Nikischova mandátu straně i na federální úrovni.

V provinční legislativě došlo mezi oběma hlavními subjekty FdT a FpV k remíze. Obě uskupení získaly lehce přes 40 % hlasů a obsadily po osmi mandátech. Žádné další politické uskupení do provinční legislativy neproniklo. Poměr sil v lokální legislativě stále hovořil ve prospěch vládnoucí frakce, ale Jorgemu Capitanichovi, v Chacu familiérně označovanému jako „Coqui“, se podařilo před volbami v roce 2003 poprvé sjednotit politické síly PJ. Pomohla mu v tom jeho schopnost spolupracovat s dominantními peronistickými liniemi na federální úrovni. V 90. letech Capitanich patřil k zastáncům menemismu a podílel se na privatizaci provinční banky ve Formose. Současně podporoval i privatizaci lokální BPOCH. Po nástupu Duhaldeho do prezidentského úřadu v roce 2001 se stal šéfem prezidentovy vlády, která znamenala odklon od neoliberální doktríny a bojovala proti ekonomické krizi investicemi do domácího průmyslu v duchu modelu vnitřní industrializace. Jedním z klíčových politických cílů duhaldismu bylo znemožnění Menemova znovuzvolení v roce 2003.⁶⁷ I přes velkou sílu menemismu v Chacu Capitanich v uzavřených primárkách porazil kandidáta této frakce Manuela García Solá a opětovně se stal kandidátem na guvernéra. Do voleb již vstoupil jako kandidát frakce prezidenta Néstora Kirchnera. Capitanichovo vítězství nad silnější frakcí v rámci vlastní strany mohlo znamenat další rozkol, proto poraženému García Solá nabídnul kandidaturu na starostu hlavního města provincie a menemisté dostali možnost kandidovat i v druhém největším městě na pozici lídra společné kandidáty. V obou případech ale jejich frakce obecní volby prohráli a definitivně oslabili.

Čtyřleté období Nikischovy vlády se neslo ve znamení řady problémů, které na něj byly přeneseny z předchozích Rozasových administrativ. V první řadě nadále pokračovaly spory se sociálními hnutími, které proti vládě FdT opakovaně protestovaly přímo na náměstí v Resistencii a požadovaly rezignaci guvernéra. V roce 2006 byly navíc zveřejněny zprávy o tom, jak Úřad pro kolonizaci prodával státní půdu hluboce pod cenou (\$45/1ha, v jednom případě dokonce za \$1.1/1ha). Součástí prodané půdy často byly

---

⁶⁷ Menem přitom v Chacu patřil k nejoblíbenějším politikům a i ve své poslední prezidentské kandidatuře zde získal 34,4 procenta hlasů. Néstor Kirchner, který nakonec ve volbách zvítězil, v Chacu skončil až na třetím místě se ziskem 19,1 procenta (druhý skončil kandidát UCR Leopoldo Moreau, který celkově skončil na pátém místě, když na federální úrovni získal pouze 2,3 procenta hlasů).

i pozemky, které užívalo lokální domorodé obyvatelstvo. UCC společně s dalšími sociálními hnutími znovu žádalo systémové změny a potrestání viníků. Nakonec se podařilo zastavit alespoň násilné vystěhovávání rolníků a jejich rodin z prodaných pozemků. Nikisch musel reagovat i na neudržitelnou situaci s provinčním dluhem, který po roce 2002 představoval více než trojnásobek provinčního rozpočtu na celý rok.

Tlak na provinční vládu přicházel i z federální úrovně. Prezidentu Kirchnerovi se nelíbila kritika, které se jeho vládě dostávalo z pozic federálních poslanců, vedených Ángelem Rozasem. Spory se prohloubily poté, co Nikisch nepřímo odmítl spolupracovat s tehdejšími viceprezidentem Juliem Cobosem, který se snažil přesvědčit ostatní guvernéry UCR k tomu, aby podpořili Kirchnera v jeho mandátu a na oplátku získali finanční i politickou podporu od federální vlády (proto se jim začalo říkat Radicales K). Nikisch s Rozasem se v kritice federální vlády zaměřili na způsob rozdělování sociálních programů, který dle jejich názoru spíše připomínal nákup hlasů ve volbách. V dalším konfliktu zase guvernér odmítl umožnit přístup emisara federální vlády Luíse D'Elía do vládní budovy. Luís D'Elía přijel do Chaca jako podpora pro indiánská sociální hnutí a chtěl je společně s federálním kirchneristickým poslancem Josém Mongeló mobilizovat k co nejširším protestům proti lokální vládě. Provinční PJ po zbytek Nikischova mandátu mobilizovala původní obyvatele a využívala je k protestům proti guvernérovi.

K usmíření mezi Néstorem Kirchnerem a Royem Nikischem došlo až v roce 2007, kdy guvernér Chaca veřejně deklaroval, že nepodpoří na prezidenta Roberta Lavagnu, oficiálního kandidáta UCR.

2.2.6 Chaco – vláda Jorgeho Capitaniche

Guvernérské volby v roce 2007 dopadly překvapivě. Přestože Jorge Capitanich od počátku v průzkumech ztrácel na Ángela Rozase, nakonec jej dokázal porazit o pouhých 1200 hlasů. Nová koalice stran Frente Chaco Merece Más (FCMM)⁶⁸ v čele s Capitanichem dokázala narušit dvanáctiletou dominanci UCR a jejích kandidátů. Přitom ještě v roce 2005 v doplňovacích volbách do provinční legislativy FdT zvítězila rozdílem přes 20 % a získala 10 mandátů, zatímco peronisté obsadili jen pět křesel a poslední křeslo připadlo menší straně Afirmación para la República Igualitaria (ARI). Klíčovým faktorem pro úspěch ve volbách v roce 2007 se stalo zapojení velkého počtu

---

⁶⁸ Složení: PJ, Nacionalista Constitucional, Chaco de Pie, Frente Grande, Popular de la Reconstrucción, Recrear para el Crecimiento, Movimiento de Bases.

menších politických stran, uskupení a hnutí. Nejmenší partner ve vítězné koalici FCMM, peronistická frakce Movimientos de Bases, získala 3970 hlasů. Pokud by tento aktér v Capitanichově koalici chyběl, pak by guvernérský mandát získalo FdT. Naopak kandidát na guvernéra Rozas kvůli sporům s Elisou Carrió z ARI přišel o přibližně 20 tisíc hlasů, které mu mohly zajistit zvolení. Ani v případě mých informantů nikdo nedokázal přesně identifikovat spor, který k rozštěpení původních koaličních partnerů přispěl (v roce 1995 Elisa Carrió pomohla k vítězství FdT). Právě zkušenost z voleb 2007 ale Rozase a Carrió přivedla znovu k vyjednávacímu stolu a v roce 2011 už stanuli ve stejné koalici proti Capitanichovi.

V legislativních volbách i přes prohru Rozase v guvernérském klání zvítězila jeho koalice, což znamenalo celkové rozložení sil v provinčním parlamentu na straně FdT s devatenácti mandáty.⁶⁹ Podobně musel nový guvernér čelit radikálům i na obecní úrovni – ti totiž vyhráli v největších městech provincie Resistencii, Sáenz Peña a Barranqueras. Capitanich díky silnému ústavnímu mandátu guvernéra během prvních dvou let svého mandátu využil totální veto zákona v 52 případech a částečné veto ve 32 případech, čímž paralyzoval opoziční práci v parlamentu. V součtu obou dvou kategoriích Capitanich vetoval zákony z legislativy přibližně čtyřikrát měsíčně (Orsolini 2012). Dle mého názoru tím guvernérské veto, i přes svou formální správnost získalo aspekt neliberální praxe, pomocí které mohla nová koalice vzít opozici možnost kontrolovat a efektivně zasahovat do fungování provincie. To se ostatně projevuje i při srovnání s podobnou situací, která se odehrála o dvanáct let dříve – Rozas vetoval přijaté zákony v mnohem menší míře a častěji využíval částečné veto, které legislativě poskytovalo alespoň teoretickou šanci svou agendu prosadit (Tabulka 7). V kombinaci s vládnutím prostřednictvím dekretů se Capitanichovi podařilo předejít tomu, aby se jeho vláda ocitla v podobné situaci jako AC během let 1991–1995.

---

⁶⁹ Následně 18 mandátů, neboť Capitanichovi se podařilo dostat na svou stranu poslance Juana Josého Bergiu, který původně kandidoval za radikály. Jako odměnu Bergia dostal své zvolení do čela parlamentu s 16 hlasy v roce 2009 po legislativních volbách. Radikálové se volby nezúčastnili.

Tabulka 7: Kompletní a částečné veto během období s vyšším počtem členů opozice v provinční poslanecké sněmovně

	Capitanich (2007–2009)		Rozas (1995–1997)	
	Abs.	%	Abs.	%
Absolutní	52	61,9	23	47,9
Částečné	32	38,1	25	52,1
Celkem	84	100	48	100

Zdroj: (Orsolini 2012, 103)

Capitanich musel počítat i s tím, že v STJ byli všichni soudci nominováni předchozí vládní koalicí. Nepokusil se, na rozdíl od guvernérů v jiných provinciích, proaktivně měnit složení STJ. Noví soudci byli vybráni v otevřeném konkursu přesně tak, jak to předepisovala Ústava (Salgado 2014). Není proto překvapením, že v STJ převažovali soudci, kteří byli jmenováni opozicí. Nelze zpochybnit dobré vztahy mezi FdT a STJ. U zákona 6028 (Ley 6028, 2007), prostřednictvím kterého těsně před skončením vlastního guvernérského mandátu jmenoval Nikisch stoupence vlastní koalice do permanentních pracovních pozic ve veřejné správě. Guvernérusiloval o zneplatnění tohoto zákona, ale STJ rozhodl proti. Capitanich ale zákon nikdy nepodepsal a zákonem jmenovaní pracovníci nebyli do funkcí uvedeni.⁷⁰

Jorge Capitanich při budování vlastní legitimacy přijal strategii Néstora Kirchnera. Ta byla postavena na podpoře sociálních hnutí a otevřená k jejich požadavkům a vyjednávání. Na druhé straně kirchnerismus diskurzivně odmítal policejní i politickou represi vůči občanům, kteří se prostřednictvím protestů snažili upozornit na sociální problémy. Nový guvernér ve vyjednávání se zástupci sociálních hnutí nebyl nováčkem. Už během jeho senátorského mandátu (2001–2007) se Capitanich několikrát zapojil do vyjednávání s obyvateli osad (las tomas), které byly vztyčeny na státních pozemcích za účelem legalizace a k zajištění základních hygienických a stravovacích požadavků tamních obyvatel. Guvernér si ale při vyjednávání počínal selektivně a odmítal plnit požadavky těch hnutí, které nebyly ochotné zasednout k vyjednávacímu stolu. Prostřednictvím pozitivní motivace směřující k sociálnímu smíru Capitanich motivoval část těchto hnutí k institucionální spolupráci prostřednictvím podepsání dohody o uklidnění protestů výměnou za splnění požadavků na zlepšení životních podmínek pro obyvatele nejchudších čtvrtí. Guvernér slíbil právo na výživu a dostatek živin pro všechny

⁷⁰ http://www.diariolavozdelchaco.com/notix/noticia/00100_a-un-ano-del-fallo-de-la-corte-el-estado-sigue-sin-cumplir-con-el-pase-a-planta.htm (Navštíveno dne 31/8/2020).

obyvatele provincie, zajištění školní docházky pro děti a mladistvé, rychlé schválení sociálních dávek a zlegálnění osad stojících na státní půdě. Část představitelů sociálních hnutí ale této formě spolupráce nevěřila a na dohodu nepřistoupila. Výsledkem byla zvýšená represe těchto hnutí, přestože oficiálně provinční (a federální) vláda zastávaly protirepresivní diskurz. Pro Capitaniche z této strategie pramenily dvě výhody – první z nich znamenala, že na svou stranu získal sociální hnutí, která se dala zmobilizovat pro jeho vlastní politické účely.⁷¹ Druhá výhoda spočívala v možnosti lépe organizovat represivní akce proti těm, kteří vládu podporovat odmítali. Mezi běžné mechanismy patřilo odmítnutí přidělení některého typu sociálních dávek nebo vyloučení z programů, které zajišťovaly přívod elektřiny, světla nebo vody. V některých případech pak represe probíhala přímo. Konkrétní dopady na sociální hnutí lze demonstrovat na MTD 17. července, následně přejmenované na MTD Emerenciano. Jeho lídr Emerenciano Sena zpočátku mobilizoval proti kirchnerismu i guvernérovi Capitanichovi, ale v roce 2008 se díky projektu Sueños Compartidos a slíbené výstavbě 2500 domů pro nejchudší obyvatele přidal na stranu vlády. Část MTD s postupem Seny nesouhlasila a došlo k vnitřnímu rozkolu hnutí a k oslabení obou stran – jak vládní, tak i protivládní. Zvyšování aktivity sociálních hnutí bylo úzce spojeno s dalším problémem, kterým se staly ilegální zábory půdy. Okolo hlavního města se osady rozšířily až do vzdálenosti 25 kilometrů a jejich celkový počet rapidně narůstal – ze 184 v roce 2008 na 228 v roce 2009. Celkový počet takto žijících lidí dosáhl 150 tisíc a tvořil téměř 40 % z celkového obyvatelstva města a do města neustále proudily další rodiny, převážně z čakeňského venkova.

Capitanich proto zahájil vyjednávání a stejně jako v případě sociálních hnutí se postavil na stranu nenásilného řešení – byla vytvořena vládní komise pro krizové vyjednávání. Po setkání se zástupci obyvatel osad vláda oznámila vznik sociálních programů Chaco Sí, Chaco Dar a Chaco Ya! Kromě toho nabídla vláda výměnou za obsazené pozemky možnost přesunu na jiné místo. Přesto část osadníků nabídku odmítla a díky dobré organizaci se protesty proti provinční vládě i nadále stupňovaly. V únoru (tedy přibližně měsíc po začátku krize) nastoupily represivní složky. V dubnu 2008 došlo během akcí sociálních hnutí k zadržení 117 osob a k další mobilizaci proti provinční vládě. Současně někteří ministři otevřeně obvinili opoziční FdT z podněcování protestů a jejich organizace. Odpovědí protestních hnutí bylo vytvoření zastřešující organizace Multisectorial Piquetera, která organizovala všechny skupiny do jedné a koordinovala

---

⁷¹ Více se tímto tématem zabývám ve čtvrté kapitole.

jejich aktivity. V říjnu 2009 získali protestující nečekaného spojence – manželku Capitaniche a federální poslankyni Sandru Mendozu. Ta se postavila na jejich stranu a začala kritizovat postoj provinční vlády vůči chudému obyvatelstvu. Capitanich požádal po tomto incidentu o rozvod, který Mendoza komentovala slovy a částečně tím poodkryla personalizovaný způsob, kterým mladý účetní Capitanich získal svůj první významný post v rámci provinční administrativy:

"Los Mendoza somos honestos, honrados y „My Mendozové jsme upřímní, čestní no somos comprados por nadie. Sandra a nikdo si nás nemůže koupit. Sandra Mendoza no es Capitanich. A mí [el gobernador] me debe la carrera, porque si mi dluží za svou kariéru, protože kdyby se padre no hubiese hablado con Danilo Baroni para que sea su secretario privado, kromého asistenta nepřimluvil u Daniela y después secretario general de la gobernación, no habría llegado adonde llegó."⁷² dostal.“

Kirchneristické kabinety na federální i provinční úrovni systematicky posilovaly svůj vliv prostřednictvím potravinových karet. Jak se již během prvního mandátu Capitaniche ukázalo, jmenné seznamy vlastníků karet nesouhlasily s těmi, kdo karty skutečně používal. Časem se ukázalo, že se ztracené karty dostaly do rukou některým peronistickým politikům, kteří je využívali pro klientelistickou výměnu. Kromě ztracených potravinových karet se do oběhu dostaly i doposud nevydané karty. Při analýze využívání tohoto programu se ukázalo, že během prvních třech měsíců někdo využil 2200 nevydaných karet. Do celé kauzy se zapletl starosta Aldo Leiva a poslanec vládní koalice Gustavo Carballo.⁷³ Po prošetřování ale justice případ odložila. V čele vyšetřování tehdy stál Gustavo Corregido.⁷⁴ Radikál Sergio Vallejos označil Corregida za Capitanichova spojence, který zametl několik kauz pod koberec. Za tuto pomoc mu mělo být nabídnuto místo ombudsmana⁷⁵ (toho navrhovala exekutiva), což se ještě ve stejném roce potvrdilo. Podezřelých aktivit se u Jorgeho Capitaniche vyskytlo během jeho

---

⁷² <https://www.lanacion.com.ar/politica/escandalo-en-chaco-rebelion-de-la-esposa-de-capitanich-nid1181336> (Navštíveno 7/2/2020).

⁷³ <https://periodicotribuna.com.ar/6137-el-chaco-de-jorge-milton-capitanich-popovich.html#> (Navštíveno 3/2/2020).

⁷⁴ Ve čtvrté kapitole analyzuji můj rozhovor s Corregidem. Setkal jsem se s ním v roce 2013, když působil ve funkci ombudsmana.

⁷⁵ <http://www.diariochaco.com/noticia/95271/Vallejos-asegura-que-Leiva-sigue-procesado-por-el-supuesto-fraude-con-tarjetas-alimentarias-cuando-era-ministro.html> (Navštíveno 30/8/2020).

prvního mandátu více. Například polostátní firma Aerochaco založená v roce 2009 dostávala obrovské dotace na svůj provoz.⁷⁶ V roce 2011 zase Capitanich figuroval v kauze výstavby nového fotbalového stadionu pro klub Sarmiento v Resistencii, jehož byl předsedou.

Další vlna protestů proti Capitanichově vládě se zvedla v roce 2011 ze strany původních obyvatel, kteří tvořili převážnou část obyvatelstva ve vzdálené oblasti na severozápadě Chaca zvané El Impenetrable. Právě v této oblasti jim byla už v roce 1991 guvernérským dekretem Danila Baroniho přidělena půda, která měla být rozdělena mezi tři indiánská etnika obývající tuto oblast. Konkrétní plán ale žádná z nadcházejících vlád nerealizovala, a proto po dvaceti letech čekání vyrazili obyvatelé oblasti na protestní pochod (Marcha del Impenetrable). Organizátoři deklarovali svou neochotu přistoupit na další sliby od provinční vlády, která u nich ztratila legitimitu i z toho důvodu, že začala vyjednávat o bilaterálních projektech mezi provincií a saúdskou korporací Al-Khorayef, zaměřenou na budování průmyslového zemědělství v rozsahu 60 tisíc hektarů a s plánem na další rozšíření až do velikosti 212 tisíc hektarů. Představitelé Chaca v čele s guvernérem Capitanichem při tomto teritoriálním konfliktu prosazovali zahraniční kapitál na úkor původních obyvatel. Používali přitom modernizační diskurz, orientovaný primárně na zpeněžení poslední části Chaca, která doposud odolávala agrobiznisu. Iniciátorem celého projektu se stala Capitanichova vláda, která Al-Khorayef oslovila a usilovala o přilákání investic (Colla 2020). Ne všichni lokální peronisté s tím souhlasili a vnímali to jako neoliberalní způsob uvažování, který měl nahradit tradičnější formy korporativismu a menších zemědělských producentů.

Volby v roce 2011 i přes výše uvedené problémy Capitanichovy administrativy znamenaly jeho drtivou výhru, když porazil bývalého guvernéra Nikische (FdT) o více než 36 % již v prvním kole. Téměř stejným výsledkem skončily i legislativní volby, ve kterých FdT ztratila další poslance na úkor FCMM. Capitanichova vláda se díky tomu poprvé mohla zcela spolehnout na podporu provinčního parlamentu. Jeho druhý mandát se přesto neobešel bez problémů. K úniku informací došlo v únoru 2013 poté, co bývalý Capitanichův spojenec Oscar Martínez (Libres del Sur) zveřejnil interní dokument, ve kterém přímo Capitanich kritizoval korupci v administrativě, která měla dosahovat až

---

⁷⁶ <https://www.perfil.com/noticias/politica/la-aerolinea-de-capitanich-viaja-casi-sin-pasajeros-pero-su-provincia-igual-le-paga-100-mil-pesos-por-dia-20090226-0021.phtml> (Navštíveno 3/2/2020).

500 milionů pesos ročně.⁷⁷ Řada federálních i provinčních projektů se ocitla pod kritikou opozice, která celou záležitost předala kontrolním institucím. Tato kauza se udála v době, kdy se na federální úrovni začala odhalovat systémová korupce nejvyšších státních představitelů včetně samotné prezidentky. Capitanich se jako její blízký spolupracovník ocitl v podezření, že se do korupčních struktur aktivně zapojil. Další podezření ze systémové korupce se objevilo v případě federálního programu Sueños Compartidos, když během roku 2010 v Chacu mělo být vybudováno 1200 domů, ale ve finále jich vzniklo pouze 350, přičemž se záhy objevily informace, že jednotlivé domy byly naceněny na 200 až 500 % tržní ceny.⁷⁸ Ústřední roli v této kauze hrálo MTD Emerenciano, což podrobněji analyzuji ve čtvrté kapitole.

V listopadu 2013 prezidentka Cristina Kirchner jmenovala Jorgeho Capitaniche šéfem kabinetu a vrchním koordinátorem vlády. Pro Capitaniche se jednalo o unikátní šanci, díky které se mohl do budoucna profilovat jako kandidát na prezidenta. Vzhledem k novým pracovním povinnostem místo něj do funkce guvernéra nastoupil dosavadní viceguvernér Juan Carlos Bacileff Ivanoff. To se ale záhy ukázalo jako problematické řešení. Mezi Capitanichem a Bacileff Ivanoffem téměř okamžitě eskalovaly politické spory, které vedly ke změnám v provinční vládě a v některých důležitých institucích. Bacileff Ivanoff už během prvního mandátu kritizoval jeho některé kroky a v roce 2012 otevřeně promluvil o Capitanichově zneužití provinčního letadla k soukromé návštěvě Panamy a Haiti, kam cestoval se svými dcerami.⁷⁹ Přibližně po měsíci od nástupu Bacileff Ivanoffa do funkce propukly v provincii nepokoje, při kterých došlo k rabování a k pouličnímu násilí. Nový guvernér na tuto situaci nedokázal zareagovat dostatečně razantně. Během nepokojů následně zahynuli čtyři lidé, kteří se snažili rabující dav přesvědčit, aby svých aktivit zanechali. Bacileff Ivanoff obvinil Capitaniche a celou federální vládu, že z provincie úmyslně stáhla federální policii.⁸⁰

Nejednalo se přitom o jediný výrazný přešlap nového guvernéra. V červnu 2014 Bacileff Ivanoff nařídil provinční policii, aby prostřednictvím gumových projektilů a slzného plynu rozehnala sociální hnutí protestující v centru Resistencie. Při střetu

---

⁷⁷ <http://cdn-perfil.perfil.com/noticias/politica/El-dia-que-Capitanich-reto-con-dureza-a-sus-funcionarios-por-la-ineficiencia-y-la-corrupcion-20131123-0067.phtml> (Navštíveno dne 30/8/2020).

⁷⁸ <https://www.lanacion.com.ar/politica/dos-denuncias-de-corrupcion-que-salpicaron-a-jorge-capitanich-nid1640309/> (Navštíveno dne 30/8/2020).

⁷⁹ <https://www.lanacion.com.ar/politica/capitanich-se-fue-de-vacaciones-a-panama-en-el-avion-de-chaco-nid1439002> (Navštíveno 3/2/2020).

⁸⁰ <https://www.davidricardo.com.ar/2013/12/10/el-gobernador-de-chaco-denuncio-falta-de-apoyo-de-nacion-para-contener-los-saqueos/> (Navštíveno 30/8/2020).

s policií došlo k zabití jednoho demonstranta a řada byla těžce zraněna. Na jeho hlavu se znovu snesla kritika z vlastního i opozičního tábora. Tyto události znamenaly pro Bacileff Ivanoffa ztrátu podstatné části sociální kontroly a oslabení jeho pozice jako potenciálního nástupce Capitaniche ve vedení provinční PJ. Oba dva aktéři tím umožnili vzestup Dominga Peppa,⁸¹ který v roce 2015 dokázal Capitanichova kandidáta a federálního senátora Eduarda Aguilara na post guvernéra porazit v primárách a následně zvítězit v guvernérských volbách.⁸²

2.2.7 Shrnutí – neliberální praktiky a struktury v rámci systému sociální dominance v provincii Chaco

Stejně jako u Corrientes, i v případě Chaca jsem se v rámci případové studie zaměřil na vznik a proměny systému sociální dominance. Vzhledem ke krátké historii provincie a prudkému nárůstu obyvatel ve 20. století se v ní neetablovaly lokální elity, které by byly schopné vytvořit podobný systém sociální dominance jako v Corrientes. Již od počátku zde elity vznikaly v souvislosti s politickým soupeřením, nejdříve mezi radikály a socialisty (rozhovor Ignacio a Rodolfo), po nástupu Peróna pak politickou dominanci převzali peronisté v čele s Deolindo Bittelem. Vojenské diktatury v Chacu znamenaly spojení politických sektorů demokratických politických stran v rámci *Multi-partidaria*. Spolupráce a společné úsilí o svržení diktatury v Chacu přinesly v letech 1983–1991 dobré vztahy mezi UCR a PJ a na budování provincie se proto mohli podílet zástupci obou táborů. Guvernéři Tenev a Baroni (oba PJ) ale nebyli schopni řešit dopady makroekonomické krize a problémy lokálního zemědělského sektoru. Rozdělení důležitých funkcí mezi stoupence obou stran pak vedlo k podezřením z korupce, klientelismu a nepotismu. V roce 1989 v Chacu vznikla nová politická strana AC v čele s bývalým guvernérem *de facto* Ruizem Palaciosem. AC nabídla občanům Chaca technokratická řešení lokálních problémů, k čemuž získala podporu federální úrovně. AC sice vyhrála guvernérské volby, ale v legislativě nebyla schopna postavit fungující koalici. Částečně paralyzovaná exekutiva v tomto období čelila snahám prezidenta Menema zasahovat do provinční politiky a budovat vlastní koalici pro podporu neoliberalních reforem z fiskálního paktu. Namísto sjednocení provinčních aktérů Menem docílil opaku a došlo i k vnitřnímu rozkolu uvnitř vládní AC. Stejně tak i UCR a PJ provázely vnitřní rozpory. V UCR tyto spory vedly k vytvoření nové frakce *Convergencia Social*,

---

⁸¹ Způsob, jakým Peppo tuto situaci využil k posílení své pozice, řeším ve čtvrté kapitole.

⁸² Více se tomuto tématu věnuji ve čtvrté kapitole, primárně u podkapitoly o systému sociální dominance.

kteřá zbavila vlivu starší generaci radikálů, která ještě měla přímou zkušenost se spoluprací všech demokratických stran v rámci Multipartidaria.

Zkušenost z let 1991–1995 urychlila reformu Ústavy, se kterou souhlasili zástupci všech tří stran. Reforma primárně posílila guvernérovy pravomoce. Nástupu Ángela Rozase (FdT) v roce 1995 předcházelo jeho aktivní vyjednávání a vytvoření nové volební platformy, která se ukázala být do budoucna modelem nejen pro politické aktéry v Chacu, ale i v sousedním Corrientes. Rozas si, i vzhledem sociálním konfliktům v důsledku neoliberálních reforem během vlády AC, jako první guvernér v Chacu uvědomil, že je důležité svou moc více diverzifikovat prostřednictvím spolupráce se širším spektrem sociálních aktérů. Stejně tak nový guvernér aktivněji pracoval na budování vlastní sebe prezentace. Díky kombinaci dekretů, guvernéřských vet a legislativní podpory disidentské frakci peronistických poslanců dokázal svou pozici upevnit a předejít tak situaci, ve které se ocitl předchozí guvernér Tauguinias.

Během dvou Rozasových mandátů se v Chacu poprvé objevila velká systémová korupce – jednalo se o rozprodej půdy prostřednictvím Kolonizačního institutu. V důsledku nelegálního prodeje půdy přišly o možnost obživy tisíce obyvatel venkova, když byli nahrazeni zemědělsko-industriálním komplexem, ve kterém dominovala mechanizace a zahraniční kapitál. Chaco se postupně stalo významným producentem sóji. Tento vývoj však měl negativní důsledky pro chudší obyvatele venkova, kteří přišli o zdroj obživy a začali se proto postupně stěhovat do Resistencie.

Po dvou mandátech Rozase nastoupil do funkce Roy Nikisch, který pokračoval v podobné politice jako jeho předchůdce. Výrazněji se nový guvernér profiloval na federální úrovni, když jako jeden z mála zůstal v opozici vůči silicím kirchnerismu. Vláda Néstora Kirchnera proto na provincii vyvinula ekonomický i politický tlak. Domácí politika se nesla ve znamení pokračující migrace obyvatel do Resistencie, doprovázená řadou sociálních konfliktů a částečně i násilí.

Nikische vystřídal Jorge Capitanich, který v guvernéřských volbách těsně porazil Ángela Rozase. Volby přitom rozhodlo to, že se nepodařilo ke koalici FdT připojit hnutí ARI federální poslankyně Elisy Carrió. Jorge Capitanich, podobně jako Ángel Rozas v roce 1995–1997, vládl s menšinovou koalicí v provinční legislativě. Tuto pozici ale ustál díky častému využívání dekretů a vet, pomocí kterých se mu dařilo blokovat řadu legislativních návrhů. Podnikl taktéž státní intervenci do Kolonizačního úřadu, čímž se pokusil ukončit systémovou korupci, která během vlád FdT systematicky probíhala při prodeji půdy. Capitanich měl velice dobré vztahy s novou prezidentkou

Cristinou Kirchner, se kterou společně seděl v Senátu republiky. To znamenalo, že do Chaca proudily finance v rámci federálních programů. I díky těmto penězům dokázal Capitanich svou politickou alianci posílit dalšími sociálními aktéry z řad sociálních hnutí a z disidentského sektoru radikalismu. Capitanich během obou svých mandátů v pozici guvernéra využíval širokou paletu neliberálních praktik a struktur. Prostřednictvím klientelismu koptoval na svou stranu nejdůležitější sociální hnutí, která následně mohl využívat k protestům proti starostce Resistencie Aidě Ayalá (UCR), případně i dalším oponentům. Měl kontakty na některé zástupce justice, jmenovitě pak na Gustavo Corregida, který z pozice státního žalobce ovlivnil vývoj některých kauz, které se dotýkaly Capitanichova kabinetu. Capitanich ale naopak nepřistoupil k ovlivňování složení soudců STJ (Nejvyššího soudu provincie). Jeho složení tak nadále podporovalo opoziční snahy, například v souvislosti se jmenováním stoupenců FdT do státních úřadů těsně před koncem jejich vládního období. I přes řadu podezření z korupce a z arbitrárního nakládání s veřejnými prostředky dokázal Capitanich v roce 2011 svůj mandát přesvědčivě obhájit. K vnitřní krizi jeho politického režimu došlo kvůli externímu faktoru, kdy byl povolán prezidentkou Cristinou do Buenos Aires, aby se stal šéfem kabinetu ministrů. Capitanich tuto výzvu přijal, pravděpodobně kvůli tomu, že chtěl nastartovat vlastní potenciální kandidaturu na prezidenta. Namísto toho se ale dostal do problémů se zastupujícím guvernérem Bacileff Ivanoffem. Jejich vzájemné nepřátelství nakonec vyústilo v posílení třetí strany – Dominga Peppu, který se v rámci urovnání problémů mezi oběma aktéry profiloval jako jejich alternativa. To se mu nakonec i díky vytvoření aliance se starosty podařilo a porazil v primárkách Capitanichova kandidáta Eduardo Aguilara.

V případové studii jsem demonstroval, že systém sociální dominance se v Chacu ve zkoumaném období výrazně proměnil jen jednou, a to v roce 1995, kdy došlo k vytvoření nového modelu volební koalice a širší spolupráce mezi sociálními aktéry. Každý další úspěch ve volbách byl podmíněn vytvořením platformy. Na rozdíl od Corrientes ale neplatilo, že by zcela absentovaly ideologické hranice a všichni aktéři byli ochotní utvářet mocenské bloky dle aktuálních potřeb. Jak UCR, tak PJ se profilovali jako hlavní soupeři a od roku 2003 nabízely konzistentní program po osách cleavage kirchnerismus vs antikirchnerismus.

V Chacu při soupeření politických představitelů o sociální kontrolu docházelo k pravidelnému využívání neliberálních praktik a struktur. Jak budu podrobněji argumentovat ve čtvrté kapitole, právě jejich využívání umožňovalo představitelům státu

získat dostatečnou flexibilitu pro udržování své sociální kontroly, převážně pak prostřednictvím korupce + arbitrárním přerozdělováním prostředků (zisk prostředků pro volební kampaně), klientelismu (zisk hlasů a vliv na sociální hnutí), nepotismu (obsazení státních institucí svými stoupenci) a manipulováním justice (Tabulka 8).

Přestože se v Chacu vyskytovaly podobné neliberální praktiky a struktury jako v Corrientes, rozdíl představovalo jejich prorůstání do státní správy a do každodenního fungování provincie. Typický příklad představovala manipulace justice. V Chacu se objevovaly osobní vazby mezi některými soudci, žalobci a politiky, ale zdejší justice dokázala odsoudit viceguvernéra Piberniuse a k soudu se dostaly i další korupční kauzy vrcholných představitelů. V Corrientes platilo, že exekutiva v čele s Colombim přímo manipulovala nižší instance soudů s cílem pozdržet vývoj kauz, ve kterých figurovali vládní představitelé či jejich stoupenci. Proto mělo Chaco vyšší kvalitu demokracie a vždy mělo snažší cestu k jejímu dalšímu zvyšování. Stejně jako zdůrazňoval Durazo Herrmann, i v Chacu vliv guvernéra koreloval s jeho schopností řešit konflikty ostatních sociálních aktérů a působit v roli neustálého mediátora. Negativně se o tom přesvědčil Jorge Capitanich, který při svém působení u federální vlády ztratil vliv nad klíčovými peronistickými sektory, což uvolnilo místo Domingu Peppovi jako příštímu kandidátovi FCMM na pozici guvernéra.

Tabulka 8: Neliberální praktiky a struktury v Chacu 1983–2015

Typ neliberálního chování	Konkrétní praktika/y	Příklad/y
Korupce	Korupce vyšších státních úředníků s vazbami na vrcholovou politiku	Kolonizační úřad během Rozasových mandátů; zapojení do systémové korupce u Capitaniche ⁸³ ; korupce viceguvernéra Piberniuse a ministra Rozasovy vlády Romera.
Klientelismus	Rozdělování sociálních dávek a stipendií	Běžná forma klientelistické výměny, jak za vlády FdT, tak i FCMM; udělování sociálního bydlení chudým obyvatelům prostřednictvím sociálních hnutí nebo starostů.
Nepotismus	Dosazení vlastních stoupenců do státní správy	Před koncem mandátu vždy masivní přijímání nových zaměstnanců provincie (Nikisch 2007 a Capitanich 2015).

⁸³ [https://www.tn24.com.ar/2016/04/inevitablemente-la-ruta-del-dinero-k-salpica-a-capitanich/](https://www.tn24.com.ar/2016/04/inevitavelmente-la-ruta-del-dinero-k-salpica-a-capitanich/) (Navštíveno 31/8/2020).

Typ neliberálního chování	Konkrétní praktika/y	Příklad/y
Omezování parlamentní opozice	Dekrety a veta	Jorge Capitanich v letech 2007–2009 a ve výrazně menší míře Ángel Rozas 1995–1997.
Politické násilí	Protestní akce sociálních hnutí a odpověď policie.	Násilnosti při sociálních protestech, brutální zásahy policie (2001, 2009, 2014).
Arbitrární rozdělování veřejných prostředků	Podpora sociálních hnutí; střet zájmů	Sueños Compartidos; nevyplacení vysouzených peněz zaměstnancům justice za vlády Capitaniche;
Přechod do jiného politického tábora	Přechod poslanců z UCR do koaličního tábora.	Juan José Bergía využil po legislativních volbách v roce 2009 situace a přešel do tábora FCMM. Výměnou dostal možnost stát se předsedou provinčního parlamentu a následně se stal i ministrem v Capitanichově vládě.
Záměrné zdržování	Nelegální neaktivita exekutivy při provádění zákonných kroků.	Nevyplacení vysouzených peněz justičním zaměstnancům ani po jimi vyhraném soudu (Capitanich); nejmenování personálu provincie schváleného zákonem (Capitanich);
Manipulování justice	Pomalý postup soudů; Consejo de Magistratura	Soud s Piberniusem; pomalá aktivita v otázkách kolonizačního úřadu; personální propojení státního žalobce Corregida a Capitaniche.

Zdroj: Autor

2.3 Jak elity vnímají stát a jaký to má dopad na existenci a fungování neliberálních praktik?

Moje případové studie o vzniku a vývoji lokálních elit poukázaly na to, že i přes odlišný vývoj systémů sociální dominance v obou provinciích adoptovali političtí aktéři podobné strategie pro získání sociální kontroly. Díky vzniku širších volebních platform a vzniku sociálních hnutí došlo k jejímu rozmělnění. Tam, kde dřív dominovaly buď samostatné politické strany (Chaco) nebo pakty lokální oligarchie (Corrientes), se do politického procesu začala zapojovat řada dalších aktérů. Společenská hnutí, odbory, podnikatelé, zemědělský sektor a lokální strongmeni, ti všichni postupně vstupovali do politického procesu s vlastními požadavky na politické elity. V tomto nastavení působila exekutiva v čele s guvernérem jako mediátorem zájmů jednotlivých sociálních aktérů. Legitimita

se přímo odvíjela od schopnosti osobně zajistit materiální výhody pro konkrétní skupiny obyvatel po vzoru neopatrimonialního systému sociální dominance.⁸⁴

Díky tomu se normalizoval stav, ve kterém stály ve vzájemném rozporu dvě skutečnosti. Tou první byl každodenní kontakt občanů se státem, který se v naprosté většině případů odehrával prostřednictvím nižších úrovní byrokracie. Na druhé straně stál mnohem abstraktnější koncept státu pevně řízeného elitami s pomocí byrokracie a médií. Klíčovou strategií pro vládní elity představovalo budování konkrétních staveb a vládních projektů (pro srovnání Behrend 2007, 100). Důležitá byla i role vlády při častých živelných pohromách – například Ángel Rozas v této kritické zkoušce obstál a posílil tím svou legitimitu. Veřejné rozpočty a alokace zdrojů sloužily ke zhmotňování státu jako nástroje elit a k posilování jejich politické legitimacy, která prostřednictvím médií, sociálních sítí a jejich fyzické přítomnosti mohla působit na občany. Na rozdíl od byrokracie, obecně považované za neefektivní, a policie, obecně považované za zkorumpovanou a neschopnou, nebo zdravotnictví, symbolizovaném podfinancovanou nemocnicí Perrando v centru Resistencie, dokázaly politické elity využít každou příležitost pro osobní sebe prezentaci.

Výsledkem byla silná personalizace vlastní zkušenosti se státem. Většina lidí hodnotila svou zkušenost negativně a to se odráželo i na vnímání legitimacy jednotlivých představitelů. Přesto ale sociální kontrolu dokázaly vládní elity udržet. Jedním z důvodů byla nucená participace občanů, ještě více prohloubena silnou koncentrací pŕdy v Corrientes.⁸⁵ Díky personalizovanému systému sociální dominance guvernér představoval nejvyšší instanci státní moci a mohl proto přímo ovlivňovat většinu politických a byrokratických procesů. Neliberální praktiky v tomto hrály klíčovou roli – bylo to právě díky guvernérově schopnosti jmenovat, měnit, požadovat, zastavit nebo odmítnout kroky nezávislých institucí a orgánů, které mohly ve kterémkoliv okamžiku zasáhnout do jinak nezávislých procesů. Obzvláště v Corrientes se politické elity automaticky chápány jako jediná síla, která je schopna sociální problémy vyřešit i za cenu porušení formálních pravidel.

---

⁸⁴ Více se tomuto aspektu legitimacy věnuji ve čtvrté kapitole, když diskutuji vliv lokálních strongmenů v Chacu. U Corrientes na základě sesbíraných informací předpokládám, že systém fungoval podobně. Obzvláště v období institucionální krize, kdy lokální elity v čele s UCR dokázaly přesvědčit protestující Autoconvocados, aby se demobilizovaly. Namísto přímého zapojení do politiky se tak vytvořil systém odborů a zájmových skupin, se kterými exekutiva pracovala na individuální bázi.

⁸⁵ Pro fungování participace jako klíčové náhrady pro chybějící legitimitu jsem vyhradil podkapitolu o sociální kontrole v Chacu ve čtvrté kapitole.

Prvním rozdílem mezi oběma případy je způsob vzniku a rekrutování politických elit. V Corrientes se téměř výlučně jednalo o zástupce politických rodin, což vytvářelo uzavřenou politickou soutěž řízenou lokální oligarchií. Chaco bylo v tomto ohledu mnohem otevřenější a o post guvernéra se ucházeli i politici mimo oligarchické struktury. Nemuseli přitom za sebou mít dlouhou politickou kariéru. Ukázalo se to například při zvolení Tauguinase v roce 1991 na post guvernéra za provinční politickou stranu AC.

V Chacu, na rozdíl od Corrientes (až do roku 2001), zároveň docházelo k alternaci demokratických politických stran u moci. Kromě toho existovaly politické otázky, ve kterých se aktéři rozhodovali na základě své ideologie – například při privatizaci Banco de Chaco. Jak jsem již uvedl, řada autorů brala uvedenou demokratickou volební soutěž jako jeden ze základních důkazů, proč byla provincie Chaco demokratická (Giraudy 2015). V případové studii jsem z toho důvodu dále předložil výčet situací, ve kterých došlo k porušování formálních institucí, které měly za následek vznik a fungování neliberálních praktik a struktur (Tabulka 8). Přestože tyto praktiky a struktury často měly za cíl zvýšení efektivity vládnutí v provincii s řadou sociálních aktérů, jejich dopady na kvalitu demokracie byly vysoké – na základě jejich existence klesala jednotlivým politickým režimům legitimita.

Třetím rozdílem byl vliv národních politických stran na dění v provincii. Po dlouhou dobu Corrientes řídily provinční strany prostřednictvím neformálního mocenského paktu, který absentoval jakékoliv prvky ideologie. Zájmem politických elit bylo primárně udržet provincii uzavřenou před politickým vlivem zvenčí (Behrend 2007, 2016). Od 90. let se zvyšoval vliv federální exekutivy na provinční úroveň. Tato Romero Feris například kvůli svému sblížení s Menemem založil vlastní stranu, bratřanci Colombi na základě odlišného názoru na vládu Néstora Kirchnera zase ukončili svou vzájemnou spolupráci a stali se hlavními soupeři v boji o guvernérské křeslo. Toto propojení ale bylo založené na strategické spolupráci a nikoliv na ideologii. Politické koalice v Corrientes nadále zůstávaly primárně nástrojem politických rodin a nikoliv prostředkem pro zastupování zájmů společnosti (Behrend 2007). Gibson (2012) zmiňuje, že osobní vazby mezi provinční a federální úrovní představují důležitou charakteristiku úspěšných autoritářských režimů v subnacionálních jednotkách. Correntinská oligarchie v tomto ohledu příliš úspěšná nebyla, což se projevilo převážně při federálních intervencích do provincie. Od té poslední v roce 1999 se situace stabilizovala a k moci se v rámci širokých koalic, složených ze tří a více politických subjektů,

dostaly celostátní strany UCR a PJ. Vztahy s centrálními vládami se stabilizovaly, ale nemohly být srovnávány s Chacem, ve kterém měly vládní představitelé po většinu zkoumaného období dobrou vyjednávací pozici.

Čtvrtým rozdílem u obou zkoumaných případů byl vliv tradiční autority – zatímco v Corrientes byla tradiční autorita chápána jako vláda oligarchie s podporou katolické církve, v Chacu byl tento proud slabší. Obzvláště v odlehlejších oblastech stále dominovala tradiční legitimita. Tato periferie-periferie (venkovské oblasti Chaca nebo Corrientes), závislá na lokálních strongmenech (Migdal 2001), fungovala na základě odlišné logiky od hlavního města a jeho okolí. Vliv centrálních provinčních institucí v lepším případě končil u nominačního procesu (čtvrtá kapitola, rozhovor Carla). I přes snahu o zefektivnění státní kontroly ze strany politických elit v Chacu tak byla minimálně polovina obyvatel provincie mimo přímý dosah centrálních institucí, což znesnadňovalo jejich potenciální modernizační apel a nutilo je vstupovat do dialogu s lokálními caudillos v chudých oblastech (Weitz-Shapiro 2012).

Kromě rozdílů ve vývoji systému sociální dominance v obou provinciích chci poukázat i na společné znaky. Na prvním místě stojí samotná politická dynamika v posledních dvaceti letech. V obou provinciích se vytvořily široké koalice, které dobře popisují koncepty neopluralismu (Durazo Herrmann 2016; Oxhorn 2004) a neopatrimonální dominance. U druhého jmenovaného je ale potřeba mít se na pozoru a chápat jej spíše Migdalovou logikou (2001: 195), ve které stát není jediným sociálním aktérem, který tvoří pravidla a využívá donucovacích prostředků. Zatímco v Corrientes byla tradiční autorita po většinu doby hlavním zdrojem legitimacy v hlavním městě i mimo něj a konkrétní modernizační apel přišel až prostřednictvím druhé federální intervence, v Chacu došlo k situaci, ve které se vždy primárně modernizační politika mísila s potřebou vynucovat implementaci vládních politik neliberálními cestami.

Druhým společným jmenovatelem byly strukturální a ekonomické problémy, kterým obě dvě provincie čelily – makroekonomické krize na federální úrovni vyvolaly masivní protesty a vedly provincie k vytvoření vlastní měny, kterou platily státní zaměstnanci. Obě provincie čelily násilí a nepokojům, které ohrožovaly jejich schopnost pro udržení poslušnosti populace (Auyero 2007). U obou provincií převládalo zaměstnávání střední třídy ve státní správě jako nástroj sociální kontroly.

Třetí shodu jsem zmiňoval v této kapitole několikrát a týkala se stranické soutěže. Nejdříve politici v Chacu a následně i v Corrientes pochopili důležitost širokých volebních koalic, které jim výrazně zvyšovaly šanci zisku guvernérského mandátu.

V obou dvou případech se volební platformy staly předělem v systému sociální dominance a vedly k rozšíření neopatrimonialismu založeném na vyjednávání s centrální figurou guvernéra. Ideologie přitom hrála v Chacu jen omezenou roli a v Corrientes již absentovala úplně.

3 OBSAHOVÁ ANALÝZA

Většina obyvatel Argentiny žije mimo hlavní město ve 23 provinciích. Jejich život je rovnoměrně ovlivňován jak lokální, tak i federální politikou. U druhé jmenované panuje v Argentině vysoké mediální pokrytí. Většina televizních stanic vysílá z hlavního města, a to stejné platí i o velkých denících a rádiích. I v období 12 let *kirchnerismu*,⁸⁶ bojujícího proti některým celostátním médiím, existoval na federální úrovni dostatečný počet televizních stanic, rádií a deníků, které si udržely nezávislost na vládních elitách a často iniciovaly vyšetřování korupčních kauz u nejvyšších státních představitelů.⁸⁷ Federální média ale neměla zájem přinášet detailní informace o lokálních problémech. Situace, ve kterých už se na provinční úroveň soustředí, jsou vždy specifické – volby, kritické situace (Gibson 2012), vyjednávání s federální úrovní a další. To znamená, že z nich jen velice těžko mohou obyvatelé provincií čerpat každodenní informace o fungování státu v místě jejich života.

Na subnacionální úrovni je situace v mediální sféře složitější a přístup k nezávislým informacím nedostatečný. Pokud přijmu premisu, že kvalita demokracie se částečně odvíjí od nezávislosti médií a od dostupnosti informací o chování vládních elit, musím v rámci této práce analyzovat jejich fungování v mnou zkoumaných provinciích. V ideálním případě by mi to umožnilo konstatovat, že platí Habermasova teorie o veřejné sféře, ve které mají sociální aktéři rovný přístup ke státem necenzurované komunikaci, a skrze svou poradní úlohu disponují kanály, prostřednictvím kterých mohou ovlivnit vládu při rozhodování o její agendě (Habermas 1989). Zatímco v demokratických společnostech existuje alespoň opoziční agenda, která se snaží k tomuto ideálu přiblížit, v autoritářských režimech je omezení extrémní a často je politická komunikace zástěrkou pro vládní propagandu. V argentinských provinciích je zatím zprostředkování politické komunikace neprozkoumaným terénem. Přesto existuje několik styčných bodů, ze kterých mohu tuto analýzu rozvíjet.

---

⁸⁶ Podle Amadeo a Amado (2013) během vlád Néstora i Cristiny došlo k navýšení nepřímého tlaku na média prostřednictvím arbitrárního udělování licencí, omezování přístupu k vládním zdrojům pro kritická média a k arbitrárnímu přidělování státních zdrojů na reklamu.

⁸⁷ La Ruta del Dinero K, atd.

3.1 Obecné limity fungování lokálních médií

Lokální média v argentinských provinciích jsou soukromá a jejich cílem je zisk. Mají ale omezený přístup k příjmům z reklamy od soukromých společností. Čím je provincie chudší, tím menší je i trh s potenciálními inzerenty. Tím se posiluje pozice lokální vlády a institucí, které prostřednictvím inzerce mohou disciplinovat média. Další problém představují velké geografické vzdálenosti, které požadují existenci decentralizované sítě Zpravodajský článkové a zvýšené náklady na distribuci v případě tištěných periodik. Klíčovým omezením dosahu lokálních médií je fakt, že soupeří o přízeň čtenářů s těmi celostátními. Ta disponují přímým přístupem k informacím na federální úrovni a jsou v přímém kontaktu s nejvyššími představiteli státu. V tom jim nemohou lokální redakce konkurovat. Například Guirado ve své analýze poukazuje na fakt, že všechny tištěné deníky v Chacu velkou část zpráv na úvodní straně přebíraly od tiskových agentur. Činily tak bez jakýchkoliv komentářů či redakčních úprav (Guirado 2015). Dalším problémem u menších lokálních médií může být jejich orientace na nepolitická témata a sport. Pokud už politickou komunikaci zprostředkovávají, mohou média mít tendenci více se upínat k emocionálnímu spektaklu. Finálním omezením, pramenícím částečně z nedostatku prostředků, může být i personální kvalita jednotlivých redakcí. Lokální redaktori v tomto scénáři nedisponují dostatečnou průpravou a ambicemi dělat svou práci zodpovědně. Tento faktor následně přináší zvýšenou podřízenost lokálních redaktorů názorům lokálními elitám. Jednu z příčin lze nalézt u nedostatečné specializace členů jednotlivých redakcí. Dělení práce známé z velkých novinářských platforem není v lokální variantě možné.

Rozdíl mezi federálními a lokálními médii existuje i u pozornosti, kterou jejich kontrole věnují neziskové organizace a mezinárodní aktéři (Světová banka, V-DEM). Podobně jako subnacionální politické režimy, tak i lokální média zůstávají zcela bez povšimnutí. Zmenšování nezávislosti médií proto má v lokálním prostředí mnohem dramatičtější důsledky a menší možnosti nápravy než v případě silně diverzifikované federální nabídky. Vznikají v něm lokalizované dominantní narativy, které reprezentují ty aktéry, kteří disponují vlivem na členy redakcí na úkor všech ostatních.

Lokální média se proto Argentině nachází ve složité situaci – jsou současně jediným zprostředkovatelem lokální politické komunikace a zároveň jsou přímo závislé finančních zdrojích od státu či aktérů, kteří o moc ve státě usilují. V rámci mých teoretických premis argumentuji, že neexistuje jasně vymezená hranice mezi státem a společností. V rámci subnacionálního teritoria soupeří stát s dalšími sociálními aktéry

o sociální kontrolu a média jsou součástí tohoto boje. Pro lokální vládní elity představuje politická komunikace⁸⁸ ideální způsob, jak ve společnosti udržovat ideologickou nadřazenost státu jako hlavního řešitele lokálních problémů. Pokud jsou elity schopny zamezit v přístupu do lokálních médií dalším aktérům, tito aktéři zůstávají izolovaní a musí se spoléhat na jiné kanály pro svou politickou komunikaci.

3.2 Média a kvalita subnacionální demokracie

V literatuře zaměřené na subnacionální demokracii či demokratizaci výzkumníci nezapomínali pravidelně zdůrazňovat roli médií. V centru Gibsonovy teorie o otevírání hranic stála federální média (Gibson 2012), která měla prostřednictvím medializace kritických událostí přivádět lokální autoritářské režimy do hledáčku federální vlády, což mohlo v některých případech vyústit v jejich demokratizaci. Další politologové, jejichž práci jsem zde již několikrát rozebíral (Behrend a Whitehead 2016a; Durazo Herrmann 2017; Gervasoni 2010b; Giraudy 2015) média považovali za důležitý prostředek nedemokratických či neliberálních režimů. Agustina Giraudy (2015) a Jacqueline Behrend (2007) hovořily v případových studiích o provincii San Luis a podrobně řešily vlastnickou strukturu médií (Tabulka 9). Carlos Gervasoni (2016) měřil kvalitu provinčních médií na základě několika otázek ve svém expertním dotazníku. V něm došel mimo jiné k závěru, že ze všech kategorií jeho výzkumu patřilo právě mediální pokrytí mezi ty, které měly největší rozdíly mezi provinciemi. U volebních kampaní v lokálních médiích a televizi se experti v devíti provinciích shodli, že ve volebním období docházelo k systematické nadreprezentaci vládních elit. Gervasoniho otázka se ale vztahovala pouze na období voleb, takže si logicky musíme položit otázku, zda tato nadreprezentace platila i mimo ně.

---

⁸⁸ Dalšími jsou: a) přístup ke zdrojům, b) vyjednávací potenciál s ostatními aktéry, c) obsazení institucí vlastními příslušníky, d) mobilizační potenciál.

Tabulka 9: Způsoby ovlivňování médií v argentinských provinciích v literatuře

Provincie	Název média	Způsob ovlivňování
San Luis	El Diario de la República	Koupeno v roce 1984 prostřednictvím korporace, která byla utvořena blízkými spolupracovníky guvernéra a řízena jeho sestrou.
San Luis	La Opinión	Spravován členem rodiny guvernéra
Chaco, Corrientes	Diario Norte	Vlastněno bývalým guvernérem (Corrientes) a aktivním politikem s vlastní politickou stranou.
Corrientes	El Litoral	Založeny politickou rodinou v roce 1960.
Corrientes	La Época	Založeny bývalým guvernérem v roce 1973.
Corrientes	El Libertador	Vřelé vztahy s bývalým guvernérem Arturem Colombim, který v nich nakupoval reklamu.

Zdroj: (Behrend 2007; Giraudy 2015)

Co v literatuře zaměřené na zkoumání subnacionálních režimů dosud chybělo, byla podrobnější klasifikace politické komunikace. Autoři sice disponovali daty o tom, kdo média vlastnil a nakolik byla podle odborníků na lokální politiku demokratická, ale nezabývali se systematickou analýzou jejich politického obsahu. Ten přitom mohl sloužit k vytvoření přesnější analýzy toho, jaké informace a zdroje informací v konkrétním médiu převládaly, jaká byla jejich frekvence, rámcování, ideologie, či názory veřejnosti k jednotlivým politickým tématům (Bennett a Entman 2001).

3.3 Procedurální definice chování médií

V současné literatuře o subnacionální demokracii proto chyběla jasná procedurální definice⁸⁹ chování médií, která sledovala jejich vlastnictví a rámcování obsahu. Díky této kombinaci lze vytvořit ucelený pohled na proces, ve kterém určité skupiny sociálních aktérů disponují potenciálem pro ovlivňování veřejného mínění prostřednictvím diskurzu a obsahu. Mnou navrhané řešení lze rozdělit do tří navazujících kroků. Nejdříve si položíme otázku, kdo vlastníprovinční média, jakou interakci konkrétní platforma má s ostatními zástupci médií a zda je určena všem obyvatelům nebo jen určitému segmentu. První krok odhaluje, zda je v konkrétním prostoru široký či úzký výběr médií, jaký mezi sebou mají média vztah a na koho se převážně orientují. Ve následujícím kroku analyzují mechanismy ovlivňování médií – od nakupování reklamy placené z veřejného

---

⁸⁹ Procedurální definice je definicí založenou na reálném fungování médií.

rozpočtu až po vládní cenzuru. Ve druhé části procedurální definice jde především o identifikaci konkrétních praktik. I v případě, že jsou média vlastněná politicky nezávislými firmami či osobami, stále existuje řada způsobů, jak je mohou političtí aktéři získat na svou stranu: a) *kooptace* – platí pro vládnoucí koalici, která si platí reklamu. Získává tím kontrolu nad obsahem politické komunikace. Kooptace má dlouhodobý charakter a je náročná na zdroje, proto není dostupná menším sociálním aktérům; b) *přístup k informacím* – další možností je omezení nebo naopak poskytnutí přístupu k exkluzivním informacím. Informace přímo od zdroje zvyšují atraktivitu média. Klasickým příkladem je pozvání na zahraniční cesty, rozhovory, poskytnutí materiálů a další. c) *sdílená očekávání a indexní hypotéza* – řada výzkumů prokázala, že média i bez vnějších zásahů od politických aktérů vytváří obsah, který prosazují elity. Podrobně se tímto jevem zabýval například Lance W. Bennett (1990), který vytvořil indexní hypotézu, podle které je zpravodajství implicitně řazeno dle důležitosti debaty na vládní úrovni. V praxi to znamená, že vládní názory jsou považovány za základní stavební kámen celé debaty, a to i v případě, že v měření popularity takových stanovisek jde o menšinové názory. To, jak budou novináři s určitou informací pracovat, tak v první řadě závisí na tom, kdo je v ní zapojen. Pokud se bude jednat o negativní informaci o jednání vlády bez oficiálního vyjádření některého z dotčených aktérů, šance na publikování se zmenšují. Samotná kritičnost média se pak odvíjí pouze v prostoru, který byl předem vymezen představiteli státu; d) *udělování licencí* – omezení fungování kritického média.

Závěrečným krokem procedurální definice je kvantitativní analýza obsahu, v jejímž rámci posuzují i samotné rámcování debaty u konkrétních témat politické diskuze. Jádrem této části je obsahová analýza konkrétního lokálně významného média či skupiny médií v širším časovém období (6–12 měsíců). Více informací o tomto kroku naleznete v metodologické podkapitole.

3.4 Modely chování médií: řízené vládními elitami, nezávislé a opoziční

Modely chování médií představují konkrétní analytický nástroj, pomocí kterého lze zkoumat vztahy mezi médii a lokálními elitami. Politický kontext, ve kterém se novinářská práce odehrává, hraje podle řady autorů klíčovou roli (Hallin a Mancini 2004; Hallin a Papathanassopoulos 2002; Waisbord 2013) a v důležitosti převyšuje i další faktory, kterými jsou struktura médií a ekonomické faktory (Hanitzsch et al. 2011). Pro

jejich kategorizaci jsem zvolil stejná kritéria jako Robinson a kol. (2009) – řízené vládními elitami, nezávislé a opoziční. Hlavním cílem využití těchto kategorií je vybudovat přesvědčivé logické spojení mezi obsahem analyzovaných zpráv a politickými aktéry.

Vládními elitami řízená média představují nejčastější příklad toho, jak subnacionální deníky fungují. Jedná se o výměnu vlastní nezávislosti za přístup ke zdrojům a vychází z kooptace a k zajišťování exkluzivního přístupu k informacím. Od tohoto modelu lze očekávat: systematické zvýhodnění vládních zdrojů informací před těmi opozičními; pozitivní a podporující jazyk pro vládní elity; větší počet slov u pozitivních zpráv hodnotících práci vládních elit; negativní jazyk kladoucí vysoké nároky na opozici; systematické zdůrazňování konfliktů určitých skupin aktérů; vysoký podíl vládních elit na úkor opozice; způsob rámcování událostí, ve kterém dominantní úlohu hrají vládní elity (to znamená, že se častěji vyskytují na pozici prvního aktéra); časté propojování opozice s neliberálními praktikami a strukturami.

Dalším typ chování představují nezávislá lokální média. Jejich výskyt očekávám v bohatších provinciích s diverzifikovaným soukromým sektorem. Naopak předpokládám, že podíl jejich výskytu bude klesat v ekonomicky slabších provinciích nebo v provinciích s úzce profilovanými elitami.⁹⁰ Je v nich kladen důraz na dodržování etických zásad novinářské práce a na publikování informací z několika zdrojů. Finanční prostředky nezávislých médií zajišťuje soukromá inzerce a příjmy z prodeje. Mám od nich následující očekávání: vyrovnaný prostor pro koalici a opozici; emocionálně neutrální jazyk; častější výskyt sloupků s názory od profesionálních novinářů či odborníků na konkrétní problematiku, a to na úkor publikování stanovisek dominantních politických aktérů; rámcování událostí z různých úhlů pohledu, v případě konfliktu mezi aktéry zastoupení názoru všech skupin. U nezávislých médií nelze určit vztah mezi jednotlivými politickými aktéry a neliberálními praktikami a strukturami. Vzhledem k unikátní povaze každé subnacionální jednotky nelze dopředu určit, kdo bude s neliberálními praktikami propojen častěji, a tudíž nelze mít teoretické očekávání o jednotlivých podílech aktérů u jejich výskytu.

---

⁹⁰ Mám zde na mysli elity jako v případě Corrientes, kde malý počet rodin kontroluje většinu půdy. Jejich ekonomická aktivita se odehrává v rámci uzavřené hry a pro nové aktéry představuje neproniknutelnou bariéru. Soukromý sektor je řízen stejnými aktéry jako politika a tudíž nedochází k jeho diverzifikaci ani k pronikání nových firem do konkrétního teritoria. Jedná se o typický příklad toho, co Mitchell nazývá nejasnou hranicí mezi státem a společností, kde státní a osobní zájmy nelze rozdělit a jsou vzájemně propojeny (Mitchell 2006).

Poslední model chování představuje opoziční přístup. Jeho výskyt očekávám v provinciích se silně polarizovanou politickou scénou bez ohledu na jejich ekonomickou vyspělost. Vznik opozičního chování u médií, na rozdíl od předchozích dvou typů, musí být provázaný s politickou opozicí daného subnacionálního režimu. Pouze politická podpora protivládních skupin může udržet opoziční médium v dostatečné relevanci. Od tohoto přístupu mám následující očekávání: pozitivní a podporující jazyk hodnotící činnost opozice; větší počet slov u pozitivních zpráv hodnotících práci opozice; negativní jazyk kladoucí vysoké nároky na vládní koalici; vysoký podíl výskytu názorů opozičních skupin na úkor vládních elit; časté propojování koalice s neliberálními praktikami a strukturami.

3.5 Případová studie Diario Norte v Chacu a Corrientes: metodologie a vytvoření kódovníku

Pro tuto kapitolu jsem si zvolil metodu obsahové analýzy, která představuje systematický kvantitativní nástroj pro analýzu většího objemu textu. Do současnosti žádný podobný výzkum na subnacionální úrovni v Argentině proveden nebyl. Velkou výhodou obsahové analýzy zpráv z elektronických médií je možnost provádět výzkum distančně a s pomocí předem stanoveného kódovníku, který zaručuje možnost rozšíření analýzy na další subnacionální jednotky, nezávisle na zemích či kontextech.

Veškeré články (dále je nazývám zprávy viz Neuendorf 2017) analyzované v této práci pochází z webových stránek deníku Diario Norte (DN). V tištěné formě se jedná o nejčtenější deník v Chacu a jeho webový obsah je šířený i pomocí sociálních sítí (aktuálně více než 200 tisíc sledujících na Facebooku). DN kromě Chaca vychází v lokalizované verzi i v Corrientes. Vlastníkem je bývalý guvernér, zakladatel lokální politické strany Partido Nuevo (PN) a aktivní politik Tato Romero Feris. DN proto nabízí zajímavou možnost srovnání dvou zcela odlišných případů – zatímco v Chacu Tato Romero Feris žádné politické ambice neměl, v Corrientes soupeřil s guvernérem Colombim a jeho koalicí ECO. Od každého ze zkoumaných případů mám proto odlišná teoretická očekávání. Vzhledem k neutrálnímu postoji Romero Ferise vůči Chacu zde neměla lokální redakce důvod nespolupracovat s elitami. Nejpravděpodobnějším uspořádáním se proto jeví aktivní spolupráce s vládními elitami, a to jak prostřednictvím indexní hypotézy, tak i samotným obsahem a sentimentem zpráv. V Corrientes panovala opačná situace – Romero Feris vedl minoritní politickou sílu PN, která se dostávala do politických sporů s guvernérem Colombim. Proto očekávám, že DN v této provincii

plnilo funkci média, které mělo za cíl kritizovat práci vládní koalice v čele s guvernérem a jeho vládou. Není pro mě důležité jen potvrdit či vyvrátit tuto hypotézu – vzhledem k tomu, že Romero Feris byl přímo majitelem, není pravděpodobné, že by ho DN nepodporovalo či přinášelo vyvážené zpravodajství. V analýze se chci proto více zaměřit na to, jakými konkrétními kroky ke kritice vládních elit docházelo a kdo, kdy, kde a v jaké míře dostával ke kritice prostor (rámcování zpráv). Oba dva případy následně komparuji. Díky tomu představuji široké spektrum strategií, kterými DN ovlivňovalo souboj o sociální dominanci v obou provinciích.

V mojí obsahové analýze jsem se vyhnul problémům spojeným s reprezentativností vzorku tím, že jsem pracoval s dlouhými časovými období (místo výběru a kódování jednotlivých týdnů). V případě Chaca jsem do analýzy zahrnul celý rok 2016 (879 zpráv) a u Corrientes jeho první polovinu (od 1. 1. Do 30. 6. 2016, 1321 zpráv). Důvody pro výběr tohoto roku byly dva. Zaprvé jsem v tomto roce prováděl terénní výzkum přímo v Chacu, a tudíž mohu některé výsledky obsahové analýzy rozšířit o etnografická pozorování a o data z nahraných rozhovorů.⁹¹ Zadruhé 2016 představovalo první rok po změně exekutivy v Chacu a na federální úrovni. Naopak v Corrientes s posunutým volebním cyklem proběhly v roce 2015 pouze doplňovací legislativní volby a vítězství Mauricia Macriho na federální úrovni znamenalo situaci, ve které nebyla provinční vláda v opozici vůči federální úrovni.

Jako hlavní nástroj analýzy jednotlivých zpráv převzatých z elektronické verze DN v obou provinciích jsem vytvořil kódovník.⁹² Kódovník se skládal čtyř částí. První část obsahuje obecné informace o kódovacím procesu – ID zprávy a automaticky generované datum a čas vyplnění dotazníku. Druhá část se týkala obecných informací o povaze zprávy – jejího areálu, jména provincie nebo obce, a taktéž typu zprávy dle její charakteristiky. U areálu zprávy existovaly čtyři základní úrovně – mezinárodní, federální, provinční a obecní. Důležité byly i kombinace, protože v sobě obsahovaly informaci o vzájemných interakcích mezi úrovněmi.

Příklad 1: *Prezident se sešel s guvernérem*

Příklad 2: *Guvernér se sešel s prezidentem*

---

⁹¹ Ve čtvrté kapitole.

⁹² Jeho plnou verzi naleznete v Apendixu.

V prvním příkladu jsem areál zprávy kódoval jako *Federální* → *Provinční* a ve druhém *Provinční* → *Federální*. Detailnější informace o vztahu mezi jednotlivými úrovněmi mi umožnily zpřesnit vlastní analýzu, protože média prostřednictvím vzájemné interakce rámcují vztahy mezi jednotlivými aktéry a určují, který z aktérů bude čtenáři vnímán jako ten s větší iniciativou (Bennett a Entman 2001). Pokud se vrátíme k oběma uvedeným příkladům v textu výše, můžeme ten první považovat jako iniciativu ze strany prezidenta a druhou ze strany guvernéra. Napříč celým datasetem čítajím stovky zpráv pak lze identifikovat, které z typů byly nejběžnější a jak moc se lišily mezi oběma zkoumanými provinciemi.

U kódování jsem u areálu vždy vyplňoval nejnižší možnou úroveň, takže například při interakci mezi provincií a obcí obsahovala zpráva název obce a automaticky jsem předpokládal, že interakce probíhá v rámci provincie, ve které se obec nalézala. Pokud se daná zpráva týkala pouze federální úrovně, tak jsem s ní dále nepracoval. Lokální média včetně DN prokazatelně tyto zprávy přebírala od federálních tiskových agentur (Guirado 2015) a nebylo z nich proto možné usuzovat nic o vlivu lokální redakce na kvalitu demokracie v provincii. Takto získaná data by proto neměla dostatečnou validitu pro analýzu autentického obsahu DN.

U typu zprávy jsem definoval tři základní typy: zpravodajský článek, názor a tisková sdělení. Zpravodajský článek jsem definoval jako zprávu s redakčně zpracovaným a informativním obsahem. V tomto typu nalezneme nejčastěji tyto informace: jména aktérů, datum, místo a konkrétní informace týkající se předmětu článku. Ideální zpravodajský článek zůstává neutrální a poskytuje odpovídající prostor pro aktéry, a to včetně těch, kteří stojí mimo oficiální funkce a kanály (názory expertů, odborů, veřejnosti, neziskových organizací, sociálních hnutí a dalších). U názoru jde o vyjádření osobního pohledu na věc. Typický příklad představuje sloupek, ale pro účely co nejpřesnějšího posouzení vlivu elit na lokální média jsem tuto kategorii rozšířil i o zprávy, které obsáhleji⁹³ reprezentovaly názory pouze jednoho aktéra. Pokud jsem typ zprávy označil jako názor, následovala v kódovníku podotázka: „*Jedná se o názor primárního aktéra?*“. Poslední možnost představovalo tiskové sdělení. Jednalo se o přebrané informace informativního charakteru od některého z aktérů, které nebyly podrobeny žádné další analýze. Vzhledem k tomu, že tisková sdělení nebyla v textu

---

⁹³ Přesnou míru obsáhlosti jsem nestanovil, nicméně pohybovala se okolo 80 % z celkového obsahu zprávy.

jednoznačně odlišena od ostatních, jsem při kódování určoval jazyk zprávy a způsob prezentace hlavního aktéra. V případě formálního personalizovaného sdělení jsem zprávu přiřadil do kategorie tiskových sdělení.

Třetí část kódovníku zkoumala výskyt konkrétních typů aktérů. Jejich počet byl od žádného do tří. U každého z nich jsem kromě jeho typu označil i jeho/její úroveň (federální, provinční, obecní, jiná) a politickou příslušnost, pokud ji zpráva zmiňovala. Platilo to i pro situace, kdy byla veřejně známá. Tímto krokem jsem usiloval o zpřesnění vztahu mezi médiem a politickými stranami.

Příklad 1: *Policie vyšetřuje bývalého guvernéra Jorgeho Milтона Capitaniche z korupce.*

Příklad 2: *Policie vyšetřuje bývalého peronistického guvernéra Jorgeho Milтона Capitaniche z korupce.*

U druhého příkladu autor zprávy rámcovал vztah mezi korupcí, aktérem a politickou příslušností aktéra. U prvního příkladu naopak tuto spojitost odlišil – jednalo se o problém, který se týkal jen jednoho člověka a jeho spojitost s jakoukoliv politickou stranou mohla být čtenáři spíše vnímána jako irelevantní.

Dále jsem u každého z aktérů kódoval, zda zpráva obsahovala jejich přímé citace. Opět jsem vycházel z předpokladu, že přímá citace má zásadní vliv na rámcování zprávy – aktéři, kteří dostanou prostor vyjádřit své názory, pomáhají diskurzivně modelovat danou situaci.

Všechny doposud zmíněné proměnné patřily do skupiny manifestovaných. Kódovník ve své třetí části obsahoval i latentní proměnné⁹⁴ – nejdůležitější z nich představovalo rámcování jednotlivých aktérů prostřednictvím jazyka zprávy i prostoru, který jim nabízela. Za tímto účelem byla použita Likertova škála s hodnotami -3 až 3 a s několika kritérii pro hodnocení sentimentu zprávy vůči každému ze tří potenciálních aktérů. Následovalo určení sentimentu zprávy⁹⁵ a vzájemného vztahu aktérů – v tomto případě šlo o jazyk, kterým zpráva zdůrazňovala konfliktní situace či naopak spolupráci mezi hlavními aktéry. Nezávisle posuzovaný sentiment zprávy jsem se do kódovníku rozhodl zařadit proto, že samotný průměr sentimentů aktérů nemusel korespondovat s jejím celkovým vyzněním. Mohlo se například stát, že zpráva vyznívala

---

⁹⁴ U latentních proměnných je jejich význam nepřímo pozorovaný a významy jsou skryté za zjevným obsahem. Metodologická literatura zaměřená na obsahovou analýzu doporučuje výzkumníkům, aby latentní proměnné kódovali na škále, což tato práce dodržuje (Neuendorf 2017).

⁹⁵ Stejně jako u jednotlivých aktérů, ale s důrazem na její celkové vyznění.

negativně jako celek, ale někteří aktéři v ní mohli být vyobrazení pozitivně – například při popisování korupčního skandálu (negativní hodnocení sentimentu zprávy) a dobré práce justice v jeho řešení (pozitivní hodnocení aktéra).

V poslední čtvrté části jsem prostřednictvím kódovníku analyzoval výskyt konkrétních neliberálních praktik a struktur (Tabulka 10). Význam neliberálních praktik a struktur v médiích lze vyjádřit ve třech bodech: (1) jedná se o extrémně silný způsob rámcování, kterým lze ovlivnit fungování politického režimu v dané provincii či obci (Gibson 2012); (2) četnost jejich výskytu hraje důležitou roli v mediálním budování image státu jako homogenního aktéra (Migdal 2001); (3) tyto praktiky a struktury poukazovaly na zásadní rozpory v chování jednotlivých aktérů a nabourávaly představy o bezproblémovém fungování státu. Proto představovaly dobrý předpoklad pro zkoumání vztahu mezi image a praktikami jednotlivých aktérů (Migdal 2001). Jazyk zpráv a prezentace aktérů přinášely důležité porozumění pro to, jak byly tyto, z liberálního pohledu problematické, situace systematicky prezentovány veřejnosti. Kromě předem stanovených typů neliberálních praktik a struktur kódovník obsahoval i jednu otevřenou odpověď pro další typy.

Tabulka 10: Definice konkrétních typů neliberálního chování

Typ neliberálního chování	Definice
Korupce	Poskytování materiálních výhod politikům a veřejným představitelům státu výměnou za nezákonný vliv na jejich rozhodování.
Nepotismus	Nominace či jmenování členů vlastní politické rodiny do funkcí bez ohledu na jejich kvalifikaci či na možná legální omezení na úrovni organizace, obce, provincie či federace.
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	Způsob nakládání s veřejnými prostředky, ve kterém dochází ke zneužití prostředků pro nákup zboží či služeb. Nejčastější způsoby zneužití jsou: a) předražení zakázky; b) poskytnutí zakázky spřízněné firmě či podnikateli; c) porcování medvěda; d) nerovnoměrné rozdělování financí nižším správním úrovním na základě politických preferencí.
Zneužití moci či postavení	Forma chování politiků a veřejných představitelů, která nekoresponduje s legálními omezeními pro výkon jejich funkce. Nejčastější způsoby zneužití jsou: a) ovlivňování jiných funkcí či úřadů, nad kterými konkrétní aktér nemá žádnou jurisdikci; b) vydávání rozhodnutí o záležitostech, které nejsou předmětem činnosti aktéra; c) porušování zákonů a pravidel v očekávání, že veřejná funkce zabrání případnému postihu aktéra; d) ovlivňování fungování ostatních institucí prostřednictvím zásahů do jejich rozpočtů.

Typ neliberálního chování	Definice
Volební podvod	Ovlivňování výsledků voleb prostřednictvím přímých i nepřímých zásahů do volební soutěže. Patří mezi ně: a) arbitrární rozhodování o způsobilosti kandidátů či politických subjektů ke kandidování ve volbách; b) podvody se sčítáním hlasů; c) prosazování omezujících pravidel dopadajících pouze na omezenou skupinu politických subjektů či kandidátů; d) falšování oficiálních dokumentů a seznamů voličů.
Politické násilí nebo vyhrožování	Násilí nebo pohrůžka násilím z důvodu politického postoje, rozhodnutí, či názoru.
Manipulování justice	Ovlivňování nezávislosti justice. Patří sem: a) politická kontrola nad jmenováním soudců, soudkyň a státních zástupců; b) neoprávněné zásahy do justičních procesů; c) využívání justice k perzekuci politických oponentů a veřejných činitelů.
Záměrné zdržování	Cílené zpomalení či zastavení byrokratických či legislativních procesů v rozporu s běžnými pravidly chodu institucí. Patří sem: a) úmyslná ztráta dokumentů; b) nedodržování zákonných lhůt; c) parlamentní obstrukce.

Zdroj: Autor

3.6 Subnacionální média a jejich vliv na kvalitu demokracie

3.6.1 Základní informace

Zprávy použité při analýze modelů chování média byly stažené z elektronické verze deníku Diario Norte (DN) v časovém rozmezí od 1. 1. 2019 do 31. 3. 2019. Stažené zprávy v Chacu pocházely z období od 1. 1. 2016 do 31. 12. 2016 a celkový počet zpráv dosáhl 879 (průměrně 73 zpráv měsíčně). V Corrientes analýza probíhala v období od 1. 1. 2016 do 30. 6. 2016 s počtem 1321 zpráv (průměrně 220 zpráv měsíčně). Všechny zprávy byly kódovány pouze mnou, tudíž nebylo nutné uplatňovat test spolehlivosti kódérů.

3.6.2 Počet zpráv dle geografické úrovně

U obou zkoumaných provincií se geografickou úrovní s nejčastějším výskytem stala federální úroveň. Celkem se, společně s mezinárodní úrovní, jednalo u Chaca o 40,3 % z 879 a u Corrientes o 33,8 % z 1321 zpráv. Obě dvě úrovně, jak federální, tak mezinárodní, jsem z další analýzy vyřadil. Jak ukázal předchozí výzkum (Guirado 2015), velká porce federálních či mezinárodních zpráv vůbec nebyla vypracována samotnou redakcí DN, ale přebírána od tiskových agentur. Kromě vyřazení federálních či mezinárodních zpráv jsem dále neanalyzoval ani ty zprávy, které se přímo netýkaly zkoumaných

případů, protože i u nich se s největší pravděpodobností jednalo o přebrané informace. V Chacu se jednalo o 2,7 % a v Corrientes 3,8 % z celkového počtu zpráv.

Federální úroveň jsem z kódovníku nevyřazoval, pokud se nacházela v kombinaci se zbývajícími dvěma úrovněmi – obecní či provinční. Po sečtení všech zpráv na federální úrovni tyto zprávy tvořily nadpoloviční většinu všech zpráv v daném roce (55,7 %). V correntinském DN byl tento podíl nižší a dosáhl 42,8 % z celkového počtu zpráv. Druhou nejčastější úrovní v Chacu se stala provinční s celkovým počtem 46,8 % z celkového počtu zpráv. V Corrientes tato úroveň zaznamenala o něco vyšší výskyt a stala se nejčastějším typem areálu s 55,3 % z celkového počtu zpráv. Poslední typ, obecní úroveň, se u obou provincií umístila shodně na třetím místě, když se v Chacu vyskytla v 18,5 % a v Corrientes v 18,8 % z celkového počtu zpráv. U obecní úrovně v obou provinciích navíc převažovaly zprávy z hlavních měst. Resistencie se vyskytovala v 10,9 % případů a Corrientes (hl. město) ve 12 % z celkového počtu zpráv. Všechny ostatní obce v Chacu se dohromady vyskytovaly v 10 % a v Corrientes dokonce v pouhých 7 % zpráv z jejich celkového počtu. Čistě lokální kontext v obecní kategorii⁹⁶ se vyskytl jen ve 2,3 % v Chacu a ve 2 % z celkového počtu zpráv v případě Corrientes.⁹⁷ Obě dvě provinční mutace DN na geografické úrovni o oblastech ležících mimo centrum obou provincií informovaly pouze sporadicky.

V Tabulce 11 můžeme vidět, že největší rozdíl mezi oběma provinciemi nastal na provinční úrovni. Podíl v této kategorii u redakce DN v Corrientes byl o 7 p. b. vyšší než v Chacu. V něm zase byl mnohem častěji zastoupen areál obecní v kombinaci s federální úrovní.

Tabulka 11: Zprávy dle areálu (Chaco a Corrientes)

	Chaco		Corrientes	
	Abs.	%	Abs.	%
Federální	327	37,2	408	30,9
Provinční	211	24,0	401	30,4
Provinční → Federální	102	11,6	137	10,4
Obecní	52	5,9	125	9,5
Federální → Provinční	50	5,7	89	6,7

⁹⁶ Odpověď na otázku B.1 byla Obecní a v B.1.2 se nevyskytovalo hlavní město.

⁹⁷ Zde počítám pouze případy, ve kterých se jednalo pouze o kategorii „Obecní“, a které neobsahovaly žádné informace z hlavních měst.

	Chaco		Corrientes	
	Abs.	%	Abs.	%
Obecní → Federální	44	5,0	8	0,6
Provinční → Obecní	31	3,5	60	4,5
Mezinárodní	27	3,1	38	2,9
Obecní → Provinční	19	2,2	43	3,3
Federální → Obecní	16	1,8	12	0,9
Celkem	879	100	1321	100

Zdroj: Autor

3.6.3 Počet článků dle typu zprávy

Poté, co jsem v rámci kódovníku vyřadil všechny zprávy, které nebyly pro obsahovou analýzu DN v obou provinciích relevantní, následovalo rozdělení zpráv do několika kategorií dle typu. V Tabulce 12 lze vyčíst, že mezi oběma provinciemi existovaly poměrně vysoké rozdíly v procentuálním zastoupení u zpráv označených jako zpravodajský článek a názor. Jak jsem již popsal v metodologické kapitole, u kategorie názoru jsem v kódovníku vytvořil i podkategorii, kterou jsem cílil na specifikaci toho, kdo konkrétní názor čtenářům prezentoval.

Tabulka 12: Články dle typu (Chaco a Corrientes)

	Chaco		Corrientes	
	Abs.	%	Abs.	%
Vyřazeno	378	43	496	37,5
Zpravodajský článek	259	29,5	658	49,8
Názor	169	19,2	75	5,7
Tisková zpráva	71	8,1	89	6,7
Fotoreport	2	0,2	0	0
Anketa	0	0	3	0,2
Celkem	879	100	1321	100

Zdroj: Autor

3.6.4 Názor primárního aktéra

Názor primárního aktéra jakožto podotázka představoval ideální způsob pro identifikaci aktérů, kterým DN poskytovalo největší prostor (Tabulka 13). Mezi oběma případy

existovaly značné rozdíly – v Chacu primární aktéři dostávali prostor mnohem častěji než v Corrientes. V průměru každá pátá zpráva v čakeňské verzi deníku obsahovala názor primárního aktéra, zatímco v Corrientes to byla přibližně jedna zpráva ze dvaceti. Ostatní autoři, mezi které patřili političtí komentátoři, odborníci na konkrétní problematiku či nespecifikovaní aktéři, v obou provinciích dostávali prostor k vyjádření vlastních názorů jen minimálně. Ani jedna verze DN neměla pravidelnou rubriku nezávislých politických komentářů.

Tabulka 13: Názor dle typu aktéra (Chaco a Corrientes)

	Chaco		Corrientes	
	Abs.	%	Abs.	%
Názor primárního aktéra	161	18,3	58	4,4
Názor někoho jiného	8	0,9	17	1,3
Názor primárního aktéra – celkem	169	19,2	75	5,7
Celkem	879	100,0	1321	100,0

Zdroj: Autor

V Tabulce 14 lze vidět názor primárního aktéra dle jeho typu u obou dvou případů. V DN v Chacu zcela nejčastěji dostával prostor guvernér, na druhém místě se umístila kategorie starostů a na třetím poslanci s poslankyněmi. V corrientinské verzi DN se nejčastěji vyskytoval názor zástupců politických stran a teprve po této kategorii skončili guvernér společně s poslanci a poslankyněmi. V rámci celého datasetu se ale jednalo jen o velice malý počet výskytů a rozhodně tedy nejde hovořit o pravidelnějším výskytu názorů některého z aktérů napříč zkoumaným obdobím.

Tabulka 14: Názor primárního aktéra dle jeho typu (Chaco a Corrientes)

	Chaco		Corrientes	
	Abs.	%	Abs.	%
Guvernér	40	4,6	8	0,6
Starosta	35	4	6	0,5
Poslanci a poslankyně	31	3,5	8	0,6
Ministr, ministryně, vláda	14	1,6	0	0
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	11	1,3	1	0,1

	Chaco		Corrientes	
	Abs.	%	Abs.	%
Představitel/ka politické strany	6	0,7	10	0,8
Senátor/ka, skupina senátorů	6	0,7	6	0,5
Odbory	1	0,1	6	0,5
Ostatní	17	1,9	13	1
Celkem – názor primárního aktéra	162	18,4	58	4,4
Celkem	879	100	1321	100

Zdroj: Autor

Kromě typu aktéra se důležitým ukazatelem obsahu se stala politická příslušnost primárního aktéra zprávy. V Tabulce 15 jsou k dispozici výsledky z provincie Chaco. Přibližně polovina zpráv označených jako názor neměla u primárního aktéra specifickou politickou orientaci. V těch ostatních zcela dominovali aktéři náležící stranám ve vládní koalici na provinční úrovni (PJ, FpV, Frente Chaco Merece Más, La Cámpora).

Tabulka 15: Názor primárního aktéra dle jeho politické příslušnosti (Chaco)

	Abs.	%
Partido Justicialista (PJ)	40	4,6
Frente para la Victoria (FpV)	17	1,9
Unión Cívica Radical (UCR)	6	0,7
Cambemos	5	0,6
Frente Chaco Merece Más	4	0,5
Frente Renovador (FR)	1	0,1
La Cámpora	1	0,1
Propuesta Republicana (PRO)	1	0,1
Bez politické příslušnosti	86	9,8
Koalice – celkem	63	7,2
Opozice – celkem	12	1,4
Strany – celkem	162	18,3
Celkem	879	100

Zdroj: Autor

V případě Corrientes v Zpravodajský článkování názorů primárních aktérů zcela převažovali zástupci opozičních stran. V Tabulce 16 lze vidět, že zcela nejčastěji dostávali prostor představitelé PN, tedy strany majitele novin. Jednou z hlavních postav, která v rámci PN dostávala prostor, byla manželka Tato Romero Ferise a členka provinčního senátu Nora Nazar, jejíž názor reprezentovalo celkem pět zpráv. Její manžel dostal prostor ve čtyřech zprávách. V součtu tedy rodina majitele novin dostávala prostor častěji než většina ostatních aktérů.

Tabulka 16: Názor primárního aktéra dle jeho politické příslušnosti (Corrientes)

	Abs.	%
Partido Nuevo (PN)	15	1,1
Partido Justicialista (PJ)	6	0,5
Unión Cívica Radical (UCR)	2	0,2
Frente para la Victoria (FpV)	1	0,1
Frente Renovador	1	0,1
Libres del Sur	1	0,1
Bez politické příslušnosti	32	2,4
Koalice – celkem	2	0,2
Opozice – celkem	24	1,8
Strany – celkem	26	2,0
Celkem	1321	100

Zdroj: Autor

3.6.5 Názory primárního aktéra: tři nejčastější kategorie v Chacu

V Chacu se nejčastěji vyskytovaly v DN názory guvernéra Peppa. Tento fakt jsem, podobně jako u následujících případů, ověřil prostřednictvím propojení proměnné, která strojově vyhledávala jeho jméno v textu, s guvernérem jakožto zvoleným typem primárního aktéra a s označením zprávy jako názoru primárního aktéra. Po odfiltrování příslušných zpráv jsem je ještě kvalitativně zkontroloval – v případě Peppa se jednalo o 40 zpráv. Ve 13 případech zpráva obsahovala informaci o guvernérově politické příslušnosti k PJ. U geografického členění názorů guvernéra (Tabulka 17) se nejčastěji jednalo o vztah mezi provincií a federální úrovní. Následovala provinční úroveň a pouze v jednom případě guvernérův názor řešil vztah provincie a jejího hlavního města. Při hodnocení celkového sentimentu zprávy a vzájemného vztahu aktérů u čistě provinčních záležitostí hodnocení guvernérových názorů vyznívalo v průměru pozitivněji. Prezentované guvernérovy názory byly ve větší míře ovlivněny vyjednáváním s prezidentem

a federální vládou v rámci širší koalice peronistických guvernérů. Tato koalice vznikla jako prostředek k získání nezákonně zadržovaných prostředků z federální koparticipace. Domingo Peppo patřil k aktivním účastníkům těchto jednání, a proto se téma federální koparticipace v jeho názorech objevilo celkem šestnáctkrát, což jsem opět zjistil prostřednictvím strojového vyhledávání slova koparticipace v celém datasetu a následném propojení těchto zpráv s Peppovými názory na pozici primárního aktéra.⁹⁸ Při kvalitativním posouzení guvernérových názorů se Peppo prezentoval jako nekompromisní, ale současně otevřený vyjednaváč s pozitivním očekáváním vůči federální vládě. Tento postoj lze částečně pochopit v kontextu asymetrického vztahu mezi oběma úrovněmi jako prostředek k nalezení rovnováhy mezi vlastní politickou legitimitou, vycházející z peronismu, a snahou přitáhnout část federálních investic do vylepšení infrastruktury v provincii.

Tabulka 17: Areálové členění názorů guvernéra na pozici primárního aktéra (Chaco)

	Počet zpráv		Sentiment zprávy		Vztah aktérů	
	Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Provinční	17	1,9	0,6	0,9	0,8	1,1
Provinční → Federální	22	2,5	0,0	1	0,5	0,7
Provinční → Obecní	1	0,1	-1	–	0	–
Názor guvernéra – celkem	40	4,6	0,2	1	0,6	0,9
Celkem	879	100	0	1,2	0,1	1,1

Zdroj: Autor

Hodnocení celkového sentimentu zprávy u guvernérových názorů dosáhlo v průměru mírně pozitivních hodnot (0,2; rozptyl 1). V sentimentu vůči sobě samému u Peppu na pozici primárního aktéra jednoznačně převažoval neutrální až kladný sentiment. V tabulce 9 lze pozorovat, že sekundární a terciární aktéři byli hodnoceni guvernérem průměrně negativně. Peppo se ve svých názorech nejčastěji vymezoval vůči federální úrovni (17 zpráv), kde sentiment u sekundárních aktérů klesl k průměrnému hodnocení -1 (rozptyl 0,9).

⁹⁸ Jedná se o situaci, ve které se ve zprávě současně vyskytovala tři slova: *coparticipación*, *Domingo* a *Peppo*. Toto téma se v kompletním datasetu objevilo v souvislosti s guvernérem v 60 zprávách, tedy přibližně v 6,8 % případů z celkového počtu.

Tabulka 18: Hodnocení sentimentu aktérů v názorech guvernéra (Chaco)

	Sentiment 1. aktér		Sentiment 2. aktér		Sentiment 3. aktér	
	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Hodnota	0,9	0,7	-0,7	1	-0,4	1,5
Počet případů	40	–	24	–	5	–

Zdroj: Autor

Guvernéř Peppo se ve svých názorech příliš nevyjadřoval k problematice neliberálních struktur a praktik. Ty se celkem objevily jen ve čtyřech zprávách a pěti instancích – jednou se jednalo o korupci federálního úředníka, který byl zapleten do skandálu s ukládáním korupčně nabytých prostředků v klášteře nedaleko Buenos Aires. V jedné zprávě kritizoval nepotismus a manipulování justice prezidenta Macriho při výměně federálních soudců působících v Chacu. V další instanci kritizoval vlastní stranu a bývalou prezidentku za to, že jejich způsob vlády založený na neoprávněných zásazích do fungování řady institucí přinesl porážku peronismu v posledních volbách v roce 2015. Ve dvou názorech Peppo kritizoval neoprávněné nakládání se státními prostředky – jeho výtka v jednom případě mířila do vlastních peronistických řad a v jednom případě na účet federálního ministra Frigeria. Poslední instance v rámci ostatních neliberálních praktik negativně komentovala způsob, jakým někteří poslanci odcházeli z poslaneckého klubu FpV.

U kategorie starostů se ve 30 případech jednalo o názor Jorge Miliona Capitaniche, v jednom případě o názor bývalé starostky hlavního města Aidy Ayala a ve 4 případech o názor starostů mimo hlavní město (lokality General San Martín, Margarita Belén, San Antonio de Areco, Taco Pozo). Jorge Capitanich se ve zprávě identifikoval jako peronista (sedmkrát jako FpV a osmkrát jako PJ), Aida Ayala jako zástupkyně hnutí Cambiemos. Dále se zaměřím jen na názory starosty hlavního města Capitaniche.

V areálovém členění zpráv převládá v názorech Capitaniche vztah mezi obecní a federální úrovní. Následovala obecní úroveň a obě varianty vztahu mezi obcí a provincií. Vzhledem k jeho ambicím na předsednictví celostátní PJ a silnému napojení na předchozí federální vládu to nebylo překvapivé. Capitanich svoji politickou existenci spojil s prosazováním programu FpV a nový prezident Macri ve většině politických otázek stál zcela na opačné straně barikády.

Tabulka 19: Areálové členění názorů starosty hlavního města na pozici primárního aktéra (Chaco)

	Počet zpráv		Sentiment zprávy		Vztah aktérů	
	Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Obecní	4	0,5	0	1,4	-0,5	1,3
Obecní → Federální	22	2,5	-1	0,9	-0,6	1
Obecní → Provinční	2	0,2	-1,7	0,6	-2	0
Provinční → Obecní	2	0,2	0	1,4	1	1,4
Názor Capitaniche – celkem	30	3,4	-0,9	1	-0,6	1,1
Celkem	879	100	0	1,2	0,1	1,1

Zdroj: Autor

U hodnocení sentimentu Capitanichových názorů převažovaly negativní výsledky (-0,8; rozptyl 1,0). Podobně tomu bylo i v případě vzájemných vztahů (-0,6; rozptyl 1,1). Negativní hodnocení se vyskytovalo i u sekundárních a terciárních aktérů (Tabulka 20). Nejčastějším sekundárním aktérem se stal prezident Mauricio Macri, který se na této pozici celkem objevil v devíti zprávách. Capitanich jej hodnotil v rámci sentimentu výrazně negativně (-1,9; rozptyl 0,6). U terciárních aktérů platilo dělení dle úrovně aktéra zprávy – jednoznačně negativní hodnocení se vyskytovalo u všech pěti zástupců z federální úrovně.

Tabulka 20: Hodnocení sentimentu aktérů v názorech starosty hlavního města (Chaco)

	Sentiment 1. aktér		Sentiment 2. aktér		Sentiment 3. aktér	
	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Hodnota	1,0	0,7	-1,6	0,8	-0,8	1,5
Počet případů	30	–	22	–	8	–

Zdroj: Autor

Capitanich ve svých názorech často zmiňoval neliberální praktiky a struktury (Tabulka 21). V 18 zprávách se vyskytla alespoň jedna zmínka o jejich existenci. Kritika Capitaniche v dominantně směřovala k federální úrovni.

Tabulka 21: Neliberální praktiky a struktury v názorech starosty hlavního města (Chaco)

	Abs.
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	10
Korupce	6
Manipulování justice	6
Zneužití moci či postavení	3
Ostatní neliberální praktiky a struktury	3
Politický klientelismus	2
Záměrné zdržování	1
Politické násilí nebo vyhrožování	0
Volební podvod	0
Capitanich – celkem	30

Zdroj: Autor

U poslanců a poslankyň se jednalo ve 13 případech o zástupce federální a v 18 případech provinční úrovně. K identifikaci politické příslušnosti u tohoto typu došlo ve 26 zprávách. Nejčastěji zastoupení byli peronisté (12 případů na federální úrovni, s devíti případy pod hlavičkou FpV, dvěma pod PJ a jednou jako Frente Renovador; devět případů na provinční úrovni, s osmkrát se vyskytující PJ a jednou FpV). Zástupci opoziční UCR dostali prostor pro vyjádření vlastního názoru jen ve dvou případech na provinční úrovni. Poslanci z hnutí Cambiemos dostali prostor jednou na provinční a jednou na federální úrovni.

Průměr sentimentu zprávy u názoru poslanců z obou úrovní vždy skončil v negativní části Likertovy škály (Tabulka 22). Nejčastěji na federální kategorii dostával prostor Juan Manuel Pedrini z FpV, který tento prostor využíval ke kritice federální vlády a dalších institucí. Na provinční úrovni nepřevažoval názor jednoho aktéra, ale prostor dostávalo více poslanců a poslankyň.

Tabulka 22: Areálové členění názorů poslanců a poslankyň na pozici primárního aktéra (Chaco)

		Počet zpráv		Sentiment zprávy		Vztah aktérů	
		Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Federální	Federální → Provinční	10	1,1	-0,9	1,4	-0,2	1,1
	Provinční → Federální	2	0,2	-0,5	0,7	-0,5	0,7
	Názor federální poslanci – Celkem	12	1,4	-0,8	1,3	-0,3	1,1
Provinční	Provinční	14	1,6	-0,9	1,1	-0,4	1,3
	Provinční → Federální	3	0,3	-0,7	0,6	-0,7	1,2
	Názor provinční poslanci – celkem	17	1,9	-0,8	1	-0,4	1,2
Celkem	Celkem	879	100	0	1,2	0,1	1,1

Zdroj: Autor

Poslanci a poslankyňe zmínili ve svých názorech neliberální praktiky a struktury ve 13 zprávách v celkem 18 instancích. Jak lze vidět v Tabulce 23, federální poslanci a poslankyňe zmiňovali neliberální praktiky a struktury o něco častěji než provinční.

Tabulka 23: Neliberální praktiky a struktury v názorech poslanců a poslankyň (Chaco)

	Federální	Provinční	Celkem
	Abs.	Abs.	Abs.
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	2	2	4
Ostatní neliberální praktiky a struktury	3	0	3
Politický klientelismus	1	1	2
Zneužití moci či postavení	0	2	2
Politické násilí nebo vyhrožování	0	2	2
Manipulování justice	2	0	2
Záměrné zdržování	2	0	2
Korupce	0	1	1
Volební podvod	0	0	0
Poslanci – celkem	10	8	18

Zdroj: Autor

I v případě Corrientes s nižším počtem názorů primárních aktérů se potvrdily trendy z teoretického fungování opozičního média. V první řadě mohu poukázat na výskyt politické příslušnosti primárního aktéra (Tabulka 24), kde zcela dominovaly opoziční politické strany na provinční úrovni. Na první příčce se umístilo PN. Naopak UCR byla explicitně zmíněna pouze ve dvou názorech. V kategorii názorů primárních aktérů se na prvních třech místech umístili představitelé politických stran, guvernér a poslanci s poslankyněmi.

Do nejčastěji se vyskytující kategorie politických stran s deseti případy jsem zahrnul názory jejich reprezentantů na otázky spojené s fungováním stran či témat, které se bezprostředně dotýkaly jejich existence.⁹⁹ V této kategorii zcela chyběly názory představitelů vládní UCR. Naopak silně nadreprezentovaná byla PN (4). Zbývajících šest zpráv patřilo peronistům. Nejčastějším tématem při prezentování názorů politických stran byly jednoznačně záležitosti týkající se vnitřního chodu provincie. U těchto zpráv převažoval negativní sentiment a ještě nižší v nich bylo hodnocení vzájemných vztahů mezi aktéry (Tabulka 24). Na pozici sekundárního aktéra se třikrát objevil guvernér Colombi a dvakrát zástupci soudní moci. U dvou zpráv sekundární aktér zcela chyběl – zástupci politických stran se zde vyjadřovali k vnitřnímu fungování vlastní strany, aniž by zmiňovali kohokoliv dalšího.

Tabulka 24: Areálové členění názorů představitelů politických stran na pozici primárního aktéra (Corrientes)

	Počet zpráv		Sentiment zprávy		Vztah aktérů	
	Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Obecní → Federální	1	0,08	0	–	0	–
Obecní → Provinční	1	0,08	-1	–	-2	–
Provinční	7	0,53	-1,3	1	-1,4	1
Provinční → Federální	1	0,08	-1	–	-1	–
Názor politických stran – celkem	10	0,76	-1,1	0,9	-1,3	0,9
Celkem	1321	100	-0,6	0,8	-0,6	0,9

Zdroj: Autor

⁹⁹ Volby do stranických orgánů, politické proklamace, vnitřní financování a fungování.

Neliberální praktiky a struktury se v názorech politických stran vyskytly v celkem šesti zprávách. Nejčastěji se objevilo manipulování justice, které se vyskytlo čtyřikrát a týkalo se ve všech případech politickým proklamacím ohledně zadržení předsedy PN correntinskou justicií. V jednom případě navíc zástupci PN kritizovali uvěznění svého předsedy jako způsob, kterým vládní elity chtěly ovlivnit následující guvernérské volby, ve kterých měl Tato znovu kandidovat. V poslední zprávě, kritizující zneužití moci a postavení, Romero Feris kritizoval návrh Colombiho administrativy, aby došlo k prodloužení mandátu guvernéra o dva roky tak, aby se termínově sladily guvernérské volby s většinou provincií v Argentíně.

U kategorie guvernéra patřilo všech osm názorů Ricardu Colombimu. V porovnání s guvernérem Peppem v Chacu měl jen minimum prostoru. Colombi se ve svých názorech zabýval nejčastěji provinční úrovní (Tabulka 25). Průměrný sentiment zpráv Colombiho názorů vyzníval o něco pozitivněji než průměr celého datasetu.

Tabulka 25: Areálové členění názorů guvernéra na pozici primárního aktéra (Corrientes)

	Počet zpráv		Sentiment zprávy		Vztah aktérů	
	Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Provinční	5	0,4	-0,2	1,3	-0,4	1,1
Provinční → Federální	2	0,2	0	0	-0,5	0,7
Provinční → Obecní	1	0,1	0	–	0	–
Názor guvernéra – celkem	8	0,6	-0,1	1	-0,4	0,9
Celkem	1321	100	-0,6	0,8	-0,6	0,9

Zdroj: Autor

Ricardo Colombi se ve svých názorech na neliberální praktiky a struktury zabýval celkem ve dvou instancích. V jednom případě se jednalo o manipulaci justice, kdy Colombi nařknul opozici v provinčním Senátu, že usiluje o manipulaci ve jmenování soudců a soudkyň. Ve druhé instanci se Colombi vyjádřil směrem k bývalé prezidentce a jejímu hnutí FpV, kteří mu dle jeho slov neposkytovali dostatečnou finanční podporu a zadržovali zdroje, které provincii řádně náležely.

Názory provinčních poslanců a poslankyň se podobně jako u předchozích typů primárních aktérů v Corrientes zabývaly nejčastěji provinční úrovní (Tabulka 26). Dva názory zástupců federálního Kongresu pak řešily vztah mezi federální a provinční

úrovni. Ani v jednom případě se nejednalo o koaliční strany (dvakrát PN, jednou FpV a jednou Frente Renovador).

Tabulka 26: Areálové členění názorů poslanců a poslankyň na pozici primárního aktéra (Corrientes)

	Počet zpráv		Sentiment zprávy		Vztah aktérů	
	Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Federální → Provinční	2	0,2	-0,5	0,7	0	0
Provinční	6	0,5	-0,7	1,2	-0,5	1,5
Názor poslanců – celkem	8	0,6	-0,6	1,1	-0,4	1,3
Celkem	1321	100	-0,6	0,8	-0,6	0,9

Zdroj: Autor

Ve třech názorech poslanců a poslankyň se vyskytly neliberální praktiky a struktury. Jednou se jednalo o kritiku provinčního poslance vůči arbitrárnímu nakládání guvernéra Colombiho s finanční podporou obcí. Ve dvou případech poslanci a poslankyně svůj názor zaměřili na kritiku manipulování justice v otázce zadržení Tato Romero Ferise.

3.6.6 Aktéři zprávy

Další část kódovníku se týkala aktérů, kteří se v každé z daných zpráv vyskytovali. Řadil jsem je dle jejich důležitosti pro zprávu od primární do terciární pozice. Celkový přehled všech aktérů a jejich zastoupení v datasetu představuji v Tabulce 27 pro Chaco a v Tabulce 28 pro Corrientes.

Nejvíce zmiňovaným typem aktéra napříč všemi třemi kategoriemi se v Chacu stal guvernér, který se v celém datasetu objevil v celkem 7,5 % z celkového počtu aktérů ve zprávách. Nejčastěji se vyskytoval na primární pozici. Z této pozice měl významný vliv na rámcování celé zprávy (Bennett 1990; Bennett a Entman 2001) a zároveň nejvyšší šanci získat pozitivní hodnocení sentimentu (oproti ostatním dvěma pozicím). Čakeňský guvernér Peppo dokonce na primární pozici obdržel pouze pozitivní nebo neutrální hodnocení (0,6; rozptyl 0,7). U sekundární pozice průměrné hodnocení sentimentu pokleslo na částečně pozitivní (0,3; rozptyl 0,9) a ve 4 zprávách ze 37 obdržel Peppo i negativní hodnocení. Na terciární pozici se Peppo vyskytoval v pouhých sedmi případech (0,4; rozptyl 0,5). Ani v jednom případě zpráva vůči němu neměla negativní sentiment.

Jeho protějšek z Corrientes, Ricardo Colombi, se vyskytoval po součtu výskytů na primární, sekundární a terciární pozici, celkem v 5,4 % z celkového počtu aktérů ve zprávách. To stačilo na umístění v celkovém počtu výskytů po ministrech a ministryních, kteří se objevili na některé z pozic v 7,3 % z celkového počtu aktérů ve zprávách. Na pozici primárního aktéra guvernér Colombi získal negativní hodnocení sentimentu (-0,7; rozptyl 1,0), na sekundární pozici hodnocení kleslo (-0,9; rozptyl 0,9), a na terciární dosáhlo výrazně negativního průměru (-1,3; rozptyl 0,8). U ministrů a ministryň se průměrné hodnocení sentimentu, stejně jako v případě guvernéra, ocitlo na všech třech pozicích v negativních hodnotách Likertovy škály (-0,4; rozptyl 0,7; sekundární -0,6; rozptyl 0,7; terciární -0,6, rozptyl 0,7). Z hlediska úrovně jednotlivých aktérů dominovali v této kategorii zástupci provinční vlády (60 z 91 zpráv na primární, 89 ze 147 na sekundární a 36 z 50 na terciární pozici). Zprávy zmiňovaly politickou příslušnost u této kategorie jen sporadicky – na všech třech úrovních byla zmíněna jen ve 13 zprávách, přičemž převažovala volební koalice ECO, UCR a dvakrát FpV.

Na pozici primárního aktéra v Corrientes se nejčastěji objevovali zástupci odborových organizací, kteří se v celkovém počtu výskytů aktérů ve zprávách umístili až na třetím místě se 4,3 %. Právě odborové organizace měly v rámci DN výsadní pozici pro kritiku provinční a částečně i federální politiky. To se odráželo i na pozitivnějším hodnocení sentimentu (primární 0,3; rozptyl 0,5; sekundární 0,2; rozptyl 0,4; terciární 0,7; rozptyl 0,5).

Tabulka 27: Rozdělení pozic aktérů dle jejich typu (Chaco)

	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Guvernér	150	17,1	40	4,6	8	0,9	198	7,5
Poslanci a poslankyně	80	9,1	58	6,6	17	1,9	155	5,9
Starosta	66	7,5	33	3,8	12	1,4	111	4,2
Ministr, ministryně, vláda	47	5,3	57	6,5	13	1,5	117	4,4
Politická strana	41	4,7	25	2,8	10	1,1	76	2,9
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	24	2,7	8	0,9	3	0,3	35	1,3
Prezident	18	2	29	3,3	8	0,9	55	2,1
Senátor/ka, skupina senátorů	13	1,5	7	0,8	2	0,2	22	0,8
Justice	12	1,4	20	2,3	9	1	41	1,6

	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Volební kandidát	11	1,3	5	0,6	1	0,1	17	0,6
Byrokracie	9	1	10	1,1	6	0,7	25	0,9
Odbory	6	0,7	17	1,9	1	0,1	24	0,9
Soukromá společnost	4	0,5	13	1,5	2	0,2	19	0,7
Sociální hnutí	4	0,5	1	0,1	3	0,3	8	0,3
Státní žalobce	3	0,3	0	0	0	0	3	0,1
Zástupce veřejnosti	3	0,3	11	1,3	0	0	14	0,5
Policie	3	0,3	3	0,3	2	0,2	8	0,3
Ostatní	7	0,8	17	1,9	6	0,7	30	1,1
Žádný	378	43,0	525	59,7	776	28,6	1679	63,7
Celkem	879	100	879	100	879	100	2637	100

Zdroj: Autor

Tabulka 28: Rozdělení pozic aktérů dle jejich typu (Corrientes)

	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Odbory	120	9,1	35	2,6	15	1,1	170	4,3
Guvernér	100	7,6	85	6,4	28	2,1	213	5,4
Ministr, ministryně, vláda	91	6,9	147	11,1	50	3,8	288	7,3
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	73	5,5	35	2,6	9	0,7	117	3
Senátor/ka, skupina senátorů	63	4,8	27	2	4	0,3	94	2,4
Starosta	56	4,2	42	3,2	8	0,6	106	2,7
Byrokracie	52	3,9	62	4,7	26	2	140	3,5
Politická strana	50	3,8	16	1,2	4	0,3	70	1,8
Justice	49	3,7	56	4,2	21	1,6	126	3,2
Poslanci a poslankyně	43	3,3	23	1,7	9	0,7	75	1,9
Zástupce veřejnosti	22	1,7	13	1	11	0,8	46	1,2
Prezident	19	1,4	17	1,3	5	0,4	41	1
Bývalý guvernér	14	1,1	9	0,7	6	0,5	29	0,7

	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Státem vlastněná společnost	14	1,1	9	0,7	0	0	23	0,6
Policie	8	0,6	4	0,3	2	0,2	14	0,4
Soukromá společnost	7	0,5	22	1,7	13	1	42	1,1
Veřejná nemocnice	7	0,5	4	0,3	0	0	11	0,3
Armáda	3	0,2	0	0	0	0	3	0,1
Ostatní	20	1,5	29	2,2	8	0,6	57	1,4
Žádný	510	38,6	686	51,9	1102	83,4	2298	58
Celkem	1321	100	1321	100	1321	100	3963	100

Zdroj: Autor

Obě dvě redakce DN se významně lišily i v otázce poskytování prostoru pro přímé citace, a to jak celkovým výskytem, tak i skladbou aktérů. V DN v Chacu byla šance, že redaktor ocituje některého z aktérů, vyšší (Tabulky 29–32). Skladba aktérů je důležitá z hlediska indexní hypotézy, díky které lze sledovat, kdo a v jakém rozsahu ovlivňuje rámcování zpráv. U koaličního chování DN v Chacu předpokládám scénář, ve kterém budou výrazně převyšovat v citacích oficiální kanály nad těmi opozičními či neutrálními. V Corrientes by situace měla být opačná.

Nejvyšší podíl citací na počtu výskytů měla v čakeňském DN skupina starostů. Převažovaly v ní citace starosty hlavního města Jorgeho Capitaniche (na pozici primárního aktéra byl citován v 56 ze 61 zpráv; na pozici sekundárního aktéra v 11 ze 23 zpráv; na pozici terciárního aktéra ve 2 z 8 zpráv). O něco menší podíl citací měl guvernér Peppo (na primární pozici ve 110 ze 148 zpráv; na pozici sekundárního aktéra v 16 ze 37 zpráv; na pozici terciárního aktéra ve 2 ze 7 zpráv). Jediným významnějším aktérem, který měl negativní poměr citací, byl prezident Mauricio Macri.

V correntinském DN guvernér Colombi i starosta hlavního města Fabián Ríos dostávali výrazně méně prostoru. U guvernéra jej DN na primární úrovni citovalo pouze ve 35 z 94 zpráv. Na sekundární pozici tento počet klesl na pouhé 3 citace ze 71 zpráv a na terciární pozici již necitovali redaktori Colombiho ani v jednom ze 28 případů jeho výskytu. Počty citací Fabiána Ríose vycházely o něco pozitivněji – na pozici primárního aktéra byl citován ve 23 ze 35 případů výskytu. Na sekundární pozici pak dosáhl na 10 citací ze 17 zpráv. Na terciární pozici jej zprávy citovaly ve třech ze šesti případů.

Nejčastěji citovaným typem aktéra se staly odborové organizace – na primární pozici byly citovány v 90 ze 120 případů výskytu, na sekundární v 18 ze 35 případů a na terciární ve 3 z 15 případů.

Tabulka 29: Podíl přímých citací na počtu výskytů dle typu aktéra (Chaco)

	Ano		Ne		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Starosta	61	92,4	5	7,6	66	100
Senátor/ka, skupina senátorů	12	92,3	1	7,7	13	100
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	22	91,7	2	8,3	24	100
Ministr, ministryně, vláda	38	80,9	9	19,1	47	100
Poslanci a poslankyně	60	75	20	25	80	100
Guvernér	111	74	39	26	150	100
Justice	8	66,7	4	33,3	12	100
Byrokracie	6	66,7	3	33,3	9	100
Odbory	4	66,7	2	33,3	6	100
Politická strana	24	58,5	17	41,5	41	100
Prezident	7	38,9	11	61,1	18	100

Zdroj: Autor

Tabulka 30: Podíl přímých citací na počtu výskytů dle typu aktéra (Corrientes)

	Ano		Ne		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Odbory	90	75	30	25	120	100
Soukromá společnost	5	71,4	2	28,6	7	100
Politická strana	28	56	22	44	50	100
Starosta	31	55,4	25	44,6	56	100
Poslanci a poslankyně	21	48,8	22	51,2	43	100
Byrokracie	24	46,2	28	53,8	52	100
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	32	43,8	41	56,2	73	100
Bývalý guvernér Tato	6	42,9	8	57,1	14	100
Státem vlastněná společnost	6	42,9	8	57,1	14	100

	Ano		Ne		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Veřejná nemocnice	3	42,9	4	57,1	7	100
Senátor/ka, skupina senátorů	26	41,3	37	58,7	63	100
Policie	3	37,5	5	62,5	8	100
Guvernér	36	36	64	64	100	100
Zástupce veřejnosti	7	31,8	15	68,2	22	100
Justice	13	26,5	36	73,5	49	100
Ministr, ministryně, vláda	22	24,2	69	75,8	91	100
Prezident	4	21,1	15	78,9	19	100

Zdroj: Autor

Tabulka 31: Podíl přímých citací dle pozice výskytu aktéra (Chaco)

	Ano		Ne		Žádný		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Primární aktér	369	42	132	15	378	43	879	100
Sekundární aktér	93	10,6	261	29,7	525	59,7	879	100
Terciární aktér	21	2,4	82	9,3	776	88,3	879	100

Zdroj: Autor

Tabulka 32: Podíl přímých citací dle pozice výskytu aktéra (Corrientes)

	Ano		Ne		Žádný		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Primární aktér	368	27,9	443	33,5	510	38,6	1321	100
Sekundární aktér	129	9,8	506	38,3	686	51,9	1321	100
Terciární aktér	34	2,6	185	14	1102	83,4	1321	100

Zdroj: Autor

Jednou z důležitých otázek při zkoumání vlivu aktérů na rámcování zpráv bylo i to, zda se aktéři v citacích vzájemně doplňují nebo spíše dostávají prostor samotní. Při citování jedné pozice aktéra, nejčastěji primárního, mohu považovat danou zprávu za silně rámcovanou právě jeho názorem. Naopak přímá citace dvou a více aktérů poukazuje na vyšší rovnováhu v informacích a vícestranný vliv na rámcování zprávy. V DN, v Chacu, se objevilo celkem 76 zpráv s více než jednou citací (to představovalo 8,6 %

z celkového počtu zpráv) oproti 425 zprávám s citací jednoho z aktérů (48 %). V Corrientes se zpráv s citací více aktérů vyskytlo 70 (5 %) a s jednou citací 755 (57 %). Rozdíl mezi oběma skupinami byl tedy více než desetinásobný.

Které kombinace citací se ale v obou datasetech vyskytují nejčastěji? V případě Chaca v prvních třech nejpočetnějších kategoriích dominuje přímá citace pouze u prvního aktéra. U zpráv s přímou citací primárního a s přítomností alespoň jednoho dalšího aktéra vycházelo průměrné hodnocení celkového sentimentu zprávy negativně a mělo vyšší rozptyl (Tabulka 33). Nejčastější skupinou v correntinském DN se staly zprávy, které citovaly primárního aktéra, chyběla jim citace u sekundárního a terciárního aktér se v nich nevyskytoval (Tabulka 34).

Výsledky analýzy ukazují, že přímá citace zlepšovala hodnocení sentimentu u aktérů na všech pozicích. Současně platilo, že absence citací ostatních aktérů zvyšovala hodnocení sentimentu u citovaného aktéra. V DN v Chacu se ve zprávách s více citovanými aktéry zvyšoval celkový sentiment zprávy i hodnocení vzájemného vztahu aktérů. V DN, v Corrientes, to ale neplatilo a více citovaných aktérů nemělo vliv na hodnocení jejich sentimentu. V tomto datasetu si v hodnocení celkového sentimentu zprávy a vzájemných vztahů vedly hůře ty zprávy, které obsahovaly více než jednoho aktéra, bez ohledu na to, zda je zpráva přímo citovala či nikoliv.

Tabulka 33: Kombinace přímých citací dle pozice výskytu aktéra (Chaco)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Počet případů	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Sentiment		Vzájemné vztahy	
				Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Citace			Abs.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Ano	Ne ¹⁰⁰	Nevyplněno ¹⁰¹	144	0,7	0,7	-0,7	1,2			-0,3	1,3	0	1,3
Ano	Nevyplněno	Nevyplněno	98	0,6	0,7					0,3	1	0,2	0,9
Ano	Ne	Ne	53	0,7	0,6	-0,8	1,3	-0,5	1,3	-0,5	1,2	-0,3	1,2
Ne	Nevyplněno	Nevyplněno	49	0	0,4					0	0,5	0	0,4
Ne	Ne	Nevyplněno	44	0	0,6	-0,1	0,6			-0,1	0,8	0	1
Ano	Ano	Nevyplněno	43	0,6	0,9	0,4	0,6			0,6	1,3	0,9	1,2
Ne	Ano	Nevyplněno	20	0,4	0,7	0,4	0,5			0,6	0,8	0,7	0,9
Ano	Ano	Ne	14	0,6	0,8	0,4	0,7	-0,5	0,8	-0,2	1,4	-0,1	1,6
Ne	Ne	Ne	10	-0,2	0,6	-0,2	0,6	0	0,5	-0,4	0,8	-0,1	0,6

¹⁰⁰ Příslušný aktér nebyl ve zprávě citován.

¹⁰¹ Příslušný aktér se ve zprávě nevyskytoval.

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Počet případů	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Sentiment		Vzájemné vztahy	
				Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Citace			Abs.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Ano	Ano	Ano	9	0,3	0,7	0,2	0,4	0,1	0,3	0,4	1,2	0,6	1,3
Ano	Ne	Ano	8	0,5	0,5	0	1,8	0,4	0,5	0,3	1,6	0,1	1,6
Ne	Ano	Ne	5	0	0	0,2	0,4	-0,2	0,4	1	1	1,2	0,8
Ne	Ne	Ano	2	0	0	0	0	0,5	0,7	0,5	0,7	0,5	0,7
Ne	Ano	Ano	2	-0,5	3,5	1,5	0,7	0,5	0,7	0	2,8	0	0
Nevyplněno	Nevyplněno	Nevyplněno	378										
Celkem			879	0,5	0,8	-0,3	1,1	-0,3	1	0	1,2	0,1	1,1

Zdroj: Autor

Tabulka 34: Kombinace přímých citací dle pozice výskytu aktéra (Corrientes)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Počet případů	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Sentiment		Vzájemné vztahy	
				Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Citace			Abs.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Ano	Ne	Nevyplněno	182	0,4	0,6	-0,7	0,8			-0,7	0,8	-0,7	1
Ne	Ne	Nevyplněno	158	-0,3	0,7	-0,3	0,7			-0,5	0,8	-0,5	0,8
Ne	Nevyplněno	Nevyplněno	104	-0,2	0,6					-0,2	0,6	-0,2	0,6
Ne	Ne	Ne	92	-0,6	0,9	-0,7	0,9	-0,6	0,8	-1,1	0,9	-0,9	1
Ano	Nevyplněno	Nevyplněno	72	0,2	0,6					-0,1	0,7	-0,2	1
Ne	Ano	Nevyplněno	49	-0,5	0,8	0,2	0,4			-0,5	0,8	-0,6	1,1
Ano	Ne	Ne	48	0,3	0,6	-0,6	0,8	-0,5	0,8	-0,9	0,8	-0,9	1
Ano	Ano	Nevyplněno	27	0,4	0,6	0,1	0,4			-0,1	0,9	-0,3	1
Ne	Ano	Ne	23	-0,5	0,9	0,5	0,5	-0,7	0,8	-1	0,9	-1,1	0,9
Ano	Ano	Ne	22	0,3	0,5	0,2	0,4	-0,8	0,9	-0,7	0,8	-0,8	0,8
Žádný aktér			14							-0,3	0,6	-0,1	0,4
Ne	Ne	Ano	13	-0,8	1	-1,2	0,8	0,2	0,6	-1,2	0,8	-1,2	0,8
Ano	Ne	Ano	13	0,4	0,5	-0,5	0,7	0,1	0,3	-0,8	0,8	-0,9	0,8
Ano	Ano	Ano	4	0	0	-0,3	0,5	0	0	-0,8	0,5	-0,5	1,3
Ne	Ano	Ano	4	-0,3	0,5	0	0	0	0	-0,3	0,5	-0,5	1
Nevyplněno	Nevyplněno	Nevyplněno	496										
Celkem			1321	-0,1	0,8	-0,4	0,8	-0,5	0,8	-0,6	0,8	-0,6	0,9

Zdroj: Autor

Stranickou příslušnost jsem v rámci kódovníku zaznamenával u všech aktérů, u kterých byla explicitně zmíněna. Celkový počet případů v této kategorii převyšuje celkový počet zpráv – v některých zprávách bylo u jednoho aktéra (např. Poslanci a poslankyně) současně zmíněno více politických stran. V Tabulkách 35 a 36 jsem v takovém případě započítával každou zmínku zvlášť. U obou redakcí DN se politická příslušnost zmiňovala jen v omezeném počtu případů. V obou případech platilo, že zmínka o politické orientaci byla pravděpodobnější u primárních aktérů a na dalších pozicích již podíl zmínek klesal. Oba případy se rozcházely v tom, jak často politickou orientaci uváděly u koalice a opozice.¹⁰² Na pozici primárního aktéra například v Chacu existovala čtyřikrát vyšší pravděpodobnost, že se dočte o zástupcích koalice než opozice. U dalších dvou aktérů se rozdíly snižovaly s mírnou převahou koaličních stran, ale jak jsem již demonstroval v předchozích podkapitolách, obsazení sekundárního či terciárního aktéra obvykle znamenalo kritičtější postoje média, menší šanci aktéra na přímou citaci, a tudíž výrazně omezený prostor pro rámcování zprávy. V případě DN v Corrientes se opozice objevovala na všech třech pozicích přibližně dvakrát častěji než strany vládní koalice. Zcela disproporčně v rámci opozice působilo PN. Přestože tato strana získala ve volbách v roce 2015 do provinčního parlamentu přibližně 4 %, v DN se na pozici primárního aktéra objevila dvakrát více než tomu bylo u volebně nejúspěšnější PJ (taktéž v opozici), která ve volbách získala přes 18 %.

Sentiment¹⁰³ primárního aktéra na úrovni jeho politické příslušnosti vycházel v DN Chaco vždy pozitivně, a to jak pro koaliční, tak i opoziční strany. Hlavní rozdíl nastal až na pozici sekundárního aktéra, kde se opoziční UCR dostala do negativního hodnocení (-0,6; rozptyl 0,9). Naopak vládní PJ si udržela průměrně pozitivní hodnocení (0,3; rozptyl 0,8). V DN v Corrientes dosáhlo zcela nejlepšího výsledku na všech třech úrovních PN. Jen mírně pozitivně se za ní umístila PJ. Peronistická frakce FpV, která kontrolovala pozici starosty hlavního města, získala mírně negativní hodnocení napříč všemi třemi pozicemi. Nejhůře dopadla guvernérova UCR s výrazně negativním hodnocením.

---

¹⁰² Všechny politické strany, které byly lokálního charakteru a neměly jasně vymezenou pozici proti vládní koalici, jsem označil jako Ostatní.

¹⁰³ Do posuzování sentimentu jsem nezařazoval ty případy, ve kterých zpráva citovala více politických stran. V takovém případě se totiž jednalo o průměr a to mohlo zkreslovat konečný výsledek. Těchto případů ale bylo minimum.

Tabulka 35: Politická příslušnost aktérů dle jejich pozice (Chaco)

		Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem	
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Koalice	Partido Justicialista (PJ)	103	11,7	42	4,8	11	1,3	156	5,9
	Frente para la Victoria (FpV)	31	3,5	17	1,9	8	0,9	56	2,1
	Frente Chaco Merece Más	7	0,8	2	0,2	0	0	9	0,3
	La Cámpora	2	0,2	0	0	0	0	2	0,1
	Frente Renovador (FR)	3	0,3	1	0,1	2	0,2	6	0,2
	Celkem	146	16,6	62	7	21	2,4	229	8,7
Opozice	Unión Cívica Radical (UCR)	22	2,5	21	2,4	12	1,4	55	2,1
	Cambiamos	9	1	9	1	2	0,2	20	0,8
	Propuesta Republicana	5	0,6	4	0,5	0	0	9	0,3
	Vamos Chaco	0	0	2	0,2	0	0	2	0,1
	Celkem	36	4,1	36	4,1	14	1,6	86	3,3
Ostatní	Ostatní politické strany	5	0,6	2	0,2	0	0	7	0,3
	Bez zmíněné příslušnosti	315	35,8	255	29	68	7,7	638	24,2
	Bez aktéra	378	43	525	59,7	776	88,3	1679	63,6
Celkem		880	100	880	100	879	100	2639	100

Zdroj: Autor

Tabulka 36: Politická příslušnost aktérů dle jejich pozice (Corrientes)

		Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem	
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Koalice	Unión Cívica Radical (UCR)	26	2	18	1,4	6	0,5	50	1,3
	Encuentro por Corrientes (ECO)	22	1,7	17	1,3	3	0,2	42	1,1
	Partido Liberal	3	0,2	1	0,1	1	0,1	5	0,1
	Cambiamos	2	0,2	0	0	0	0	2	0,1
	Propuesta Republicana	2	0,2	2	0,2	0	0	4	0,1
	ARI	6	0,5	2	0,2	0	0	8	0,2

		Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem	
		Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
	Celkem	61	4,6	40	3	10	0,8	111	2,8
Opozice	Partido Nuevo (PN)	61	4,6	23	1,7	8	0,6	92	2,3
	Frente para la Victoria (FpV)	41	3,1	21	1,6	7	0,5	69	1,7
	Partido Justicialista (PJ)	36	2,7	24	1,8	8	0,6	68	1,7
	La Cámpora	1	0,1	1	0,1	0	0	2	0,1
	Frente Renovador	4	0,3	1	0,1	0	0	5	0,1
	Celkem	143	10,7	70	5,3	23	1,7	236	5,9
Ostatní	Ostatní politické strany	4	0,3	4	0,3	1	0,1	9	0,2
	Bez zmíněné příslušnosti	615	46,1	525	39,6	188	14,2	1328	33,4
	Bez aktéra	510	38,3	686	51,8	1102	83,2	2298	57,7
Celkem		1333	100	1325	100	1324	100	3982	100

Zdroj: Autor

U každého aktéra jsem v kódovníku určil úroveň, na které působil. Cílem bylo změřit, kolik prostoru zástupci jednotlivých úrovní v DN dostávali, protože jsem předpokládal, že samotná úroveň bude mít vliv na ostatní měřené proměnné – sentiment, vzájemné vztahy či zmínky o neliberálních praktikách a strukturách. U obou redakcí DN se dle očekávání stala nejčastější úrovní ta provinční, a to na všech třech pozicích. Vyšší podíl provinčních aktérů měla redakce v Corrientes, což odpovídalo předchozím výsledkům při analýze areálu zprávy. V čakeňské redakci zase dostávali více prostoru zástupci z federální úrovně. Průměrné hodnocení sentimentu u jednotlivých pozic aktérů mělo vyšší variaci v Chacu – od pozitivnějších hodnocení na úrovni primárního aktéra k negativnějším výsledkům na ostatních dvou pozicích. V Corrientes to do určité míry platilo také, ale s celkově menším rozptylem a průměrným horším hodnocením všech úrovní.

Pozice aktéra se stala v Chacu (Tabulka 37) důležitějším kritériem pro hodnocení sentimentu než samotná úroveň aktéra. Dokonce i federální úroveň, obecně hodnocená nejkritičtěji napříč celým datasetem, zde dosáhla průměrně pozitivního

výsledku. K propadu u federální úrovně došlo na sekundární i terciární pozicích. V Corrientes (Tabulka 38) byla v průměru nejpozitivněji hodnocena úroveň hlavního města. I ta ale na pozici sekundárního aktéra skončila v negativní části Likertovy škály – jako všechny ostatní úrovně v Corrientes. Nejhorší průměrné výsledky, podobně jako v DN v Chacu, obdržela úroveň federální.

Tabulka 37: Úroveň aktéra dle jeho pozice (Chaco)

Úroveň	Primární aktér – sentiment			Sekundární aktér – sentiment			Terciární aktér – sentiment		
	Abs.	Průměr	St. dev.	Abs.	Průměr	St. dev.	Abs.	Průměr	St. dev.
Obecní (hlavní město)	83	0,7	0,99	45	-0,58	1,4	12	0,3	1,15
Provinční	308	0,5	0,7	163	-0,06	0,9	50	-0,2	0,89
Federální	78	0,4	0,7	121	-0,72	1,1	33	-0,6	1,03
Obecní (mimo hlavní město)	30	0,3	0,7	19	0,53	0,7	6	0,0	0,63
Mezinárodní	2	0,0	0,0	6	-0,5	1,2	2	-2,0	-1,0
Celkem	501	0,5	0,8	354	-0,33	1,11	103	-0,25	1,03

Zdroj: Autor

Tabulka 38: Úroveň aktéra dle jeho pozice (Corrientes)

Úroveň	Primární aktér – sentiment			Sekundární aktér – sentiment			Terciární aktér – sentiment		
	Abs.	Průměr	St. dev.	Abs.	Průměr	St. dev.	Abs.	Průměr	St. dev.
Obecní (mimo hlavní město)	51	-0,4	1,0	57	-0,4	0,9	17	0,0	0,0
Provinční	534	0,0	0,8	375	-0,5	0,9	146	-0,6	0,9
Federální	94	-0,2	0,7	115	-0,5	0,7	39	-0,5	0,8
Obecní (hlavní město)	129	0,0	0,6	84	-0,1	0,6	15	-0,1	0,4
Mezinárodní	3	0,0	0,0	4	0,0	0,0	2	-1,0	1,4
Celkem	811	-0,1	0,8	635	-0,4	0,8	219	-0,5	0,8

Zdroj: Autor

3.6.7 Sentiment zprávy a vzájemné vztahy mezi aktéry

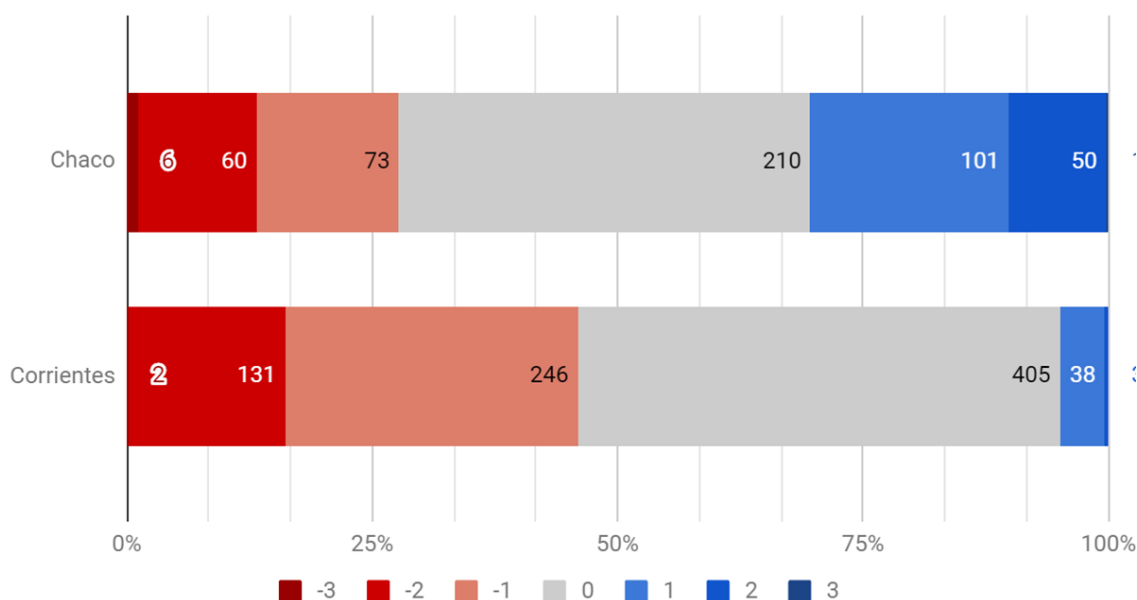
Další část kódovníku se zabývala celkovým sentimentem zprávy a vzájemnými vztahy mezi aktéry. V obou případech se měření odehrávalo na základě posouzení textu zprávy

a představovalo z tohoto důvodu latentní typ proměnné. Stejně jako u hodnocení sentimentu aktérů jsem pro hodnocení využil Likertovu škálu s rozsahem -3 (zcela negativní) až 3 (zcela pozitivní).

U sentimentu zprávy mezi oběma datasey panoval značný rozdíl, rovnající se 0,6 stupně Likertovy škály ve prospěch DN v Chacu. Všechny 879 zpráv zde dostalo na neutrální sentiment (0,0; rozptyl 1,2). DN v Corrientes průměrně přinášelo zprávy s negativnějším sentimentem (-0,6; rozptyl 0,8). Obě provincie měly na Likertově škále normální distribuci s nejčastější hodnotou 0 a se snižujícím se počtem zpráv směrem k oběma extrémům. Graf I odhaluje, že největší procento rozdílů mezi oběma provinciemi panovalo mezi hodnotami -2 (negativní), -1 (částečně negativní), 1 (částečně pozitivní) a 2 (pozitivní).

Pokud si celkové hodnocení sentimentu zpráv rozdělíme dle areálového vymezení (Tabulka 39), můžeme pozorovat výrazné rozdíly mezi kategoriemi, i mezi oběma případy. Jak jsem již několikrát zmínil, DN v Chacu přinášelo kritické zprávy nejvíce tehdy, když se jednalo o interakci s federální úrovní. Naopak provinční a obecní vztahy získaly lepší hodnocení. V correntinské redakci se všechny kombinace areálů s výjimkou kategorie Obecní → Federální umístily v negativním spektru Likertovy škály.

Graf 1: Celkový sentiment zprávy

Zdroj: Autor

Tabulka 39: Celkové hodnocení sentimentu dle areálu zprávy (Chaco a Corrientes)

	Chaco			Corrientes		
	Abs.	Průměr	St. dev.	Abs.	Průměr	St. dev.
Federální	327	–	–	408	–	–
Provinční	211	0	1,1	401	-0,6	0,8
Provinční → Federální	102	-0,2	1	137	-0,7	0,8
Obecní	52	0,2	1,2	125	-0,3	0,7
Federální → Provinční	50	0	1,2	89	-0,5	0,8
Obecní → Federální	44	-0,6	1,1	8	0	0,5
Provinční → Obecní	31	0,5	1,2	60	-0,5	0,9
Mezinárodní	27	–	–	38	–	–
Obecní → Provinční	19	-0,1	1,2	43	-0,8	0,9
Federální → Obecní	16	0	1,1	12	-0,9	0,8
Celkem	879	0	1,2	1321	-0,6	0,8

Zdroj: Autor

Analýzu sentimentu začnu u pozitivně hodnocených zpráv. U zcela pozitivních zpráv (3) v obou datasetech existoval pouze jeden případ výskytu, a to u zastupitelů hlavního města Resistencie. V této zprávě se Zpravodajský článek zabýval zasedáním městského zastupitelstva přímo v jedné ze čtvrtí a popisoval pozitivní změny, které měly do této části města na popud zastupitelstva ve spolupráci s občany přijít. U pozitivního hodnocení (2) se v DN v Chacu v případě primárního aktéra jednalo devatenáctkrát o guvernéra, dále následovali ministři či vláda se šesti zprávami, starosta hlavního města a obecní zastupitelé s pěti zprávami. Zástupci veřejnosti, odborových organizací, nezávislých institucí či opozičních stran měli zastoupení u pozitivních zpráv jen okrajové nebo žádné. K částečně pozitivnímu hodnocení (1) jsem v Chacu přiřadil 101 zpráv. V polovině případů se na pozici primárního aktéra umístil guvernér provincie (0,8; rozptyl 0,6). Na druhém místě se s velkým odstupem umístila kategorie starostů s 11 výskytu (0,8; rozptyl 0,8), přičemž ve 4 případech se jednalo o starosty menších obcí (Ensenada, Presidencia Roque Sáenz Peña, San Antonio de Areco a jako poslední zde byla zpráva s více přímo nespecifikovanými obcemi¹⁰⁴).

¹⁰⁴ Jednalo se o zprávu s ID 71, ve které několik starostů vyjádřilo podporu guvernérovi Domingu Peppovi v jeho kandidatuře na předsedu provinční PJ.

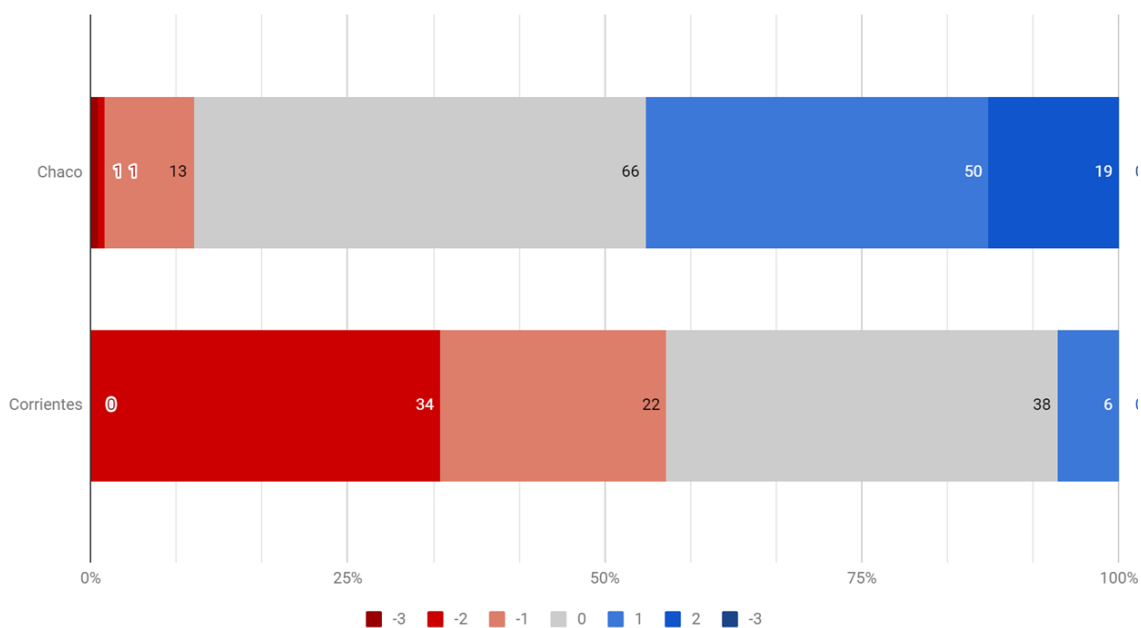
V redakci z Corrientes dosáhly na pozitivní hodnocení (2) v celém datasetu tři zprávy. Jejich primárními aktéry byli jednou provinční poslanci, zástupci školy a církve. U částečně pozitivního hodnocení (1) v correntinském DN se v devíti zprávách vyskytoval starosta hlavního města (sentiment primárního aktéra 0,2; rozptyl 0,4), následovaný guvernérem (sentiment primárního aktéra 0,5; rozptyl 0,5) a byrokracií (sentiment primárního aktéra 0,5; rozptyl 0,5) se šesti celkovými výskyty. Primární aktéři u tohoto hodnocení pocházeli nejčastěji z provinční úrovně, nejméně častými zástupci byla úroveň obecní (mimo hlavní město) pro primární a mezinárodní úroveň pro sekundární aktéry.

Negativně kódované zprávy převažovaly v DN Corrientes. U částečně negativních zpráv (-1) byl rozdíl v jejich počtu oproti čakeňské mutaci deníku více než dvojnásobný. Na pozici primárního aktéra se v Corrientes u tohoto hodnocení nejčastěji vyskytovali zástupci odborových organizací, a to v celkem 57 případech (0,4; rozptyl 0,5). Druhou pozici obsadil Senát ve 22 případech (19 na úrovni provincie a 3 na úrovni federální) a pozitivně hodnoceným sentimentem primárního aktéra (0,4; rozptyl 0,6). Na třetím místě se umístil guvernér s 22 výskyty (-0,5; rozptyl 0,8). U zpráv kódovaných jako negativní (-2), se v Corrientes na pozici primárního aktéra nejčastěji umísťoval guvernér s celkem 34 výskyty (-1,8; rozptyl 0,6). Na druhém místě se umístila vláda nebo jednotliví ministři s 12 případy (8 případů na provinční a 4 na federální úrovni). Jejich hodnocení sentimentu, podobně jako u guvernéra, skončilo se záporným hodnocením (-1,5; rozptyl 0,8). Odbory, které skončily na sdíleném třetím místě se starostou, justicí a byrokracií, měly v hodnocení sentimentu primárního aktéra pozitivní výsledek (0,6; rozptyl 1,0) i přes celkově negativní vyznění zprávy. Podobně pozitivně byl u negativních zpráv v Corrientes hodnocen i bývalý guvernér a majitel novin Tato Romero Feris a v pěti případech i jeho strana PN – jednalo se o kauzu, v níž byl zadržen a poslán do vazby, což correntinská redakce vyhodnotila jako manipulaci provinční justice guvernérem (ve čtyřech z pěti zpráv se objevily informace, které se této neliberální praktiky týkaly). Protože i v případě negativních zpráv část primárních aktérů získala pozitivní hodnocení sentimentu, považují za důležité analyzovat i hodnocení sekundárních aktérů, kteří získávali nejvíce negativní sentiment ve zprávách, ve kterých se vyskytovali. Nejčastějším typem se stali ministři a ministryně – na provinční úrovni se objevily na pozici sekundárního aktéra ve 14 zprávách (-1,8; rozptyl 0,6), federální v 9 zprávách (-1,0; rozptyl 0,7) a v jednom případě na úrovni hlavního města s neutrálním hodnocením. Za kategorií ministrů a ministryň následoval guvernér se 23 výskyty

s negativním výsledkem sentimentu (-1,8; 0,7). Na třetím místě skončila justice – v 11 zprávách šlo o provinční (-1,6; rozptyl 0,7), ve třech zprávách se jednalo o federální (0,3; rozptyl 0,6) a ve dvou o justici na obecní úrovni mimo hlavní město (-2,5; rozptyl 0,7).

V čakeňské verzi DN se zpráv s negativním sentimentem objevilo výrazně méně. U částečně negativních zpráv (-1) se nejčastěji zmiňovaným primárním aktérem stal starosta hlavního města se 17 výskyty (0,5; rozptyl 1,1). Za starostou následovali poslanci a poslankyně se 12 zprávami na provinční (0,5; rozptyl 0,8) a 4 na federální úrovni (1,0; rozptyl 0,8). Až na třetím místě se umístil guvernér se 13 výskyty (0,8; rozptyl 0,7). Podobně jako v correntinském DN nejméně výhodná pozice z pohledu sentimentu panovala na sekundárních pozicích – v 10 případech se jako nejčastější typ aktéra objevili ministři a ministryně z federální úrovně (-1,0; rozptyl 0,7), za nimiž následoval prezident (-1,6; rozptyl 0,7). U hodnoty negativních zpráv (-2) se na pozici primárního aktéra se průměrný sentiment všech primárních aktérů přehoupl do pozitivní části Likertovy škály (0,4; rozptyl 1,0). U většiny aktérů proto převládalo pozitivní hodnocení sentimentu. Jako nejčastější kategorie se zde vyskytlí poslanci a poslankyně z provinční úrovně s 10 zprávami (0,1; rozptyl 1,4), 9 zprávami z federální úrovně (0,8; rozptyl 0,7), následování starostou hlavního města s 10 výskyty (0,7; rozptyl 0,9). Na pozici sekundárního aktéra se nejčastěji vyskytovali provinční poslanci a poslankyně (-1,1; rozptyl 1,1), následování federálními ministry a ministryněmi s 6 výskyty (-2; rozptyl 0,6) a se starostou hlavního města s pěti výskyty (-1,4; rozptyl 1,3). Právě u kategorie starosty hlavního města lze vidět, že pozice ve zprávě významně ovlivňovala to, jaký sentiment vůči němu zpráva zaujme. Naopak u některých jiných aktérů (federální ministři a ministryně) pozice významnější roli nesehrála.

Graf 2: Celkový sentiment zpráv – primární aktér guvernér

Zdroj: Autor

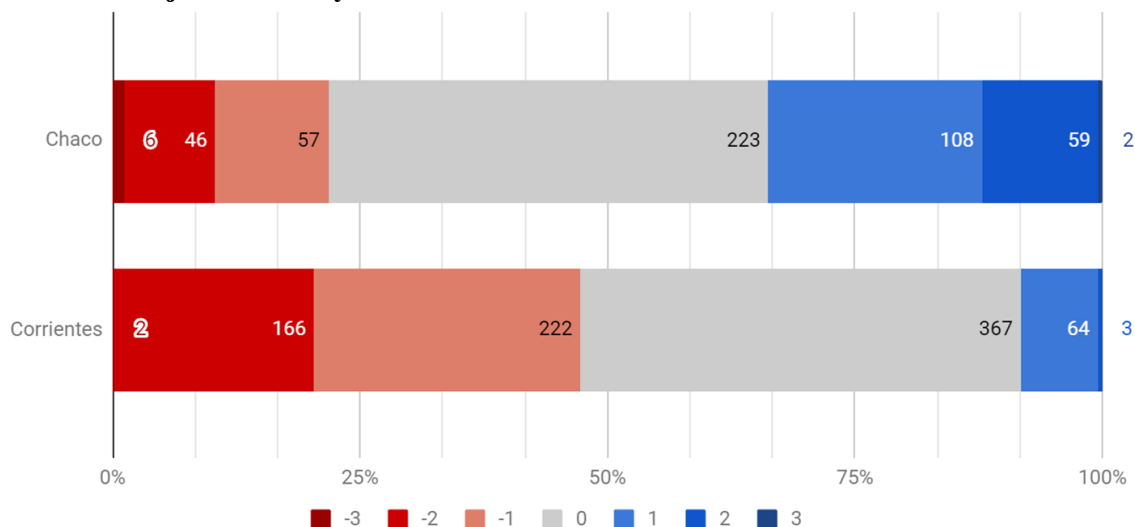
3.6.8 Vzájemný vztah aktérů

U vzájemného vztahu aktérů v DN v Chacu převažovala pozitivní očekávání (1 až 3) s neutrálním hodnocením (0,1; rozptyl 1,1). V Corrientes redakce hodnotila vzájemné vztahy aktérů průměrně negativněji (-0,6; rozptyl 0,9). U obou provincií se, podobně jako u celkového sentimentu zprávy, zachovala normální distribuce s nejčastější hodnotou 0 (neutrální) a s klesající tendencí směrem k oběma extrémům. V obou případech mezi těmito dvěma proměnnými panovala jasná korelace – v případě Chaca se jednalo o korelační koeficient 0,75 a u Corrientes 0,73.

Z hlediska areálového vymezení zprávy (Tabulka 40) lze konstatovat, že negativnější hodnocení vztahů v DN v Chacu převládalo u jediného typu, a to ve vztahu mezi obecní a federální úrovní. Tato odchylka od ostatních kategorií spočívala v problematickém vztahu starosty hlavního města Jorgeho Capitaniche a Macriho administrativy, kdy Capitanich dostával velký prostor k tomu, aby v DN pravidelně federální aktéry kritizoval. Ve všech ostatních kategoriích převažovaly pozitivní zprávy (1 až 3) nad těmi negativními (-1 až -3). V případě nejpočetnější kategorie zpráv provinčních byly pozitivní vztahy aktérů dokonce dvakrát tak časté oproti negativním. U corrientinských zpráv se projevil zcela opačný trend a u každého typu převládaly zprávy s negativní konotací. V případě nejpočetnější provinční úrovně zprávy byl tento rozdíl devítinásobný se 185 negativními zprávami ku 20 pozitivním.

Graf 3: Vzájemné vztahy aktérů

Zdroj: Autor

Tabulka 40: Celkové hodnocení vzájemného vztahu aktérů dle areálu zprávy (Chaco a Corrientes)

	Chaco			Corrientes		
	Abs.	Průměr	St. dev.	Abs.	Průměr	St. dev.
Federální	327	–	–	408	–	–
Provinční	211	0,2	1,2	401	-0,7	0,9
Provinční → Federální	102	0,1	1,1	137	-0,5	0,8
Obecní	52	0,2	1,2	125	-0,5	0,9
Federální → Provinční	50	0,3	1	89	-0,5	0,9
Obecní → Federální	44	-0,4	1,1	8	-0,3	0,7
Provinční → Obecní	31	0,7	1,1	60	-0,6	1,1
Mezinárodní	27	–	–	38	–	–
Obecní → Provinční	19	-0,2	1,3	43	-0,8	1,2
Federální → Obecní	16	0,2	1	12	-0,8	0,9
Celkem	879	0,1	1,1	1321	-0,6	0,9

Zdroj: Autor

Začnu pozitivně hodnocenými vzájemnými vztahy v obou redakcích DN: zcela pozitivní hodnocení (3) vzájemných vztahů získali v čakeňské verzi deníku v jednom případě městští zastupitelé a občané, a ve druhém případě guvernér, starosta hlavního města a PJ. U pozitivního hodnocení (2) převládaly oficiální vládní kanály – nejčastěji zmiňovaným typem aktéra napříč všemi třemi skupinami byl guvernér a provinční vláda (0,8;

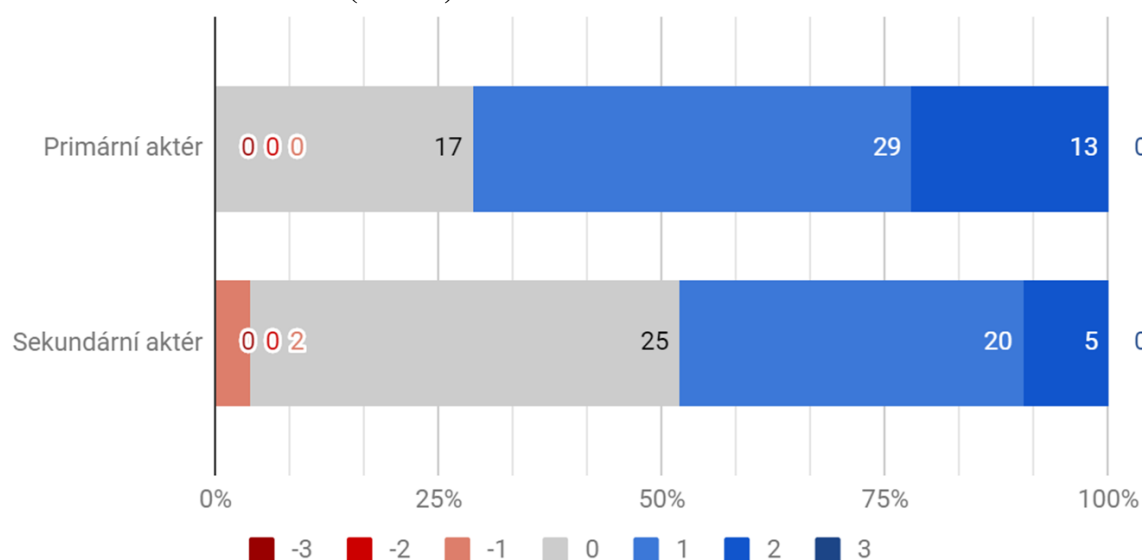
rozptyl 0,8), následovaný starostou hlavního města (1,2; rozptyl 0,4), provinčními poslanci (0,5; rozptyl 0,5) a zastupiteli hlavního města (1,4; rozptyl 0,5). U primárního aktéra se guvernér umístil na prvním místě ve 27 zprávách z celkového počtu 59 (0,9; rozptyl 0,7), které spadaly pod pozitivní hodnocení vzájemného vztahu, na sekundární pozici aktéra figuroval celkem v 11 případech (0,5; rozptyl 0,8) a na terciárním ve 3 (0,3; rozptyl 0,6). Pět nejčastějších kombinací aktérů u pozitivního hodnocení zobrazuje Tabulka 41.

Tabulka 41: Nejčastější složení aktérů zpráv u pozitivního hodnocení (Chaco)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Guvernér	Ministr, ministryně, vláda	Žádný	7
Guvernér	Starosta	Žádný	5
Guvernér	Žádný	Nevyplněno	5
Guvernér	Guvernér	Žádný	3
Poslanci a poslankyně	Poslanci a poslankyně	Žádný	3
Ostatní kombinace	–	–	36
Celkem	–	–	59

Zdroj: Autor

Graf 4: Sentiment zpráv s negativně hodnocenou spoluprací vůči primárním a sekundárním aktérům (Chaco)

Zdroj: Autor

Kategorie pro částečně pozitivní hodnocení vzájemných vztahů (1) obsadila v DN v Chacu po neutrální kategorii druhé místo. Nejčastější výskyt v ní zaznamenal opět

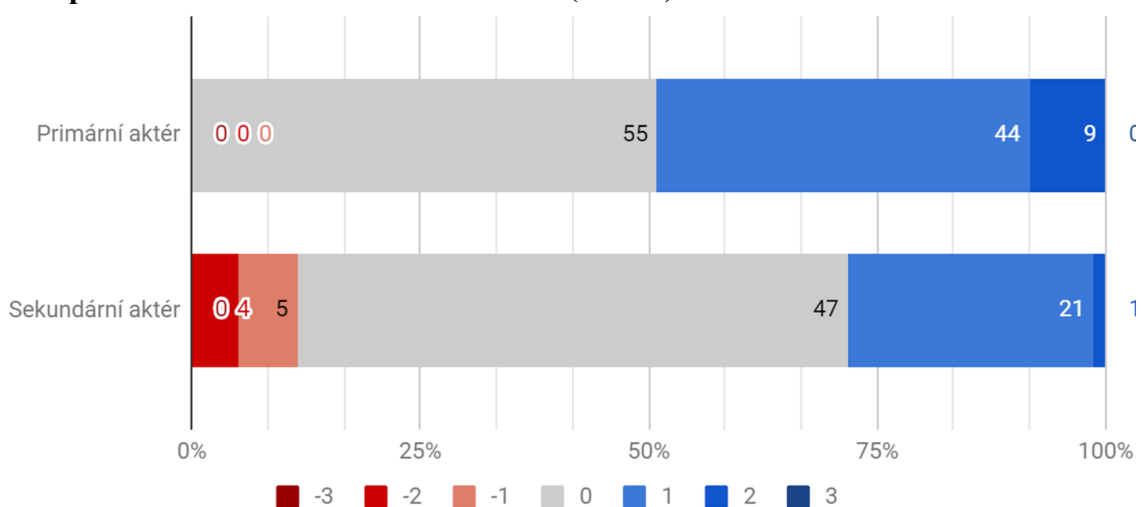
guvernér (0,7; rozptyl 0,6), když pozici primárního aktéra obsadil v 56 případech ze 108. Druhými nejčastějšími aktéry byli ve 13 případech ministři a ministryně – v případě 9 zpráv obsahujících federální úroveň bylo hodnocení neutrální (0,1; rozptyl 0,6). Na posledním místě se jako nejčastější typ aktéra umístili starostové – 8 zpráv se týkalo starosty hlavního města (0,8; rozptyl 0,9) a dvě starostů jiných obcí (0,0; rozptyl 0,0). Tabulka 42 ukazuje pět nejčastějších kombinací u tohoto typu hodnocení. Zcela nejčastěji se jednalo pouze o kategorii guvernéra – v tomto případě šlo o zprávy, ve kterých guvernér vyjadřoval optimismus a žádal spolupráci od ostatních aktérů, aniž by některý z nich byl přímým protagonistou zprávy.

Tabulka 42: Nejčastější složení aktérů zpráv u částečně pozitivního hodnocení (Chaco)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Guvernér	Žádný	Nevyplněno	17
Guvernér	Ministr, ministryně, vláda	Žádný	10
Guvernér	Poslanci a poslankyně	Žádný	6
Politická strana	Žádný	Nevyplněno	5
Guvernér	Starosta	Žádný	4
Ostatní kombinace	–	–	66
Celkem	–	–	108

Zdroj: Autor

Graf 5: Sentiment zpráv s částečně pozitivně hodnocenými vzájemnými vztahy vůči primárním a sekundárním aktérům (Chaco)

Zdroj: Autor

Z hlediska celé skupiny pozitivních zpráv (1 až 3) se, pokud již byly jmenovány, nejčastěji vyskytovaly strany vládní koalice – PJ, FpV a Chaco Merece Más se na pozici primárních aktérů vyskytovaly celkem ve 42 případech. Naproti tomu UCR a PRO byly u pozitivních zpráv označeny pouze pětkrát. Ve 122 případech ale žádná politická strana konkrétně zmíněna nebyla. Podobný trend převažoval i u sekundárních aktérů – 30 zpráv označilo na primární pozici některou z koaličních stran PJ (22), FpV (6), Frente Renovador (1) či celou volební koalici Frente Chaco Merece Más (1). Naproti tomu opozice získala pozici primárního aktéra pouze u osmi případů (4 UCR; Cambiemos 3; PRO 1). Bez označení politické reprezentace zde bylo celkem 131 zpráv. U terciárních aktérů převážila koalice s osmi zprávami nad opozicí se třemi zprávami (2 UCR; 1 Cambiemos).

V Corrientes se u zcela pozitivního hodnocení vzájemných vztahů (3) umístila pouze jediná zpráva s primárním aktérem katolickou církví, která v rámci mše vyzývala k dialogu a spolupráci všechny, kteří vykonávali veřejnou funkci. U pozitivního hodnocení vzájemných vztahů (2) se vyskytovaly tři případy – v jednom případě řešily spolupráci starosty hlavního města s provinční vládou, ve druhém případě spolupráci provinčních poslanců z PN se starostou menší correntinské obce Pueblo Libertador a ve třetím případě se jednalo o projev prezidenta provinční poslanecké sněmovny. Částečně pozitivní hodnocení vzájemného vztahu (1) v Corrientes jako první přineslo vyšší počet zpráv (64). Nejčastějším typem primárního protagonisty v nich byli starostové (8 hlavní město; 5 ostatní obce) následováni ministry či vládou (8 provinční; 2 hlavní město; 2 federální) a guvernérem s 9 případy. Stejně jako u předchozích hodnocení vzájemného vztahu, i zde žádný z primárních aktérů neměl v průměru negativní hodnocení sentimentu. Jako sekundární typ aktéra se u těchto zpráv nejčastěji vyskytovali ministři či vláda (4 federální; 4 provinční; 1 hlavní město) následováni guvernérem s 8 případy a kategorií starostů (4 hlavní město a 3 ostatní obce). Sentiment u sekundárního aktéra byl u kategorií ministrů a guvernéra neutrální a u starostů lehce pozitivní. Jak lze vidět v Tabulce 43, žádná z kombinací aktérů neměla u tohoto hodnocení výsadní postavení.

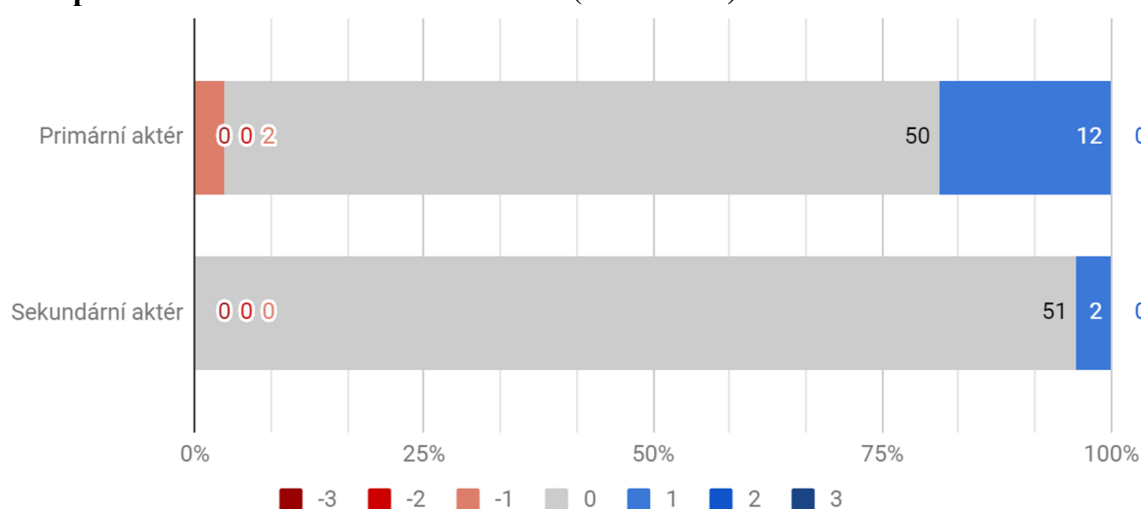
Tabulka 43: Nejčastější složení aktérů zpráv u částečně pozitivního hodnocení (Corrientes)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Guvernér	Starosta	Žádný	2
Guvernér	Ministr, ministryně, vláda	Žádný	2

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Starosta	Byrokracie	Žádný	2
Starosta	Guvernér	Žádný	2
Starosta	Politická strana	Žádný	2
Ostatní kombinace	–	–	54
Celkem	–	–	64

Zdroj: Autor

Graf 6: Sentiment zpráv s částečně pozitivně hodnocenými vzájemnými vztahy vůči primárním a sekundárním aktérům (Corrientes)

Zdroj: Autor

U pozitivních zpráv převažovaly u aktérů zmínky o opozičních stranách v poměru 13 (5 PJ; 5 PN; 3 FpV) ku 4 (2 UCR; 1 ECO; 1 PRO). Celkově 52 aktérů nemělo žádné označení své politické příslušnosti. U sekundárních aktérů se rozdíl mezi opozicí a koalicí ještě navýšil – opozice byla zmíněna celkem v 9 případech (6 PJ; 3 FpV), zatímco koalice pouze ve 2 (1 UCR; 1 ECO). Na pozici terciárních aktérů se pouze v jednom případě vyskytla PJ.

V DN v Chacu se zcela negativní hodnocení (-3) objevilo šestkrát. Polovinu tvořily zprávy zabývající se vztahem aktérů na provinční úrovni, dvě zprávy se týkaly vztahu mezi provincií a federální úrovní a jedna zpráva řešila vztah mezi obecní a federální úrovní.

Tabulka 44: Nejčastější složení aktérů zpráv u zcela negativního hodnocení (Chaco)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Starosta	Justice	Diario Clarín (tisk hájící zájmy korporací)	1
Poslanci a poslankyně	Starosta	Žádný	1
Politická strana	Prezident	Žádný	1
Sociální hnutí	Prezident	Žádný	1
Odbory	Zástupce veřejnosti	Žádný	1
Odbory	Poslanci a poslankyně	Žádný	1
Celkem	–	–	6

Zdroj: Autor

Primární aktéři, s výjimkou odborů na úrovni hlavního města, získali pozitivní hodnocení (0,7; rozptyl 1,4). U sekundárních aktérů již byla situace se sentimentem odlišná. Převládlo výrazně negativní hodnocení (-2; rozptyl 0,9). Pozice terciárního aktéra se ve zcela negativních zprávách vyskytla pouze jednou. Jednalo se o mediální korporaci, která vydávala *Diario Clarín*. U pěti zpráv se vyskytovaly neliberální praktiky a struktury – jednalo se o korupci, nepotismus, zneužití moci a postavení, arbitrární nakládání s veřejnými prostředky, politické násilí, manipulace justice, obchod s drogami, politické pronásledování a vytvoření tajné koalice s cílem prosadit zvýšení platů poslanců a poslankyň provinčního parlamentu. Jediná zpráva, která neliberální praktiky neobsahovala,¹⁰⁵ řešila odpor sociálních hnutí proti prezidentu Macrimu, který zavítal do Chaca na oficiální návštěvu. Zpráva popisovala, jak se koalice těchto organizací snažila narušit průběh jeho návštěvy a dala prostor jejich kritice chování prezidenta a neoliberalismu, který podle sociálních hnutí zastupoval.

U negativního hodnocení vzájemných vztahů (-2) v DN v Chacu se v 17 ze 46 zpráv vyskytovala provinční úroveň. Po ní následovaly zprávy zahrnující provinční a městské úrovně vůči úrovni federální (obě po 7 zprávách). U primárních aktérů se nejčastěji vyskytovali starostové (12 hlavní město; 2 ostatní obce). Za nimi následovali poslanci a poslankyně (8 provinční; 3 federální). Na třetím místě se v počtu výskytů primárního aktéra umístili ministři (3 provinční; 1 federální). Průměrně byl sentiment zprávy vůči primárním aktérům vyhodnocen jako částečně pozitivní (0,4; rozptyl 0,9).

¹⁰⁵ ID zprávy 198.

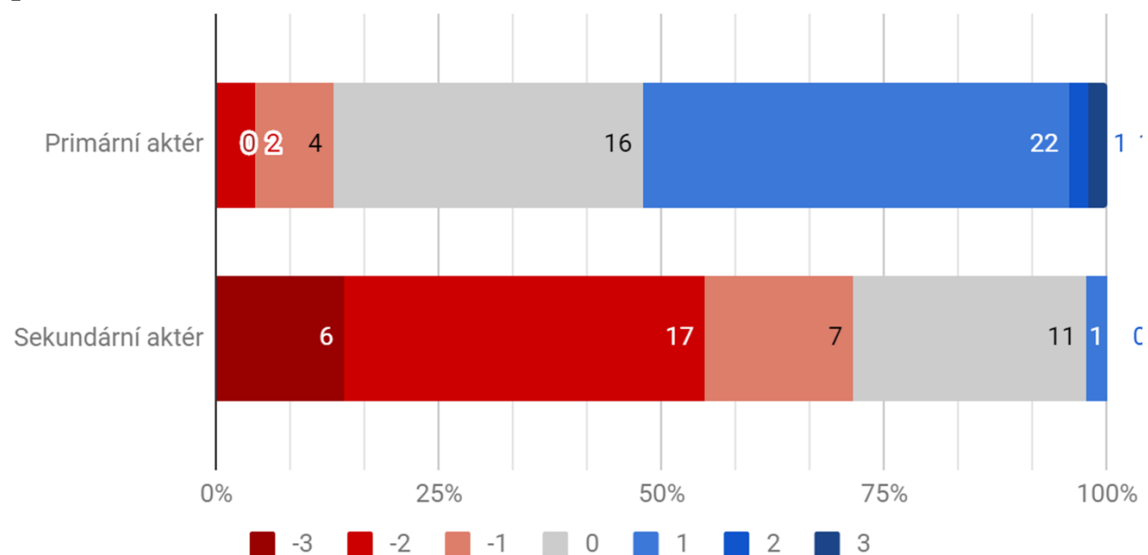
Opět platilo, že žádný z primárních aktérů neměl v průměru negativní sentiment. U sekundárních aktérů se nejčastěji vyskytovala kategorie poslanců a poslankyň (7 provinční; 2 federální). Druhým nejčastějším sekundárním aktérem se stala kategorie ministrů (4 federální; 2 provinční). Na třetím místě pak skončily odbory (4 provinční; 1 federální). Průměrně byl sentiment zprávy vůči sekundárním aktérům vyhodnocen jako silně negativní (-1,4; rozptyl 1,1).

Tabulka 45: Nejčastější složení aktérů zpráv u negativního hodnocení (Chaco)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Justice	Ministr, ministryně, vláda	Žádný	2
Starosta	Guvernér	Žádný	2
Poslanci a poslankyně	Poslanci a poslankyně	Žádný	2
Poslanci a poslankyně	Odbory	Žádný	2
Byrokracie	Starosta	Žádný	1
Ostatní kombinace	–	–	38
Celkem	–	–	47

Zdroj: Autor

Graf 7: Sentiment zpráv s negativně hodnocenými vzájemnými vztahy vůči primárním a sekundárním aktérům (Chaco)

Zdroj: Autor

Částečně negativně hodnocené vzájemné vztahy mezi aktéry (-1) v DN v Chacu nepřišla žádné významné změny oproti předchozím dvěma negativnějším hodnocením. Nejběžnější oblastí výskytu částečně negativních zpráv byla úroveň provinční

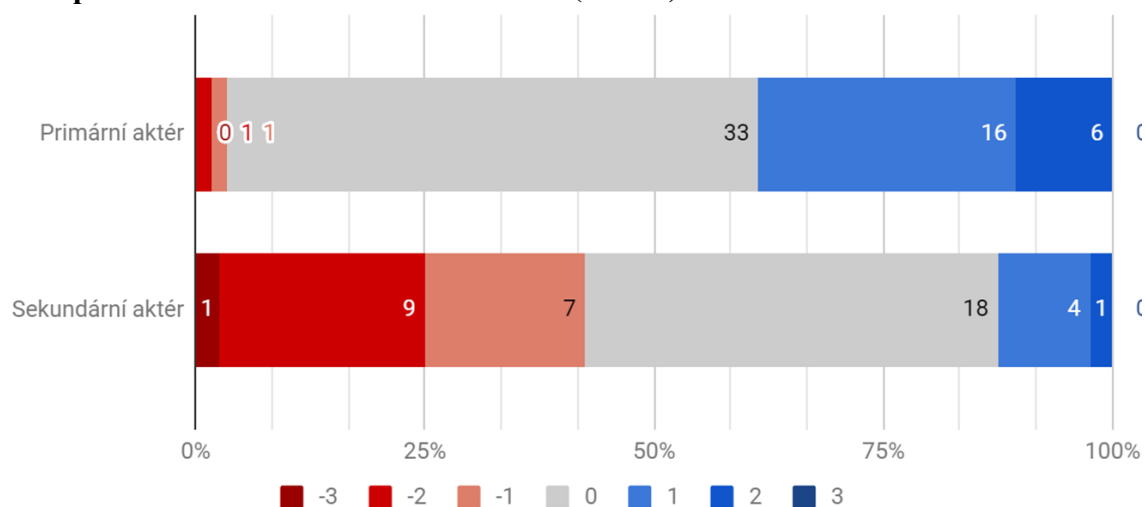
s 18 případy. Za ní následovaly zprávy, které se zaměřovaly na vztah provincie → federální úroveň se 14 případy výskytu, a na třetím nejpočetnějším místě skončily zprávy z úrovně obecní → federální (10 zpráv). Nejčastějším typem primárního aktéra se stali poslanci a poslankyně (10 provinční; 5 federální). Na druhém místě se umístili starostové (11 hlavní město; 3 ostatní obce) a na třetím guvernér. U všech typů primárních aktérů převládalo průměrné pozitivní hodnocení (0,4; rozptyl 0,8). Výjimku představovali provinční ministři, kteří se ale vyskytovali pouze v jedné zprávě s částečně negativním sentimentem. Sekundární aktéři opět představovali skupinu, která průměrně obdržela negativnější hodnocení, než tomu bylo u primárních (-0,6; rozptyl 1,1).

Tabulka 46: Nejčastější složení aktérů zpráv u částečně negativního hodnocení (Chaco)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Poslanci a poslankyně	Žádný	Nevyplněno	6
Starosta	Žádný	Nevyplněno	5
Poslanci a poslankyně	Poslanci a poslankyně	Žádný	3
Guvernér	Žádný	Nevyplněno	2
Guvernér	Politická strana	Žádný	2
Ostatní kombinace	–	–	39
Celkem	–	–	57

Zdroj: Autor

Graf 8: Sentiment zpráv s částečně negativně hodnocenými vzájemnými vztahy vůči primárním a sekundárním aktérům (Chaco)

Zdroj: Autor

Pouze dvě zprávy v DN v Corrientes obdržely zcela negativní hodnocení (-3) pro spolupráci aktérů. U první z nich měla údajně ředitelka a vrchní lékařka v domově důchodců obdržet několik výhružných telefonních hovorů přímo z telefonního čísla, které patřilo guvernérovi Colombimu. Cílem mělo být ovlivnění voleb do tamního představenstva. Ve druhé zprávě pak různí zástupci PN kritizovali justici jako nástroj guvernéra Colombiho a provinční vlády k perzekuci opozice.

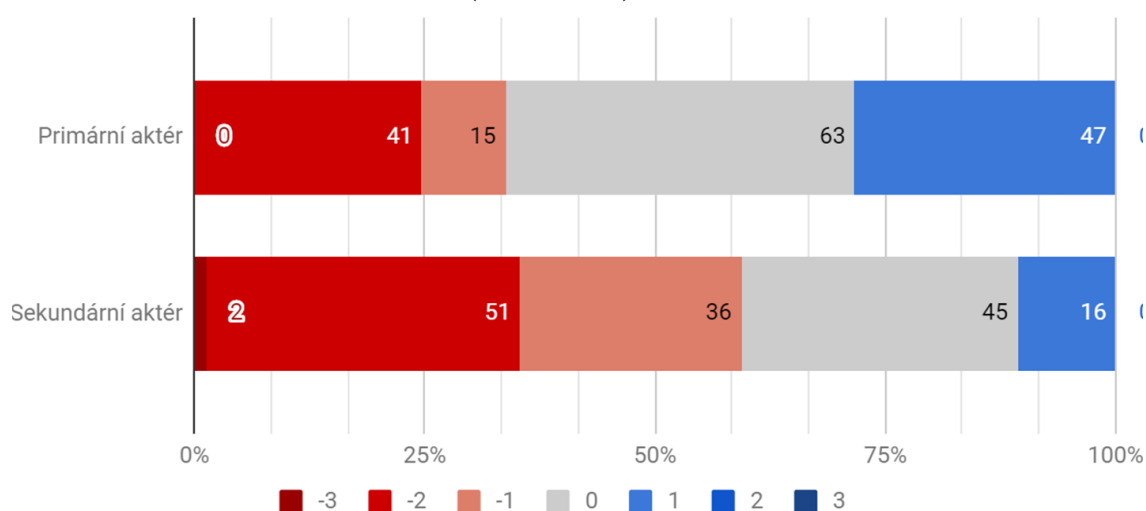
U negativního hodnocení (-2) se v deníku počet zpráv zvýšil na 166. Téměř polovina ze všech zpráv se areálově týkala pouze provinční úrovně (78). S velkým odstupem následovala úroveň obecní (20) a vztah mezi provincií a federální úrovní (18). Na pozici primárního aktéra se nejčastěji vyskytoval guvernér (27). Za ním následovali starostové (9 ostatní obce; 7 hlavní město). Třetím nejběžnějším typem primárního aktéra se stali ministři a ministryně (9 provinční; 4 federální; 1 hlavní město; 1 ostatní obce). Průměrné hodnocení sentimentu u primárních aktérů bylo mírně negativní (-0,3; rozptyl 1,1). U sekundárních aktérů se nejčastěji vyskytovali ministři a ministryně (23 provinční; 9 federální; 2 hlavní město). Za nimi následovala justice (16 provinční; 2 federální; 2 ostatní obce). Na třetím místě se umístil guvernér s 18 zprávami. Průměrný sentiment všech zpráv vůči sekundárním aktérům byl negativní (0,9; rozptyl 1,1). Z hlediska obsahu zpráv se nejčastějším důvodem pro negativní hodnocení vzájemných vztahů staly spory v justici – ať už se jednalo o manipulaci v procesu jmenování soudců a státních zástupců nebo kauzy majitele novin Romero Ferise, který byl v první polovině roku vzat do vazby, což redakce DN interpretovala rovněž jako neliberální způsob vedení politického boje. V obou dvou typech případů justice sehrála roli pasivního a negativně hodnoceného aktéra, který jednal tak, aby vyhověl požadavkům lokálních elit. Výskyt neliberálních praktik byl velice častý – objevily se ve 166 případech (Tabulka 48).

Tabulka 47: Nejčastější složení aktérů zpráv u negativního hodnocení (Corrientes)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Odbory	Ministr, ministryně, vláda	Žádný	10
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	Žádný	6
Guvernér	Byrokracie	Žádný	6
Politická strana	Guvernér	Žádný	6
Odbory	Žádný	Nevyplněno	4
Ostatní kombinace	–	–	134
Celkem	–	–	166

Zdroj: Autor

Graf 9: Sentiment zpráv s negativně hodnocenými vzájemnými vztahy vůči primárním a sekundárním aktérům (Corrientes)

Zdroj: Autor

Tabulka 48: Zmínky o neliberálních praktikách a strukturách u negativně hodnocených vzájemných vztahů (Corrientes)

Název	Abs.	%
Zneužívání moci či postavení	41	24,7
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	26	15,7
Manipulace justice	26	15,7
Korupce	22	13,3
Záměrné zdržování	22	13,3
Ostatní	10	6,0

Název	Abs.	%
Nepotismus	8	4,8
Politické násilí nebo vyhrožování	5	3,0
Volební podvod	2	1,2
Celkem zpráv	166	100,0

Zdroj: Autor

Zpráv s částečně negativním hodnocením (-1) vzájemného vztahu aktérů v correntin-kém DN bylo 222. Převažovala zde provinční úroveň (105), s velkým odstupem následoval vztah provincie a federální úrovně (36) a úroveň obecní (31). U primárních aktérů se na prvním místě umístily odborové organizace s 59 zprávami (57 provinční; 2 hlavní město). Za nimi následovali senátoři a senátorky (21 provinční; 3 federální). Kromě jednoho případu se vždy jednalo o zástupce PJ, PN nebo FpV. Třetí místo v počtu výskytů patřilo guvernérovi s celkem 18 zprávami. Nejčastější kombinace aktérů jsou vyobrazeny v Tabulce 49. Díky pozitivnímu hodnocení sentimentu u senátorů (0,4; rozptyl 0,5) i odborů (0,4; rozptyl 0,5) se průměrné hodnocení primárních aktérů stalo neutrální (0,0; rozptyl 0,8). Na pozici sekundárních aktérů se nejčastěji vyskytovali ministři a ministryně (40 provinční; 11 federální; 1 hlavní město; 1 ostatní obce). Na druhém místě se umístil guvernér s 25 zprávami a třetí místo obsadila byrokracie (10 provinční; 5 hlavní město; 3 federální; 2 ostatní obce). Celkové hodnocení sentimentu u sekundárních aktérů bylo částečně negativní (-0,5; rozptyl 0,8) a všichni sekundární aktéři s výjimkou senátorů a senátorek získali negativní hodnocení. Počet zpráv s výskytem neliberálních praktik a struktur se snížil na 75 z 222 (Tabulka 50). Tři z nejčastějších kategorií byly stejné jako u kategorie negativně hodnocených vzájemných vztahů.

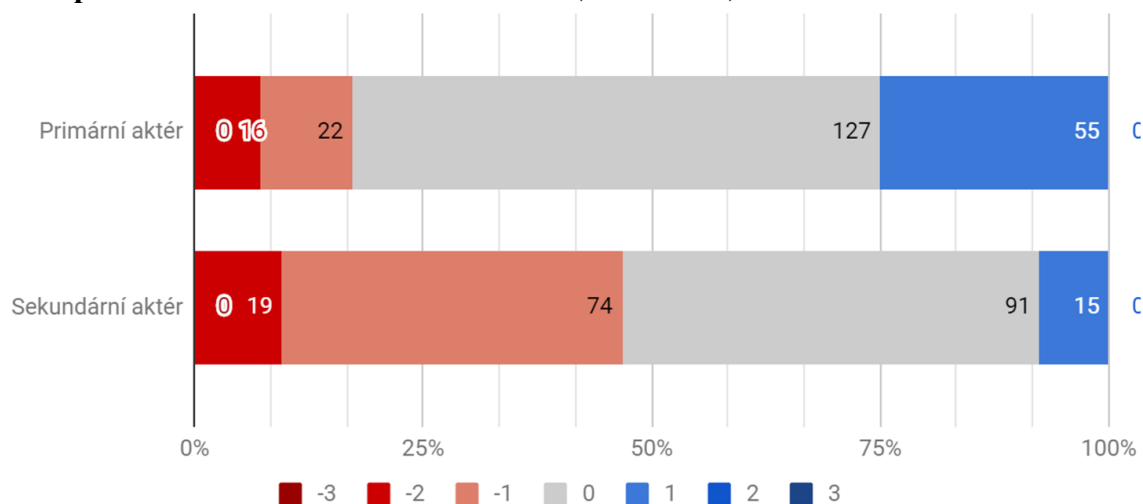
Tabulka 49: Nejčastější složení aktérů zpráv u částečně negativního hodnocení (Corrientes)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Odbory	Ministr, ministryně, vláda	Žádný	27
Odbory	Žádný	Nevyplněno	12
Senátor/ka, skupina senátorů	Guvernér	Žádný	7
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	Žádný	6

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Senátor/ka, skupina senátorů	Senátor/ka, skupina senátorů	Žádný	5
Ostatní kombinace	–	–	165
Celkem	–	–	222

Zdroj: Autor

Graf 10: Sentiment zpráv s částečně negativně hodnocenými vzájemnými vztahy vůči primárním a sekundárním aktérům (Corrientes)

Zdroj: Autor

Tabulka 50: Zmínky o neliberálních praktikách a strukturách u částečně negativně hodnocených vzájemných vztahů (Corrientes)

Název	Abs.	%
Zneužívání moci či postavení	22	9,9
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	23	10,4
Manipulace justice	17	7,7
Korupce	15	6,8
Záměrné zdržování	6	2,7
Ostatní	7	3,2
Nepotismus	3	1,4
Politické násilí nebo vyhrožování	0	0,0
Volební podvod	0	0,0
Celkem zpráv	222	100,0

Zdroj: Autor

3.6.9 Neliberální praktiky a struktury

Neliberální praktiky a struktury představovaly jednu z nejčastějších třecích ploch v systému sociální dominance – jejich posilování či naopak oslabování mělo přímý vliv na kvalitu demokracie a poukazovalo na vztahy loajality a závislosti mezi jednotlivými aktéry tam, kde se etabloval neopatrimonální systém dominance (Durazo Herrmann 2016).

Neliberální praktiky a struktury dle teorie Whiteheada a Behrend (2016a) sloužily k posilování pozic aktérů a k vytváření mocenských center, ve kterých se veřejné a soukromé zájmy propojovaly na úkor ostatních aktérů. Jak jsem uvedl u případových studiích pro Chaco a Corrientes ve třetí kapitole, elity v obou provinciích využívaly neliberální praktiky a struktury k ovlivnění politického procesu a k oslabení oponentů, přičemž jejich osobní a politické zájmy byly úzce spojeny. Co se týče rozsahu, v Corrientes měly neliberální praktiky a struktury hlubší zakořenění, vycházející ze samotného procesu vzniku a etablování lokálních elit jakožto politických rodin. U obou případů tyto praktiky a struktury pomáhaly udržovat široké koalice sociálních aktérů.

V teoretické kapitole jsem uvedl, že tyto praktiky a struktury sloužily jako odhalování kontradikce mezi tím, co obyvatelé skutečně žili a mezi tím, co jim bylo prezentováno. V případě DN musím ale zohlednit, že jen v případě Corrientes měla redakce zájem na odhalování těchto kontradikcí na provinční úrovni – v případě Chaca se pozornost upřela spíše na federální úroveň – proto Zpravodajský článkování neliberálního chování spíše znamenalo snahu o posílení vnitřní legitimacy vládních elit jakožto obrany před neliberálními zásahy do vnitřního fungování provincie.

Veškerá analýza zpráv v obou provinčních verzích DN, kterou jsem doposud představil, poskytuje data o tom, jak rámcování zpráv posilovalo konkrétní skupiny aktérů na úkor ostatních. Poslední část není výjimkou, liší se ale v intenzitě. U Chaca I Corrientes platilo, že se výskyt neliberálních praktik a struktur negativně podepsal na sentimentu zpráv I samotných aktérů a na jejich vzájemných vztazích (Tabulky 51 a 52).

Tabulka 51: Výskyt neliberálních struktur a praktik (Chaco)

	Výskyt		Sentiment zprávy		Vzájemné vztahy	
	Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Ano	112	12,7	-1,2	1	-0,1	1,2
Ne	389	44,3	0,3	0,97	0,4	1,0
Celkem	879	100	0,0	1,17	0,1	1,1

Zdroj: Autor

Tabulka 52: Výskyt neliberálních struktur a praktik (Corrientes)

	Výskyt		Sentiment zprávy		Vzájemné vztahy	
	Abs.	%	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Ano	236	17,9	-1,4	0,7	-1,4	0,8
Ne	589	44,6	-0,2	0,6	-0,3	0,8
Celkem	1321	100	-0,6	0,8	-0,6	0,9

Zdroj: Autor

V Tabulkách 53 a 54 jsou zobrazeny neliberální struktury a praktiky dle přiřazeného areálu zprávy. Podle teoretického očekávání se u Chaca neliberální struktury a praktiky nejčastěji objevovaly u zpráv s obecní a federální úrovní. U provinčních zpráv v čákeňském DN se na pozici primárního aktéra nejčastěji vyskytovali poslanci a poslankyně provinčního parlamentu (15 zpráv) s průměrně pozitivním hodnocením sentimentu (0,5; rozptyl 0,9). Na druhém místě se daleko za nimi umístili ministři a ministryně provinční vlády (6 zpráv) a to s průměrně mírně negativním hodnocením (-0,2; rozptyl 0,8). V 16 zprávách byla uvedena stranická příslušnost jednotlivých aktérů (6 PJ; 3 UCR; 3 Cambios; 4 ostatní). Na pozici sekundárního aktéra se opět nejčastěji vyskytovali poslanci a poslankyně (9 zpráv) s mírně negativním hodnocením sentimentu (-0,3; rozptyl 0,9). Druhé místo obsadily odbory (6 zpráv), které již byly hodnoceny silně negativně (-2,3; 0,8). Právě figurování jinak nepříliš zastoupených odborů pomáhá odhalit jednu ze zásadních událostí, které ovlivnily legitimitu některých aktérů v Chacu – jednalo se o 11 výskytů zpráv, které se týkaly politického násilí. Toho se měli dopustit příslušníci odborů městských zaměstnanců v čele s jejich předákem Jacintem Sampayem, kteří zaútočili na lokální legislativu, a dokonce použili střelné zbraně, kterými zranili dva pracovníky. Tyto zprávy tudíž neměly negativní konotaci spojitelnou s chováním poslanců či poslankyň, ale naopak jim vyjadřovaly sympatie a podporu.

Další nejčastěji se vyskytující neliberální praktikou a strukturou byla korupce (11 zpráv) – zde se ale převážně řešily provinční dopady velké korupční federální kauzy, na které se měla podílet část provinčních politiků v čele s Capitanichem. Jeden z mála problémů, které se dotýkaly čakeňských vládních elit, byla kauza platů justičních úředníků – provincie prohrála v soudním sporu a musela většině zaměstnanců justice uhradit část mzdy, kterou jim odpírala od roku 1991. Jednalo se o významnou část provinčního rozpočtu, což představovalo hlavní důvod, proč se provinční autority snažily vyjednat i v situaci, kdy už neexistoval žádný legální opravný prostředek, který by mohl rozhodnutí poslední instance zvrátit ve prospěch státu. Tento problém ale měl ještě jednu důležitou konotaci – jednalo se o dlouhotrvající spor, do kterého byly od roku 1991 v nepravidelných intervalech vtaženy všechny provinční vlády. To zodpovědnost částečně rozměľňovalo. Další problém představovalo vnímání justice u občanů – vzhledem k jejich poměrně vysokým platům jich mnoho vnímalo vítězství justičních pracovníků u soudu za zmanipulované a nárok na proplacení dlužné částky za nelegitimní, protože poškozoval ostatní projekty na úkor relativně bohatého segmentu obyvatelstva.

V případě provinční úrovně u correntinského DN byla situace přehlednější a distribuce neliberálních praktik a struktur se více přibližovala jejich celkovým podílům v rámci datasetu. Na primární pozici se nejčastěji objevoval guvernér (17 zpráv), který průměrně obdržel negativní průměrné hodnocení (-1,6; rozptyl 0,9). Na druhém místě se na primární pozici umístily politické strany (12 zpráv PN; 1 zpráva PJ), které získaly průměrně pozitivní hodnocení (0,5; rozptyl 0,5). Na třetím místě pak skončily odbo/ry (11 zpráv), hodnocené ve zprávách pozitivně (0,7; rozptyl 0,5). Na pozici sekundárního aktéra si prvenství v počtu výskytů udržel guvernér (18 zpráv) a jeho průměrné hodnocení sentimentu bylo nižší než na primární pozici (-1,8; rozptyl 0,7). Za ním se umístili provinční ministři a ministryně s 16 výskytů a s podobně negativním hodnocením jako guvernér (-1,4; rozptyl 0,6). Na třetím místě skončila provinční byrokracie (12 zpráv), která obdržela v průměru částečně negativní hodnocení (0,8; rozptyl 1,1).

Nejčastějšími kategoriemi neliberálních praktik a struktur bylo zneužívání moci či postavení a manipulace justice (shodně 37 zpráv). V celkem devíti zprávách se obě dvě kategorie vyskytovaly současně. U manipulace justice redaktori v DN řešili primárně vazbu uvalenou na majitele novin a bývalého guvernera Tato Romero Ferise, přičemž prostor v těchto zprávách dostávalo širší spektrum aktérů, kteří se shodovali na tom, že šlo o politickou perzekuci. DN opakovaně zmiňovalo guvernera Ricarda

Colombiho jako strůjce celého justičního procesu. Tato Romero Feris ale čelil řadě trestních stíhání a sám v minulosti justici manipuloval (viz 2. kapitola). To během měsíce, kdy se DN kauzou zabývalo, nezaznělo ani jednou.

Tabulka 53: Výskyt neliberálních praktik a struktur dle areálu zprávy (Chaco)

	Obsahují		Neobsahují		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Obecní → Federální	21	45,7	25	54,3	46	100,0
Federální → Provinční	14	28,6	35	71,4	49	100,0
Obecní → Provinční	5	26,3	14	73,7	19	100,0
Provinční	43	22,6	147	77,4	190	100,0
Provinční → Federální	17	17,2	82	82,8	99	100,0
Provinční → Obecní	5	16,7	25	83,3	30	100,0
Federální → Obecní	2	12,5	14	87,5	16	100,0
Obecní	5	9,6	47	90,4	52	100,0

Zdroj: Autor

Tabulka 54: Výskyt neliberálních praktik a struktur dle areálu zprávy (Corrientes)

	Obsahují		Neobsahují		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Federální → Obecní	10	83,3	2	16,7	12	100,0
Provinční → Obecní	21	35	39	65	60	100,0
Obecní → Provinční	14	32,6	29	67,4	43	100,0
Federální → Provinční	26	31,0	58	69	84	100,0
Provinční → Federální	37	30,8	83	69,2	120	100,0
Provinční	100	26,8	273	73,2	373	100,0
Obecní	28	22,4	97	77,6	125	100,0
Obecní → Federální	0	0	8	100	8	100,0

Zdroj: Autor

Do tabulek mapujících výskyt jednotlivých typů aktérů jsem zařadil jen ty kategorie, které překročily počet deseti celkových výskytů (na kterékoliv z pozic). Kromě toho jsem do nich přidal i průměrný sentiment zprávy u každé z pozic, abych zdůraznil, kteří

aktéři dle redakcí DN využívali neliberální praktiky a struktury nejčastěji (negativní sentiment) a kteří ve zprávách hráli spíše roli obětí či informantů (neutrální či pozitivní sentiment).

V Tabulkách 55 a 56 lze pozorovat, že v obou provinciích toto rámcování potvrzovalo předchozí zjištění o sentimentu vůči jednotlivým aktérům – v Chacu to byly oficiální kanály, které převážně z primárních pozic kritizovaly aktéry na federální úrovni, v Corrientes to byla opozice a odbory kritizující justici, guvernéra i jeho provinční vládu. V případě Chaca se v mnohem větší míře projeví rozdíly mezi primární a sekundární pozicí, než tomu bylo v Corrientes. Řada čakeňských aktérů měla v případě primární pozice pozitivní hodnocení (poslanci a poslankyně, starostové, ministři a ministryně, justice, guvernér a zástupci politických stran), ale na sekundární pozici jejich hodnocení kleslo. V DN v Chacu proto více platilo rámcování zpráv prostřednictvím primárních aktérů. Díky proměnné typ zprávy to lze ověřit – v Tabulce 57 lze vidět, že v Chacu představovala kategorie názoru nejčastější způsob reportování o neliberálních praktikách a strukturách.

Tabulka 55: Nejčastější typy aktérů ve zprávách obsahujících neliberální praktiky a struktury (Chaco)

	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem
	Abs.	Průměr sentiment	Abs.	Průměr sentiment	Abs.	Průměr sentiment	
Poslanci a poslankyně	25	0,6	16	-0,6	7	-0,6	48
Starosta	26	0,7	6	-1,3	2	-1,5	34
Ministr, ministryně, vláda	10	0,2	15	-1,1	3	-2,0	28
Justice	5	0,6	9	-0,6	4	-0,8	18
Guvernér	10	0,5	5	-0,6	2	0,5	17
Politická strana	6	0,8	6	-1,5	5	-0,2	17
Prezident	2	0,0	12	-1,4	1	1,0	15
Odbory	5	-0,4	6	-2,3	1	0,0	12
Byrokracie	3	-0,3	5	-1,2	2	-0,5	10

Zdroj: Autor

Tabulka 56: Nejčastější typy aktérů ve zprávách obsahujících neliberální praktiky a struktury (Corrientes)

	Primární aktér		Sekundární aktér		Terciární aktér		Celkem
	Abs.	Průměr sentiment	Abs.	Průměr sentiment	Abs.	Průměr sentiment	Abs.
Guvernér	39	-1,4	36	-1,6	19	-1,6	94
Ministr, ministryně, vláda	25	-1,0	34	-1,3	21	-1,1	80
Justice	22	-0,7	35	-1,1	14	-0,6	71
Byrokracie	19	-0,4	26	-0,8	13	-0,8	58
Starosta	20	-0,3	14	-0,4	1	0,0	35
Odbory	19	0,6	9	0,7	4	0,0	32
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	16	-0,3	13	0,0	3	-0,3	32
Senátor/ka, skupina senátorů	17	0,3	8	-0,4	2	0,0	27
Soukromá společnost	1	-2,0	14	-1,7	9	-1,6	24
Politická strana	15	0,5	6	0,0	0	0,0	21
Bývalý guvernér	8	1,0	6	0,3	5	0,4	19
Poslanci a poslankyně	11	0,2	5	0,0	2	0,0	18
Zástupce veřejnosti	3	-0,7	5	0,2	8	0,1	16
Policie	6	-0,7	2	-1,5	2	0,0	10

Zdroj: Autor

Tabulka 57: Typ zprávy ve zprávách obsahujících neliberální praktiky a struktury (Chaco a Corrientes)

	Chaco		Corrientes	
	Abs.	%	Abs.	%
Názor	59	6,7	39	3,0
Tisková zpráva	6	0,7	5	0,4
Zpravodajský článek	46	5,2	191	14,5
Průzkum	0	0,0	1	0,1
Celkem zpráv obsahujících neliberální praktiky a struktury	111	12,6	236	17,9
Celkem zpráv	879	100,0	1321	100,0

Zdroj: Autor

Tabulky 58 a 59 slouží k identifikaci nejčastějších kombinací aktérů. V Chacu vedla kategorie poslanců a poslankyň bez dalšího zmíněného aktéra – ve dvou případech se zprávy zabývaly návštěvou prominentního politika a bývalého ministra financí Alexe Kiciloffa v Chacu – Kiciloff v těchto zprávách kritizoval plánovanou dohodu mezi provinciemi a federální úrovní o vypořádání federálního dluhu. Dále hovořil o volební porážce a o ekonomických reformách, které měly poškodit většinu Argentinců. Třetí zpráva řešila politické násilí z pohledu dotčených poslanců a poslankyň, ke kterému došlo před provinčním parlamentem. Poslední dvě zprávy se zabývaly vnitřními spory a odchodem některých federálních poslanců z klubu FpV. V Corrientes nejběžnější kombinace aktérů patřila zastupitelům. To je překvapivé, protože se tento typ neumístil na předních pozicích v počtu výskytů. Zastoupeny byly ve třech případech obce mimo hlavní město a ve všech těchto případech se jednalo o obvinění z korupce a neoprávněného nakládání s prostředky. V rámci hlavního města se řešilo neoprávněné rozdělování odměn dle politické příslušnosti a neoficiální zásahy do tendru na veřejnou dopravu.

Tabulka 58: Nejčastější kombinace aktérů ve zprávách obsahujících neliberální praktiky a struktury (Chaco)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Poslanci a poslankyně	Žádný	Nevyplněno	5
Starosta	Žádný	Nevyplněno	4
Starosta	Prezident	Žádný	4
Poslanci a poslankyně	Poslanci a poslankyně	Žádný	4
Poslanci a poslankyně	Odbory	Žádný	3

Zdroj: Autor

Tabulka 59: Nejčastější kombinace aktérů ve zprávách obsahujících neliberální praktiky a struktury (Corrientes)

Primární aktér	Sekundární aktér	Terciární aktér	Abs.
Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	Obecní zastupitel/ka, skupina zastupitelů	Žádný	7
Odbory	Ministr, ministryně, vláda	Žádný	7
Guvernér	Byrokracie	Žádný	6
Politická strana	Guvernér	Žádný	5

Zdroj: Autor

V Tabulkách 60 a 61 jsou zobrazeny kategorie neliberálních praktik a struktur v obou variantách DN. Zaměřil jsem se na podíl jednotlivých kategorií na celkovém počtu kódovaných zpráv. V první trojici nejčastějších praktik a struktur se nacházela pouze jedna shoda – arbitrární nakládání s veřejnými prostředky, které se v obou provinciích objevilo shodně v 7 % kódovaných zpráv. V Chacu se jako další dva nejčastější typy objevily korupce a kategorie ostatních neliberálních institucí, kam jsem zařadil zprávy zabývající se například obchodem s drogami a jeho napojením na lokální politické elity, dále pak manipulace veřejných dat a publikovaných statistik, tajné koalice pro hlasování o benefitech pro provinční poslance a poslankyně mezi koalicí a opozicí a další. V Corrientes se zcela nejčastější kategorií stalo zneužívání moci a postavení, nejčastěji se vyskytující ve spojitosti s guvernérem Colombim a jeho vládou. Trojici nejčastěji se vyskytujících neliberálních struktur a praktik pak doplnila manipulace justice, která se, stejně jako zneužívání moci a postavení, týkala převážně lokálních vládních elit.

Tabulka 60: Podíl neliberálních praktik a struktur dle jejich typu na celkovém počtu zpráv (Chaco)

	Obsahují		Neobsahují		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	37	7,4	464	92,6	501	100
Korupce	30	6	471	94	501	100
Ostatní	24	4,8	477	95,2	501	100
Zneužívání moci či postavení	23	4,6	478	95,4	501	100
Nepotismus	17	3,4	484	96,6	501	100
Manipulace justice	14	2,8	487	97,2	501	100
Politické násilí nebo vyhrožování	12	2,4	489	97,6	501	100
Záměrné zdržování	8	1,6	493	98,4	501	100
Volební podvod	2	0,4	499	99,6	501	100

Zdroj: Autor

Tabulka 61: Podíl neliberálních praktik a struktur dle jejich typu na celkovém počtu zpráv (Corrientes)

	Obsahují		Neobsahují		Celkem	
	Abs.	%	Abs.	%	Abs.	%
Zneužívání moci či postavení	69	8,4	756	91,6	825	100
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	58	7	767	93	825	100
Manipulace justice	50	6,1	775	93,9	825	100
Korupce	52	6,3	773	93,7	825	100
Záměrné zdržování	31	3,8	794	96,2	825	100
Ostatní	20	2,4	805	97,6	825	100
Nepotismus	14	1,7	811	98,3	825	100
Politické násilí nebo vyhrožování	8	1	817	99	825	100
Volební podvod	2	0,2	823	99,8	825	100

Zdroj: Autor

Mezi jednotlivými kategoriemi neliberálních praktik a struktur panovaly rozdíly i v otázce celkového sentimentu a vzájemných vztahů aktérů (Tabulky 62 a 63). Již jsem zmínil, že hlavní kontrast mezi oběma provinciemi panoval v otázce vzájemných vztahů. U nich byly rozdíly mezi kategoriemi velké, nejvyšší pak u méně časté kategorie politického násilí či vyhrožování. Odpověď na otázku, proč v Chacu i u takto závažného tématu vzájemné vztahy fungovaly relativně dobře, lze najít v rámcování konkrétních zpráv. V Chacu se téma politického násilí spojovalo s činností předáka městských odborových organizací Jacinta Sampaya. Zprávy se nesoustředily na pachatele, ale daly větší prostor obětem – zaměstnancům čakeňské legislativy a následně i poslancům a poslankyním. To umožnilo tyto zprávy rámcovat pozitivně a klást v nich důraz na spolupráci mezi zaměstnanci i volenými zástupci. V Corrientes se politické násilí objevovalo v širším spektru případů – několik zpráv informovalo o násilí během protestů v hlavním městě, způsobené plánovaným zdražením cen v hromadné dopravě. Mezi dalšími tématy se objevilo vyhrožování drogového kartelu starostovi obce Itatí, napadení Ricarda Colombiho čtveřicí maskovaných mužů a násilí z nenávisti prostřednictvím nasprejovaného vzkazu u dveří domu, kde bydlel lokální předák mládežnické organizace FpV La Cámpera. Redakce DN se v rámci vzájemných vztahů aktérů zaměřila na problematické oblasti a velkou část každé zprávy věnovala pachatelům. Proto převážilo negativní hodnocení vzájemných vztahů.

Jediným typem neliberálních praktik a struktur, ve kterém čakeňské DN vykazovalo výrazněji negativnější hodnocení vzájemných vztahů, bylo arbitrání nakládání s veřejnými prostředky. Při bližším zkoumání se třetina zpráv (12) týkala vztahu mezi obecní a federální úrovní. V deseti případech pak šlo o názor primárního aktéra – starosty hlavního města Jorge Capitaniche. Ten využíval volného prostoru v deníku ke kritice federální vlády, justice a mediální skupiny Clarín. V těchto zprávách Capitanich opakovaně poukazoval na špatné hospodaření s veřejnými financemi.

U celkového hodnocení sentimentu zprávy v obou variantách DN se neobjevily větší rozdíly u kategorií s vyšším počtem zpráv. Jedinou výjimku představovala kategorie ostatních neliberálních praktik a struktur, u které ale nemohu komparaci mezi oběma verzemi DN provést.

Tabulka 62: Celkový sentiment a vzájemné vztahy dle typu neliberálních praktik a struktur (Chaco)

	Celkový sentiment		Vzájemné vztahy	
	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Politické násilí nebo vyhrožování	-1,7	0,8	-0,1	1,6
Záměrné zdržování	-1,6	0,5	-1,6	0,7
Zneužívání moci či postavení	-1,6	0,9	-1,7	0,8
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	-1,6	0,9	-1,7	0,8
Korupce	-1,4	0,9	-0,6	1,0
Manipulace justice	-1,4	1,0	-0,9	1,1
Volební podvod	-1,0	1,4	-1,0	1,4
Nepotismus	-0,9	1,1	-0,9	1,3
Ostatní	-0,9	1,3	-0,7	1,5
Všechny zprávy obsahující neliberální praktiky a struktury	-1,2	1,0	-0,7	1,2

Zdroj: Autor

Tabulka 63: Celkový sentiment a vzájemné vztahy dle typu neliberálních praktik a struktur (Corrientes)

	Celkový sentiment		Vzájemné vztahy	
	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Politické násilí nebo vyhrožování	-2,0	0,5	-1,6	1,1

	Celkový sentiment		Vzájemné vztahy	
	Průměr	St. dev.	Průměr	St. dev.
Zneužívání moci či postavení	-1,6	0,5	-1,5	0,7
Volební podvod	-1,5	0,7	-2,0	0,0
Záměrné zdržování	-1,5	0,5	-1,6	0,7
Korupce	-1,5	0,6	-1,1	0,8
Manipulace justice	-1,5	0,7	-1,4	0,7
Ostatní	-1,4	0,6	-1,3	0,8
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	-1,4	0,7	-1,3	0,8
Nepotismus	-1,4	0,8	-1,4	0,8
Všechny zprávy obsahující neliberální praktiky a struktury	-1,4	0,6	-1,4	0,8

Zdroj: Autor

Podrobnější podoba rámcování neliberálních praktik a struktur v DN je k dispozici v Tabulkách 64 a 65. Zahrnul jsem do nich typy neliberálních praktik a struktur, které měly vyšší počet případů či byly významné z hlediska analýzy.¹⁰⁶ Následně jsem pro každou z nich určil na všech pozicích aktéry s nejvyšším počtem výskytu. Do tabulek jsem zařadil také hodnocení sentimentu jednotlivých aktérů a jeho rozptyl. Tam, kde nejsou vyplněné údaje, se nacházelo více aktérů se shodným výsledkem, nejčastěji s jedním či dvěma výskyty.

U DN v Chacu se nejčastěji na primární pozici umísťovali starostové (3 kategorie), následování parlamentem (2) a justicí (1). Na sekundárních pozicích žádný typ aktéra neměl výsadní zastoupení a v každé ze šesti kategorií se na této pozici umístil někdo jiný. Terciární kategorie v analýze nehraje roli, neboť obsahovala pouze malé množství aktérů. V hodnocení sentimentu u jednotlivých kategorií a typů aktérů nejhůře skončily odborové organizace na pozici sekundárního aktéra v kategorii politického násilí – jak jsem již uvedl, jednalo se o situaci, kdy příslušníci odborů napadli zaměstnance legislativy střelnou zbraní. Další negativní hodnocení získal prezident v kategorii manipulace justice. Tuto pozici rámcoval ve vlastních textech Jorge Capitanich.

V correntinském DN na pozici primárního aktéra nepřevažoval žádný z aktérů. Na sekundární pozici, která byla zároveň i pozicí s nejhůřším hodnocením sentimentu,

¹⁰⁶ Týkalo se kategorie politického násilí či vyhrožování.

se shodně po dvou kategoriích umístili guvernér, ministři a ministryně a justice. Žádný z aktérů, s výjimkou zástupců politické strany u manipulace justice, nezískal průměrně pozitivní hodnocení. Jedná se o další potvrzení toho, že v Corrientes u neliberálních praktik a struktur panoval zcela odlišný způsob rámcování zpráv, který neobsahoval (většinou) primárního aktéra, který by zprávu rámcoval a sám byl hodnocen pozitivně jako ten, kdo je obětí či na problém upozorňuje.

Tabulka 64: Nejvyšší počet výskytů typů aktérů dle typu neliberálních praktik a struktur (Chaco)

			Sentiment		
	Pozice	Typ aktéra	Abs.	Průměr	St. dev.
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	Primární aktér	Starosta	16	0,6	1,0
	Sekundární aktér	Ministr, ministryně, vláda	7	-1,0	1,5
	Terciární aktér	–	–	–	–
Korupce	Primární aktér	Starosta	9	0,0	1,2
	Sekundární aktér	Soukromá společnost	5	-0,8	1,4
	Terciární aktér	Poslanci a poslankyně	3	-0,7	1,2
Manipulace justice	Primární aktér	Justice	3	0,3	0,6
	Sekundární aktér	Prezident	6	-1,2	1,5
	Terciární aktér	Justice	3	-0,7	1,2
Ostatní	Primární aktér	Poslanci a poslankyně	9	0,6	1,3
	Sekundární aktér	Poslanci a poslankyně	5	-0,4	0,9
	Terciární aktér	–	–	–	–
Politické násilí nebo vyhrožování	Primární aktér	Poslanci a poslankyně	5	0,6	0,5
	Sekundární aktér	Odbory	4	-2,5	1,0
	Terciární aktér	Policie	2	0,0	0,0
Zneužívání moci či postavení	Primární aktér	Starosta	6	0,8	1,6
	Sekundární aktér	Justice	5	-0,6	1,5
	Terciární aktér	Poslanci a poslankyně	2	-1,0	1,4

Zdroj: Autor

Tabulka 65: Nejvyšší počet výskytů typů aktérů dle typu neliberálních praktik a struktur (Corrientes)

	Pozice	Typ aktéra	Sentiment		
			Abs.	Průměr	St. dev.
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	Primární aktér	Starosta	11	-0,5	1,5
	Sekundární aktér	Ministr, ministryně, vláda	14	-1,1	0,8
	Terciární aktér	Guvernér	6	-1,5	0,8
Korupce	Primární aktér	Byrokracie	13	-0,4	1,0
	Sekundární aktér	Justice	11	-0,7	1,0
	Terciární aktér	Guvernér	8	-1,3	0,7
Manipulace justice	Primární aktér	Politická strana	12	0,4	0,5
	Sekundární aktér	Justice	15	-1,6	0,8
	Terciární aktér	Guvernér	8	-1,6	0,5
Ostatní	Primární aktér	Justice	4	-0,5	0,6
	Sekundární aktér	Ministr, ministryně, vláda	4	-1,3	0,5
	Terciární aktér	–	–	–	–
Politické násilí nebo vyhrožování	Primární aktér	–	–	–	–
	Sekundární aktér	Guvernér	3	-1,3	1,5
	Terciární aktér	–	–	–	–
Zneužívání moci či postavení	Primární aktér	Guvernér	20	-1,7	0,7
	Sekundární aktér	Guvernér	10	-1,9	0,6
	Terciární aktér	Ministr, ministryně, vláda	8	-1,1	0,6

Zdroj: Autor

Stejným způsobem jsem u neliberálních praktik a struktur analyzoval i výskyt úrovní aktérů. Jak lze vyčíst z tabulek 66 a 67, v Chacu se znovu potvrdila tendence DN na první místo umísťovat nejčastěji aktéry z hlavního města (většinou starostu) a provincie (nejčastěji guvernéra). Na sekundárních a terciárních pozicích převažovala úroveň federální, která měla výrazně horší výsledky v hodnocení sentimentu jednotlivých aktérů. Correntinské DN převážně informovalo o aktérech z provinční úrovně.

Tabulka 66: Nejvyšší počet výskytů úrovní aktérů dle typu neliberálních praktik a struktur (Chaco)

			Sentiment		
	Pozice	Typ aktéra	Abs.	Průměr	St. dev.
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	Primární aktér	Obecní (hlavní město)	16	0,6	1,0
	Sekundární aktér	Federální	19	-1,3	1,1
	Terciární aktér	Federální	7	-1,4	1,1
Korupce	Primární aktér	Provinční	13	0,2	0,8
	Sekundární aktér	Federální	16	-1,0	1,5
	Terciární aktér	Provinční	6	-0,3	1,0
Manipulace justice	Primární aktér	Obecní (hlavní město)	6	0,8	0,8
	Sekundární aktér	Federální	10	-1,4	1,2
	Terciární aktér	Federální	6	-0,5	1,2
Ostatní	Primární aktér	Provinční	12	0,3	1,0
	Sekundární aktér	Provinční	8	-0,4	1,1
	Terciární aktér	Provinční	3	0,3	0,6
Politické násilí nebo vyhrožování	Primární aktér	Provinční	10	0,6	0,7
	Sekundární aktér	Obecní (hlavní město)	5	-2,4	0,9
	Terciární aktér	Provinční	2	0,0	0,0
Zneužívání moci či postavení	Primární aktér	Provinční	13	0,5	0,9
	Sekundární aktér	Federální	9	-1,1	1,5
	Terciární aktér	Federální	5	-0,6	1,3

Zdroj: Autor

Tabulka 67: Nejvyšší počet výskytů úrovní aktérů dle typu neliberálních praktik a struktur (Corrientes)

			Sentiment		
	Pozice	Typ aktéra	Abs.	Průměr	St. dev.
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	Primární aktér	Provinční	34	-0,6	1,2
	Sekundární aktér	Provinční	32	-1,3	1,0
	Terciární aktér	Provinční	23	-0,8	1,0
Korupce	Primární aktér	Provinční	26	-0,9	1,1
	Sekundární aktér	Provinční	22	-1,3	0,9
	Terciární aktér	Provinční	27	-0,7	0,8
Manipulace justice	Primární aktér	Provinční	38	0,3	0,8
	Sekundární aktér	Provinční	39	-0,9	1,1
	Terciární aktér	Provinční	25	-1,2	1,0
Ostatní	Primární aktér	Provinční	10	-0,4	1,3
	Sekundární aktér	Provinční	11	-1,4	0,8
	Terciární aktér	Federální	4	-1,3	1,0
Politické násilí nebo vyhrožování	Primární aktér	Provinční	4	-1,0	1,4
	Sekundární aktér	Provinční	5	-0,6	1,5
	Terciární aktér	Provinční	2	-1,0	1,4
Zneužívání moci či postavení	Primární aktér	Provinční	56	-0,6	1,3
	Sekundární aktér	Provinční	38	-0,9	1,2
	Terciární aktér	Provinční	21	-0,9	0,9

Zdroj: Autor

Neliberální praktiky a struktury se v některých zprávách vyskytovaly ve větším množství. Shrnutí naleznete v Tabulkách 68 a 69. Již z povahy jednotlivých kategorií vyplývalo, že některé kombinace byly častější než ostatní. Příkladem může být arbitrární nakládání s veřejnými prostředky, korupce a zneužívání moci a postavení. U Corrientes existovalo významné propojení mezi manipulací justice a zneužíváním moci a postavení.

Tabulka 68: Společné výskyty neliberálních praktik a struktur (Chaco)

	Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	Korupce	Manipulace justice	Nepotismus	Ostatní	Politické násilí nebo vyhrožování	Volební podvod	Záměrné zdržování	Zneužívání moci či postavení
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	x	12	6	2	4	0	1	1	8
Korupce	12	X	1	3	1	0	1	3	6
Manipulace justice	6	1	x	1	3	0	0	0	5
Nepotismus	2	3	1	X	3	0	2	0	6
Ostatní	4	1	3	3	x	0	0	0	3
Politické násilí nebo vyhrožování	0	0	0	0	0	x	0	0	1
Volební podvod	1	1	0	2	0	0	x	0	2
Záměrné zdržování	1	3	0	0	0	0	0	X	3
Zneužívání moci či postavení	8	6	5	6	3	1	2	3	X

Zdroj: Autor

Tabulka 69: Společné výskyty neliberálních praktik a struktur (Corrientes)

	Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	Korupce	Manipulace justice	Nepotismus	Ostatní	Politické násilí nebo vyhrožování	Volební podvod	Záměrné zdržování	Zneužívání moci či postavení
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	x	8	2	0	0	0	0	4	13
Korupce	8	X	5	3	2	1	0	2	6
Manipulace justice	2	5	x	1	1	0	0	0	10
Nepotismus	0	3	1	X	0	1	0	3	6
Ostatní	0	2	1	0	x	2	0	1	0
Politické násilí nebo vyhrožování	0	1	0	1	2	x	0	0	1
Volební podvod	0	0	0	0	0	0	x	0	1
Záměrné zdržování	4	2	0	3	1	0	0	X	6
Zneužívání moci či postavení	13	6	10	6	0	1	1	6	X

Zdroj: Autor

3.6.10 Shrnutí

V této kapitole jsem hledal odpověď na otázku, do jaké míry se DN podílelo na udržování sociální kontroly státu, zosobněného klíčovými politickými elitami a do jaké míry sloužilo opozici k narušení představ o homogenní a pevné vládě. V Chacu DN představovalo nástroj sebe prezentace vedoucích představitelů provincie. Potvrdila se zde indexní hypotéza – rámcování zpráv probíhalo prostřednictvím oficiálních kanálů a kopírovalo diskurz držitelů politické moci – guvernéra Peppa a starosty hlavního města Jorgeho Capitaniche. Oba dva tyto aktéři se řadili k vládní PJ (FpV) a dostávali pravidelně možnost se přímo podílet na tvorbě obsahu DN – publikováním vlastních názorů nebo případně rámcováním jednotlivých zpráv vlastními názory (přímé citace). Byli to právě tyto dva aktéři, kteří budovali svou legitimitu na základě vlastní konfrontace s federální úrovní. U obou se konkrétní strategie lišily, Peppo federální úroveň kritizoval, zároveň ale vyjadřoval ochotu vyjednávat a DN pravidelně informovalo o jeho jednáních s federální vládou a prezidentem. Capitanich mohl díky svému postavení starosty federální úroveň kritizovat, čehož aktivně využíval. Jeho zcela prominentní pozice v rámci DN se projevila v počtu jeho publikovaných názorů. Používal v nich silně emotivní jazyk:

"[...] *Cuando hay revanchismo las corporaciones usan todas las herramientas para atacar a un líder político que producen cambios en contra de sus intereses. Los procesos judiciales tienen que tener una prudencia para no caer en un salvajismo político y en condenas mediáticas [...].*"¹⁰⁷ „Korporace se mstí a používají všechny nástroje, aby útočily na politického lídra, který provedl změny, které šly proti jejich zájmům. Soudní moc musí být během těchto procesů opatrná, aby neupadla do politického barbarství a nepodlehly mediálním štvanicím.“

Novinářská práce deníku v Chacu byla značně omezená a nenabízela čtenářům hlubší analýzy jednotlivých kauz a problémů. Jak jsem již uvedl, tento problém lze chápat jako důsledek omezeného počtu členů redakce a financí. I to je jeden z důvodů, proč řada zpráv působila jako upravená verze tiskové zprávy (Guirado 2015). Rozbor jednotlivých částí kódovníku odhalil, že se DN v Chacu řadilo ke koaličnímu chování média – v jeho obsahu docházelo k systematickému zvýhodnění oficiálních informací, vládní elity získávaly pozitivnější hodnocení v otázkách sentimentu a vzájemných vztahů a neliberální

---

¹⁰⁷ ID zprávy 258.

praktiky a struktury se ve větší míře týkaly politických konkurentů na federální úrovni. DN i přes svůj status provinčního média výrazně upřednostňovalo centrum provincie před její periferií a zprávy z ostatních obcí se vyskytovaly jen výjimečně. Obce, kde vládla opozice, pak dostávaly prostor ještě nižší.

Correntinská redakce DN v první řadě hájila zájmy Tato Romero Ferise. Jeho politická strana PN i přes relativně nízký volební zisk okolo 4 % (volby 2015) získávala v rámci DN disproporčně velký prostor a u jejích zástupců téměř nikdy nechybělo označení jejich politické příslušnosti a přímá citace. Během zkoumaného období došlo k několika rozsáhlým sporům, přičemž DN vždy přinášelo pouze selektivní informace s cílem snížení legitimacy provinční vlády a guvernéra. Současně platilo, že v Corrientes mělo neliberální chování vládních představitelů mnohem silnější tradici a guvernér Colombi do nich byl prokazatelně zapojen – tuto skutečnost jsem demonstroval v případové studii ve druhé kapitole této práce. Mezi kauzy, kterými se DN v provincii v první polovině roku 2016 zabývalo, patřilo uvěznění Tato Romero Ferise, zadržování plateb obcím a hlavnímu městu a zprávy o vyhrožování a ovlivňování voleb v provinčních organizacích. Ve všech kauzách DN problematiku rámcovalo z opozičních pozic – zatímco v Chacu se nedostatek financí a spory ohledně dluhu federálního státu rámcovaly prostřednictvím debaty guvernéra s federálními ministry a prezidentem, v Corrientes k rámcování docházelo prostřednictvím odborových organizací, které kritizovaly provinční vládu. Přestože se jednalo o stejné téma vyžadující shodné řešení, v Corrientes redakce využila spojení UCR a PRO na federální úrovni a kritizovala guvernéra i přesto, že se o vyjednávání s federální úrovní snažil podobně jako jeho čakeňský protějšek.

Je možné výsledky generalizovat i na další provincie a média? Jedním z hlavních důvodů pro mé zkoumání obsahu DN se stala absence hlubší analýzy nestátních aktérů v pracích zaměřených na neliberální praktiky a struktury na subnacionální úrovni. Provinční média se nabízela jako jeden z možných přístupů – měla díky pravidelnému reportování vliv na soupeření o sociální kontrolu, zároveň měla naplňovat etickým kodex veřejné služby médií a přinášet vyvážené zpravodajství. Kvalita demokracie daného režimu se dala posuzovat tím, jak moc se médium stalo závislé na specifické skupině aktérů. Oba dva zkoumané případy potvrdily mé očekávání, že v chudších provinciích symbióza mezi politiky a médii existuje. Ani jedna verze DN neměla jakýkoliv aspekt reportování vyvážený. Jak jsou na tom ale ostatní média v provincii? Není možné, že jsem při volbě případů schválně vybral tu nejextrémnější verzi

v nabídce? V případě Chaca to neplatí – DN představovalo nejčtenější tištěný deník se 40 tisíci výtisků denně a mělo vysokou návštěvnost svých internetových stránek s přibližně jeden a půl milionu unikátních přístupů každý den.¹⁰⁸ Vliv na formování veřejného mínění tudíž mělo v případě této provincie nejvyšší. U Corrientes DN představovalo menší opoziční médium – počet unikátních přístupů nainternetových stránkách oproti Chacu klesl na sto padesát tisíc denně.¹⁰⁹ To bylo přibližně desetkrát méně než nejčtenější deník v provincii El Litoral (ellitoral.com.ar).¹¹⁰ Obě dvě verze DN, i přes společný název, proto musíme brát jako výrazně odlišné platformy a výsledky v Chacu generalizovat k populaci provinčních médií s dominantním postavením, zatímco DN v Corrientes chápat jako model minoritního silně vymezeného média sloužícího ke zvyšování legitimacy opoziční skupiny.

---

¹⁰⁸ <https://www.similarweb.com/website/diarionorte.com#overview> (Navštíveno 29. 5. 2020).

¹⁰⁹ <https://www.similarweb.com/website/nortecorrientes.com#overview> (Navštíveno 29. 5. 2020).

¹¹⁰ <https://www.similarweb.com/website/ellitoral.com.ar#referrals> (Navštíveno 29. 5. 2020).

4 ANTROPOLOGIE STÁTU JAKO PROSTŘEDEK ANALÝZY NELIBERÁLNÍCH PRAKTIK A STRUKTUR

Současná literatura o neliberálních praktikách a strukturách nabízí odrazový můstek k hlubší analýze sociokulturních procesů, které utvářely významy, ideologie, interpretace a plány moderní argentinské demokracie v prostoru periferních provincií na severu země. Můj přístup k tématu vychází z přesvědčení, že prostřednictvím konceptu neliberálních praktik a struktur umožním prohloubení předchozích komparativních studií o poznatky, které jsou odvozeny z teorií antropologie státu (Sharma a Gupta 2006). Při svých dvou pobytech v Argentině jsem si uvědomil, že neliberální praktiky a struktury kromě nejvyšších pater politiky ovlivňovaly každodenní život občanů. Na nižších úrovních byrokracie dále působila řada dalších sociálních aktérů, zodpovědných za implementaci vládních politik, kteří měli významný vliv na kvalitu demokracie.

V politologii lze identifikovat zvýšený zájem o problematiku sociálních aktérů v subnacionálním kontextu. Zásadní teoretickou prací v tomto směru je kniha *State in Society* (Migdal 2001). Její autor se podrobně zabýval spektrem aktérů a jejich vztahů uvnitř i vně mezi státem. Migdal ve své teoretické práci primárně usiloval o vymezení nového rámce nahrazujícího Weberovo oddělení státu od společnosti v moderních byrokratických státech a souběžně hovořil o různých mocenských, hodnotových a ideologických centrech, které spolu uvnitř státních struktur soupeří. Přitom nejen Migdal, ale i řada dalších autorů (Abrams 2006; Foucault 2006; Mitchell 2006) kritizovali výzkumníky, kteří na teoretické rovině uvěřili v existenci státu jakožto entity úplně oddělené od společnosti. To platilo i pro literaturu, která se zabývala subnacionálními režimy v Argentině. Existence centralizovaného státu stála v centru komparativních modelů (Eaton 2020; Gervasoni 2011). Kauzálně se prostřednictvím tohoto předpokladu konkrétní aktéři (nejčastěji nejvyšší představitelé exekutivy) vážali ke konkrétnímu formálnímu či neformálnímu chování v rámci státu. Guvernéři nebo prezidenti disponovali rozhodujícím vlivem na reprodukci nedemokratických režimů (Giraudy 2015), na jmenování soudců Nejvyššího soudu (M. A. Castagnola, 2010, 2019) nebo na manipulaci státu s kontrolními orgány a institucemi (Melo, Marcus, Pereira a Figueiredo 2009). Řada dalších účastníků, kteří se podíleli na rekrutování elit, implementaci politik a na kontrole, v literatuře příliš prostoru nezískala.

Podobně jako Migdal i politolog Timothy Mitchell svou kritiku zaměřil na problematiku chápání státu jako homogenního aktéra. Kritizovaný přístup pojmenoval jako

státní. Vznikal postupně v 60. a 70. letech, přičemž vytlačil analýzu vztahu mezi společnostmi a státem prostřednictvím systémových teorií (Easton 1957). Státní přístup přinesl návrat politologie k teoretickému uchopení státu dle Maxe Webera (1978 [1922]). Podle Weberovy teorie se stát vymezoval (1) vykonáváním monopolu násilí v určitém teritoriu; (2) ochranou hranic a vlastní svrchovanosti a (3) svým vládnutím nad konkrétní populací ve specifickém teritoriu. Z této definice vyplynulo několik důležitých premis, které se staly součástí kultury přemýšlení o státu, aniž by je častěji výzkumníci podrobovali teoretické reflexi. První premisa tak nadřadila stát v pomyslné hierarchii sociální kontroly nad ostatní sociální aktéry. Druhá premisa vytvořila normativní podtext moderního a fungujícího státu, jehož unitárnost a homogenitu nezpochybnila. Stát, který dosáhl dostatečné úrovně modernity, chápal Mitchell ve Weberově teoretickém uvažování parafrází na Fukuyamovo znázornění liberální demokracie jako konce historie – není za ním už ukryta žádná další možnost zlepšení. Třetí premisa skryla stát pod jeho záměry a vytvořila z něj subjekt s vlastními plány, programem a idejemi.

Migdalova a Mitchelova kritika mě inspirovaly k tomu, abych věnoval ve svém výzkumu větší pozornost otázkám propojení fungování státu s fungováním společnosti. Současně jsem na základě teoretických argumentů obou autorů odmítl předpoklad, že existuje pevná hranice mezi státem a společností.

4.1 Nejasné hranice mezi státem a společností – teoretické vymezení problému

Joel Migdal stát nazývá kontradikcí, jehož aktivity a jednání jdou proti sobě samému (2001). Na jedné straně existuje jednotná korporátní idea státu jako homogenního a autonomního aktéra. Na straně druhé se v rámci státu odehrávají praktiky, které odhalují jeho nejednotný charakter. Lze je shrnout do tří hlavních kategorií: a) vznik silných lokálních aktérů (Migdal je označuje jako *strongmen*)¹¹¹; b) slabá politická základna, nedostatečná mobilizace a ústup státu před ostatními sociálními aktéry a c) omezování sebe sama, tedy boj mezi elitami v rámci státu.

Přestože *strongmen* nejsou oficiálně součástí státní struktury, jejich vliv dle Migdala zasahuje do záležitostí státu na jeho lokální úrovni. Ve výzkumu argentinských provincií se zatím nejčastěji objevovaly politické rodiny, jejichž vliv udával tempo

---

¹¹¹ Rozhodl jsem se ponechat slovo *strongmen* bez překladu, protože český ekvivalent – siláci – mi nepřišel dostatečně výstižný.

lokální politice po celé dekády (Behrend 2007; López Villagra 2013; Villarino a Sternberg 2005). Další kategorií strongmenů byli například zprostředkovatelé klientelistické výměny. V knize *Poor People's Politics: Peronist Survival Networks and the Legacy of Evita* se autor zabýval úlohou zprostředkovatelů v rámci peronistických sítí zajišťujících přežití¹¹² ve slumech v okolí hlavního města země. Klientelistické sítě přežití zde podle autora suplovaly neexistenci sociálního státu, odstraněného v 90. letech v období neoliberalních reforem (Auyero 2000). Status zprostředkovatelů se odvíjel od ideologického rámce přímo napojeného na politické strany, ve kterých oficiálně neměli žádné funkce (Levitsky, 2003).

Kromě strongmenů jsou důležitými aktéry v lokálním kontextu i představitelé byrokracie. Přestože jejich formální pozice uvnitř státních organizací formálně zaručovala jejich závislost na centrální hierarchii, představitelé lokalizovaných veřejných institucí díky omezené sociální kontrole ze strany státu získali možnost budovat paralelní mocenská centra. Tato centra disponovala zdroji od státu, ale měla velkou míru nezávislosti v tom, jak budou provádět implementaci státních politik. Na rozdíl od centrálních úřadů (ministerstva), nacházejících se pod přímou kontrolou vlády a dohledem opozice, disponovali nižší úředníci a pobočky mimo centrum provincie nezávislostí.

V celé práci jsem opakovaně zmiňoval koncept sociální kontroly (Migdal 2001). Ta se skládala ze tří úrovní. Na základní úrovni sociální aktéři (včetně státu) vyžadovaly poslušnost. Tu vynucovaly silou a v případě státu byla hlavním aktérem policie. Jednou z prvních otázek, které si výzkumníci ohledně sociální kontroly museli položit, byla nezávislost policie. Nadstavbou poslušnosti je participace – představitelé státu jejím prostřednictvím usilovali o respektování zákonů a nařízení. U participace se sociální aktéři snažili dobrovolně či nedobrovolně zapojit občany do systému vlastního

---

¹¹² Podobné sítě se ale vytvářely i tam, kde peronistická strana neměla většinu nebo soupeřila s ostatními politickými stranami. Částečně se o podobných mechanismech zmiňuje Yolanda Urquiza v prostředí provincie Misiones (Urquiza a Martin 2011). Přesto je pro peronismus tento typ strategie zapojení lokálních zprostředkovatelů zásadní. Díky jeho specifické pozici jakožto sociální síly, jejímž cílem bylo mobilizovat venkovskou a městskou chudinu, byly dle Auyera moderní klientelistické praktiky legitimizovány jako pomoc a jejich fungování mělo podporu lokálních úřadů a politické reprezentace. Pokud přihlédneme k původnímu modernizačnímu apelu peronismu jako vyzývatele radikalismu a konzervatismu s jejich systematickým porušováním demokratických institucí, představuje Auyerova práce důkaz o následném obratu peronismu ke stejně problematickým praktikám, avšak s odlišným procesem jejich legitimizace. Auyero označuje tento přechod peronistické ideologie za ukončení etapy heretické politiky peronismu (jakožto vyzývatele a zpochybňovatele původních klientelistických praktik) a nastolení ortodoxie (ospravedlnění klientelismu). (Auyero, 2001, p. 196)

fungování.¹¹³ Poslední a z hlediska kvality demokracie nejdůležitější mechanismus sociální kontroly představovala legitimita. Měla abstraktnější povahu, přičemž v zásadě vycházela z toho, že ovládaná populace bez vynucování akceptovala pravidla, a schvalovala používání participačních a disciplinujících mechanismů vykonávaných konkrétním sociálním aktérem. Legitimita je tudíž veřejné přijetí určitého sociálního řádu (Migdal, 2001: 52).

Timothy Mitchell se, podobně jako Joel Migdal, vymezil proti chápání státu jako unitárního a homogenního aktéra disponujícího nejvyšší autoritou na celém svém území (Mitchell, 2006). Zatímco Migdal stát nazval kontradikcí, Mitchell o něm hovořil jako o skutečném a iluzorním zároveň. Stát dle Mitchella existoval jako materiální síla i jako představa. Alternativní teoretický měl proto opustit teoretickou snahu o oddělení státu a společnosti. Naopak, nestabilní hranice mezi oběma tvořily základní kámen pro fenomén státu. Úlohou výzkumníků proto bylo zkoumat procesy, ve kterých toto nejasné a zároveň ideologické rozdělení vzniká.¹¹⁴ Jedním z pozorovatelných prvků je personifikace státní moci a utváření dominantní představy, že úkolem jednotného a autonomního státu je disciplinovat společnost prostřednictvím svrchovaných příkazů a strategií.

4.2 Historická zkušenost s nejasnými hranicemi mezi státem a společností v periferních oblastech Argentiny

Představa unitárního¹¹⁵ a autonomního státu na argentinské subnacionální úrovni neobstojí ani při krátké historické exkurzi. Osídlování periferních oblastí začalo až s koncem 19. a začátkem 20. století. V relativně krátkém časovém úseku, méně než sta let, provincie prošly zásadními společenskými, ekonomickými, politickými a kulturními změnami. Některé provincie se staly domovem stovek tisíc nově příchozích migrantů

---

¹¹³ Typickým příkladem, kterému se budu věnovat v provincii Chaco, je jeho organizace INSSSEP, která má na starosti zajišťování základní zdravotní péče, penzijního systému a pojištění. Tato organizace zprostředkovává své služby převážně pro zaměstnance veřejného sektoru – takže pro naprostou většinu populace. Ta se tímto stává závislou na rozhodování lokálních aktérů, namísto toho, aby například využívala podobné služby z federální úrovně nebo od soukromých zprostředkovatelů.

¹¹⁴ Pokud se vrátíme k Migdalově konceptualizaci *strongmenů* a vzájemně soupeřící byrokracie, musíme se ptát, jak se dané síly ustavily, jaká pravidla a hodnoty vyznávají jejich představitelé a v neposlední řadě to, jak jsou vnímáni občany. Problematika neliberálních praktik a struktur v tomto světle může získávat odlišnou podobu a prostřednictvím vhodné analýzy můžeme odhalit, proč se i napříč modernizačním snahám centra nedaří v daném teritoriu implementovat demokratické standardy, které by byly více ve shodě s hodnotami a pravidly centrálních řídicích jednotek (vlády, prezidenta, ministerstev, federálních kontrolních úřadů atp.).

¹¹⁵ Pojmem unitární zde nevyjadřuji opak k federálnímu, ale jako jednotné řídicí centrum, které prostřednictvím svrchovaných příkazů řídí všechny své podúrovně.

z Evropy (Chaco, Misiones), v jiných dominovali lokální caudillos a politické rodiny, které společnost ovládaly po staletí (Corrientes, Salta, Jujuy, Tucumán). U obou typů v sociální kontrole nezávislé na centrálním státu dominovali lokální aktéři. Federální vlády a centralizovaný byrokratický aparát měly z Buenos Aires omezené možnosti k prosazování řídicích strategií ovlivňujících fungování periferie.

Od 30. let se v důsledku procesu vytváření jednotné argentinské identity rozvíjelo na většině periferií stranické soupeření. Definitivní impulz tomuto procesu dal Juan Domingo Perón. Právě jeho vláda dala vzniknout modernější koncepci státu, ale také u zrodu hegemonických tendencí vycházejících z jeho kulturní povahy (Leoni a Solís 2015). Modernizační snahy peronistů byly ve druhé polovině 20. století několikrát násilně přerušeny vojenskými juntami. Kontrolu nad provinciemi získali zástupci armády, kteří měli omezenou autonomii. Jejich hlavním úkol představovalo plnění centrálního programu junty sestávající z boje proti komunismu a zavádění neoliberálních politik (Canelo 2011). Řada moderních státních institucí přestala fungovat nebo byla natolik oslabena, že nemohla efektivně vykonávat předepsané funkce. Úsilí o autoritářskou verzi homogenizace státu ale bylo kriticky neúspěšné a návrat k demokracii znamenal ještě hlubší odmítnutí intervenování federální vlády do vnitřních záležitostí provincií.

Po obnovení demokracie v roce 1983 byly nejdříve snahy o sociální kontrolu ze strany centrální vlády omezeny, když prezident Alfonsín (UCR) slíbil provinciím vyšší autonomii. S nástupem Carlose Menema do funkce prezidenta tendence vměšování federální vlády do vnitřních záležitostí propukly naplno, o čemž jsem podrobněji hovořil ve druhé kapitole. Snaha Menema o prosazení neoliberálního programu uvnitř provincií společně s úsilím o snížení úrovně federální koparticipace vedla k oslabení provinčních států, hlavně prostřednictvím vyšší zátěže na jejich rozpočty. V důsledku došlo v Argentině ke zvýšení sociálních i provinčních nerovností. Federální vláda toho využila a rozdělovala finance mezi spřátelené provincie, čímž si zajišťovala podporu pro vlastní politiky. Tento trend přetrval i v novém tisíciletí s příchodem Kirchnerů. Schopnost centrální vlády přerozdělovat federální programy dle vlastního uvážení měla za následek zvýšení asymetrie v rozvoji mezi jednotlivými provinciemi (Gervasoni 2011). Ze všech uvedených případů lze odvodit, že se centrální úroveň systematicky a takřka ve všech obdobích snažila získat nad provinciemi vliv a omezit jejich autonomii. Poslední ekonomický model se ukázal jako způsob, který šlo dobře využít i jako prostředek pro

posilování vlastních volebních ambicí v provinciích a poskytoval spojencům federální vlády dodatečné prostředky pro budování vlastní voličské základny.

Jedním z nejtvrdějších způsobů pro ovlivňování autonomie provincií již od prohlášení nezávislosti byl institut federální intervence. Výsledky, ke kterým v tomto případě Behrend dospěla, ilustrují povahu vzájemných vztahů mezi provinciemi a centrální vládou: „*V mnoha případech federální vlády usilují prostřednictvím federálních intervencí o získání politických výhod a také o pomoc svým politickým spojencům vyhrát volby v dané provincii.*“ (Behrend, 2016: 112)

Všechny federální intervence v posledních 30 letech¹¹⁶ vznikly v důsledku vytvoření kritické politické situace a mohly tak být ospravedlněné před argentinským Kongresem (Gibson 2012). Přesto se ale musíme ptát, proč v jiných provinciích kritické události k podobným zásahům federální vlády nevedly? Proč politická krize v Misiones před volbami v roce 2007 a snaha tehdejšího guvernéra o změnu Ústavy nevedly tehdejšího prezidenta Néstora Kirchnera k tomu, aby intervenci podnikl? Proč v podobném duchu zdokumentované policejní násilí proti kmeni Qom ve Formose neznamenalo politické problémy pro tamní vládu (Lapegna 2017)? V obou uvedených případech se totiž jednalo o důležité spojení prezidenta. Dovolím si proto konstatovat, že federální intervence v Argentině byla ve většině případů neliberální praktikou, kterou prezidenti využívali na ovlivňování provinční politiky v částech země, kde měli pouze omezenou šanci získat spojení pro vlastní federální politiku (Behrend 2016b).

4.3 Limity komparativního přístupu z pohledu antropologie státu

Pro ilustraci limitů klasického komparativního přístupu, ve kterém je kladen největší důraz na chování nejvyšších elit, jsem zvolil případovou kvalitativní studii La Rioja od Agustiny Giraudy. V ní autorka rozebírá jednu z možných strategií přežití nedemokratických subnacionálních jednotek – jejich udržování shora (2015: 99). Přestože je základní premisou této strategie podpora prezidenta prostřednictvím senátorů a poslanců v argentinském Kongresu výměnou za finanční transfery, které následně guvernér přerozděluje podle svého uvážení, autorka se také věnuje struktuře státu-province a konkrétním strategiím výkonu moci. V nich se zabývá několika specifickými strategiemi, které lze souběžně zařadit i do kategorie neliberálních struktur a praktik – nekonečné znovuzvolení, obměna jednotlivých soudců i jejich celkového počtu

---

¹¹⁶ Catamarca 1991; Corrientes 1999; Santiago del Estero 1991 a 2004.

u provinčního Nejvyššího soudu při nástupu nového guvernéra, přímá kontrola a přidělování peněz do obecních rozpočtů, a v neposlední řadě také budování loajality prostřednictvím poskytování zaměstnání ve státní správě (nepotismus). Co je ovšem třeba rozporovat je představa, že guvernéri tímto způsobem posilovali svou kontrolu nad státem. Z případové studie totiž lze vyvodit to, že posilování sociální kontroly samotným guvernérem Mazou, vládnoucím třikrát po sobě od roku 1995 až do roku 2007, bylo lineární a on jakožto suverénní vykonavatel moci mohl díky zdrojům od federálního státu budovat svou dominantní pozici. Události roku 2007, kdy se v provincii La Rioja rozpoutala politická krize uvnitř guvernérova hnutí, už v případové studii chybí. Guvernér Maza byl po sérii rozporů se svým viceguvernérem Herrerou sesazen blokem 17 poslanců (z celkového počtu 23 pod Herrerovým vedením). Tento blok zrušil možnost nekonečného znovuzvolení prostřednictvím přijetí dodatku k ústavě a tak mu znemožnil kandidovat. Současně sesazený guvernér musel čelit obviněním z korupce. Předpoklad Giraudiny teorie lineárního posilování s podporou federální vlády a jejích fondů se tak změnil během tří měsíců, během nichž k těmto změnám došlo. Guvernér Maza se pokusil tlaku ostatních sociálních aktérů v čele s Herrerou vzdorovat prostřednictvím pouličních nepokojů, které vyústily v obsazení legislativního paláce Mazovými stoupenci. Kromě toho se i po svém sesazení snažil vydávat dekrety a ovládat tak provincii bez souhlasu parlamentu. Ani jedna z těchto strategií neuspěla a Maza byl donucen odstoupit.

Aplikování Migdalova pohledu na situaci v provincii La Rioja musí vycházet z již několikrát zmiňované procedurální definice, ve které guvernér usiluje o dominantní pozici státu vůči ostatním sociálním organizacím a aktérům, kteří vykonávají sociální kontrolu. Jeho teorie nabízí, na rozdíl od Giraudy, nelineární vysvětlení. Jednotlivé kroky v něm nemusely vést ke stále větší konsolidaci sociální kontroly prostřednictvím státních organizací. V poslední fázi politické krize v La Rioja na straně sesazeného guvernéra stáli jeho političtí podporovatelé v ulicích, kteří byli organizováni převážně neformálně prostřednictvím zdrojů, které guvernér získával přímo z provinční pokladny. Legislativa na mobilizaci neformálních sektorů a podporovatelů bývalého guvernéra reagovala zvýšením mzdy pro všechny státní zaměstnance. Boj o kontrolu státu tedy implikoval využití formálních i neformálních sociálních aktérů, jejich mobilizaci prostřednictvím přerozdělování zdrojů a v neposlední řadě neustálou rekonfiguraci poměru sil v legislativě. V poslední chvíli mohli do celého procesu zasáhnout aktéři z federální úrovně, ale neučinili tak. Otevření hranic tedy neproběhlo (Gibson 2012). Herrerovi se

podářilo ve sporu s Mazou zvítězit a v následujících guvernérských volbách se stal guvernérem. Ve výsledku se ale změnil pouze politický režim ve smyslu rekonfigurace vládních elit. Systém sociální dominance zůstal zachován – nedošlo k žádným zásadním sociálním změnám ani k jeho delegitimizaci. Opět se ukazuje, že ona centralita pozice guvernéra v argentinském politickém systému (De Luca 2008; Tula 2000) měla své praktické limity.

4.4 Teoretické předpoklady studia státu

V této kapitole shrnu základní poznatky z předchozí teoretické diskuze a jejich aplikaci na problematiku demokratizace subnacionálních jednotek v Argentině. Předchozí teoretická diskuze v rámci kapitoly identifikovala tyto hlavní osy:

- a) Současná literatura ve většině případů vyřadila společnost (nestátní aktéry) z analýz o fungování institucí v argentinských provinciích, což představuje teoretický problém.
- b) Stát není unitární ani svrchovaný aktér (Migdal, 2001). Dochází v něm k vnitřnímu soupeření (byrokracie, odbory) i k vnějšímu soupeření (strongmeni, sociální hnutí). V obou případech při soupeření státních a nestátních aktérů státu klesá →
- c) Sociální kontrola, která sestává z poslušnosti, participace a legitimacy. Sociální kontrola se neomezuje na stát (Migdal, 2001).
- d) Stát je zároveň skutečný i iluzorní (Mitchell, 2006). Proto je potřeba opustit teoretickou snahu o jejich oddělení a naopak položit nejasnou hranici jako základ fenoménu státu.

Jedním ze stavebních kamenů mé práce je teoretický předpoklad, že stát je nejednotný a nemá jasně vymezené hranice svého působení. Neliberální praktiky a struktury nevycházejí ze státu směrem ke společnosti, ale působí v obou směrech. Na státní instituce mohou působit sociální aktéři, kteří nemají žádný formální status. Státní instituce nejsou řízeny centrálně a mohou skončit pod vlivem lokálních strongmenů. V různých instancích státu existují soupeřící systémy sociální kontroly. Teoretické panorama se proto stává mnohem komplexnější a proces demokratizace již není pouze v rukou přesně specifikovatelných aktérů (vláda, parlament, byrokracie, politické strany), ale stává se prostředím, ve kterém jsou hranice mezi státním a nestátním, veřejným a soukromým, či apolitickým a politickým setřeny.

Politické elity se v prostředí nejasných hranic snaží udržet co nejpřesvědčivěji obraz homogenního a centrálně řízeného státu. Od důvěryhodnosti této iluze/reality se odvíjí jejich sociální kontrola nad ostatními centry moci. Pokud dojde k oslabení jejich sociální kontroly, vede to k posílení sociální kontroly jiných aktérů. Sociální kontrola představuje naprosto klíčový zdroj, o který všechny sociální organizace soupeří. Logicky je proto nadřazena i hodnotám vycházejícím z liberálního pojetí demokracie. Tyto hodnoty totiž mohou mít na sociální kontrolu negativní efekt – nutnost dodržovat formální pravidla snižuje efektivitu. Pokud připočteme ještě myšlení subjektů ovlivněné neoliberální ideologií s důrazem na výkon, tak neliberální opatření znamenají lepší sociální kontrolu. Nemusí to ale platit paušálně – záleží i na systému sociální dominance, kdy u více patrimoniálních systémů nemusí efektivita hrát velkou roli.

Jak argumentuji v této kapitole, z pohledu politických elit neliberální praktiky představují důležitou součást technologie moci. Stejně tak lze podobné praktiky nalézt i na všech ostatních úrovních – určitá míra ohýbání pravidel a zvýhodňování konkrétních skupin obyvatel se odehrává prakticky všude, od legislativy až po přepážku na stavebním úřadě. Neliberální praktiky a struktury se stávají přirozenou součástí každodennosti a jsou vnímány naprosto intuitivně (Gupta 2006, 2012). Zde platí, že socioekonomické postavení jednotlivce má zásadní vliv na to, jakým způsobem bude jeho interakce s neliberálními praktikami a strukturami vypadat. Obyvatelé slumu přežívající díky klientelistickým sítím nemají potřebu zpochybňovat fungování kontrolních institucí. Když ale přirozená inklinace k řešení problémů prostřednictvím neliberálních praktik pronikne do života střední třídy, má to dopad i na fungování veřejných institucí.

V závislosti na osobní zkušenosti občanů utváří odlišné vnímání a tolerance pro to, co je a není legitimní. I přes současnou dominanci neoliberalismu s jeho modernizačním apelem a odmítnutím tradičních způsobů legitimacy je kulturní užitečnost univerzálních konceptů jako demokracie nebo vláda práva limitovaná představami lokálních aktérů. Při diskuzi o těchto konceptech nerozhodují institucionální, ale kulturní proměnné. Když Behrend a Whitehead (Behrend and Whitehead 2016b) hovoří o demokratizaci jako o přibližování k celonárodnímu demokratickému standardu, chápu tento jev jako snižování tolerance (a v důsledku snižování legitimacy) k neliberálním praktikám a strukturám. Demokratizace proto pro mě nepředstavuje jen formální fungování institucí odpovídající celonárodním normám, ale hlavně kulturní změnu u dostatečně široké skupiny obyvatel v uvažování o státu. Právě v tomto bodě hledám odpovědi na to, proč i přes velký modernizační tlak centralizovaných struktur, obměny

vládnoucích elit, či zvyšování životní úrovně, neliberální instituce a struktury přetrvávají a jsou navíc přejímány dalšími sociálními aktéry v jejich každodenních interakcích se státem.

4.5 Antropologie státu – hlavní principy

Mezi hlavní výhody tohoto přístupu patří široké spektrum proměnných, pomocí kterých se situace dá analyzovat. Zatímco ve funkcionalistickém přístupu ke státu se výzkumníci odrážejí od toho, co „stát dělá“, v případě mého výzkumu lze do neliberálních struktur a praktik zařadit i zdánlivě obyčejné věci, mezi které patří interakce s lokální byrokracií, diskurzivní strategie jednotlivců či chování jednotlivých sociálních aktérů. Soubor všech těchto prvků se dá označit jako efekt kultury a má konkrétní metodologické dopady (Carter a Bolden 2012). Asi nejdůležitějším dopadem je, že vnímání státu je vždy relativní a odvíjí se od soupeření o sociální kontrolu. V lokálním kontextu boje proti neliberálním praktikám a strukturám není tak úplně důležité, co my, politologové, považujeme za demokratické, ale spíše to, co lokální aktéři vnímají jako zásah do svých práv a svobod.¹¹⁷

Samotný antropologický přístup znamená, že se v rámci svého výzkumu zaměřuji na problematiku kulturního ustanovení států. Ta v sobě obsahuje:

- a) Zkoumání každodennosti – zde platí předpoklad, že i přes zdánlivou banálnost těchto interakcí se díky nim stát dokáže reprodukovat časem i prostorem. Pokud jsou v některých interakcích systematicky potlačovány či upřednostňovány určité socioekonomické skupiny (neliberální struktury) nebo žadatelé musí vykonávat nějakou nadstandardní službu neuloženou zákonem (neliberální praktiky), pak můžeme hovořit o tom, že ovlivňují chápání státu z pohledu širších skupin obyvatel. Je to právě každodenní střetávání obyvatel se státem, které vytváří základní rámec

---

¹¹⁷ Jako částečný protiargument lze použít článek Pippy Norris, ve kterém došla k závěru, že v otázce demokratičnosti voleb existovala ve většině případů shoda s mezinárodními experty. Norris ale potvrzuje, že v zemích s nižší kvalitou demokracie se rozdíl mezi experty a populací zvětšují (Norris 2013). Volby představují specifickou instituci – existuje řada mezinárodních organizací, které se jejich legitimitou zabývají a díky světovým médiím se i populace autoritářských či neliberálních režimů mohou dozvědět – například prostřednictvím opozičních kandidátů, jaké tyto standardy jsou. U komplikovanějších témat jako například rozpočtová nezávislost kontrolních institucí, přístup do médií, či obsazování úřadů na základě politických preferencí, předpokládám nižší kohezi mezi názory veřejnosti a expertů. Na subnacionální úrovni nicméně podobný výzkum proveden zatím nebyl.

toho, jak o něm lidé uvažují a jak sami vyvíjí strategie pro vzájemné interakce.

- b) Reprezentace státu – je ukotvena ve třech podobách. V první z nich se jedná o diskurzivní strategie představitelů státu. Ve druhé je to způsob, jakým lokální média informují obyvatelstvo o politice a ve třetí podobě jsou to techniky reprezentace prostřednictvím veřejných vystoupení, symbolů či dalších kulturních událostí. Pokud je sociální kontrola ze strany státu pevná, všechny tři složky stmelují představy o státu do jednotné podoby a očišťují ideu státu od všech kontradikcí, napětí a nesrovnalostí, ke kterým v rámci běžného fungování státu dochází (Sharma a Gupta 2006). Na reprezentaci státu je důležité nejen to, jak státní instituce působí navenek vůči svým občanům, ale také to, jak působí dovnitř – vůči zaměstnancům státu. Způsob vlastní správy institucí má prokazatelný vliv na to, jak samotní zaměstnanci o státu uvažují a jak vykonávají procedury, které zase zpětně ovlivňují kulturní ustavení státu prostřednictvím každodennosti. Pokud jsou občané zvyklí na přítomnost neliberálních praktik a struktur ve svém životě, nebudou podobné situace řešit ani u centrálních institucí.

Kulturní utváření státu prostřednictvím zkoumání každodennosti a různých reprezentací státu představuje inovativní přístup k výzkumu neliberálních struktur a praktik. Přestože jsem v počátku svého výzkumu chtěl směřovat k vytvoření komparativního rámce použitelného napříč argentinskými provinciemi, během svého pobytu jsem si čím dál více uvědomoval limity kulturního chápání demokracie v provinciích Chaco a Corrientes.

4.6 Analytická část

Základním kamenem analytické části jsou rozhovory, které jsem učinil v Chacu v letech 2013 a 2016 v celkovém rozsahu šesti měsíců. Ty jsou doplněny o další pozorování, která vycházela z mé osobní etnografické zkušenosti. Jak jsem již uvedl, v důsledku mé osobní zkušenosti jsem se rozhodl změnit téma dizertace z komparativního na etnografický výzkum. K hlavní změně došlo v mém teoretickém a metodologickém uvažování. V roce 2013 jsem věnoval pozornost převážně fungování a vnitřní skladbě kontrolních institucí. V roce 2016 jsem se zaměřil na zkoumání kvality demokracie z pohledu neliberálních praktik a struktur. I přes tento rozdíl jsem si i v roce 2013

uvědomoval, že čistě institucionální přístup ke zkoumání kvality demokracie na základě fungování kontrolních institucí nestačí, a proto jsem se rozhodl sbírat data i od dalších aktérů, kteří s kontrolními orgány nijak nesouviseli. Kvalitativní analýzu dat z rozhovorů jsem provedl v programu QDA software Dedoose¹¹⁸, ve kterém jsem si na základě mnou vypracovaných teoretických a antropologických kapitol stanovil proměnné, které jsem následně kódoval v přepsaných rozhovorech. Hlavní kategorie kódů se dělily na způsob konstrukce vlastní identity, hodnoty a názory, nejasné hranice mezi státem a společnostmi, koalice, typ aktéra, neformální struktury a praktiky, popis formálních pravidel a sociální kontrola.

K jednomu důležitých rozdílů mezi lety 2013 a 2016 došlo na základě proměny politické scény na federální i lokální úrovni v Chacu. Zatímco v roce 2013 dominovala politická frakce FpV, v roce 2016 s nástupem vlády Mauricia Macriho a Jorgeho Capitaniche, se podoba obou režimů proměnila a přinesla částečnou změnu v chápání státu. Pokud bych měl tento posun komentovat z etnografického pohledu, pak rok 2013 představoval období vrcholné hegemonie kirchnerismu a rok 2016 tyto pozice přeskupil do zcela nové podoby, která předchozí stoupence režimu diskurzivně přesunula na pozici opozičních kritiků vlády Mauricia Macriho. Zatímco rok 2013 provázela kampaň Vítězná dekáda, v roce 2016 peronisté hovořili o naprostém úpadku a nastolení vlády neoliberalismu. Protiperonistická skupina informantů si svůj diskurz udržela více homogenní a stále se soustředila na bývalý režim prezidentky Cristiny Kirchner a v lokálním kontextu na režim Jorgeho Capitaniche. Důležitý motor pro pokračující kritiku kirchnerismu představovala řada korupčních kauz stále otevřená a některé z nich svým vývojem stále poutaly pozornost celostátních médií. V některých pak přímo figuroval i Jorge Capitanich, jako například v korupční kauze Fotbal pro všechny. U těch informantů, kteří přímo podporovali novou Macriho vládu, pak mezi jejich narativy převažovala obrana prezidentských politik, které postupně omezovaly státní subvence na elektřinu a další komodity, jejichž ceny výrazně rostly.

Na provinční úrovni došlo podobně jako na federální úrovni k přerušení hegemonie. Jorge Capitanich poprvé na guvernéra kandidoval v roce 1999 a v roce 2015 za sebou měl dva mandáty, po kterých již nemohl znovu kandidovat. Proto se rozhodl přejít na pozici starosty hlavního města. Jeho kandidát Eduardo Aguilar ale neuspěl ve stranických primárkách, které původně ani neměly být vypsané a prohrál se starostou

---

¹¹⁸ <https://app.dedoose.com/> (Navštíveno 29. 5. 2020).

města Villa Ángela Domingem Peppem. Mezi nastupujícím a bývalým guvernérem došlo k několika politickým sporům, mezi něž patřilo vystoupení Peppa z kirchneristického tábora a k čistkám na provinčních úřadech, ve kterých působili zastánci bývalého režimu. Informanti proto museli v této situaci zvolit, za kterého z obou peronistických vůdců se postaví a zda představovala Peppova politika vyjednávání s Macriho federální vládou legitimní pokračování předchozího režimu.

4.7 Osobní zkušenosti s pobytem v Chacu

Do zkušeností z etnografického pozorování řadím celý svůj pobyt v Chacu. Konverzace, sledování zpráv, řešení administrativních otázek mého pobytu, návštěvy veřejných institucí či oficiálních aktů a další formy méj účastí probíhaly každý den při obou mých pobytech. K datům ohledně neliberálních praktik a struktur jsem musel pronikat postupně. Mou výhodou představovala částečná pozice insidera, protože moje manželka z provincie přímo pocházela – mohl jsem nejdříve získávat data od známých a přátel, díky kterým jsem se dále seznamoval s novými informanty a zvětšoval tak svůj okruh kontaktů. Díky nim se mi podařilo v roce 2016 proniknout až k předním zástupcům provincie a hlavního města.

Považuji za důležité zmínit, že se většina konverzací odehrávala v neformálním prostředí, převážně pak doma nebo v kavárnách. Mým cílem nebylo pozorovat chování konkrétní skupiny obyvatel v jejich formálním zaměstnání či při jeho výkonu, ale analyzovat jejich postoje a hodnoty vůči demokracii prostřednictvím kulturních proměnných. Zaměřit pozornost na politiku či na kvalitu demokracie v neformálním rozhovoru nebylo obtížné. Naopak mě překvapilo, do jaké míry představuje politika důležitou část každodenních konverzací a jak proniká i do dalších témat (sport, zdraví, práce). Informanti při neformálním setkávání poukazovali na mou odlišnou identitu cizince jako na výhodou – nemuseli mít obavu, že se konverzací se mnou dostanou do osobních sporů, neboť automaticky předpokládali, že nejsem nikterak propojen ani s peronistickým, ani s antiperonistickým hnutím.

V mém přístupu jsem se ale nebránil tomu, abych politické dění hodnotil a komentoval společně s mými informanty. Hranici pro mé názory ale představovala situace, ve které bych svým postojem mohl vyvolat osobní konflikt či výrazněji rozporovat názor ostatních. V tomto ohledu jsem na sebe uplatňoval restriktce, protože to byly právě názory a hodnoty ostatních, které pro mě byly důležité, nehledě na jejich faktickou či ideologickou opodstatněnost. Díky tomu věřím, že jsem obvykle uspěl v budování

společné pozice, založené na důvěře a na osobním přístupu k tématu. Díky tomu jsem se dostal k ryze osobním příběhům, které odhalovaly nejlépe nejhlubší struktury sociálního světa (Bourdieu 1990). V ideálním případě interview či interakce probíhaly asymetricky, kdy jsem se stylizoval do role studenta, zatímco respondent měl možnost utvářet kontext interview a představoval aktivní sílu procesu interakce. V této pozici pro mne bylo snazší vyjadřovat své názory a přesvědčení, aniž bych potenciálně překračoval hranici, která by znamenala přechod respondenta do defenzivních pozic. V případě zájmu respondenta jsem dával věci do širší analytické perspektivy. Ne všechny rozhovory jsem chtěl nahrávat a ne všechny rozhovory v sobě obsahovaly nějaký ucelenější kontext, ze kterého bych prostřednictvím kódu mohl získat informace o kategoriích, které mě primárně zajímaly. V některých případech jsem si proto pouze udělal pár poznámek. Platilo to obzvláště u blízkých kontaktů, se kterými jsem se setkával pravidelně. K nahrávání rozhovorů vždy docházelo po předchozí domluvě a často i předchozím setkání a respondenti se proto vždy mohli dopředu připravit a rozhodnout, zda chtějí participovat.

Mým hlavním úkolem při nahrávání a přepisování rozhovorů bylo vytvořit dataset, který čtenářům poskytne dostatečné množství informací o vnímání boje o sociální kontrolu a využívání neliberálních praktik a struktur na všech úrovních státu a společnosti. Po celou tuto práci se snažím deklarovat, že kvalita demokracie v kauzálním výzkumu způsobuje řadu teoretických problémů, které nedostatečně reflektují lokální kontext argentinské periferie. Alternativním způsobem, jak určit relevanci jednotlivých rozhovorů, se stala teoretická saturace (Charmaz a Belgrave 2012). Toto téma díky své nejasné ohraničitelnosti představuje v etnografickém výzkumu metodologický problém. Jak může výzkumník poznat, že k tématu již není potřeba sbírat další data? Primárně mi posloužily dvě metody – první z nich se stalo etnografické pozorování, kdy jsem měl možnost sledovat, které narativy o kvalitě demokracie byly opakovány širším spektrem aktérů, a to aniž bych se jich musel aktivně účastnit. Na základě toho jsem mohl identifikovat klíčové hráče, kteří měli přístup k relevantním informacím (Foley 2012). V roce 2016 jsem usiloval o rozhovor s guvernérem ohledně jeho sporů s Capitanichem (nakonec jsem hovořil s šéfem jeho kabinetu), s odbory kvůli politickému násilí a jejich metodám politického nátlaku (podařilo se mi získat rozhovor s šéfem federálních odborů) a se zástupci justice (soudkyní a advokátkou pracující pro provincii). Kromě toho jsem se na základě několika předchozích konverzací rozhodl nahrát rozhovor s bývalou úřednicí městského úřadu v Resistencii Cristinou. S ní jsem nakonec pořídil dva

rozhovory, neboť o nahrání rozhovoru projevil zájem i její manžel, který na městském úřadu pracoval jako ředitel úseku kvality masa a potravin. Oba dva rozhovory lze chápat jako generalizaci antiperonistických narativů, které jsem opakovaně zaznamenával v řadě neformálních rozhovorů.

Přesně polovina rozhovorů probíhala formálně (Tabulka 70). Tento formát rozhovoru znamenal, že jsme se sešli v kanceláři dotyčného či dotyčné, což v případě dynamiky rozhovoru znamenalo odlišný sociální kontext než u neformálních rozhovorů, které se nejčastěji odehrávaly doma a měly tak uvolněnější atmosféru a méně přerušení. Informanti se často nechávali i přes formální nastavení vtáhnout do personalizované konverzace i ve formálním prostředí. Nejčastěji se to projevovalo prostřednictvím uvolněných reakcí, smíchem, osobními otázkami či zjišťováním podrobností o mém výzkumu. Pouze dva informanti si zachovali odstup. Prvním z nich byl Jorge Capitanich, u kterého organickému rozvíjení rozhovoru zabránil omezený čas, který jsem u něj mohl strávit, a dále i způsob, jakým Capitanich vnímal naši interakci – jeho představa zcela evidentně směřovala k formátu, ve kterém chtěl pouze odpovídat na strukturované pokládané otázky. Během rozhovoru jsem musel přijmout roli novináře a sesbíraná data ve výsledku nemají příliš vysokou přidanou hodnotu. Druhým z rozhovorů byl Dr. Cáceres z Tribunal de Cuentas (TdC). Jednalo se o úplně první rozhovor v tomto výzkumu a jeden z prvních, které jsem vedl z pozice sociálního vědce. Kvůli nervozitě a možná až přílišné připravenosti nedokázal tuto příležitost efektivně využít. Můj rozhovor s ním se v zásadě omezil na fungování TdC po formální stránce.

Ve výzkumném terénu nebylo v rámci běžného rozhovoru prakticky možné, abych se nedozvěděl o tom, zda je dotyčný informant příznivcem kirchnerismu či stojí v jeho opozici. Dělicí čára kirchnerismu patřila k nejvýraznějším a překonávala i materiální či vzdělanostní rozdíly. Velice často se sami informanti k této dělbě stavili prostřednictvím fotbalové metafory Boca vs River, což jsou dva nejslavnější argentinské fotbalové kluby a téměř každý Argentinec či Argentinka fandí jednomu z nich. Toto dělení nebylo patrné jen u neformálních nenahrávaných konverzací, ale také u formálních rozhovorů s představiteli státu. Právě při různých konverzacích s příznivci a odpůrci stávajícího režimu jsem si v roce 2013 uvědomil, že je do mé analýzy důležité zahrnout aspekty sociální kontroly, které mi umožní teoreticky lépe uchopit.

Tabulka 70: Seznam rozhovorů¹¹⁹

Jméno	Rok	Formát rozhovoru	Typ aktéra	Politická příslušnost	Pracovní pozice (i bývalá)
Dr. Corregido	2013	Formální	Byrokracie (výše postavený)	–	Ombudsman
Dr. Cáceres	2013	Formální	Byrokracie (výše postavený)	–	Přisedící člen Tribunal de Cuentas
Dr. Jenefer	2013	Formální	Byrokracie (výše postavený)	–	Předseda Tribunal de Cuentas
Ignacio a Rodolfo	2013	Neformální	Politik	PS	Bývalý předseda domácí buňky a člen
Lisandro Iliá	2013	Neformální	Politik	UCR	Předseda mládežnické organizace strany
Roberto	2013	Neformální	Insider (Odborník s kontakty)	–	Režisér
Hugo Maldonado	2013	Formální	Politik	UCR	Federální senátor
Cristina	2016	Neformální	Byrokracie (výše postavený)	UCR	Vedoucí oddělení městského úřadu
Carla	2016	Formální	Justice	–	Soudkyně
Julia	2016	Neformální	Justice	–	Zaměstnankyně justice a advokátka
Jorge Capitanich	2016	Formální	Politik	PJ	Starosta města
Germán Bittel	2016	Neformální	Politik	PJ	Vedoucí úřadu na udělování licencí pro motorizované dopravní prostředky
Daniel Souilhe	2016	Neformální	Politik	PJ	Bývalý šéf Banco de Chaco
Horacio Rey	2016	Formální	Politik	PJ	Šéf kabinetu guvernéra Peppera
Luis José	2016	Formální	Byrokracie (výše postavený)	PJ	Předseda federálních grémií v Chacu

¹¹⁹ U osob, které mají v tabulce pouze křestní jméno, jsem úmyslně změnil jejich pravé jméno. U osob s příjmením či celým jménem se jednalo o veřejně známé osoby, které souhlasily s tím, že rozhovory mohou být publikovány bez této změny.

Jméno	Rok	Formát rozhovoru	Typ aktéra	Politická příslušnost	Pracovní pozice (i bývalá)
Cristina a manžel	2016	Neformální	Byrokracie (výše postavený)	UCR	Vedoucí oddělení městského úřadu + vedoucí úseku kontroly kvality potravin na městském úřadu

Zdroj: Autor

4.8 Charakteristiky zkoumané populace

Většina informantů se rekrutovala ze zástupců střední třídy a pobývala v metropolitní oblasti hlavního města Resistencie¹²⁰. Můj výzkum proto neposkytuje reflexi uvažování o kvalitě demokracie u nižších tříd obyvatel ani u obyvatel venkova. U obou skupin předpokládám odlišné problémy a postoje k demokracii, stejně jako odlišné nástroje lokalizované sociální kontroly. U slumů již toto téma zpracoval Auyero (2001) a u klientelismu v menších obcích se tématem zabývala Weisz-Schapiro (2012). Zástupci střední třídy představovali unikátní skupinu, protože při boji o sociální kontrolu museli sociální aktéři usilovat nejen o poslušnost a participaci, ale více akcentovat i otázky vlastní legitimacy.¹²¹ Přestože v Chacu obecně platila vysoká závislost na pracovních příležitostech ve veřejné sféře, měla střední třída díky své kvalifikaci a materiálním rezervám možnost větší nezávislosti na klientelismu a dalších neliberálních metodách, které sociální aktéři aplikovali při soupeření o sociální kontrolu u marginalizované populace.

Další důvod mého zájmu o střední třídu představovala každodenní interakce se státem, ať už formou zaměstnání nebo vyřizování administrativních záležitostí. Právě v každodenních interakcích prostřednictvím vyprávěných osobních zkušeností se neliberální praktiky a struktury objevovaly v rozhovorech nejčastěji. Ne vždy střední třída zastupovala skupinu obětí – informanti se aktivně snažili využít tyto praktiky a struktury k tomu, aby své styky se státem řešili obcházením formálních institucí či pravidel. Z hlediska kvality demokracie je to důležité i proto, že se prostřednictvím těchto menších transgresí posouvaly hranice akceptovatelného chování a zvyšovaly toleranci vůči

¹²⁰ Během rozhovorů jsem se informantů na jejich příjmy neptal. Moje definice střední třídy proto vychází ze sekundárních znaků, mezi které patřilo vlastní bydlení, široká síť kontaktů, odborná kvalifikace a schopnost vlastní subsistence.

¹²¹ Na toto téma existuje široká modernizační literatura, nicméně jeden z posledních článků, který toto téma analyzuje v rámci latinskoamerického areálu, potvrzuje vliv příjmů na postoje, ale zároveň zdůrazňuje, že tyto postoje jsou vždy ovlivněné hranicemi nastavovanými konkrétní společností (Lopez-Calva, Rigolini, and Torche 2016: 9)

podobným jevům na politické či byrokratické úrovni. Absence striktně oddělené veřejné sféry a personalizovaný způsob řešení problémů představovaly nejasnou hranici mezi státem a společností, o které jsem již hovořil v teoretické části této kapitoly. Zástupci státu i veřejnosti se díky této hranici adaptovali na systém, ve kterém dodržování formálních postupů představovalo neefektivní způsob interakce s oficiálními institucemi.

Například u Livie a její dcery Rominy jsem mohl tento způsob uvažování pozorovat v delším časovém období, během kterého jsme se pravidelně stýkali a navázali jsme přátelský vztah.¹²² Společně bydlely ve velkém bytě jen několik bloků od centra Resistencie a samy se považovaly za vyšší střední třídu. Livia, ve věku přes 70 let, stále ještě pracovala. Romina, ve věku 35 let, dříve podnikala, ale špatným hospodařením situaci nezvládla a dostala se do dluhů, ze kterých ji nakonec vyplatila matka Livia. Ta se často prezentovala jako člověk, který dokáže věci zařídit díky svým kontaktům. Jedním z důkazů schopností Livie se ukázalo prosazení Rominy do provinční organizace INSSSEP, u které pracovala v přidružených odborech. Tato organizace byla nechvalně známá jako místo, ve kterém panuje velká korupce a nepotismus. Její vliv byl přitom obrovský – všichni provinční zaměstnanci (většina formálně zaměstnané populace), většinou s celou rodinou, u ní byli pojištěni. O INSSSEP jsem v neformálních rozhovorech s dalšími informanty slýchal převážně negativní zmínky – stížnosti padaly na dlouhé čekací doby, netransparentního mechanismu proplácení léků a zdravotních úkonů, či kvůli záměrnému oddalování odchodu do důchodu z důvodů korupce.

Romina po několika týdnech v novém zaměstnání začala sama hovořit o tom, že nemá příliš moc práce a podobně jako ostatní tráví čas neefektivně. To mě vůbec nepřekvapilo, neboť jsem věděl, že většina zaměstnanců se v organizaci vyskytovala díky vlastním personalizovaným kontaktům. INSSSEP jako instituce znamenal důležitý nástroj pro financování vládních projektů, což mělo v důsledku velký dopad na otázku sociální kontroly. Každý sociální aktér v provincii proto měl zájem na kontrole alespoň části této organizace, což v důsledku mohlo mít vliv na celkovou efektivitu. Jeden z důkazů zvýšeného zájmu vládních elit o vliv na fungování organizace byly nadstandardní výhody pro zaměstnance. Romina mi při jednom nákupu ukázala speciální kreditní kartu, kterou dostali všichni zaměstnanci INSSSEP. Každý měsíc jim provincie na tuto kartu zasílala příspěvek 5 tisíc pesos, za které si mohli nakoupit. Livia mi sdělila, že ona jakožto pracovnice odborů INSSSEP společně s kolegy aktivně u guvernéra

---

¹²² Jména byla změněna.

lobovala, a dokonce zorganizovali stávkou, aby touto částkou byla zaměstnancům kompenzována snídaně, kterou dříve dostávali na pracovišti zdarma. Nepotismus při nabírání zaměstnanců, korupce a částečně i snaha provinčních politiků o vybrané prostředky na pojištění znamenaly, že se INSSSEP stal jedním z bitevních polí o zajištění zdrojů a financí na politické aktivity.

4.9 Neopluralismus a systém sociální dominance

V případové studii ve druhé kapitole jsem došel k závěru, že nástup Ángela Rozase do guvernérského křesla v roce 1995 znamenal stabilizaci neopatrimoniálního systému sociální dominance. Stejně jako Herrmann (2016) jeho vliv posuzuji vzhledem k fungování neliberálních praktik a struktur. Hlavními charakteristikami neopatrimonialismu jsou nejasně rozdělená hranice mezi státem a společností v kombinaci se širokou koalici sociálních aktérů. Guvernér se v čele exekutivy snaží v tomto systému udržet rovnováhu mezi zájmy sociálních aktérů a předejít poklesu sociální kontroly státu.

V předchozích kapitolách jsem několikrát zmiňoval otázku efektivity při vládnutí politických elit. V zásadě ji chápu jako schopnost vlády rychle rozhodovat a implementovat svá nařízení napříč zkoumaným teritoriem. V některých případech ale efektivita znamenala omezení institucí a jejich formálního fungování. Příčinu můžeme hledat u menší stability vládních elit a jejich politických režimů ve vztahu k jiným sociálním aktérům. Zatímco režimy se v Chacu měnily v relativně pravidelných intervalech, u některých (obzvláště nestátních) sociálních aktérů došlo k jejich ovládnutí menší skupinou a k následnému využívání jejich sociální kontroly pro vyjednávání se státem. Představitelé státu ve jménu efektivity museli těmto aktérům poskytnout finanční a materiální zdroje, často na úkor ostatních méně organizovaných aktérů. Pokud by tak neučinili, menší nestátní aktéři byli schopni v provincii vyvolat řadu problémů, omezením implementace vládních politik počínaje a stávkami a nepokoji konče.

U kódování rozhovorů (Morse 2012) jsem se u otázek nejasných hranic státu a společnosti zaměřil na několik proměnných.¹²³ U nich jsem navíc hodnotil i sentiment daného výroku v širším kontextu rozhovoru a naší vzájemné interakce s informantem (Tabulka 71). Postavení informanta (občan, byrokrat, politik atd.) mělo prokazatelně vliv na způsob, jakým o řešení jednotlivých politických situací uvažoval. Například informantka Ludmila konkrétně kritizovala případy dosazování zaměstnanců na

---

¹²³ Jednalo se o proměnné: a) mobilizace b) spory mezi elitami c) strongmeni d) neopluralismus e) nedůležitost formálních institucí.

ministerstvu školství. Svou zkušenost následně vnímala jako *modus operandi* také u ostatních institucí. Její názor nevznikl ve vakuu – korupční kauzy, nepotismus a klientelismus patřily k tématům, o kterých se hovořilo často.

Obecně platilo, že výše postavení aktéři (politici, vyšší byrokracie) měli z pozice insiderů tendenci hodnotit komplikované spektrum vztahů a potřebu neustálého politického vyjednávání pozitivněji než ostatní. Jednou z možných interpretací může být to, že jejich přímé zapojení do vyjednávání jim umožňovalo ovlivňovat výsledek, zatímco níže postavení aktéři tuto možnost neměli a často tak pouze čelili důsledkům. Peronista a předseda menší frakce *Unidad y Lealtad*, German Bittel, tuto tezi v rozhovoru se mnou podpořil, když konstatoval, že jediný způsob, jak implementovat kirchneristický program je prostřednictvím obsazení klíčových pozic stoupenci tohoto programu.

Jeden z dalších příkladů formování personalizovaných názorů na fungování systému sociální dominance poskytl v rámci rozhovoru Cristina s manželem. Oba za sebou měli více než třicetiletou kariéru na městském úřadě *Resistencia*. Velká část našeho rozhovoru se týkala jejich přímého kontaktu s prací ve veřejné správě. Své osobní zkušenosti používali jako hlavní nástroj pro interpretaci dalších jevů v argentinské politice. Kromě toho rozhovor se dvěma respondenty zároveň vytvořil novou dynamiku, ve které se osobní zkušenosti a interpretace utvářely jako společná práce nás všech. Oba dva se během svého působení na městském úřadě dostali do problémů s tamní největší odborovou organizací (*Sindicato de Trabajadores Municipales – STM*). Z této zkušenosti následně posuzovali i další situace, což vedlo k poklesu legitimacy u zástupců státu, ať už na pozici starosty *Resistencia* nebo guvernéra provincie. Cristina s manželem na základě osobní zkušenosti s jedním sociálním aktérem nedůvěřovali ani těm ostatním. Jak jsem již uvedl, s podobnými postoji jsem se při rozhovorech s informanty setkával opakovaně a důsledkem byl pokles sociální kontroly státu.

Cristina s manželem v rozhovoru nejčastěji zmiňovali osobní zkušenost s odborovým předákem Jacintem Sampayem, který měl prostřednictvím strachu a násilí STM ovládat a využívat ke svým osobním cílům. Cristina se v jednom případě stala obětí vyhrožování ze strany STM. Násilí u STM zmiňovali i další informanti. Jednání Sampaya v roce 2016 se promítlo i do obsahové analýzy deníku *DN* ve třetí kapitole, ve které odbory získaly výrazně nízké hodnocení sentimentu v důsledku jejich násilného zapojení do demonstrace před provinčním parlamentem. Podobné situace se přitom

opakovaly pravidelně a zahrnovaly zapalování aut, pouliční střety či napadení a vyhrožování novinářům – jejich část je zdokumentována na YouTube.¹²⁴

Jacinto Sampayo a jeho trajektorie ovládnutí STM představují dobrou ilustraci toho, jakým způsobem bylo možné zcela kontrolovat chování sociálního aktéra. Sampayo šéfoval STM více než třicet let, během kterých si vybudoval absolutní dominanci. Díky přísné hierarchii a z ní plynoucí efektivitě si STM získalo vliv na lokální politiku. Sampayo kromě toho předsedal i provinčním odborům obecních zaměstnanců. Kromě toho dosadil loajální příslušníky odborů do některých vedoucích funkcí v INSSSEP a sám se stal jeho náměstkem – to vše díky tomu, že mu státní představitelé neustále ustupovali a plnili jeho požadavky. Nejdůležitější součástí jeho technologie moci se staly neliberální praktiky a struktury. Mezi ně patřilo nejčastěji zastrahování a násilí proti vnitřní opozici, a naopak klientelismus a nepotismus mezi jeho lojalisty.

Tabulka 71: Nejasná hranice mezi státem a společností a její sentiment

Kód	Neutrální		Negativní		Pozitivní		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Neopluralismus	18	42,9	20	47,6	4	9,5	42	100,0
Strongmeni	3	13,6	17	77,3	2	9,1	22	100,0
Spory mezi elitami	4	33,3	7	58,3	1	8,3	12	100,0
Nedůležitost formálních institucí	3	50,0	3	50,0	0	0,0	6	100,0
Mobilizace	2	66,7	0	0,0	1	33,3	3	100,0
Nejasné rozdělení pravomocí	1	50,0	1	50,0	0	0,0	2	100,0

Zdroj: Autor

Již jsem uvedl, že část mých informantů považovala systém personalizovaného vyjednávání a neformálních dohod za jeden z hlavních problémů ovlivňující kvalitu demokracie v provincii. V opozici k tomuto názoru stáli naopak ti, kteří měli přímou osobní zkušenost s neformálním vyjednáváním a uvědomovali si vlastní pozici jako mediátora zájmů širokého spektra sociálních aktérů. Tento způsob uvažování se projevil například při mém rozhovoru s Horacio Reyem, který pracoval jako šéf kabinetu

¹²⁴ Do vyhledávání na YouTube stačí zadat heslo: Jacinto Sampayo.

ministrů guvernéra Dominga Peppu.¹²⁵ V tématu komplikovaného vyjednávání Rey představoval ideálního kandidáta – nebyl tolik politicky exponovaný jako guvernér, ale měl klíčový podíl na jeho rozhodování a na fungování kabinetu. Guvernéra doprovázel na téměř všechna vyjednávání s federální vládou i s ostatními guvernéry. Horacio Rey chápal svou pozici jako mediátorskou – jeho cílem bylo přispívat k vyjednávání s poslanci i s ministry a zprostředkovávat hladký průběh pro přijetí vládních návrhů v provinčním parlamentu. Jeho odpovědi mě utvrdily v tom, že se jednalo o technokrata. Ve svém uvažování se často soustředil na efektivitu a na hledání kompromisních řešení mezi sociálními i politickými aktéry.

Překvapilo mě, že se vyjadřoval pozitivně o guvernérovi Formosy Gildu Insfránovi. Přitom právě Formosa patřila z hlediska kvality demokracie k jedné z nejhůř hodnocených provincií (Gervasoni 2010b; Giraudy 2015; Page 2010). Horacio Rey ale situaci viděl odlišně a soustředil se právě na schopnost tamního guvernéra Insfrána vyjednávat výhody pro vlastní provincii na federální úrovni. Na základě osobní zkušenosti Rey nadřadil efektivitu při získávání finančních prostředků z centra nad demokratické principy.

Horacio Rey mi v rozhovoru detailně popsal politickou trajektorii Dominga Peppu, což mi umožnilo lépe pochopit fungování neopatrimoniálního systému sociální dominance v Chacu. Pro guvernéra Rey pracoval od roku 2008, kdy se Peppo poprvé stal provinčním poslancem. Již od startu provinční kariéry Peppu měl existovat plán guvernérské kandidatury v roce 2015 – tím dal Rey jasně najevo, že si uvědomoval nemožnost nahrazení Capitaniche v jeho druhém mandátu. Domingo Peppo z důvodu plánované kandidatury systematicky usiloval o vlastní zviditelnění, například snahou o získání křesla předsedy provinčního parlamentu či vyjednáváním o své kandidatuře na pozici viceguvernéra po boku Capitaniche v roce 2011. Když ani jedna ze dvou nominací Peppovi nevyšla, rozhodl se vrátit do rodného města Villa Ángela, ve kterém starostoval. Podařilo se mu ale obsadit funkci ředitele provinčního Stavebního úřadu (Instituto de Vivienda) v roce 2012. Tato funkce mu umožnila sbírat politické body díky výstavbě bydlení. Krátce nato ale přišel neočekávaný odchod Capitaniche do pozice

---

¹²⁵ K Reyovi jsem se dostal až téměř na konci svého druhého pobytu jen díky politoložce Maie, která se podílela na přípravě Peppovy kampaně. Ihned po příchodu na mě Reyova kancelář zapůsobila technokraticky – on sám seděl u pracovního stolu a měl před sebou tři monitory. Na zdi naproti jeho stolu hrálo několik zapnutých televizorů. Na začátku naší konverzace Rey zaujal pozici učitele a rozhovor se i díky jeho převaze domácího prostředí rozvíjel asymetricky. To ale nevydrželo dlouho, neboť jsem již díky svým zkušenostem přešel k detailnějším otázkám a nenechal tak rozhovor uplynout v novinářském duchu jako u Capitaniche.

předsedy kabinetu ministrů federální vlády, přičemž jeho absence vyústila do politického rozkolu s viceguvernérem Bacileff Ivanoffem.¹²⁶ Ten ztratil podstatnou část sociální kontroly v důsledku násilností v prosinci 2013 a červnu 2014. Po návratu Capitaniche se Peppo, podporovaný většinou peronistických starostů v provincii, postavil do role mediátora sporu mezi ním a Bacileff Ivanoffem. Jak upozorňoval Durazo Herrmann (2016), právě schopnost urovnávat spory mezi sociálními aktéry se v neopatrimoniálních režimech považovala za důležitou. Před skončením svého mandátu Capitanich přesto prosazoval jiného kandidáta – Eduarda Aguilara. Ten ale neměl dostatečnou podporu a prohrál s Peppem ve stranických primárkách. Cesta k obměně politického režimu tím byla otevřena. Změna se neodehrála bez vnitřních konfliktů, ale tentokrát již měl Peppo převahu – zajišťoval totiž potřebné finance na platy obecních zaměstnanců v celé provincii a držel monopol ve vyjednávání s federální úrovní. Capitanich z pozice starosty začal svou kritiku soustředit na federální vládu.¹²⁷ Spory mezi Peppem a Capitanichem se prohloubily po odchodu guvernéra z kirchneristické frakce FpV a zahájil spolupráci s umírněnou středovou frakcí Frente Renovador, kterou vedl Sergio Massa. Peronističtí politici v nahrávaných rozhovorech (Capitanich, Souilhe, Bittel, Rey) vnímali celou situaci jako problematickou, ale žádný z nich nechtěl jít cestou rozdělení provinčního peronismu do dvou soupeřících frakcí. Domnívám se, že důvodem byla historická zkušenost a jejich kulturní porozumění neopatrimoniálnímu systému sociální dominance, které by při rozdělení znamenaly ztrátu provincie a opětovnou nadvládu radikálů.

Z Reyovy výpovědi vyplynulo, že Domingo Peppo ani Jorge Capitanich neměli v rámci provinčního peronistického hnutí monopol na moc. V Chacu v rámci peronismu existovali i další aktéři se značným vlivem, kteří mohli v případě sporů zasáhnout. Patřil mezi ně například Gustavo Martínez. Řada informantů jej považovala za mocného záklisního hráče.¹²⁸ Oficiálně přitom působil jako radní v hlavním městě provincie. Zdrojem sociální kontroly byla jeho politická platforma. Ta mu poskytovala finance, aktivní členy a důležitou infrastrukturu pro udržování sociální kontroly. Jeho platforma dle Cristiny a jejího manžela měla základ ve dvou veřejných společnostech. Jednalo se o vodárenskou firmu (Servicio de agua y mantenimiento empresa del estado provincial – SAMEEP) a energetickou společnost (Servicios energeticos del Chaco empresa del

---

¹²⁶ V širších souvislostech jsem tento spor řešil ve druhé kapitole.

¹²⁷ Odkazuji zde ke třetí kapitole, zaměřené na obsahovou analýzu Diario Norte.

¹²⁸ Od roku 2019 již působí ve funkci starosty Resistencie.

estado provincial – SECHEEP). Stejně jako předchozí strongmeni, i Martínez portfolio svého vlivu rozděloval mezi několik dalších funkcí – patřil k významným členům mládežnické organizace kirchnerismu La Cámpora, působil v odborovém hnutí MTU a svůj vliv měl i na ministerstvu infrastruktury (rozhovor Cristina a manžel). Cristina dále tvrdila, že v obou dvou veřejných společnostech jsou formálně zaměstnány až čtyři tisíce zprostředkovatelů klientelistické výměny. Lokální média si počtu zaměstnanců v těchto dvou institucích všimla, převážně díky aktivitám opozičních zastupitelů.¹²⁹

Kromě politiků a odborů v systému sociální dominance hrály důležitou roli sociální hnutí. V Resistencii patřil k nejúspěšnějším Emerenciano Sena a jeho hnutí Movimiento de Trabajadores Desocupados (MTD) Emerenciano. Strategie sociálních hnutí se zakládaly na přímé akci, protože využívala přímou konfrontaci se státem a jeho institucemi. Tvořili je převážně obyvatelé chudých čtvrtí a hlavní motivací pro ně představoval zisk materiálních benefitů a prostředků pro členské stavební kooperativy. V praxi lze hovořit o smíšených vlastnostech sociálních hnutí – na jedné straně jejich představitelé sloužili jako zprostředkovatelé klientelistické výměny, na straně druhé plnila tato hnutí funkci mediátora mezi státem a nejchudšími segmenty společnosti.

Emerenciano Sena, nejznámější příslušník MTD v Chacu, patřil k často skloňovaným aktérům. Díky svému blízkému vztahu s Jorgem Capitanichem¹³⁰ získalo jeho hnutí prostředky z federální a provinční úrovně. Jím řízená stavební kooperativa s těmito prostředky zahájila výstavbu, kterou ale od počátku doprovázela podezření z korupce. Sena díky svému spojení s guvernérem Capitanichem získal další prostředky a výstavba mohla pokračovat.¹³¹ Emerenciano Sena ovládal své sociální hnutí, které dokonce pojmenoval po sobě, tvrdou rukou – zadržoval stipendia a sociální podporu členů svého hnutí, kontroloval všechny ekonomické aktivity ve svém teritoriu a s bydlením, stavěným za provinční a federální prostředky, nakládal klientelisticky. Jako v případě odborů, i u sociálních hnutí se jejich původní demokratický charakter a snaha o řešení konkrétních problémů nejchudších obyvatel postupně vytratily, a byly nahrazeny řadou neliberálních praktik a struktur, které umožňovaly koncentraci moci. Proces snižování kvality demokracie ale znamenal zvyšování efektivity. Díky tomu se MTD

---

¹²⁹ http://www.diariolavozdelchaco.com/notix/noticia/02109_golpe-de-la-alianza-a-secheep-y-sameep-sus-aumentos-contribuyen-a-la-inflacion.htm (Navštíveno 23/6/2020).

¹³⁰ <https://www.perfil.com/noticias/politica/quien-es-el-piquetero-del-que-capitanich-fue-padrino-de-bodas-20140216-0007.phtml> (Navštíveno 23/6/2020).

¹³¹ <https://www.lanacion.com.ar/politica/dos-denuncias-de-corrupcion-que-salpicaron-a-jorge-capitanich-nid1640309/> (Navštíveno 2/9/2020).

Emerenciano dalo využívat k vytváření tlaku na opozici, jako tomu bylo v případě starostky Resistencie Aidy Ayala (UCR).

Zástupci střední třídy měli na sociální hnutí extrémně kritický pohled – tato hnutí získávala prostředky z jejich daní, ale přitom sloužila politickým cílům. Kromě toho umožňovaly korupci a arbitrární nakládání s veřejnými prostředky. V omezené interakci se střední třídou pak sociální hnutí primárně vyvolávala ve městě dopravní chaos, když blokovala ulice či náměstí.

Cristina: *"Nosotros somos la ciudad de los piquetes. ni en bs. As. hay tantos piquetes como aca. [Já: '¿En serio?'] Pero porque el gobernador Capitanich cuando el asume como gobernador habia cinco movimientos sociales. hoy hay 110. En una provincia como esta. No somos Buenos Aires, somos un millon de personas. 110 movimientos sociales. Y el le da viento a todo esto. Debe ser el unico gobernador, cuando fue gobernador que pago para que hicieran despelote. Podes que ser tarado hay que ser tarado. Y del movimiento mas grande que es aca de emerenciano sena, capitanich es padrino de su casamiento. ¿Hay convivencia o no hay convivencia?"*

Cristina: *„Jsme městem přerušené dopravy. Ani v Buenos Aires není tolik přerušeni jako u nás. [Já: ‚Vážně?‘] Ale to je z toho důvodu, že když Capitanich nastoupil, tak zde bylo pouze pět sociálních hnutí. Dnes jich máme 110. V této provincii. Nejsme Buenos Aires, je nás jenom million. 110 sociálních hnutí. A on (Capitanich – pozn. autora) jim poskytuje prostor. Musí to být jediný guvernér, když byl guvernérem, který jim platil, aby dělali bordel. Když už jsi hloupý, tak ať. A největší sociální hnutí je Emerenciano Sena. Capitanich mu šel za svědka na svatbě. Tak existuje zde symbióza, nebo ne?"*

4.10 Sociální kontrola

Z předchozí podkapitoly vyplývá, že ne všechny instituce se nacházely pod plnou kontrolou státu. Menší sociální aktéři dokázali, většinou prostřednictvím neliberálních praktik a struktur, budovat vlastní silnou pozici pro vyjednávání se zástupci státu. Samotný guvernér, v literatuře popisovaný jako dominantní figura subnacionální politiky (De Luca 2008; Tula 2000), musel neustále vyjednávat o podpoře jak uvnitř státu, tak i mimo něj. Nestátní aktéři přitom měli stejné vnitřní problémy jako samotný stát a mohli se stát kořistí neliberálně smýšlejících skupin. Na rozdíl od státu existovala jen minimální možnost nápravy.

Nejběžnější strategií politického nátlaku menších aktérů se stala přímá akce v ulicích města. Jejich vliv dále ohrožoval implementaci vládních politik či oslaboval konkrétní politickou mašinu vládního tábora. Státní aktéři, neschopní ovlivnit vnitřní procesy těch nestátních, museli část své sociální kontroly předat do jejich rukou (příkladem jsou INSEEP, SAMEEP, SECHEEP). To následně vedlo k dalšímu rozšíření neliberálního chování, které ovšem zástupci střední třídy interpretovali jako selhání reprezentantů státu. Za celou dobu pobytu jsem se u střední třídy neseťkal s jediným informantem, který by hodnotil aktivity Jacinta Sampaya nebo Emerenciana Seny pozitivně. Jejich násilné metody, zneužívání vlastních členů a přímé napojení na provinční politiky interpretovali jako celkové selhání provinčního státu a jeho představitelů.

K poklesu legitimacy přispívalo každodenní setkávání občanů se státem. Terčem kritiky byly hlavně veřejné služby a bezpečnost. Mezi nejčastější témata patřila kritika městské dopravy, vodohospodářských nebo elektrických služeb. Těmto otázkám věnovali informanti mnohem více prostoru, ale dokázali je provázat s hlubšími strukturálními problémy souvisejícími s neliberálními praktikami a strukturami. Při deštích se kanalizace zcela zaplnila a vytekla na ulice, které se bez asfaltu proměnily na bažiny. Nepříliš efektivní služby pro sběr odpadu a vysoká koncentrace lidí zase dávaly vzniknout černým skládkám přímo v obydlené zástavbě. Aby se skládky nerozšiřovaly, občané je raději zapálili. Několikrát se mi během pobytu stalo, že jsem musel den a víc žít v kouři z odpadků. Další velká obava obyvatel Resistencie a okolí se týkala jejich bezpečnosti. Chudí občané tvořili více než 46 % celkového počtu obyvatel z celé aglomerace.¹³² Nedostatek příjmů přivedl část z nich ke zločinu, svou roli v něm sehrály i drogy. Výjimku netvořily historky o přiložené pistoli k hlavě, přepadení ve vlastním domě a dalších osobních zkušenostech s násilnými trestnými činy. Naprostá většina informantů vyjadřovala velké obavy o osobní bezpečnost. Po setmění se nikdo nepohyboval po ulicích pěšky a i na relativně krátké vzdálenosti do jednoho kilometru se lidé přepravovali autem nebo taxíkem. Po čase jsem pozoroval změny i na svém chování a přemýšlení o bezpečnosti.

Kvůli snížené legitimitě státu jako nástroje pro řešení běžných potřeb občanů i zajištění bezpečnosti se část sociální kontroly přesunula do participace. Vzhledem

---

¹³² <https://www.datachaco.com/la-pobreza-el-gran-resistencia-alcanza-al-469-n135597#:~:text=La%20pobreza%20en%20el%20Gran%20Resistencia%20alcanza%20al%2046%2C9%25,-Afecta%20a%20caso&text=Este%20porcentaje%20alcanza%20a%20192.818,%2C2%25%20de%20los%20hogares.> (Navštíveno 2/9/2020).

k periferní poloze Chaca, jeho závislosti na federálních фондах a nedostatku formálního zaměstnání v privátním sektoru, se většina informantů spoléhala na stát a veřejnou sféru. Jedním ze symbolů faktické závislosti střední třídy na veřejném sektoru byl zákon, podle kterého se po odchodu rodiče do důchodu muselo nabídnout místo jeho nebo jejímu dítěti (Ley 2017 1976). Zaměstnání ve veřejném sektoru u střední třídy znamenalo další možnost, jak pozorovat neliberální praktiky a struktury zevnitř.

Moje informantka Ludmila,¹³³ která pracovala jako zaměstnankyně provinčního ministerstva školství, hovořila o pracovních pozicích, které se obsazovaly pouze na základě politické příslušnosti. Na ministerstvu dle jejího názoru figurovalo mnohem více lidí, než bylo potřeba. Svým způsobem mi to ona sama potvrzovala tím, že opakovaně přicházela z práce (bydlela ve stejné ulici jako já) výrazně dřív, než do kdy trvala její pracovní doba. Když jsem se jí ptal, zda se nebojí, že její nadřazení na absenci přijdou, konstatovala, že je to nezajímá a že svou práci v daném dni dokončila. Důležitou informací pro mě bylo, že nepotismus se aplikoval na všechny pozice a práci tak získávali i obyvatelé chudých čtvrtí, kteří měli dobré vztahy s tamními zprostředkovateli klientelistické výměny. Ludmila se dle svých vlastních slov dostávala často do konfliktu s uklízečkou, která chodila do práce jen občas a kradla čisticí prostředky a další vybavení v kancelářích. Podobně jsem se od zaměstnanců provinčního odboru plánování dozvěděl, že zaměstnanec s dokončeným vysokoškolským vzděláním a titulem vykonával v rámci oddělení práci určenou pro nižší kvalifikaci, zatímco šéf oddělení neměl dokončenou ani střední školu. Stejná situace se opakovala u většiny informantů, se kterými se mi podařilo navázat bližší vztah. Každý informant ze střední třídy, kterého jsem oslovil s otázkou, zda je politická příslušnost důležitá při budování kariéry, odpověděl, že ano. Někteří z nich pak otevřeně o svých kontaktech hovořili a neskrývali, že práce jim byla zprostředkována personalizovanou formou.

V tomto bodě se ukrývala klíčová informace o fungování státu a společnosti v Chacu – přestože legitimita státu jako poskytovatele služeb byla nízká, participace představovala způsob, jak si zajistit stabilní kariéru. Participace představovala dobrovolnou cestu, kterou se občané zapojovali do fungování státu. Nebyla vázaná jen na vyšší pozice v rámci nepotismu, ale týkala se i nižších pozic (uklízečka na ministerstvu, Romina v INSSSEP). Řada informantů se proto pro lepší vyjednávání svých pracovních

---

¹³³ Ludmila odmítla, aby byl rozhovor s ní nahráván. Přesto jsem se s ní několikrát setkal v roce 2013 i 2016 a bavili jsme se převážně o její osobní zkušenosti z pozice nižší úřednice na provinčním ministerstvu školství.

podmínek následně dobrovolně připojila k některému ze sociálních aktérů. Zbytek, který o politické angažmá neusiloval, byl v rámci kariérního postupu v nevýhodě.¹³⁴ U rozhovorů si na tyto podmínky stěžovaly obě zaměstnankyně provinční justice Carla a Julie (v kontextu kritiky zpolitizované instituce Consejo de la Magistratura pro výběr nových soudců a soudkyň). Naopak peronista a bývalý provinční poslanec German Bittel hovořil o implementaci politik prostřednictvím zaměstnávání aktivně participujících občanů jako o nutnosti, jak prosadit program. Jeho logika měla v rámci neopatrimonialního režimu své opodstatnění.

Já: *"Y esto que dice Ud., que el jefe tiene que ver mucho con la actividad del organo, institucion, yo acá vi muchas veces que los jefes o la gente de los cargos mas altos está designada, tambien, políticamente. ¿Es esto problema? ¿Cómo le cambian los jefes?... ¿Hasta que punto el jefe puede ser una persona independiente y hasta que punto está designado por las decisiones políticas?"*

Já: *„A to říkáte vy, že šéf je důležitým faktorem pro správné fungování orgánu, instituce... Já jsem tu často viděl, že šéfové nebo lidi na vyšších pozicích jsou navrhováni na základě politiky. Je to problém? Jak se vyměňují tito šéfové?... Existuje nějaká hranice, kdy může být šéf nezávislou osobou, a kdy už je jmenovaný na základě politických rozhodnutí?“*

Carla: *"Todos estamos designados por las decisiones políticas. Todos, todos. Hasta la ordenanza, el que esta cuidando allá afuera, ingresó atrás (nerozumím jedno slovo) que es el amigo de."*

Carla: *„Všichni jsme jmenováni na základě politických rozhodnutí. Všichni, až po službu, která tady pracuje, tak i ten člověk byl jmenován, protože zná toho a toho.“*

V Tabulce 72 předkládám seznam kvalitativních kódů, kterými jsem primárně zkoumal sociální kontrolu. Migdal definoval sociální kontrolu jako souhrn tří úrovní – poslušnosti, participace a legitimacy. Kromě toho jsem připojil ještě zmínky o kultuře hegemonie, aktivní participaci občanů, potřebu lídra a neoliberalismus, který často sloužil informantům jako odrazový můstek pro diskuzi o sociální kontrole.

---

¹³⁴ Považuji za důležité zmínit poslední výzkum Bryn Rosenfeld, který se zabýval střední třídou a jejím vlivem na demokratizaci v postsovětských republikách. Rosenfeld prokázala, že autoritáři díky poskytování zaměstnání ve veřejné sféře oslabovali střední třídu jako aktéra demokratizace, přičemž roli nehrál věk, vzdělání, výše platu ani postoj k volnému trhu. Z toho důvodu Rosenfeld argumentuje, že je to zaměstnání ve veřejném sektoru, co ovlivňuje politické preference, a nikoliv naopak (Rosenfeld 2020).

Nejvyšší úroveň sociální kontroly tvořila poslušnost. Ta se ale v rámci rozhovorů vyskytla jen dvakrát. Z hlediska kvality demokracie to je dobrá zpráva, neboť poslušnost lze nejčastěji propojit se silně neliberálními či dokonce autoritářskými praktikami – vyskytuje se tam, kde policie slouží politickým záměrům a představuje negativní motivaci pro akceptování dominance státu. Z mnou sebraných dat vyplývalo, že poslušnost hrála v sociálních interakcích svou roli, ale nikoliv na úrovni interakce se státem. Pokud ji někdo vyžadoval jako mechanismus sociální kontroly, jednalo se o lokální strongmeny. Ti násilím a výhrůžkami motivovali obyvatele slumů a chudých čtvrtí k tomu, aby je podporovali. Je ale logické, že se střední třída těmito tématy příliš nezabývala a v případě kritiky lokálních strongmenů se zaměřovali na jiné aspekty těchto vztahů – blokády ulic či poskytování veřejných prostředků.

Tabulka 72: Sociální kontrola a její sentiment

Kód	Neutrální		Negativní		Pozitivní		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Legitimita	21	43,8	16	33,3	11	22,9	48	100,0
Osobní integrita	12	42,9	5	17,9	11	39,3	28	100,0
Participace	4	19,0	16	76,2	1	4,8	21	100,0
Neoliberalismus	9	52,9	8	47,1	0	0,0	17	100,0
Kultura hegemonie	4	28,6	10	71,4	0	0,0	14	100,0
Aktivní zapojení (militancia)	7	70,0	1	10,0	2	20,0	10	100,0
Potřeba lídra	4	66,7	2	33,3	0	0,0	6	100,0
Poslušnost	0	0,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0

Zdroj: Autor

Další úroveň představovala participace. Ta se v rozhovorech vyskytovala pravidelně a měla převážně negativní kontext. Platilo přitom, že o ní více hovořili aktéři, se kterými jsem se setkal v neformálním prostředí a kteří nepatřili k lokálním elitám. Většinou se jednalo o zástupce byrokracie, kteří s ní měli přímou zkušenost. Jednu z důležitých výhod participace představovala možnost získat nové kontakty, prostřednictvím kterých měli informanti lepší pozici pro řešení osobních záležitostí v neopatrimoniálním systému. Díky osobním vazbám Cristiny na UCR se mi podařilo dostat k rozhovoru s federálním poslancem Hugem Maldonadem. U Capitaniche mi naopak pomohl pero-

nista a kandidát na senátora Germán Bittel, jehož jsem poznal díky Ludmile a její dceři Georgině. V podstatě žádný z rozhovorů na vyšších úrovních jsem neprovedl na základě formální žádosti, ale vždy jen na doporučení našim společným známým.¹³⁵ Cristina patřila mezi ty, kteří se k participaci vyjadřovali nejčastěji. Hovořila o nutnosti práce pro stát jako o jediném kariéřním východisku, o neustálém zvyšování počtu státních zaměstnanců, o vlastních sporech s odbory a o lepší pozici těch členů byrokratického tělesa, kteří měli podporu od některého ze sociálních aktérů. Její kritika přitom nereflektovala její vlastní kontakty, v čemž vidím důležitou kontradikci. Na jedné straně všichni aktéři chtěli systém, který by nebyl postavený na osobních kontaktech, na straně druhé ale museli na tomto systému participovat, pokud chtěli mít dostatečnou pružnost pro řešení osobních záležitostí. Aby se s tímto stavem dokázali vyrovnat, svou vlastní situaci vyjmuli z problému a zařadili ji mezi strategie přežití, což přispívalo k legitimizaci vlastního konání.

Nejnižší a zároveň nejvíce subtilní úroveň sociální kontroly tvořila legitimita. Kvůli jejímu vyššímu výskytu v kódovaných segmentech jsem přidal proměnnou, která řešila vztah legitimacy k informantovi. V části výskytů se jednalo o vlastní hodnocení legitimacy. Ve zbytku segmentů pak informanti hodnotili legitimitu systému či ostatních aktérů. Většina pozitivních zmínek o legitimitě vycházela ze sebeprezentace a převažovali v nich zástupci kontrolních institucí. Osm segmentů jsem kódoval jako osobní legitimitu a tři jako kombinaci osobní a systémové legitimacy. Ani jeden výskyt osobní legitimacy neměl negativní konotaci. Například ombudsman Corregido opakovaně zdůrazňoval svou osobní integritu a způsobilost vykonávat úřad. Toto chápání následně rozšířil i na ostatní instituce v provincie, což opět zapadalo do širšího kulturního chápání neopatrimoniálního systému sociální dominance. Vzhledem ke slabým či nefunkčním institucím ve veřejné správě záleželo na osobní integritě, která mohla jako jediná zaručit správné počínání státních aktérů.

U systémové legitimacy výrazně klesl počet pozitivních zmínek o legitimitě na pouhé čtyři případy. V jednom případě se Hugo Jenefer z TdC na příkladu vzdělávání pracovníků obcí a dalších úřadů snažil poukázat na legitimitu, která pramenila ze vzdělávacích aktivit formálních institucí. Advokátka Julia zmiňovala nutnost vykonávání

---

¹³⁵ Osobně to hodnotím jako nejlepší možný přístup v systému, který kulturně inklinoval k personalizovanému kontaktu a vazbám. Během obou pobytů jsem zaslal několik formálních žádostí o rozhovor, ale jen jednou mi byla doručena odpověď, která byla zamítavá. Naprosto neznámý člověk, byť z jiné země, působil v silně personalizovaném systému nedůvěryhodně.

zkoušek pro zisk práce v justici. Třetí pozitivní segment poukazoval na již zmiňované technokratické chápání tvorby legitimacy u Horacia Reye. Ten se pozitivně zmiňoval o guvernérovi Formosy Gildu Insfránovi. Z respondentova pohledu legitimita guvernéra vznikala na základě úspěšného vyjednávání o federálních investicích nad rámec režimu koparticipace. Můj pohled na Formosu se v otázce legitimacy tamního režimu výrazně lišil. Insfrán byl u moci od roku 1995 a v roce 1999 změnil provinční ústavu, aby mohl kandidovat stále znovu. Takto dlouhé období u moci mohlo znamenat jediné – kompletní kontrolu nad státním aparátem a rozmělnění hranice mezi osobními zájmy guvernéra Insfrána a provinčního státu. Ve Formose opakovaně docházelo k používání násilí proti původním obyvatelům,¹³⁶ kupčení s hlasy¹³⁷ a nebo zastrašování novinářů.¹³⁸ Stejně tak i v komparativním měření subnacionální demokracie se Formosa v hodnocení kvality demokracie umístila na nejnižších příčkách (Gervasoni 2010b; Giraudy 2015; Page 2010). Podobně i Lapegna ve svém etnografickém výzkumu násilí elit vůči organizovaným rurálním sociálním hnutím došel k závěru, že se jednalo o formu symbolického násilí, které oslabovalo protesty proti agrobiznisu zevnitř (Lapegna 2017).

Nejčastěji se o legitimitě vyjadřovali neutrálně Horacio Rey a odborový předák Luis José (13 ze 17 segmentů). U Reye se legitimita týkala převážně institucionálních reforem veřejných institucí – zrušení nekonečného znovuzvolení do stranických orgánů v PJ, zrušení nekonečného zvolení starostů a rozdělení provincie dle teritoria do menších obvodů. Luis José o legitimitě hovořil ve dvou rovinách a posuzoval ji dle jejích materiálních dopadů na život občanů v provincii. Ve výhodnější formě legitimacy se vedoucí představitelé provincie soustředí na zajištění dostatku financí z federální úrovně. V té druhé se deklarují jako opozice vůči federálnímu politickému režimu, přičemž menší přísun financí používají u lokálních obyvatel k tomu, aby zvýšily svou legitimitu na úkor opozice. Legitimita dle Luise Josého musela pramenit ze schopnosti vládních představitelů v budování infrastruktury. V tomto pojetí legitimacy se shodoval s Capitanichem a Reymem. Capitanich během našeho rozhovoru věnoval několik minut k vysvětlení toho, kolik ulic chce asfaltovat a jak rychle postupuje oproti předchozí starostce. Tato technika sebe prezentace disponovala konkrétní číselnou formou, kterou šlo vyjádřit kvantitu projektů. Pro vládní elity během volebního soupeření představovala

---

¹³⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=NcQ4CekjbmY> (Navštíveno 17/7/2020).

¹³⁷ <https://www.perfil.com/noticias/politica/escandalo-por-paraguayos-que-votan-con-dni-argentino-en-formosa-20150831-0011.phtml> (Navštíveno 17/7/2020).

¹³⁸ <http://fundacionled.org/articulos-y-monitoreo/repudio-a-las-amenazas-al-periodista-antonio-ruiz-y-al-camarografo-hugo-perez-en-la-provincia-de-formosa> (Navštíveno 17/7/2020).

nástroj, jak získat výhodu před oponenty a není tudíž překvapivé, že ji většina mých informantů preferovala jako nástroj pro budování legitimacy (rozhovory Capitanich, Bittel, Souilhe, Luis León).

U negativně hodnocených segmentů převažovali informanti ze střední třídy. Jejich osobní zkušenost s legitimitou a z ní pramenící interpretace se lišila od politických elit.¹³⁹ Cristina s manželem se v této otázce vraceli k problémům se Sampayovými odbory, jejichž působení pro ně znamenalo pokles legitimacy celého systému. Zkorumpovaní sociální aktéři následně přenášeli tuto vlastnost i na běžné občany. Podobný názor, tentokrát ale v opačném sledu, měl i režisér Roberto – ten viděl problém nabourávání legitimacy v nízké osobní integritě všech občanů.

Já: "*O lo que se hace, se pasa la propiedad a primo a la muje::r al chofer. ¿Como en general piensas que se puede decir que los políticos en Chaco? ¿Son más o menos corruptos del resto de Argentina? Me interesa la situación particular, porque también tenemos el pibernius acá que fue condenado también tenemos gente que...*"
Já: „*Nebo to co se dělá, že se přesune ma-jetek na bratrance, na manželku nebo na šoféra. Jak nad politikama v Chacu uvažuješ? Jsou víc či míň zkorumpovaní než zbytek Argentiny? Zajímají mě konkrétní situace, protože tady máme například Piberniuse, který byl odsouzený, a taky máme lidi, kteří...* [Roberto: „*Je to špatný všude, nejen v politice.*“]“
[Roberto: „*Es un mal general digamos, no es un político.*“]“

Roberto: "*Yo solo le digo a todo el mundo a ver. Por ejemplo vos cualquier ciudadano Argentino a cualquier amigo de vos se viene a llevar tu auto desde la municipalidad y sabes te van a cobrar 800 pesos de::: para sacar el auto de luego y toda la gente, no hay ni una sola persona delante dispuesta a darle 500 a la policía para que le dejen el auto. La corrupción empieza desde allí en adelante. no le pue-*"
Roberto: „*Všem říkám to stejný, aby to chápali. Například ty nebo kterýkoliv další občan Argentiny nebo kterýkoliv kamarád přijde a chce ti vyzvednout auto na magistrátě, a ty víš, že tě to bude stát 800 pesos., abys to auto dostal ven, abys dostal auto a mezi námi všemi není ani jedna osoba, která by byla ochotna dát 500 policistům, aby jí nechali to auto. Korupce začíná přesně odsud. Nemůžeš lidem říct, že politik je zkorumpovaný,*“

¹³⁹ Jiný způsob interpretace legitimacy by mohl spočívat v ideologii, historii nebo etnické příslušnosti. Například v sousedním Corrientes častěji obyvatelé hovořili o historické legitimitě jejich provincie a vlastní nezávislosti na federálním státu. Tento typ legitimacy ale v Chacu neexistoval.

des decir a la gente que::: el político es corrupto cuando la gente es corrupta cuando vos haces participar en eso sos corrupto. ¿Entendés? Entonces no es problema de la gente. Del tipo que empieza el trámite con un sello nomás cuando vos vas a hacer un trámite en administración pública. Del tipo que pone el sello hasta pasa a la siguiente oficina la siguiente oficina

když oni sami jsou zkorumpovaní. Když se na tom podílíš, tak jsi taky zkorumpovaný. Chápeš? Takže to není problém nás všech. Týpek, který má za úkol dát razítko ve veřejné správě, tak když tam půjdeš něco zařizovat, tak tě pošle do vedlejší kanceláře, a pak do další... Dává ti najevo, že buď mu dáš peníze, nebo tvoje záležitost bude trvat dva nebo tři roky.“

o hace tráfico de influencia o o o deja plata o tu trámite puede tardar dos o tres años. [Já: 'Hm: hm:.']"

Tento názor nebyl zdaleka ojedinělý a často se v mých neformálních konverzacích opakovalo téma nedostatečného vzdělání a mravů, ze kterých následně pramenila nedostatečná morální integrita vládních elit (rozhovor Julia). Kritikou morálních pochybení se informanti vypořádávali s neliberálními praktikami a strukturami, kterým museli čelit v každodenním životě. Osobní zkušenost fungovala jako kompas pro to, jak se jejich celá další zkušenost se státem odehrávala. Například manžel Cristiny se v našem rozhovoru vyjádřil, že žádný systém nemůže být legitimní, pokud nezajišťuje alespoň základní potřeby všech obyvatel. Reagoval tím na svou vlastní zkušenost z čakeňské oblasti El Impenetrable, kde přežívaly tisíce převážně původních obyvatel s minimální podporou ze strany státu. Podobně kriticky se na správu provincie a hlavního města díval i Agustín, kterého jsem měl příležitost potkat na schůzi peronistické frakce Unidad y Lealtad. Ten kritizoval vynaložené prostředky na výstavu soch, která dle jeho názoru kontrastovala se všudypřítomnou chudobou. Například v jeho rodném městě Fontana, ležící hned vedle Resistencie, musel společně s dalšími protestovat několik týdnů, aby chudí obyvatelé dostali od státu tašku s jídlem. Přestože se toto téma neobjevilo častěji v mých nahraných rozhovorech, v rámci pozorování jsem se s ním setkával často.

4.11 Neliberální praktiky a struktury

Finální část terénního výzkumu a rozhovorů zkoumala neliberální praktiky a struktury jako politický a kulturní fenomén při setkávání občanů se státem. Neliberální praktiky

a struktury měly charakter personalizované výpovědi o kvalitě demokracie na lokální úrovni. Data z rozhovorů ukazují, že o nich informanti ve vztahu k obecní a provinční politice. Federální úroveň, na rozdíl obsahové analýzy DN ve třetí kapitole, nehrála ve výpovědích dominantní roli. Tabulka 73 znázorňuje zastoupení jednotlivých kategorií včetně hodnocení jejich sentimentu. Dominoval u nich negativní sentiment a informanti jen v malém množství případů hovořili o vlastních transgresích. Mnohem častěji prostřednictvím žitých neliberálních praktik a struktur kritizovali ostatní aktéry či nastavení celého systému.

Tabulka 73: Neliberální praktiky a struktury v rozhovorech a jejich sentiment

Kód	Neutrální		Negativní		Pozitivní		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Arbitrární nakládání s veřejnými prostředky	4	30,8	9	69,2	0	0,0	13	100,0
Byrokratické obstrukce	0	0,0	15	100,0	0	0,0	15	100,0
Jmenování na základě politické příslušnosti	7	28,0	17	68,0	1	4,0	25	100,0
Klientelismus	1	7,7	12	92,3	0	0,0	13	100,0
Korupce	3	9,4	29	90,6	0	0,0	32	100,0
Násilí, vyhrožování	0	0,0	11	100,0	0	0,0	11	100,0
Neformální politická dohoda	3	50,0	2	33,3	1	16,7	6	100,0
Neformální řešení problému	4	80,0	0	0,0	1	20,0	5	100,0
Nepotismus	1	11,1	8	88,9	0	0,0	9	100,0
Obchod s drogami	0	0,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Obejití formálních institucí	1	10,0	9	90,0	0	0,0	10	100,0
Oslabení institucí prostřednictvím rozpočtu	2	25,0	6	75,0	0	0,0	8	100,0
Ovlivňování studentů ve školách	0	0,0	1	100,0	0	0,0	1	100,0

Kód	Neutrální		Negativní		Pozitivní		Celkem	
	abs.	%	abs.	%	abs.	%	abs.	%
Přechod do jiného politického tábora	5	71,4	2	28,6	0	0,0	7	100,0
Squatting	0	0,0	2	100,0	0	0,0	2	100,0
Záměrné nejmenování	1	25,0	3	75,0	0	0,0	4	100,0
Zneužití moci či postavení	0	0,0	7	100,0	0	0,0	7	100,0

Zdroj: Autor

U neliberálních praktik a struktur se propojuje jednak osobní zkušenost s nejasně vymezeným státem s chováním sociálních aktérů a s jejich návazností na širší kulturní chápání systému sociální dominance. V tomto ohledu jsou zosobněním kontradikcí, které mezi státem a společností, mezi veřejným a soukromým, panují (Migdal 2001; Mitchell 2006). Namísto jejich řazení do jednotlivých kategorií dle Tabulky 73 v této podkapitole volím cestu analýzy prostřednictvím respondentů. Postupuji přitom systematicky – od zástupců střední třídy až k politickým elitám. Díky tomuto uspořádání akcentuji komplikovanou povahu hodnocení kvality demokracie v lokálním kontextu – vzhledem k povaze osobních a lokalizovaných zkušeností.

Cristina s manželem velkou část našeho rozhovoru věnovali problémům, které měli s odbory a jejich předákem Jacintem Sampayem. V rámci neliberálních praktik a struktur u jejich interakce zmiňovali násilí a vyhrožování, zneužití moci a postavení, korupci, jmenování na základě politické příslušnosti a arbitrární nakládání s veřejnými prostředky. Podstatná část rozhovoru se věnovala i jejich osobní byrokratické zkušenosti – oba zmiňovali jmenování příslušníků rodin do veřejných funkcí a absenci osobní integrity nových pracovníků a pracovníc. Několikrát se náš rozhovor stočil k bývalému guvernérovi Capitanichovi, kterého podezřívali z korupce v případě nákupu kamionů od firmy IVECO a z převedení vlastních pracovníků do nového úřadu starosty bez dodržení formální pravidel. S Capitanichem měli i přímou zkušenost – v jednom případě Capitanich požádal manžela od Cristiny, aby vrátil zabavené zboží bez vydání oficiálního stanoviska. Ten to ale odmítl. Oba informanti se shodli na tom, že celý systém fungování provincie je nenapravitelně klientelistický a každý v něm potřebuje kmotry.

Já: "De lo que me doy cuenta por ejemplo que... como funciona Argentina... que es un sistema muy personalizado. Que por ejemplo cuando querés conseguir algo tenés que conocer a alguien." Já: „Čeho si například všímám, je že... jak funguje Argentina... že je to personalizovaný systém. Že když chceš něčeho dosáhnout, musíš znát někoho.“

Patricia: "Tenés que tener padrinos decimos nosotros. Mirá yo te doy una cajita y anda al fulano que es mi amigo que iba con él a la primaria a la secundaria y decile que vas de parte mía. [Manžel: 'Y conseguís.'] Y sí, y conseguís." Patricia: „Musíš mít kmotry, tak tomu říkáme. Dívej, já ti dám krabičku a běž tady za tímhle člověkem, který je můj kamarád už ze základky nebo ze střední, a řekni mu, že tě posílám. [Manžel: ‚A vyřešíš to.‘]. Jojo, vyřešíš to.“

Zajímavé pak byly případy korupce, které mi Cristinin manžel detailně popisoval – jednalo se o vyvádění peněz z jeho instituce za neprovedené kontroly. Tyto peníze měly končit u Jacinta Sampaya. V 90. letech navíc působil společně se Sampayem v INSSSEP – zde mu opakovaně nabízeli úplatky za nákup zbytečných léků. Podobně kriticky hodnotil i systém, pomocí kterého se schvalovaly zákroky pro plátce zdravotního pojištění.

Jak Cristina, tak i její manžel měli negativní názor na fungování veřejné správy. Nedůvěřovali ani politikům, s výjimkou nového prezidenta Macriho, který již podle nich neměl důvod krást, protože byl bohatý. Považovali za nezbytné mít politické kontakty a počítali s nezbytnou korupcí při vyřizování úředních záležitostí. Současně oba konstatovali, že jejich kariéru omezila politická příslušnost jejich širší rodiny k UCR a jejich neochota plnit příkazy odborů či politiků.

Režisér Roberto, se kterým jsem se pravidelně setkával v restauraci v centru Resistencie, v našem rozhovoru analyzoval neliberální praktiky a struktury ze systémového úhlu pohledu. Sám měl přitom řadu zkušeností s nejvyššími státními představiteli, pro které tvořil volební spoty. Jeho rodina navíc vždy patřila k politicky aktivním občanům a během druhé diktatury působila v lokálním disentu. Jeho pohled na legitimitu současného systému sociální dominance formovalo přesvědčení, že v minulosti byla situace výrazně horší. Roberto u klientelismu konstatoval, že se jednalo o byznys pro lokální zprostředkovatele klientelistické výměny. Ti disponovali přímým spojením s politiky, kterým šlo pouze o zajištění hlasů. Jejich krátkodobé mandáty navíc omezovaly možnosti hlubších strukturálních reforem. Pro vládní elity bylo

výhodnější, aby se pouštěly do stavebních projektů, které navíc umožňovaly rozsáhlou korupci. Podobně se ostatně vyjádřil i Ignacio z PS, který si v rozhovoru povzdechl, že jeho strana již nemůže konkurovat dvěma provinčním molochům, protože klientelistické sítě přerozdělovaly velké objemy jídla a dalších materiálních výhod, že na ně menší politická uskupení nestačily. Podle Roberta se jednalo o důsledek toho, že politici ztratili svou legitimitu – zůstala jen klientelistická výměna jako jediná hmatatelná přítomnost státu v chudých čtvrtích a slumech.

Roberto: "*Los políticos tantas veces prometieron lo mismo y siempre fue igual, así perdieron la credibilidad. la gente después dice al gobernador: '¿Qué me das vos?' al político directamente le dicen: 'Yo quiero chapa para hacer mi casa para terminar el ranchito... la bolsa de comida tal mes tal mes tal mes'... y te voto... negocian su voto...*" [Já: '*Eso esta super mal.*']" Roberto: „*Politici tak dlouho slibovali to stejné a nikdy se nic nezlepšilo, a tak ztratili svou důvěryhodnost. Lidi se potom začali ptát guvernéra, co jim dá. Politikům dnes rovnou řeknou: ‚Chci plech abych mohl dokončit můj domek... chci tašku jídla v tento či jiný měsíc... a budu tě votat...‘ Takto prodávají svůj hlas. [Já: ‚Tak to je opravdu špatné.‘]“*

Já: "*Entonces vos pensas que la democracia realmente puede funcionar en estas condiciones?"*" Já: „*Myslíš si, že demokracie vůbec může v takových podmínkách fungovat?*“

Roberto: "*Yo creo que la democracia a partir de estas condiciones... se transformó en la plutocracia. [Já: 'Y si.'] Porque si es político, para continuar su carrera necesita 700 millones dólares. cada cuatro Años. [Já: 'Sí.'] Eso lo convierte en ladrón de potencia.*" Roberto: „*Myslím si, že v těchto podmínkách se demokracie přeměnila na plutokracii [Já: ‚A jo.‘] Protože politici pro pokračování své kariéry potřebují 700 milionů dolarů. Každé čtyři roky. [Já: ‚Ano.‘] To z nich dělá potenciální zloděje.*“

S Ignaciem a Rodolfem jsem se setkal v roce 2013 v prostorech sídla socialistické strany v Resistencii. Schůzku s nimi mi domluvila moje informantka Georgina, která mě na ní i doprovodila. Většinu rozhovoru jsme řešili historii lokálního socialistického hnutí, ale na řadu přišla i témata spojená s neliberálními praktikami a strukturami. Ignacio, kterému bylo přes osmdesát, a Rodolfo, který měl mezi třiceti a čtyřiceti roky, se mnou hovořili zcela otevřeně. V rozhovoru zmiňovali hlavně problematiku klientelismu, který

dle jejich názoru rozšířili peronisté prostřednictvím image Evy Perón (v tom se shodují i s Auyerem 2001), přičemž radikálové se v 90. letech přidali. Klientelismus musel být financován z veřejných rozpočtů, protože některé události vyžadovaly velké množství prostředků. Sám si pamatuji na kampaň FCMM, kdy se během jediné noci před primárními volbami v roce 2013 vylepilo obrovské množství plakátů na všechny sloupy elektrického vedení, autobusové zastávky a další volné plochy. Tato akce co do rozsahu vyžadovala velkou koordinaci – navíc se během několika dní plakáty rozšířily do všech částí Resistencie.

Má konverzace s advokátkou a zaměstnankyní úřadu veřejného žalobce Juliou přinesla novou perspektivu fungování neliberálních praktik a struktur v provincii, která propojovala její osobní zkušenost s jednou ze zpolitizovaných státních institucí. S Julií jsem se setkal přímo na jejím pracovišti, ale díky našim společným známým jsem s ní hovořil zcela neformálně. Julia mi do detailu popsala svou osobní zkušenost s konkurzy na soudkyni při Consejo de Magistratura¹⁴⁰. Podle Julie bylo Consejo olviněno politickými preferencemi a bez politické podpory od konkrétních aktérů nešlo u rozhodujícího pohovoru uspět. Přestože každý z kandidátů na soudce musel nejdříve složit zkoušky, sedmičlenná komise se skládala ze čtyř politiků a ze tří odborníků a nemusela k jejich výsledku přihlížet. Političtí zástupci mezi sebou měli neformálně dohodnuté kandidáty, kteří byli upřednostněni a na výsledcích testu či kvalitě pohovoru nezáleželo. Dalším problémem, který Julia v našem rozhovoru intenzivně řešila, byl spor mezi zaměstnanci justice a provincií z důvodu neproplacení části mezd. Zaměstnanci justice ve sporu s provincií zvítězili u soudu s požadavkem, aby jim byla doplacena část mezd. Provinční exekutiva se vyplacení vyhýbala prostřednictvím neliberálních praktik – z pozice guvernéra Capitanich několik let zdržoval podepsání dohody mezi provincií a justičními pracovníky. Peppo a jeho administrativa zase výplatu odložili z důvodu špatné ekonomické situace provincie. V našem rozhovoru s Julií jsme se dostali i k tématu oslabování institucí prostřednictvím rozpočtu. Nezávislost soudní moci byla podle jejího názoru v ohrožení, protože současně neexistovala finanční nezávislost na politických rozhodnutích,¹⁴¹ což v důsledku znamenalo potřebu neustálého vyjednávání s legislativou i exekutivou.

---

¹⁴⁰ Jde o radu, která jmenuje soudce do funkcí. V češtině nemá tento úřad žádný ekvivalent. Pro více informací: <https://conmag.chaco.gov.ar/> (Navštíveno 24/8/2020).

¹⁴¹ Rozpočet byl stanoven zákonem, který musel být schválen v provinční poslanecké sněmovně.

Rozhovor se soudkyní Carlou se odehrál v její kanceláři přímo v budově soudu, v jednom z přilehlých měst vedle Resistencie. Jednalo se o formální konverzaci, při které jsme se viděli poprvé. Kontakt na ni jsem dostal od společného známého a schůzku jsme si domluvili během jednoho telefonního hovoru. Stejně jako Julia se i Carla rozhovořila o problémech, které provinční justici trápí. Na prvním místě to byla otázka fungování Consejo de Magistratura – zde soudkyně konstatovala, že nezáleží na schopnostech kandidáta, ale na jeho podpoře od politiků. Ona sama měla štěstí, že se soudkyně stala, ale v současnosti již neměla zájem s politiky vyjednávat a posouvat se výše v soudní hierarchii. Nepřímo tím poukázala na fakt, že justice je zpolitizovaná a politické kontakty hrají roli i po získání soudcovského taláru. Šance člověka na povýšení byly přímo úměrné jeho politickým kontaktům – justice tedy nepředstavovala oproti byrokracii výjimku. Podobně jako informantka Ludmila i ona hovořila o tom, že politické kontakty hrají roli i u nižších pozic. Podle Carly se největší nedostatky provinční justice odehrávaly mimo hlavní město. V menších obcích měla justice velký problém při obsazování tamních soudů. U kandidátů rozhodovaly vztahy s tamní politickou elitou a strongmeny. Přestože v roce 2008 došlo k částečné změně a v současnosti je nutné vykonat i oficiální zkoušku, kvalita těchto soudců nebyla vysoká. Ve výsledku tak justice působila zaujatě a neprofesionálně, obzvláště u případů týkajících se původních obyvatel. Carla jako důsledek svých osobních zkušeností z více než 20 let práce v justici raději zůstala na menším soudě, ve kterém mohla mít věci přímo pod svou kontrolou.

Já: "*¿Y cómo una persona, como dijo Ud., viven en la parte VI. (la circunscripción), cómo esta persona puede obtener apoyo de algún político?*"

Carla: "*Y generalmente se relacionan con los intendentes de cada lugar. Y vienen apoyados por los partidos políticos.*"

Já: "*¿Hasta qué punto esto influye en la independencia de la justicia?*"

Já: „*A jak může osoba (kandidát na soudce – pozn. autora), jak jste říkala, která žije v obvodu VI, jak může tato osoba získat politickou podporu?*“

Carla: „*Obvykle jsou propojení se starosty každé obce. A taky mají podporu politických stran.*“

Já: „*A jak toto ovlivňuje nezávislost*

Carla: "*Muchísimo. Porque vos sabes que son favores y después se cobran. Y fundamentalmente no son ciudades grandes como esta. O no ante personas que por allí se paran como yo antes un cargo. No, esta irresponsabilidad por el adelanto. Pero en los lugares más pequeños, tal vez es peor. Porque allí quien manda el pueblo es intendente, juez de paz y cura. Estas son las autoridades de los lugares. Entonces es muy complicado esto. Es muy complicado para un juez hasta hacer una vida – salir es difícilísimo. Yo veo como las personas jóvenes emigran, no quieren quedarse en estos lugares, porque es difícil hasta tener tu vida.*"

Carla: „*Hodně. Protože jmenování je laskavost, která se později musí splatit. A ve většině případů nejde o velká města jako je tohle. Tam nejsou lidi jako já, kteří se nebojí vzepřít nějaké funkci. Už dopředu tam existuje velká nezodpovědnost. Ale v menších obcích je to ještě horší. Protože tam vládnu občany starosta, soudce a kněz. To jsou v těchto místech jediné authority. Takže to je extrémně složité. Pro soudce je v takových podmínkách těžké si třeba jen vyrazit. A tak vidím řadu mladších lidí, kteří tyto pozice opouští, nechtějí zůstat na těchto místech, protože tam ani není co dělat.“*

S Danielem Souilhe, členem frakce Unidad y Lealtad a bývalým provinčním poslancem PJ a ředitelem BdCh, jsem se setkal v sídle frakce v jednom rodinném domě na předměstí Resistencie. Během našeho rozhovoru se k nám připojilo několik aktivistů, se kterými jsem po jeho skončení zůstal na jejich oficiální schůzce. Jak jsem věděl již z předchozího rozhovoru s Germanem Bittlem, Unidad y Lealtad požadovala návrat ke starým peronistickým hodnotám, vyjádřeným jako třetí pozice vůči kapitalismu a socialismu. Na základě mé interakce se členy se jednalo o čistě levicovou platformu, která měla za cíl bojovat proti jakýmkoliv neoliberalním tendencím, ať už uvnitř či vně peronistického hnutí. Moje první setkání s frakcí proběhlo v roce 2013, kdy jsem se seznámil s Germanem Bittlem, který v té době usiloval v primárních volbách o nominaci na senátora za PJ a z levicových pozic kritizoval některé politiky tehdejšího guvernéra Capitaniche. O tři roky později se ale situace změnila a Unidad y Lealtad Capitaniche podporovala. German Bittel osobně svůj názor na Capitaniche výrazně změnil a při našem nahrávaném rozhovoru v roce 2016 jej podporoval. V případové studii ve druhé kapitole jsem zmiňoval, že Capitanich patřil v rámci PJ k oportunistům. Jeho politická kariéra začala pod Danielem Baronim, odkud přešel do tábora prezidenta Menema. V novém tisíciletí se přidal k nevolenému prezidentku Eduardu Duhaldemu

a po vítězství Néstora Kirchnera s jeho frakcí FpV se definitivně usídlil v jeho politickém táboře. German Bittel byl ve své ideologii konzistentnější, ale vnitřní stav peronistické koalice po rozkolu s Peppem a s jeho snahou o přiblížení k více středové federální frakci Frente Renovador znamenaly, že se Unidad y Lealtad stala v roce 2016 podporovatelem tehdejšího starosty Capitaniche. Část našeho rozhovoru proto Bittel věnoval obhajobě politických a hospodářských výsledků Capitanichových vlád. Zajímavé bylo, že se Bittel k otázkám neliberálních praktik a struktur prakticky nevyjádřil, kromě již zmiňovaného konstatování, že pro implementaci vládních politik musí část úředníků pocházet ze stejného politického tábora.

Bittel: "[...] *volviendo al kirchnerismo.* Bittel: „*Zpátky ke kirchnerismu. Asi je Posiblemente es cierto que han aumentado los planteles en el estado. Algunos se habrán hecho con un criterio político. Si vos decis, yo quiero que determinada política se consolide en la estructura del estado, vos vas a tratar que tus militantes tienen la estructura del estado para apoyar esta idea política. Y si el día de mañana te toca perder una elección se iban operando entre el estado para poder volver vos con esta idea política. Seguramente hubo mucho de esto.*“

pravda, že se navýšil počet zaměstnanců státu (provincie – pozn. autora). Některá navýšení se uskutečnila na základě politického kritéria. Pokud ale říkáš, že chceš určitou politiku prosadit uvnitř státních struktur, tak musíš zařídit, aby se tví politicky aktivní spojenci dostali do této struktury a podpořili tak tvou politiku. Když pak prohraješ volby, máš uvnitř státu svoje lidi, kteří ti umožní se časem s touto politickou ideou vrátit. Takhle to určitě v minulosti (během vlády Capitaniche – pozn. autora) fungovalo.“

Vrátím se teď zpátky k Danielu Souilhemu. Jeho kritika neliberálních praktik a struktur vycházela z levicových pozic, ve kterých zdůrazňoval potřebu ideologické mobilizace občanů proti koncentrovaným zájmům velkých ekonomických aktérů. Kritizoval například federální kirchneristickou vládu v čele s prezidentkou Cristinou za to, že zlevnila některé služby (elektrina, voda), ale už nedokázala ideologicky vykomunikovat důvody, které ji k tomu vedly. Z toho pohledu se pak stala tato politika terčem kritiky ze strany opozice, která ji považovala za nákup voličských hlasů a za rozhazování státních peněz. Kromě toho se v otázkách klientelismu zaměřil i na lokální strongmeny – v obcích tak například někteří starostové a jejich spojenci rozdávali sociální bydlení svým

příznivcům a pomohli tak vytvořit prostředí, ve kterém se normální občan musí stát jejich komplicem, aby dosáhl na pomoc od státu. V této Souilheho myšlence vystupuje do popředí existence nejasné hranice mezi státem a společností, která slouží jako motor pro korupci a klientelismus. Stejně tak kritizoval Souilhe u starostů i to, že svou pozici upevňovali na základě rozdávání oficiálních pracovních pozic. V takovém prostředí nebylo potom možné budovat nezávislou politickou platformu, která by měla možnost situaci změnit. Absence jasného institucionálního řešení znamenala, že se Souilhe (ale i další informanti) snažili najít řešení v mobilizaci občanů proti současným elitám. Přitom ale Souilhe, ale třeba také Rodolfo z PS ignorovali nastavení čákeňské společnosti, ve které se nejchudší obyvatelé dali uplatit taškou s jídlem, střední třída musela svou kariéru hájit zapojením do veřejné správy a implementace politik, a vyšší třída většinou podporovala pravicová řešení.

Já: *"Me parece que en Argentina se crean muchos mecanismos muy buenos, muy democráticos, pero en muchas ocasiones terminan tomados por gente que no tiene las mejores intenciones. Yo no sé, yo por ejemplo escuche algunas historias sobre la gente que son de los gremios, que por ejemplo utilizan la violencia política. ¿No hay peligro que esta gente se va a apoderar de los consejos vecinales o de cualquier herramienta que Uds. Van a proponer? ¿No está más profundamente el problema de la sociedad Argentina en esto?"*

Já: *„Zdá se mi, že v Argentině vzniká řada kvalitních mechanismů, které jsou demokratické, ale v mnoha případech se tyto instituce dostávají do rukou lidí, kteří nemají dobrý záměr. Nevím, například jsem slyšel nějaké historiky o tom, jak se chová jí zástupci odborů, kteří používají politické násilí. Neexistuje tedy tento problém i u sousedských rad nebo u kteréhokoliv institucionálního řešení, které navrhnete? Není ten problém hlouběji v argentinské společnosti?“*

Souilhe: *„Ano. Samozřejmě že se všechno týká občanů. Tedy že lidi jsou zmanipulovatelní. Je to běh na dlouhou trať, a navíc je to pomalé. Nejen že je ovlivňují peníze, ale taky využívají toho, že existuje jen malé uvědomění mezi lidmi. Jedinou formou, jak se tomu postavit je budovat toto uvědomění, což se dá dělat*

forma de enfrentar esto es construyendo tím, že přeneseme politickou diskuzi blíž conciencia, y la única forma de construir k občanům.“
consciencia es llevando la discusión política al seno del pueblo."

V roce 2013 jsem se setkal se dvěma zástupci UCR. Nejdřív jsem dostal možnost hovořit s Lisandrem Illíou, synem bývalé federální poslankyně a zástupce provinčního úřadu ombudsmana. Lisandro v našem neformální rozhovoru u něj doma zcela otevřeně hovořil o tom, že jeho otec byl do funkce zástupce ombudsmana zvolen na základě politické dohody mezi oběma širšími koalicemi, přičemž jeho úkolem bylo dohlížet na práci Gustava Corregida. Zpolitizování tohoto úřadu přitom představovalo jedinou možnost, jak mohla tato instituce fungovat. Toto nouzové řešení tudíž mělo své opodstatnění a ani Corregido, ani Illía neměli problém přiznat, že skutečně šlo o neformální politickou dohodu. Lisandro v době našeho rozhovoru působil jako předseda mládežnické organizace UCR a podílel se na řadě politických aktivit, spojených převážně s oslovováním mladších ročníků. Právě kvůli svým zkušenostem proto v rozhovoru kritizoval nový trend, ve kterém se konkurenční mládežnická organizace La Cámpora patřící do kirchnerismu snažila zpolitizovat prostředí středních škol. Důležitou informací, kterou musím doplnit, protože přímo v rozhovoru nezazněla, byl fakt, že řada těchto aktivit byla přímo či nepřímo placena z veřejných prostředků. Jednalo se například o program Florecen 1.000 Flores, Pintamos 1.000 Escuelas a následně třeba Primeras Jornadas Nacionales Néstor Kirchner a Segundas Jornadas Nacionales Néstor Kirchner. Tyto aktivity byly důležité i proto, že kirchneristický kabinet připravil reformu ústavy, ve které snížil pasivní volební právo na šestnáct let. Poslední neliberální praktikou či strukturou, kterou jsme s Lisandrem rozebírali, se staly politické přechody jednotlivců či celých skupin do druhého tábora – konkrétně pak přeběhlíka Bergii, který díky tomu získal od Capitaniche pozici předsedy provinčního parlamentu.

Hugo Maldonado za sebou měl plodnou politickou kariéru. Dvakrát působil jako provinční poslanec a v roce 2013 dokonce jako poslanec federálního Národního kongresu. Náš rozhovor proběhl v jeho domově a Maldonado mi v něm poskytl retrospektivu dvanáctileté vlády Frente de Todos i aktuální situace, ve které stála UCR v opozici. Jedním z ústředních témat našeho rozhovoru se stala korupce na Kolonizačním úřadě.¹⁴²

---

¹⁴² Pro podrobnější informace odkazují na druhou kapitolu.

Maldonado se celou situaci snažil vykreslit jako sérii personálních selhání části úředníků, kteří v institutu pracovali. Jako důkaz uvedl, že také dostal nabídky, aby zařídil výhodné nákupy půdy. Ty ale odmítl, čímž poukázal na otázku osobní integrity. Ta představovala obvyklou strategii výše postavených informantů (kromě Maldonada ji zmiňovali i ombudsman Corregido a starosta Capitanich), pomocí které se dokázali vypořádat se systémovými problémy – nejčastěji nedostatkem externí kontroly, částečně ale i neopatrmoníálním systémem sociální dominance.

Já: "*Después otra cuestión, que se cuestionaba mucho el gobierno de Rozas con Pibernius obviamente y con toda su toda su administrativa era el Instituto de Colonización (IDC) y lo que pasaba con el desmonte, con las tierras fiscales... ¿E: cómo ves este problema y cómo se resolvió dentro del partido? ¿Y si participó la oposición? Si ellos fueron también involucrados?*"

Maldonado (inhala, exhala): "*Creo que una de las e:... de de de las sabias más sensibles... no tanto el tema de desmonte... porque creo que fue el tiempo en que mayores controles de acuerdo los estándares internacionales... de los montes nativos... inclusive si comparamos la provincia de Chaco con toda la region donde existen cumplimientos de parametria. [Já: 'Hm hm.'] e internacionales... El tema de las tierras... Hay... dos situaciones... una tiene que ver con que se denuncia... el negocio... de funcionarios del gobierno de Rozas... de vender tierras... fuera de lo establecido en la legislación. porque qué*

Já: "*„Další otázka, která mě zajímá, je kritika Rozasovy vlády s Piberniusem a jeho celou administrativou. Tou kritikou byly otázky okolo institutu kolonizace a toho, co se dělo v rámci odlesňování, na státních pozemcích... jak vnímáte tento problém a jak se to řešilo uvnitř ve vaší straně? Participovala na tom i opozice? Byli taky zapojení?“*

Maldonado (nadechuje se, vydechuje): "*Myslím, že... že citlivé informace... ani ne tak téma odlesňování... protože tam existovala důslednější kontrola mezinárodních standardů... původních lesů... dokonce i když porovnáme provincii Chaco s ostatními v regionu existuje zde plnění těchto parametrů [Já: ‚Hm, hm.‘] mezinárodních... Ta otázka o půdě... Existují dvě situace... ta první se týká toho, co se žaluje... ten byznys... úředníků uvedených do funkce Rozasovou vládou... při prodeji těch pozemků... mimo to, co bylo schváleno legislativou. Protože co říkala legislativa o kolonizaci? Že mají právo na půdu... primárně potomci producentů.*

es lo que dice la legislación de la colonización? que tienen derecho a la tierra... prioritariamente los hijos de los productores. [Já: 'Hm, hm.'] Hm. entonces se da un proceso, y allí hay funcionarios cuestionados y procesados... que son denunciados por armar triangulaciones. hm... digo yo soy hijo de productor, las tierras se vendían a mi... me concebían a precios muy simbólicos [Já: 'Hm, hm.'] pero ya tenían preparado quien era el comprador [Já: 'y si y si.'] Hm. E::: esto se pudo comprobar en algunos casos. en otros casos digo... no... no... no eran tales las situaciones pero hay casos digamos no..."

Velkou část rozhovoru jsme věnovali diskuzi o fungování kontrolních institucí v provincii. Maldonado například kritizoval doživotní jmenování do funkcí v TdC a do úřadu státního zástupce ve vyšetřování administrativních otázek (Fiscalía de investigaciones administrativas). Stejně tak podle něj byl problém i to, že kandidáty navrhovala exekutiva, zatímco legislativa je mohla pouze zvolit či nezvolit. Všichni takto zvolení členové kontrolních institucí potom měli přímé vazby na politické strany a opět šlo o vztah, ve kterém byli konkrétní lidé zavázáni konkrétním stranám za to, že byli zvoleni. V případě úřadu ombudsmana i státního zástupce ve vyšetřování administrativních otázek navíc zcela otevřeně hovořil o tom, že Rozas obsazení těchto institucí během jejich vlády blokoval.

Já: "Y e::: la tercera pregunta que tengo acá es la creación de órganos de control. ¿Si Ud. participo en la creación? Aca tengo fiscalía de investigaciones administrativa [Maldonado: 'Si.'] 89, TdC Já: „A e::: třetí otázka kterou mám je vytváření kontrolních institucí, pokud jste tedy participoval na jejich vzniku? Mám zde poznamenanou instituci státního zástupce vyšetřování administrativních

95 es la digamos la renovación, la nueva ley, contaduría general 91 y defensor del pueblo 95. [Maldonado: 'Si.'] En particular me interesa el Defensor del pueblo porque ya pude hablar con el señor Corregido y con señor Illia y me interesa porque, por ejemplo el 95 se aprueba la ley y 2011 se designa el primer defensor del pueblo, lo que es un poco chistoso."

Maldonado: "Es muy chistoso porque yo le decía a Rozas 'tenemos que cumplir con la constitución'. [Já: 'Eso.'] ¿Y Rozas que me decía? 'Gobernando nosotros la gente no necesita defensor del pueblo.' (Se ríe.) Y te estoy contando lo que me decía mi jefe político. [Já: 'CLARO.'] E:: yo decía no, hay que cumplir con la constitución... [Já: 'Y si él era jefe del ejecutivo y él no quería.'] 'Estamos gobernando nosotros' digo que si con alguien conversaras por allí... e::: y le contarás de esta conversación alguien te diría 'capaz que dijo eso el porque e::: durante mucho tiempo se decía maldonado tiene que ser el defensor del pueblo'. [Já: 'Hm, hm.'] Por un concepto erróneo digamos... Yo lo único que hice es e: cumplir con mi función como legislador."

záležitostí [Maldonado: 'Ano.'] v roce 89, pak TdC v roce 95, což byla spíše reforma, nový zákon, pak Hlavní účetní v roce 91 a ombudsman v roce 95. [Maldonado: 'Ano.'] Obzvláště mě zajímá ten ombudsman, protože už jsem hovořil s oběma pány Corregidem a Illiou a zajímá mě například, když se v roce 95 schválil zákon a až v roce 2011 byl jmenován první ombudsman, tak to je celkem vtipné."

Maldonado: „Je to vtipné, protože já jsem Rozasovi říkal, že musíme dodržet ústavu. [Já: 'Přesně.'] A víš, co mi říkal Rozas? 'Když vládneme my, není ombudsman potřeba.' (Směje se.) A to ti tady říkám přesně to, co mi říkal můj politický šéf. [Já: 'JASNĚ.'] E::: já jsem říkal ne, musíme dodržovat ústavu. [Já: 'No ale on byl šéf exekutivy a nechtěl.'] 'Když vládneme my', říkám, že když se budeš bavit s někým jiným, možná že ti řekne, že jsem ti to řekl, protože e:: se dlouho spekuovalo o tom, že Maldonado bude ombudsman. [Já: 'Hm, hm.']. Ale tak to nebylo. Jediné, co jsem udělal, bylo plnit moji roli jakožto poslanec.“¹⁴³

Mezi dalšími tématy, o kterých jsme s Maldonadem hovořili, se dostaly otázky korupce bývalého viceguvernéra Piberniuse, přechody do opačného politického tábora u poslan-

---

¹⁴³ Hugo Maldonado se nakonec ombudsmanem skutečně stal, ale až v roce 2019 a z pozice opozičního kandidáta.

ců UCR a také zneužívání exekutivních dekretů (Decreto de necesidad y urgencia), kterými vládní koalice systematicky podkopávala možnost legislativní opozice FdT v provinčním parlamentu.

Odborový předák Luis José, který stál v čele federálních odborů s 600 členy (z celkového počtu 1200 federálních zaměstnanců v provincii), se se mnou setkal u sebe v kanceláři v centru Resistencie. Již od počátku bylo přitom patrné, že se jedná o příznivce kirchneristického proudu PJ. Moje známá, která mi rozhovor domluvila, mě před tím preventivně varovala slovy, že je sice kirchnerista, ale v jádru se jedná o dobrého člověka. Luise Josého jsem poprvé viděl až při našem rozhovoru, ale on přesto souhlasil s jeho nahráváním za podmínky, že neuvedu jeho příjmení. V tomto ohledu byl opatrnější než většina vysoce postavených funkcionářů, které v této práci jmenuji přímo a s jejich souhlasem. Hlavní téma pro mě představovala samotná činnost odborů, protože jsem neměl moc příležitostí hovořit o jejich fungování s někým zevnitř. Luis José jednoznačně odmítl jakoukoliv spojitost s lokálními odborovými organizacemi, které k prosazování svých cílů používaly násilí (Asociación Trabajadores del Estado – ATE). Luis José je podezřívá z toho, že mu na autě rozbili přední sklo. O Sampayovi prohlásil, že je to násilník a že se on i jeho ochranka pohybují po městě ozbrojení. Luis José a peronistické odbory federálních zaměstnanců ale participovaly v provinční politice přímo – podle jeho slov doprovázeli guvernéra na některé veřejné události a také mu pomáhali v kampani. To bylo potřeba, protože mohli poskytnout auta a řidiče, kteří následně svázeli voliče k volebním místnostem.

Zástupci kontrolních institucí, se kterými jsem se setkal, věnovali neliberálním praktikám a strukturám jen malou část prostoru. V případě Oscara Cácerese dokonce nepadla ani jedna zmínka a veškerý politický vliv na fungování TdC respondent popřel. Jeho kolega Hugo Jenefer vyjádřil pouze své přesvědčení, že v TdC jsou potřeba zástupci odlišných politických proudů, kteří vyvažují zájmy vládních stran. Jeho odpověď dobře zapadala do neopatrimonialního kontextu, ve kterém většina informantů uvažovala. Namísto možnosti zcela nepolitizovaného úřadu proti sobě stály dvě varianty – úřad zpolitizovaný jednou politickou stranou nebo vyvážená instituce, ve které měli političtí aktéři své zástupce.

Já: "¿Le puedo preguntar, porque se hizo esto que no tiene un presidente por más tiempo, por cuatro Amos? Yo se, que Uds. no se votan, que no se renueva el cargo de Uds."

Jenefer: "Porque la ley fija un sistema de designación de miembros y de integración de la sala que tiene que ver con la mayoría parlamentaria. Y dice la ley, que un lenguaje bastante difícil de comprender, que tiene que respetarse las minorías. Entonces tiene siempre que haber en las salas, preferiblemente, gente de distintos partidos. Y de distintas profesiones. Y cuando no alcanza, hay que preferir la pertenencia política."

Já: „Mohu se zeptat, proč se vytvořil mechanismus rotace prezidenta TdC, každé čtyři roky? Já vím, že vás nevolí, že vaše pozice se nemusí obnovovat.“

Jenefer: „Protože zákon ustanovuje systém jmenování členů a složení každého oddělení, což souvisí s většinou v parlamentu. Zákon říká, v dost nesrozumitelném jazyce, že se musí respektovat minority. Takže v každém oddělení se mají, v ideální případě, nacházet lidé z různých politických stran. A taky různých profesí. A když už toho není možné dosáhnout, musí se řídit podle příslušnosti k politické straně.“

Ombudsmana Corregida jsem již několikrát zmiňoval v předchozích podkapitolách. Stejně jako v případě TdC, i Corregido nijak nepopíral, že jeho zvolení vycházelo z politické dohody a že jeho pozice byla silná díky přímé podpoře guvernéra Capitaniche. Sám zdůrazňoval, že preferuje neformální řešení problémů a snaží se o přímou komunikaci s konkrétními osobami zodpovědnými za sledovanou agendu. Jeho chápání pozice ombudsmana tak vycházelo z širšího neopatrimoniálního kontextu, ve kterém je lepší se zaměřit na personalizovanou dohodu, spíše než se pokoušet o formální proces spojený s potenciální žalobou, kterou jeho úřad mohl podat.

Ná závěr této podkapitoly jsem si nechal dva zástupce politických elit v provincii. Jorge Capitanich v našem rozhovoru téma neliberálních praktik a struktur sám neotevřel a diskurzivně se zaměřoval na své úspěchy a osobní integritu. Pozitivně se například zmínil o jmenování soudců prostřednictvím Consejo de Magistratura, což ale stálo v kontradikci k tomu, co mi o něm sdělily obě dvě pracovnice soudní moci – Julia a Carla. Druhou Capitanichem zmíněnou záležitost, bylo chování Aidy Ayala, která se z pozice starostky Resistencie dostala do funkce ve federální vládě jako ředitelka odboru obecní agendy. Z této pozice Capitanichovi pozastavila dotace, které měl dostat od Rozvojové banky pro Latinskou Ameriku pro hlavní město provincie.

Horacio Rey byl v otázce neliberálních praktik a struktur sdílnější než Capitanich. Soustředil se přitom na témata, která se přímo týkala jeho pozice jakožto šéfa Peppovy administrativy. Z této pozice komentoval politické vyjednávání, které neformálně dokázalo vyřešit spory mezi Capitanichem a jeho viceguvernérem Bacileff Ivanoffem. Zmiňoval i strategii, kterou Capitanich navýšil počet zaměstnanců těsně předtím, než musel křeslo guvernéra opustit.¹⁴⁴ Tomuto navýšení se nakonec podařilo zabránit. Zajímavým postřehem bylo i to, jakým způsobem provincie vyjednávala se starosty. Rey hovořil o tom, že je každé vyjednávání nutné podpořit konkrétními materiálními či finančními benefity, přičemž vláda příliš nezohledňuje politickou příslušnost daného starosty. Nemyslím si, že by v tomto ohledu skutečně vláda postupovala zcela neutrálně, pravdou ovšem je, že kauzy nevyrovnaného financování nebyly v Chacu běžné (na rozdíl od Corrientes).

4.12 Závěrečné shrnutí

V této kapitole jsem prozkoumal otázky vlivu systému sociální dominance, sociální kontroly a neliberálních praktik a struktur na kvalitu demokracie v Chacu. Ve své etnografické části se tento výzkum soustředil na zástupce střední třídy v Resistencii a její aglomeraci.

Na základě této kapitoly konstatuji, že Mitchellův koncept nejasných hranic mezi státem a společnostmi prokázal svou praktickou relevanci při analýze chápání lokální demokracie z pohledu samotných aktérů (Mitchell 2006). Většina informantů diskurzivně nerozlišovala osobní zájmy od státních a v téměř každé konverzaci se témata rámcovovala personalizovaně na základě potřeb konkrétních aktérů. Platilo to i u těch informantů, kteří z titulu své funkce měli reprezentovat stát zcela formálním způsobem tak, jak jim předepisovala ústava. Jak u reprezentanta TdC Jenefera, tak i ombudsmana Corregida jsem zaznamenal nedůvěru ve formální mechanismy a v institucionální řešení konkrétních otázek s dalšími státními aktéry. Jejich přemýšlení mělo svůj základ v neopatrimoniálním systému sociální dominance.

Formální instituce a jejich fungování zůstávaly na pozadí většiny rozhovorů a jejich fungování často čelilo neliberálním praktikám ze strany konkrétních politických aktérů. Většina institucí, o kterých jsem měl možnost s informanty hovořit či pozorovat jejich chod přímo, byla zcela zahlcena agendou, jejíž řešení by vyžadovalo mnohem

---

¹⁴⁴ Podobně se zachoval i guvernér Nikisch těsně předtím, než ve funkci skončil.

větší počet zaměstnanců a zlepšení jejich přístupu. Týkalo se to, mimo jiné, INSSSEP a přidělování důchodů, schvalování specifických lékařských zákroků či objednávání drahých léků. V případě úřadu žalobce administrativních záležitostí jeho členové hovořili o nemožnosti reálně prošetřit obrovské množství materiálů, které do kanceláře proudily – tento fakt se dal pozorovat přímo, protože se po všech místnostech nacházely balíky papírů, které čekaly na prošetření. V některých případech se formální mechanismy staly nástrojem pro udržování neliberálních praktik a struktur v chodu – jednalo se například o schvalování rozpočtu pro justici v provinčním parlamentu nebo způsob, jakým docházelo ke zpolitizování procesu jmenování soudců.

Důležitý aspekt, který ovlivňoval schopnost státu udržovat vlastní sociální kontrolu, měl podobunestátních sociálních aktérů, kteří disponovali částečným vlivem na rozhodování politických elit. Tento fakt poukazoval na některé aspekty provinčního státu, které už přede mnou popsal Durazo Herrmann na případu mexické Oaxacy. Ten zdůrazňoval neopluralismus a neopatrimonialismus jako hlavní charakteristiky neliberálních subnacionálních režimů. Moji informanti, obzvláště politické elity, nutnost vyjednávání chápaly jako naprosto klíčovou a jejich sociální kontrola vycházela právě z toho, do jaké míry byly schopny přerozdělovat sociální kontrolu státním i nestátním aktérům. Jen díky jejich ústupkům a neformálním dohodám mohly elity disponovat efektivitou při implementaci vládních politik napříč provinčním teritoriem.

Neopluralismus a neopatrimonialismus ohrožovaly sociální kontrolu státu, protože snižovaly jeho legitimitu u střední třídy. Týkalo se to obzvláště symbiózy státu a menších organizovaných sociálních aktérů. Případy Jacinta Sampaya a Emerenciana Seny signalizovaly, že se úspěšnost menších sociálních aktérů měřila jejich schopností využívat neliberální praktiky a budovat neliberální struktury. Politické násilí a vyhrožování patřily k jejich běžným metodám. Vládní elity ale namísto snahy o intervenci usilovaly o vzájemnou spolupráci. Případ Capitaniche, který šel Emerencianu Senovi za svědka na svatbě, a následná finanční injekce Senově hnutí MTDna výstavbu sociálního bydlení, jsou důkazem těchto praktik. Političtí oponenti sice tuto kritiku používali, ale zavedený systém sociální kontroly jim neumožňoval proti nepokojům zasáhnout jinak než prostřednictvím policie, což vedlo k opakovanému násilí a další delegitimizaci.¹⁴⁵

---

¹⁴⁵ <https://www.datachaco.com/bacileff-capitanich-creo-un-monstruo-que-son-los-piqueteros-n133884> (Navštíveno dne 29/8/2020).

Metody sociální kontroly se od nástupu Ángela Rozase do funkce guvernéra v roce 1995 příliš nezměnily, což konstatovala i řada insiderů (rozhovory Bittel, Maldonado, Souilhe, Ignacio a Rodolfo). Na jedné straně čelily politické režimy ztrátě vlastní legitimacy z důvodu neefektivního fungování státu¹⁴⁶ a nutnosti vyjednávat s nestátními aktéry, kteří jednali v přímém rozporu se sebe prezentací vládních elit jako demokratických. Na druhé straně ale specifická periferní pozice Chaca znamenala, že se střední třída musela zapojit do fungování státu prostřednictvím kariéry ve veřejné správě. Většina mých informantů proto disponovala kontakty, prostřednictvím kterých si zajišťovala kromě zaměstnání i další výhody a aktivně využívala výhod neopatrimonialismu. Společný jmenovatel mých neformálních konverzací se zástupci střední třídy představovala kritika konkrétních politických aktérů a jejich neliberálního chování. Informanti ale už méně často byli ochotní reflektovat vlastní chování, a to i přesto, že se sami v rámci svého každodenního fungování na existenci neliberálních praktik a struktur podíleli.

U neliberálních praktik a struktur jsem se podrobněji zabýval téměř všemi nahanými rozhovory. Pozitivní zprávou z hlediska lokální demokracie bylo, že naprostá většina informantů hodnotila neliberálních praktiky a struktury negativně. Chápu to jako postoj, ve kterém se střední třída nesmířila s jednotlivými transgresemi natolik, aby je kulturně přijali jako definitivní charakteristiku systému. Informanti nejčastěji zmiňovali neliberální praktiky a struktury, se kterými se setkávali na každodenní bázi a které svou povahou potvrzovaly, že mezi státem a společností neexistovala jasná oddělovací hranice. Jednalo se o korupci, jmenování na základě politické příslušnosti, nepotismus, klientelismus či různé formy arbitrárního nakládání s veřejnými prostředky. V menší míře informanti využívali informace z médií.¹⁴⁷ Důvody pro vznik a přetrvávání neliberálních praktik a struktury měly spojitost s neopatrimonialismem a arbitrárním rozhodováním, neopluralismem a jeho potřebou neustálého vyjednávání, a s kulturním přijetím personalizovaného přístupu ke státu založeného na síti kontaktů.

Přestože Chaco patřilo k provinciím s lepší kvalitou demokracie a disponovalo řadou kvalitních institucí, existovaly v něm zřetelné limity pro zvyšování kvality demokracie a pro přibližování k demokratickému standardu federálního státu.

---

¹⁴⁶ Implementace politik institucemi, ve kterých byly v politických pozicích dosazeni oponenti režimu, přebyrokratizovanost celého systému jako důsledek politiky odměňování lojalistů kariérou ve státní správě apod.

¹⁴⁷ Jak jsem prokázal v obsahové analýze, na provinční úrovni se o neliberálních praktikách a strukturách psalo jen v omezeném množství a spíše ve federálním kontextu.

ZÁVĚR

Moje dizertační práce usiluje o představení alternativního způsobu uvažování o kvalitě demokracie v subnacionálních jednotkách. Staví se tím do odlišného proudu oproti většině dosavadních komparativních studií, které primárně usilovaly o klasifikaci subnacionálních režimů. Mou pracovní strategií se stal široký popis (Burawoy 2009) a porozumění tématu, nikoliv snaha o kauzální vysvětlení důvodů, proč je kvalita demokracie v některých provinciích nižší než v ostatních. Robustnost mých zjištění pramení ze tří samostatných pilířů a metod, na kterých jsem práci vystavěl – ze dvou kvalitativních případových studií vzniku systémů sociální dominance a výskytu neliberálních praktik a struktur, z procedurální definice chování médií a následného kvantitativního porovnání výsledků obsahové analýzy a z etnografického výzkumu, zaměřeného na kulturní porozumění tomu, jak lokální aktéři vnímali demokracii na lokální úrovni.

Na základě historického vykreslení vzniku systému sociální dominance jsem poukazoval na fakt, že právě tento kulturní a historický proces ustanovil základní limity vnímání demokracie. Pokud se neliberální praktiky a struktury odehrávaly uvnitř těchto limitů, nepředstavovaly pro politický režim významný problém a nevedly ke vzniku kritických situací, které v literatuře již popsal Gibson (2012). Přirozeným způsobem, jak se jednotlivé neliberální praktiky a struktury uvnitř limitů etablovaly, byla široká participace větších skupin obyvatel. Pokud se korupce odehrávala při každodenní interakci mezi občany a státem, mělo to vliv na její kulturní vnímání i na ostatních úrovních. Čím běžnější taková neliberální praktika či struktura byla, tím více se stávala součástí osobních strategií, které se přenášely napříč všemi úrovněmi společnosti a státu.

V takovém prostředí se při zvyšování kvality demokracie stala její kritickou složkou *aktivace* (Behrend a Whitehead 2016) – teprve ve chvíli, kdy si většina příslušníků střední třídy uvědomí kontradikci mezi demokratickou sebeprezentací elit a neliberálními praktikami a strukturami jakožto kulturně akceptovaným způsobem výkonu státní moci, dochází k hlubším změnám systému sociální dominance.¹⁴⁸ Moje představa střední třídy jako katalyzátoru změn vychází z jejího unikátního postavení v systému sociální dominance, ve kterém je zároveň implementátorem politik a částečně

---

¹⁴⁸ V Chacu se jednalo o období 1991–1995, kdy dosavadní systém prošel vleklou krizí způsobenou jak vnějšími (Menem), tak vnitřními vlivy (nemožnost sestavení vládní koalice). V Corrientes se období krize roztáhlo napříč 90. léty a vyvrcholilo v roce 1999.

i recipientem neliberálních praktik a struktur. Nižší třída tuto schopnost nemá, neboť je zcela závislá na klientelismu (Auyero 2001) a její přežití závisí nikoliv na ideologickém boji za zlepšování demokracie, ale na získání materiálních výhod prostřednictvím sociálních hnutí. Vládní elity zase neliberální praktiky a struktury vnímají jako nezbytný prostředek, který jim umožňuje vládnout.

Aktivace střední třídy má i další omezení – *první* limit se projevil při ekonomických a politických problémech v Corrientes v roce 1999. Došlo zde ke kritické události a střední třída prošla procesem aktivizace převážně díky hnutí Autoconvocados. Jak se ale během několika měsíců ukázalo, aktivace nebyla doprovázena delegitimizací neliberálních praktik a struktur, což umožnilo politickým elitám překonfigurovat politický režim, aniž by část moci ustoupily Autoconvocados. V Corrientes opozice fakticky neexistovala, neboť všechny tamní politické strany se mezi sebou štěpily po politických rodinách, a nikoliv na základě politického programu. V Chacu se sice opozice ideologicky odlišovala, ale její zástupci v rozhovorech se mnou otevřeně přiznali, že neliberální praktiky a struktury měly své místo během jejich vlády (Maldonado, Illía). Dostatečné testování limitů ve vnímání demokracie nepřicházelo ani od lokálních médií. Jak jsem v rámci procedurální definice odhalil, indexní hypotéza (Bennett and Entman 2001) znamenala, že elity měly rozhodující vliv na rámcování zpráv. Mediální diskurz byl monopolizován malou skupinou aktérů a stal se součástí soupeření elit o sociální kontrolu. V podobné situaci se ocitli i zástupci kontrolních institucí a justice, kteří byli do funkcí většinou voleni na základě politické dohody. Z toho důvodu se nedalo očekávat, že by se podílely na likvidaci neliberálních struktur a praktik. Jejich nezávislost přitom zpochybnila řada informantů (Maldonado, Illía, Corregido, Cristina a manžel, Carla, Julia).

U kontrolních institucí chci znovu zdůraznit, že pro lepší pochopení jejich fungování byl klíčový můj etnografický výzkum. Pokud bych do Chaca nejel, neviděl jejich fungování v praxi a nesetkal se s jejich představiteli, označil bych tyto instituce za nezávislé. Formálně totiž fungovaly podle pravidel a zvnějšku nevykazovaly pochybení. Teprve po jejich návštěvě, kde jsem mohl vidět obrovské množství agendy, symbolizované všudypřítomnými svazky dokumentů (TdC a Fiscalía de Investigaciones Administrativas), jsem pochopil jejich systematické podfinancování a nedostatek zaměstnanců. Pokud k tomu připojím i zcela otevřená politická vyznání některých představitelů (Corregido, Jenefer – mimo nahraný rozhovor), pak lze mnohem přesněji

pochopit vnitřní personalizovanou dynamiku celého systému. V něm převažovala osobní komunikace na úrovni představitelů institucí před formálním a veřejným postupem.

Druhý limit pro aktivaci střední třídy představovala personalizace jednotlivých problémů (nejasná hranice mezi státem a společností) – informanti měli tendenci vinit konkrétní politiky či představitele sociálních aktérů, aniž by si uvědomovali systémovou povahu některých jevů. Neplatilo to ale úplně u všech. Například režisér Rodolfo v našich setkáních dokázal konceptualizovat neliberální praktiky a struktury v mnohem širším rámci celého systému, založeném na nutnosti neustále získávat prostředky pro pokračování osobní politické kariéry. Většina informantů ze střední třídy ale tento vztah ignorovala a zaměřovala se ve své kritice pouze na konkrétní osobnosti, aniž by dostatečně reflektovala samotnou strukturu systému sociální dominance.

Třetím limitem byla participace střední třídy na fungování státu. Argentinská periferie nenabízela střední třídě mnoho alternativních strategií přežití (Migdal 2001). Většina mých informantů pracovala na obecní nebo provinční úrovni ve veřejné správě, kde se pravidelně setkávali s porušováním formálních pravidel a se slabými institucemi, často řízenými v silně personalizovaném duchu. Dlouhodobá práce ve veřejné službě měla na každého jednotlivce dva možné dopady – buď vedla k jeho participaci prostřednictvím jeho zapojení do aktivit některého ze sociálních aktérů (odbory, politické strany) nebo k apatii, která většinou výrazně omezovala možnosti kariérního postupu.

Vrátím se teď k výzkumným otázkám z úvodu práce. Na první z nich, „které neliberální praktiky a struktury hrály nejdůležitější roli při blokování subnacionální demokratizace?“, musím odpovědět za každou kapitolu zvlášť. V případové studii vývoje systémů sociální dominance u Corrientes dominovaly manipulace justice, kriminalizace oponentů, zneužívání guvernérských dekretů k obcházení legislativy a ovlivňování voleb vyřazováním politických oponentů na základě drobných formálních pochybení. Doplněovaly je klientelismus, nepotismus, arbitrární nakládání s veřejnými prostředky i zneužívání moci a postavení. V případové studii zabývající se Chacem měly neliberální praktiky a struktury mírnější povahu, vládní elity při nich nadměrně využívaly veto a dekrety a systematicky tím oslabovaly parlamentní opozici, následovala korupce, klientelismus a v neposlední řadě i arbitrární nakládání s veřejnými prostředky. U obsahové analýzy se výskyt neliberálních praktik odrážel na pozici DN jakožto koaličního či opozičního deníku. V Chacu dominovaly neliberální praktiky a struktury, které působily na provincii či hlavní město zvnějšku. Jak guvernér Peppo, tak i starosta hlavního města Capitanich, kritizovali federální vládu a prezidenta.

V Corrientes bylo DN přímo podřízeno svému majiteli Tato Romeru Ferisovi. Díky tomu neliberální praktiky a struktury podrobněji sledovaly provinční vládu a naopak příliš neřešily vztahy s federálním státem. Ve zkoumaném období navíc byl Tato vzat do vazby, což ještě více podpořilo negativní postoj DN téměř ke všemu, co provinční vláda vykonala. Ani jedna z obou verzí deníku nemohla sloužit čtenářům jako spolehlivý zdroj informací o kvalitě demokracie v provincii – v obou dvou případech totiž redakce hájily zájmy politických elit. V etnografické části práce jsem identifikoval neliberální praktiky a struktury, které se u mých informantů objevovaly při každodenním střetávání se státem. Jednalo se o korupci, klientelismus, nepotismus a částečně i politické násilí a vyhrožování.

Etnografická část výzkumu mi umožnila detailněji odpovědět na druhou výzkumnou otázku, „kteří sociální aktéři se na neliberálních praktikách a strukturách podíleli?“. Zatímco první dvě kapitoly zkoumaly neliberální praktiky a struktury z pohledu politických elit a médií, ve třetí kapitole jsem analýzu rozšířil i na samotné občany. Moji informanti měli bohaté zkušenosti s neliberálními praktikami a strukturami v rámci každodenního života a zmiňovali nejčastěji problémy spojené s byrokracií a veřejnými institucemi, případně se sociálními hnutími a odbory. Díky sesbíraným datům jsem mohl konstatovat, že neliberální chování se vyskytovalo ve vnitřních strukturách zmiňovaných organizací a sloužilo k hájení zájmů konkrétních aktérů. Právě absence demokracie a demokratické diskuze uvnitř institucí umožňovala vytvářet systematický tlak na stát a politické elity. Jakékoliv omezení fungování veřejné správy znamenalo pro vládní elity ztrátu legitimity – přesvědčil se o tom například guvernér Bacileff Ivanoff během předvánočních nepokojů v roce 2013. Proto se pro obě strany ukázalo výhodnější spolupracovat. Pro vládní elity to navíc představovalo další možnost, jak vyvinout tlak na opozici prostřednictvím veřejných protestů. V roce 2016 takto například pořádala některá sociální hnutí v čele s MTD Emerenciano, úzce personálně propojené se starostou Capitanichem, protesty proti guvernérovi Peppovi nebo prezidentu Macrimu. Protesty samy o sobě patří k demokratickému způsobu vyjadřování vlastního názoru, problémem u některých aktérů ale bylo to, že docházelo k násilí a zastrašování opozičních kandidátů. Na základě mého rozhovoru s odborovým předákem Luisem Jošem jsem se například dozvěděl, že i v jeho případě mu konkurenční odbory vyhrožovaly a poškodily mu auto. Část neliberálních praktik a struktur v provincii či v obci proto fungovala za účelem uspokojení nestátních sociálních aktérů – jednalo se

o poskytování zaměstnání ve veřejném sektoru, finanční a materiální pobídky ze státních zdrojů a další.

V poslední výzkumné otázce jsem se ptal, „jak hluboce se neliberální praktiky a struktury kulturně zakořenily v chování a přemýšlení občanů, byrokratů i politických elit?“. Pro elity představovaly neliberální praktiky a struktury nástroj, který jim umožňoval řídit stát v podmínkách, které jsem identifikoval jako neopatrimonialismus a neopluralismus. Jednotliví zástupci elit si uvědomovali, že bez uspokojení potřeb nestátních aktérů i vlastních podporovatelů nebylo možné vládní politiky implementovat. Typickým příkladem představoval šéf Peppova kabinetu Horacio Rey, který hovořil o potřebě nabízení konkrétních materiálních výhod obcím, které následně prostřednictvím svých poslanců podporovaly legislativní návrhy provinční vlády. Rey přitom tvrdil, že v tomto ohledu nezáleželo ani na tom, zda se jednalo o opoziční starosty. Opět musím zmínit, že díky etnografické zkušenosti jsem měl příležitost pochopit křehkou dynamiku čakeňské společnosti, ve které existovala řada aktérů schopných paralyzovat jak chod města, tak i provincie. Z pohledu násilných protestů a akcí toto téma již podrobně analyzoval Javier Auyero (2007). Zásadně proto odmítám, dle mého názoru romantickou představu, že změna politického režimu automaticky znamenala změnu ve kvalitě demokracie. Naopak všechna data poukazovala na pravý opak – pokud se aktér nehodlal přizpůsobit zaběhnutému modelu, neměl šanci uspět (Tato při svém guvernérském mandátu v Corrientes a AC během své vlády v Chacu). Dodržování formálních pravidel proto ani nepředstavovalo reálnou alternativu a většina informantů si toho byla vědoma – například rozšířeným konstatováním „*roban, pero hacen*“ [kradou, ale dělají]. Tento fakt platil paušálně pro všechny elity, včetně kontrolních úřadů, nestátních aktérů a byrokracie. Stížnosti na konkrétní neliberální praktiky mohly, podle většiny informantů, vést jedině k pracovním problémům. Střední třída se neliberálními praktikami a strukturami v Chacu bránila nejvíce ze všech zmiňovaných aktérů. Většina mých informantů neliberální praktiky a struktury kritizovala, většinou na základě osobních zkušeností se selháváním státu. Na druhou stranu právě jejich přítomnost znamenala, že se jejich používání normalizovalo. Kritika, obsažená v diskurzu všech mých informantů ze střední třídy, měla povahu morální obrany před záležitostmi, které nebyli schopni z pozice jednotlivce nijak ovlivnit.

Doufám, že tato analýza bude sloužit jako motivace pro další autory k tomu, aby se tématu subnacionální demokracie věnovali prostřednictvím etnografických metod přímo na místě. Za nejdůležitější část své práce považuji terénní výzkum, díky kterému

jsem mohl poznat život v Argentině a vybudovat si díky němu síť kontaktů, z nichž řada přerostla do trvalých přátelství. Mé zkušenosti z terénu vedly k částečné reformulaci výzkumného tématu. Mnou nabídnutá interpretace kvality demokracie v obou provinciích usiluje o to, aby se čtenáři i výzkumníci dále zamýšleli nad širšími souvislostmi mezi demokracií a kulturou zkoumané populace. Věřím, že limity demokratizace lze efektivně odbourávat právě odhalováním konkrétních a hlavně každodenních problémů, které ovládaná populace zažívá při interakci se státem. Hlavním zdrojem problémů nejsou samotné elity nebo autoritářské tendence ovládající některé z aktérů, ale apatie střední třídy vůči celému systému sociální dominance. Naopak se nedomnívám, že má smysl nadále hledat jediný mechanismus klasifikace subnacionálních režimů – tyto aktivity vedou jen k přílišnému redukcionismu a vzhledem k nedostatku relevantních dat zkreslují realitu problémů s demokracií na lokální úrovni.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Prameny

360tvdigital. 2013. Denuncian a Colombi por intentar "golpe institucional". Video.

Dostupné z

<https://www.youtube.com/watch?v=IRLBH9sY4cA&ab_channel=360tvdigital>

(30. 8. 2020).

Camino, Mauricio. 2012. Polémico viaje de un gobernador. Capitanich se fue de vacaciones a Panamá en el avión de Chaco. Dostupné z

<<https://www.lanacion.com.ar/politica/capitanich-se-fue-de-vacaciones-a-panama-en-el-avion-de-chaco-nid1439002/>> (3. 2. 2020).

Clarín. 1998. Violencia en interior. Enfrentamientos políticos en la provincia

Corrientes: incendiaron el auto de un diputado de la oposición. Dostupné z

<https://www.clarin.com/politica/corrientes-incendiaron-auto-diputado-oposicion_0_rJhf1IGy8nx.html> (25. 6. 2017).

Clarín. 2002. Escándalo político en Corrientes: trama secreta para sacar de la cárcel a

Romero Feris. Dostupné z <https://www.clarin.com/politica/trama-secreta-sacar-carcel-romero-feris_0_Hk_fGZVIRFe.html> (21. 7. 2017).

Clarín. 2002. La carrera electoral: legisladores agredidos. Dostupné z

<https://www.clarin.com/politica/violencia-corrientes_0_rkpxHTQxRYx.html>

(21. 7. 2017).

Constitución de la Nación Argentina. 1994. Dostupné z

<<http://servicios.infoleg.gob.ar/infolegInternet/anexos/0-4999/804/norma.htm>>

(4. 9. 2020).

Constitución de la Provincia de Chaco. 1994. Dostupné z

<<http://biblioteca.municipios.unq.edu.ar/modules/mislibros/archivos/chaco.pdf>>

(4. 9. 2020).

Dandan, Alejandra. 2008. Tierra arrasada. Dostupné z

<<https://www.pagina12.com.ar/diario/elpais/1-105270-2008-06-01.html>> (4. 9.

2020).

- Datachaco.com. 2019. Bacileff: "Capitanich creó un monstruo que son los piqueteros". Dostupné z <<https://www.datachaco.com/bacileff-capitanich-creo-un-monstruo-que-son-los-piqueteros-n133884>> (29. 8. 2020).
- Diario Chaco. 2011. Vallejos asegura que Leiva sigue procesado por el supuesto fraude con tarjetas alimentarias cuando era ministro. Dostupné z <<http://www.diariochaco.com/noticia/95271/Vallejos-asegura-que-Leiva-sigue-procesado-por-el-supuesto-fraude-con-tarjetas-alimentarias-cuando-era-ministro.html>> (30. 8. 2020).
- Fundación LED. 2016. Repudio a las amenazas al periodista Antonio Ruiz y al camarógrafo Hugo Pérez en la provincia de Formosa. Dostupné z <<http://fundacionled.org/articulos-y-monitoreo/repudio-a-las-amenazas-al-periodista-antonio-ruiz-y-al-camarografo-hugo-perez-en-la-provincia-de-formosa>> (17. 7. 2020).
- Hernández, Gabriela. 2015. Moreno Valle ha incumplido con caso Chalchihuapan: CNDH. Dostupné z <<https://www.proceso.com.mx/413890/moreno-valle-ha-incumplido-con-caso-chalchihuapan-cndh>> (20. 3. 2017).
- La Nación. 1997. Los comicios chaqueños. Escozor en el Gobierno por la caída en el Chaco. Dostupné z <<https://www.lanacion.com.ar/politica/escozor-en-el-gobierno-por-la-caida-en-el-chaco-nid75612/>> (24. 8. 2017).
- La Nación. 2009. Elecciones. Ríos ganó la interna del PJ en Corrientes. Dostupné z <<https://www.lanacion.com.ar/politica/rios-gano-la-interna-del-pj-en-corrientes-nid1100237/>> (20. 7. 2017).
- La Nación. 2009. Inusual conflicto / Una pelea matrimonial con repercusiones políticas. Escándalo en Chaco: rebelión de la esposa de Capitanich. Dostupné z <<https://www.lanacion.com.ar/politica/escandalo-en-chaco-rebelion-de-la-esposa-de-capitanich-nid1181336/>> (7. 2. 2020).
- La Nación. 2013. Dos denuncias de corrupción que salpicaron a Jorge Capitanich. Dostupné z <<https://www.lanacion.com.ar/politica/dos-denuncias-de-corrupcion-que-salpicaron-a-jorge-capitanich-nid1640309/>> (30. 8. 2020).

- La Política Online. 2013. Creen que el proceso a Espínola seguirá y que peligraría su candidatura. Dostupné z <<https://www.lapoliticaonline.com/nota/nota-91066>> (22. 7. 2017).
- La Voz. 2014. La Corte cerró causa contra Aguad por la intervención en Corrientes. Dostupné z <https://www.lavoz.com.ar/politica/la-corte-cerro-causa-contr-aguad-por-intervencion-en-corrientes>> (28. 8. 2020).
- La Voz del Chaco. 2011. A un ano del fallo de la corte, el estado sigue sin cumplir con el pase a planta. Dostupné z <http://www.diariolavozdelchaco.com/notix/noticia/00100_a-un-ano-del-fallo-de-la-corte-el-estado-sigue-sin-cumplir-con-el-pase-a-planta.htm> (31. 8. 2020).
- La Voz del Chaco. 2012. Golpe de la alianza a SECHEEP y SAMEEP: sus aumentos contribuyen a la inflación. Dostupné z <http://www.diariolavozdelchaco.com/notix/noticia/02109_golpe-de-la-alianza-a-secheep-y-sameep-sus-aumentos-contribuyen-a-la-inflacion.htm> (23. 6. 2020).
- Levit, Sergio. 1996. Podrían intervenir la Legislatura Correntina. Dostupné z <<https://www.lanacion.com.ar/politica/podrian-intervenir-la-legislatura-correntina-nid167457/>> (18. 4. 2017).
- Ley 2017. 1976. Dostupné z <<http://ipap.chaco.gov.ar/uploads/publicacion/fb372e281307ce001848eb3cc3ba8beab6c7a5a2.pdf>> (30. 8. 2020).
- Ley 24.144. 1992. Dostupné z <<http://www.bcra.gov.ar/Pdfs/BCRA/CartaOrganica2012.pdf>> (30. 8. 2020).
- Ley 6028. 2007. Dostupné z <<ftp://ftp.justiciachaco.gov.ar/biblioteca/PASE%20A%20PLANTA%20LEY%206028/LEY%206028.doc>> (30. 8. 2020).
- Libertador. 2019. Inhabilitan a Arturo Colombi para ejercer cargos públicos por malversación de fondos. Dostupné z <<https://libertador.com.ar/contenido/1669/inhabilitan-a-arturo-colombi-para-ejercer-cargos-publicos-por-malversacion-de-fo>> (23. 8. 2020).

- Pausanias, Alejandro. 2010. El Chaco de Jorge Milton Capitanich Popovich. Dostupné z <https://periodicotribuna.com.ar/6137-el-chaco-de-jorge-milton-capitanich-popovich.html#>> (3. 2. 2020).
- Perfil. 2009. La aerolínea de Capitanich viaja casi sin pasajeros, pero su provincia igual le paga 100 mil pesos por día. Dostupné z <https://www.perfil.com/noticias/politica/la-aerolinea-de-capitanich-viaja-casi-sin-pasajeros-pero-su-provincia-igual-le-paga-100-mil-pesos-por-dia-20090226-0021.phtml>> (3. 2. 2020).
- Perfil. 2013. El día que Capitanich retó con dureza a sus funcionarios por la "ineficiencia" y la "corrupción". Dostupné z <http://cdn-perfil.perfil.com/noticias/politica/El-dia-que-Capitanich-reto-con-dureza-a-sus-funcionarios-por-la-ineficiencia-y-la-corrupcion-20131123-0067.phtml>> (30. 8. 2020).
- Perfil. 2014. Quién es el piquetero del que Capitanich fue padrino de bodas. Dostupné z <https://www.perfil.com/noticias/politica/quien-es-el-piquetero-del-que-capitanich-fue-padrino-de-bodas-20140216-0007.phtml%20>> (23. 6. 2020).
- Perfil. 2015. Escándalo por paraguayos que votan con DNI argentino en Formosa. Dostupné z <https://www.perfil.com/noticias/politica/escandalo-por-paraguayos-que-votan-con-dni-argentino-en-formosa-20150831-0011.phtml>> (17. 7. 2020).
- Primicias Chaco. 2020. La corrupción siempre tiene nombre y apellido. Dostupné z <http://primiciaschaco.com/noticia?nota=51835>> (23. 6. 2020).
- Ricardo, David. 2013. El gobernador de Chaco denunció falta de apoyo de Nación para contener los saqueos. Dostupné z <https://www.davidricardo.com.ar/2013/12/10/el-gobernador-de-chaco-denuncio-falta-de-apoyo-de-nacion-para-contener-los-saqueos/>> (30. 8. 2020).
- Roldan, José M. 2012. Proyecto de Ley S-4253/12. Dostupné z <https://www.parlamentario.com/2013/06/02/agenda-de-comisiones-para-esta-semana-11/>> (30. 8. 2020).

Romero Feris, Raúl R. 2018. Tato Romero Feris: “Esto está demostrando todo lo que veníamos cuestionando”. Rozhovor v rádiu. Dostupné z <http://www.radionacional.com.ar/tato-romero-feris-esto-esta-demostrando-todo-lo-que-veniamos-cuestionando/> (25. 6. 2017).

Telenoche. 2011. La represión a la comunidad QOM de la primavera de Formosa. Dostupné z https://www.youtube.com/watch?v=NcQ4CekjbmY&ab_channel=sarasante (17. 7. 2020).

TN24. 2016. Inevitablemente, la ruta del dinero K salpica a Capitanich. Dostupné z <https://www.tn24.com.ar/2016/04/inevitablemente-la-ruta-del-dinero-k-salpica-a-capitanich/> (31. 8. 2020).

Databáze

Atlas Electoral de Andy Tow. Dostupné z <http://andytow.com/> (30.8.2020).

Consejo de la Magistratura y Jurado de Enjuiciamiento. Dostupné z <https://conmag.chaco.gov.ar/> (4. 9. 2020).

Instituto Nacional de Estadística y Censos. Dostupné z <https://www.indec.gob.ar/> (30.8.2020).

Kódované zprávy z Chaco a Corrientes. Dostupné z https://docs.google.com/spreadsheets/d/1WTT8Yup5BOcjJ8_tlWvXA_nDaWdN0DjDzfOICvTSrXE/edit?usp=sharing (30. 8. 2020).

Poder Legislativo del Chaco. *Versiones Taquigráficas*. Dostupné z <http://www.legislaturachaco.gov.ar/sitio/vertaquiograficas.php> (30.8.2020).

SimilarWeb. Dostupné z <https://www.similarweb.com/> (4. 9. 2020).

V-DEM. Dostupné z <https://www.v-dem.net/en/> (30. 8. 2020).

World Bank. Dostupné z <https://data.worldbank.org/> (30. 8. 2020).

Odborná literatura

Abdulhadi, Augusto. 2013. „Democracia Subnacional y Supremacía Política Del Ejecutivo, El Surgimiento y Ascenso Del Frente Renovador En Misiones (2003–2011).“ *Working paper of Universidad Nacional de San Martín*.

Abrams, Philip. 2006. „Notes on the Difficulty of Studying the State.“ In: Aradhana Sharma a Akhil Gupta (eds.). *Anthropology of the State: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 112–30.

- Adroque, Gerardo. 1993. „Los Ex Militares En Política . Bases Sociales y Cambios En Los Patrones de Representación Política.“*Desarrollo Económico*33(131): 425–42.
- Amadeo, Belen a Adriana Amado. 2013. „El Periodismo Frente a La Comunicación Gubernamental: Condicionamientos Oficiales a La Tarea Periodística.“*Opera* (13): 41–58.
- Auyero, Javier. 2000. *Poor People 's Politics*. Durham & London: Duke University Press.
- Auyero, Javier. 2007. *Routine Politics and Violence in Argentina: The Gray Zone of State Power*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Ávila, Penélope Vaca. 2013. „Democratización Subnacional: Regimen Político y Movilización Social En Jujuy (1983–2011).“*Working paper of Universidad Nacional de San Martín*.
- Baldioli, Alberto a Santiago C. Leiras. 2010.„Argentina En La Década de La Decisión Política. El Liderazgo Neodecisionista de Carlos Saúl Menem.“ In: Santiago C. Leiras (ed.),*Estado de Excepción y Democracia En América Latina: Argentina, Brasil, Perú y Venezuela En Perspectiva Comparada*. Rosario: Homo Sapiens Ediciones, 53–80.
- Barrientos, Miguel. 2010. „Gobernadores y Reformas Neoliberales En Argentina y Brasil.“*Revista Pléyade* 3(6): 128–71.
- Behrend, Jacqueline. 2007. „Democratic Argentina and the ‘ Closed Game ’ of Provincial Politics: Protest and Persistence.“ Dizertační práce. Oxford: University of Oxford.
- Behrend, Jacqueline. 2011. „The Unevenness of Democracy at the Subnational Level: Provincial Closed Games in Argentina.“*Latin American Research Review* 46(1): 150–76.
- Behrend, Jacqueline. 2012. „Democratización Subnacional: Algunas Preguntas Teóricas.“*POSTData* 17(2): 11–34.

- Behrend, Jacqueline. 2016. „Federal Intervention and Subnational Democratization in Argentina: A Comparative Perspective.“ In: Jacqueline Behrend a Laurence Whitehead (eds.). *Illiberal Practices: Territorial Variance within Large Federal Democracies*, Baltimore: John Hopkins University Press, 89–119.
- Behrend, Jacqueline a Laurence Whitehead (eds.). 2016a. *Illiberal Practices: Territorial Variance within Large Federal Democracies*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Behrend, Jacqueline a Laurence Whitehead. 2016b. „The Struggle for Subnational Democracy.“ *Journal of Democracy* 27(2): 155–69.
- Bennett, Lance W. 1990. „Toward a Theory of Press-State Relations in the United States.“ *Journal of Communication* 40(2): 103–25.
- Bennett, Lance W. a Robert M. Entman. 2001. *Mediated Politics: Communication in the Future of Democracy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Bourdieu, Pierre. 1990. „The Scholastic Point of View.“ *Cultural Anthropology* 5(4): 380–91.
- Camarasa, María Soledad. 2005. „Política Subnacional y Reforma Económica En Los 90: El Caso de Chaco.“ *Diplomová práce*. Buenos Aires: Universidad de San Andrés.
- Canelo, Paula. 2011. „Construyendo Elites Dirigentes. Los Gobernadores Provinciales Durante La Última Dictadura Militar (1976–1983).“ *Anuario del Centro de Estudios Históricos Carlos Segretti* 11(11): 323–41.
- Capoccia, Giovanni a Ziblatt, Daniel (2010). The historical turn in democratization studies: A new research agenda for Europe and beyond. In *Comparative Political Studies* (Vol. 43).
- Carlino, Alicia. 2012. „La Banca Pública Provincial y Las Privatizaciones. El Caso Del Banco de La Provincia Del Chaco.“ *Anuario CEEED* 4(4): 229–74.
- Carter, Shannon K. a Christian L. Bolden. 2012. „Culture Work in the Research Interview.“ In: Jaber F. Gubrium, James A. Holstein, Amir B. Marvasti a Karyn D. McKinney (eds.). *Interview Research: The Complexity of the Craft*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 255–68.

- Castagnola, María Andrea. 2010. „Rethinking Judicial Instability in Developing Democracies: A National and Subnational Analysis of Supreme Courts in Argentina.“ Dizertační práce. Pittsburgh: University of Pittsburgh.
- Castagnola, María Andrea. 2019. „I Want It All, and I Want It Now : The Political Manipulation of Argentina’s Provincial High Courts.“ *Journal of Politics in Latin America* 4(2): 39–62.
- Charmaz, Kathy a Linda Liska Belgrave. 2012. „Qualitative Interviewing and Grounded Theory Analysis.“ In: Jaber F. Gubrium, James A. Holstein, Amir B. Marvasti a Karyn D. McKinney (eds.). *Interview Research: The Complexity of the Craft*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 347–66.
- Colla, Julia Lucía. 2020. „Del otro lado del alambrado: conflictos territoriales y lucha por la tierra de los campesinos indígenas Qom en el Chaco Argentino.“ *Revista Nueva* (53): 166–92.
- Díaz-Rioseco, Diego. 2016. „Blessing and Curse: Oil and Subnational Politics in the Argentine Provinces.“ *Comparative Political Studies* 49(14): 1930–64.
- Durazo Herrmann, Julián. 2016. „Social Heterogeneity, Political Mediation, and Subnational Illiberalism: Oaxaca and Puebla, Mexico.“ In: Jacqueline Behrend a Laurence Whitehead (eds.). *Illiberal Practices: Territorial Variance within Large Federal Democracies*, Baltimore: John Hopkins University Press, 230–64.
- Durazo Herrmann, Julián. 2017. „Media and Subnational Democracy: The Case of Bahia, Brazil.“ *Democratization* 24(1): 81–99.
- Easton, David. 1957. „An Approach to the Analysis of Political Systems.“ *World Politics* 9(3): 383–400.
- Eaton, Kent. 2020. „Latin American Politics and the Subnational Comparative Method: Vertical and Horizontal Challenges.“ *Latin American Politics and Society* 62(3): 149–72.
- Foley, Lara J. 2012. „Constructing the Respondent.“ In: Jaber F. Gubrium, James A. Holstein, Amir B. Marvasti a Karyn D. McKinney (eds.). *Interview Research: The Complexity of the Craft*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 305–16.

- Foucault, Michel. 2006. „Governmentality.“In: Aradhana Sharma a Akhil Gupta (eds.).*Anthropology of the State: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 131–43.
- Gervasoni, Carlos. 2010a. „A Rentier Theory of Subnational Regimes: Fiscal Federalism, Democracy, and Authoritarianism in the Argentine Provinces.“*World Politics* 62(2): 302–40.
- Gervasoni, Carlos. 2010b. „Measuring Variance in Subnational Regimes: Results from an Expert-Based Operationalization of Democracy in the Argentine Provinces.“*Journal of Politics in Latin America* 2(2): 13–52.
- Gervasoni, Carlos. 2011. „A Rentier Theory of Subnational Democracy: The Politically Regressive Effects of Fiscal Federalism in Argentina.” Dizertační práce. Notre Dame: University of Notre Dame.
- Gervasoni, Carlos. 2016. „The Dimensions of Democratic and Hybrid Subnational Regimes: Evidence from an Expert Survey in Argentina.”In: Jacqueline Behrend a Laurence Whitehead (eds.).*Illiberal Practices: Territorial Variance within Large Federal Democracies*, Baltimore: John Hopkins University Press, 120–61.
- Gibson, Edward L. a Julieta Suárez Cao. 2010. „Federalized Party Systems and Subnational Party Competition: Theory and an Empirical Application to Argentina.”*Comparative Politics* 43(1): 21–39.
- Gibson, Edward L. 2012. *Boundary Control: Subnational Authoritarianism in Federal Democracies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Giordano, Mariana. 2012. „Fotografía, Testimonio Oral y Memoria: (Re) Presentaciones de Indígenas e Inmigrantes Del Chaco (Argentina).”*Memoria americana* 20(2): 295–321.
- Giraudy, Agustina. 2009. „Subnational Undemocratic Regime Continuity after Democratization: Argentina and Mexico in Comparative Perspective.” Dizertační práce.Chapel Hill: University of North Carolina.
- Giraudy, Agustina. 2015. *Democrats and Autocrats: Pathways of Subnational Undemocratic Regime Continuity within Democratic Countries*. Oxford: Oxford University Press.

- González, Lucas. 2012. „The Distributive Effects of Centralization and Decentralization across Sub-National Units.” *Latin American Research Review* 47(3): 109–33.
- Graciosi, Marcelo. 2016. „Acumulación y Violencia En La Formación Social Correntina En Las Últimas Décadas.” *Theomai* (34): 6–19.
- Grzymala-Busse, Anna. 2007. *Rebuilding Leviathan: Party Competition and State Exploitation in Post-Communist Democracies*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Guirado, Gustavo. 2015. „El Diario Que Nos Hacen Los Demas: La Prensa Grafica Del Chaco y La Ausencia de Coberturas Periodísticas Propias.” In: *Epistemología, Debates y Fronteras En El Campo de La Comunicación Latinoamericana*, Corrientes: Universidad Nacional del Nordeste.
- Gupta, Akhil. 2006. „Blurred Boundaries: The Discourse of Corruption, the Culture of Politics, and the Imagined State.” In: Aradhana Sharma a Akhil Gupta (eds.). *Anthropology of the State: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 211–42.
- Gupta, Akhil. 2012. *Red Tape: Bureaucracy, Structural Violence, and Poverty in India*. Durham & London: Duke University Press.
- Habermas, Jürgen. 1989. *The Structural Transformation of the Public Sphere: An Inquiry into a Category of Bourgeois Society*. Cambridge: The MIT Press.
- Hallin, Daniel C a Paolo Mancini. 2004. *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Hallin, Daniel C a Stylianos Papathanassopoulos. 2002. „Political Clientelism and the Media: Southern Europe and Latin America in Comparative Perspective.” *Media, Culture & Society* 24(2): 175–95.
- Hanitzsch, Thomas et al. 2011. „Mapping Journalism Cultures across Nations: A Comparative Study of 18 Countries.” *Journalism Studies* 12(3): 273–93.
- Helmke, Gretchen. 2004. *Courts under Constraints: Judges, Generals, and Presidents in Argentina*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Helmke, Gretchen a Steven Levitsky (eds.). 2006. *Informal Institutions & Democracy: Lessons from Latin America*. Baltimore: John Hopkins University Press.

- Herzfeld, Michael. 1992. *The Social Production of Indifference: Exploring the Symbolic Roots of Western Bureaucracy*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Lapegna, Pablo. 2017. „Agricultural Boom, Subnational Mobilization, and Variations of Violence in Argentina.” In: Tina Hilgers a Laura Macdonald (eds.). *Violence in Latin America and the Caribbean*, Cambridge: Cambridge University Press, 173–91.
- Leoni, María Silvia a Mar Solís. 2015. „Peronismo, Diseño Institucional y Centralización Política. Un Análisis a Partir de Dos Espacios Subnacionales Argentinos: Corrientes y Chaco (1946–1955).” *Iberoamericana* 60(15): 61–79.
- Levitsky, Steven a Lucan A. Way. 2010. *Competitive Authoritarianism Hybrid Regimes After the Cold War*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lopez-Calva, Luis F., Jamele Rigolini a Florencia Torche. 2016. “Is There Such Thing as Middle Class Values? Class Differences, Values and Political Orientations in Latin America.” *Journal of Globalization and Development* 7(2): 1–12.
- López Villagra, Edgardo Darío. 2013. *Sociología Crítica Del Federalismo En Corrientes*. Corrientes: Mave Editora.
- De Luca, Miguel. 2008. „Political Recruitment and Candidate Selection in Argentina: Presidents and Governors, 1983 to 2006.” In: Peter M. Siavelis a Scott Morgenstern (eds.). *Pathways to Power: Political Recruitment and Candidate Selection in Latin America*, University Park: Pennsylvania: The Pennsylvania State University Press, 189–217.
- Melo, Marcus, André, Carlos Pereiraa Carlos Mauricio Figueiredo. 2009. „Political and Institutional Checks on Corruption: Explaining the Performance of Brazilian Audit Institutions.” *Comparative Political Studies* 42(9): 1217–44.
- Migdal, Joel S. 2001. *State in Society: Studying How States and Societies Transform and Constitute One Another*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Mitchell, Timothy. 2006. „Society, Economy, and the State Effect.” In: Aradhana Sharma a Akhil Gupta (eds.). *Anthropology of the State: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing, 211–242.
- Morse, Janice M. 2012. „The Implications of Interview Type and Structure in Mixed-Methods Designs.” In: Jaber F. Gubrium, James A. Holstein, Amir B. Marvasti a Karyn D. McKinney (eds.). *Interview Research: The Complexity of the Craft*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 193–204.

- Moscovich, Lorena. 2016. „El Doble Estatus de Los Cuerpos Burocráticos Subnacionales : El Balance Entre Gestión Pública y Acumulación Política. Propuesta de Análisis Con Evidencia de Un País Federal.” *Revista SAAP* 10(1): 97–122.
- Muñoz, Roberto. 2016. „Organizaciones Campesinas En La Provincia de Chaco, Argentina. Una Aproximación a Su Composición Social a Partir de Sus Acciones de Protesta: El Caso de La Unión Campesina Del Chaco (UCC), 2002–2011.” *e-l@tina* 14(55): 22–43.
- Neuendorf, Kimberly A. 2017. *The Content Analysis Guidebook*. Second Edition. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Norris, Pippa. 2013. „Does the World Agree about Standards of Electoral Integrity? Evidence for the Diffusion of Global Norms.” *Electoral Studies* 32(4): 576–88.
- O’Donnell, Guillermo. 1993. „On the State, Democratization and Some Conceptual Problems: A Latin American View with Glances at Some Postcommunist Countries.” *World Development* 21(8): 1355–69.
- O’Donnell, Guillermo a Phillippe C. Schmitter. 1986. *Transitions from Authoritarian Rule Volume 4: Tentative Conclusions about Uncertain Democracies*. Baltimore: John Hopkins University Press.
- Oliveros, Virginia. 2016. „Making It Personal. Clientelism, Favors, and the Personalization of Public Administration in Argentina.” *Comparative Politics* 48(3): 373–91.
- Orsolini, José María. 2012. „Sistemas Con Centro de Gravitación En El Eje- Cutivo (Presidencialismo) y Gobierno Dividido . ¿ La Gobernabilidad En Riesgo ? Los Casos de Ángel Rozas (1995–1997) y Jorge Capitanich (2007–2009) En La Provincia Del Chaco.” *Diplomová práce*. Buenos Aires: Universidad Nacional de San Martín.
- Oxhorn, Philip. 2004. „Neopluralism and the Challenges for Citizenship in Latin America.” *Soundings: An Interdisciplinary Journal* 87(1/2): 27–58.
- Page, María. 2010. „Hacia Una Agenda de Buen Gobierno. Mapa de La Calidad Institucional En Las Provincias Argentinas.” *Working paper of Cippec*.

- Plachý, Ondřej a Michal Škop. 2014. „Argentinian Elections 2013: The Impact of Obligatory Primaries on the Final Result.” *Journal of Ibero-American Studies* 5(1–2): 98–109.
- Robinson, Piers, Peter Goddard, Katy Parry a Craig Murray. 2009. „Testing Models of Media Performance in Wartime: U.K. Tv News and the 2003 Invasion of Iraq.” *Journal of Communication* 59(3): 534–63.
- Rosenfeld, B. (2020). „State Dependency and the Limits of Middle Class Support for Democracy.” *Comparative Political Studies*, 0(0), 1–34.
- Ruffini, Martha. 2005. „Peronismo, Territorios Nacionales y Ciudadanía Política. Algunas Reflexiones En Torno a La Provincialización.” *Revista Avances del Cesar* 5(5).
- Salgado, Autor Marcos. 2014. „Corrupción o Competencia: El Proceso de Adjudicación de Contratos de Viviendas En La Provincia Del Chaco.” *Bakalářská práce*. Buenos Aires: Universidad de San Andrés.
- Sharma, Aradhana a Akhil Gupta (eds.). 2006. *The Anthropology of the State: A Reader*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Souza, Celina. 2016. „The Rise and Fall of Illiberal Politics in the Brazilian State of Bahia.” In: Jacqueline Behrend a Laurence Whitehead (eds.). *Illiberal Practices: Territorial Variance within Large Federal Democracies*, Baltimore: John Hopkins University Press, 197–229.
- Suárez Cao, Julieta. 2011. „¿Federal En Teoría Pero Unitaria En La Práctica? Una Discusión Sobre El Federalismo y La Provincialización de La Política En Argentina.” *Revista SAAP* 5(2): 305–21.
- Tula, María Inés. 2000. „La Reforma Política En Las Provincias Argentinas. Elementos Para Su Debate.” In: *International Congress of Latin American Science Association 23. Actas*. New York: Latin American Science Association.
- Urquiza, Yolanda a María Elena Martín. 2011. „El Lugar de Las Minorías En La Democracia: El Caso Misiones.” *Miríada: Investigación en Ciencias Sociales* 4(7): 159–65.

- Villarino, Julio a Carolina Sternberg. 2005. „La Inestabilidad Del Sistema Político Correntino y El Surgimiento de Actores de Base Territorial (1993-2003).” *Revista SAAP* 2(2): 293–317.
- Waisbord, Silvio. 2013. *Reinventing Professionalism*. Cambridge: Polity Press.
- Weber, Max. 1978[1922]. *Economy and Society: An Outline of Interpretive Sociology*. Berkeley: University of California Press.
- Weitz-Shapiro, Rebecca. 2012. „What Wins Votes: Why Some Politicians Opt Out of Clientelism.” *American Journal of Political Science* 56(3): 568–83.

PŘÍLOHY

Příloha 1: Kódovník pro obsahovou analýzu¹⁴⁹

Unit of Data Collection: News article that belongs to the subcategory Política on web pages of local newspaper Diario Norte - www.diarionorte.com (Chaco) and www.nortecorrientes.com (Corrientes).

Unit of Analysis: For Chaco, all articles from 2016 were included. For Corrientes, articles between 1/1/2016 to 30/6/2016 were included.

Population: Provincial media

A. ADMINISTRATIVE PART

Article ID*:

Coder ID**:

* Each text has a number that corresponds to the number of the row in the main data table.

** First letter of the first name and first letter of surname (John Doe = JD).

B. GENERAL INFORMATION

B.1. Primary area(s) covered by message:

- If there is more than one area covered, coder indicates the relationship of the text.
- To properly determine it, ask the following question: "Where does the actor initiating the whole process come from?".
- Examples: President Macri visiting Chaco = response 4. Governor Peppo meeting with federal government in Salta (province) = 6.
- If the message is coded as International or the coder is unable to classify it, coder ends analysis.

Federal	1	→ end analysis
Provincial	2	→ go to B.1.1.
Municipal	3	→ go to B.1.2.
Federal → Provincial	4	→ go to B.1.1.
Federal → Municipal	5	→ go to B.1.2.
Provincial → Federal	6	→ go to B.1.1.
Provincial → Municipal	7	→ go to B.1.1.
Municipal → Federal	8	→ go to B.1.2.
Municipal → Provincial	9	→ go to B.1.2.
International	10	→ end analysis
Unable to classify	99	→ end analysis

B.1.1. Name of the province

- If the message is speaking *UNIQUELY* about another province, the coder ends the analysis.
- If the message deals with more provinces, the coder continues analysis if Chaco or Corrientes are present among them.
- Category "Both" stands for a situation, in which Chaco and Corrientes are present in the message without any other province included.
- Examples: Governors of Chaco, Salta, Misiones, and Jujuy met with the minister of energetics = 4. Chaco and Corrientes inaugurated new bus line service between two provinces = 3.

¹⁴⁹Původně jsem předpokládal, že do kódovací části zapojím několik zahraničních kodérů. Proto je celý kódovník zpracovaný v angličtině. Výsledky jsou ale již v tabulkách převedeny do češtiny.

Chaco	1	
Corrientes	2	
Both	3	
More than one province (including Chaco or/and Corrientes)	4	
More than one province (without Chaco or Corrientes)	5	→ end analysis
Other	98	→ end analysis

B.1.2. *Name of the municipality (no diacritics, small letters)*

WRITE FULL NAME: _____

B.2. **Message is:**

- Please take into account the following definitions:
- *Opinion piece* - is an article, usually published in a newspaper or magazine, that mainly reflects the author's opinion about a subject, and also reflecting the position of the periodical.
- *Report* - an account or statement describing in detail an event, situation, or the like, usually as the result of observation, inquiry, etc.
- *Press release* - a statement prepared and distributed to the press by a public relations firm, governmental agency, etc.
- In some cases, messages can be disguised as a report, but in reality only contains information from a press release. In this case, please code as 3.

Report	1	→ B.3.
Opinion piece	2	→ B.2.3.
Press release	3	→ B.3.
Other	98	→ B.2.2.
Unable to classify	99	→ end analysis

B.2.2. *Other (no diacritics, small letters)*

DESCRIBE: _____

B.2.3. Is it a first actor's opinion?

Yes	1	→ B.3.
No	2	→ B.3.

B.3. **Primary protagonist/s of the message is/are:**

- If the current actor is no longer exercising his/her public function, please refer to him like he/she was in the function (for).
- Example: *Cristina Fernández Kirchner, expresident = 1.*
- If the current actor holds two or more functions, use the most relevant one for the message
- Example: *candidate in elections is also currently holding a mayor's office. If the article is about the electoral competition, then you pick = 10. If the article speaks about his performance in the public office, then = 8).*
- Primary protagonist does not have to be a person, it can be an institution as well.
- Example: *Ministry of defence, CGT (Union), etc.*

None	0	→ C.1.
President	1	
Minister/government	2	
Parliament - lower chamber	3	
Senate	4	
Judiciary	5	
Bureaucracy	6	
Governor	7	
Mayor	8	
Councilman	9	
Electoral candidate	10	
Social movement	11	
Union	12	
Private company	13	
Member of public	14	
Police	15	
Criminal Group	16	
Opposition (unspecified)	17	
Other	98	→ B.3.1.

B.3.1. *Other (no diacritics, small letters)*

DESCRIBE: _____

B.3.2. *Primary protagonist comes from:*

- *Capitals are: Resistencia (Chaco), Corrientes (Corrientes)*
- *When it is not clear what level the protagonist is, then proceed with 99.*

Federal	1	
Provincial	2	
Municipal (capital)	3	
Municipal (not from capital)	4	
Not possible to identify	99	

B.3.3. *Primary protagonist/s is/are displayed (framing)*

- *First consider if a message contains diverging opinions on a subject matter - if not, give them a 0 value.*
- *Primary protagonist starts at 0 (neutral).*
- *Also consider photos of the message - what sentiment do they provide?*

<i>Primary Consideration - Does the article rely solely on the interpretation of the situation of the primary actor?</i>	+1	<i>Only the primary actor provides an interpretation of the situation.</i>
--	----	--

	0	There are various actors' interpretations OR the message contains only one actor who does not provide an interpretation of the situation OR none of the actors provide an interpretation OR interpretation is not relevant to the message
	-1	No interpretation of the situation from the primary actor, message contains two or more actors.
Secondary Consideration: Does the article use reinforcing/accepting or deflating/challenging language for describing the person or the actions of the primary protagonist?	+2 or +1	Message uses reinforcing/accepting language for describing the person, opinions, ideology, judgement or actions of the primary protagonist
	0	Message is balanced OR message does not contain any judgements.
	-2 or -1	Message uses deflating/challenging language for describing the person, opinions, ideology, or actions of the primary protagonist

- Example 1: "Today, prosecution of an ex-governor started by a hearing. Governor was able to present his statement." There is no interpretation from anyone so 0 for the primary consideration. Secondary consideration - there is no sign of reinforcing or deflating language in the message". Total is 0 (=NEUTRAL)
- Example 2: "Today, prosecution against an ex-governor, who claims to be innocent, started by a hearing. Many governors supporters gathered in the court, when the governor presented his statement, in which he condemned opposition for having him face a "political trial"." There is +1 because no oppositional leader or prosecutor were quoted. For secondary consideration, it is clear that the message tried to picture the situation as under ex-governors control. It stressed his supporters attending the trial, without mentioning if there were any other groups present. This adds another +1. Total is 2 (= POSITIVE/ELITE DRIVEN).
- Example 3: "Ex-governor, who is currently being investigated for a wide fraud during his administration, had his first court hearing. In his speech, he tried to manipulate the public opinion, and blame the opposition for the trial. But it was his own government that signed contracts with companies owned by his brother, so it is hardly possible for this trial to be political. Leader of the opposition stated that it is unfortunate that the ex-governor continues his political crusade despite losing the election." Primary consideration remains neutral, because both oppositions' and governors' positions were mentioned. Second proposition is -2, because the article challenges what the governor said by giving account on his potential transgressions. It clearly uses defamatory language by stating that "he tried to manipulate the public opinion" or stating that "it is hardly possible for this trial to be political". Total is -2 (= NEGATIVE/OPPOSITIONAL)

Absolutely negative	Scale					Absolutely positive
-3	-2	-1	0	1	2	3

B.3.4. Does the message quote or express the primary protagonist's opinion?

- Is there a clear statement of position/opinion/commentary?
- From the examples in B.3.3., Example 1 one would be no, Examples 2 and 3 would be yes.

Yes	1	
No	2	

B.3.5. Does the message contain an explicitly stated political affiliation of the protagonist?

- This is about the direct mention of his/her/their political affiliation. If it is not mentioned in the article, despite being well known, then proceed with "No".

Yes	1	
No	2	

B.3.6. Primary protagonist political affiliation (explicitly mentioned)

Partido Justicialista (PJ)	1	
Frente para la Victoria (FpV)	2	
Cambiamos	3	
Unión Cívica Radical (UCR)	4	
Encuentro por Corrientes (ECO)	5	
Frente Chaco Merece Más	6	
Frente de Todos (Chaco)	7	
Frente de Todos (Corrientes)	8	
Partido Nuevo (PN)	9	
Other	98	→ B.3.6.

B.3.6. Other (no diacritics, small letters)

WRITE FULL NAME: _____

C. FRAMES ANALYSIS

C.1. What is the overall sentiment of the message

- Each message starts at 0.
- Also consider photos of the message - what sentiment do they provide?

What type of language does the message use?	-3	<p>Message uses only deflating/challenging language, focusing only on the problems of the main actors.</p> <p>Message includes illiberal structures or practices.</p>
	-2	<p>Message uses deflating/challenging language, focusing only on the problems of the main actors.</p> <p>Messages may include illiberal structures or practices.</p>
	-1	<p>Message has a slightly negative connotation, problems are pointed out, but there may be also part of the message focused on a proposed solution.</p> <p>Messages may include illiberal structures or practices.</p>
	0	<p>Message is purely informative with a strictly neutral attitude towards the events described OR there is a balance of positive and negative reporting in the message OR there are no judgments in the message.</p> <p>Messages may include illiberal structures or practices.</p>
	+1	<p>Message has a slightly positive connotation, solutions and possibilities are its main focus, although there may be a part of message focused on the problem description.</p> <p>Messages may include illiberal structures or practices.</p>
	+2	<p>Message uses reinforcing/accepting language, and focuses only on positive aspects of the event described.</p>

		<i>Messages may include illiberal structures or practices.</i>
	+3	<i>Message uses only reinforcing/accepting language, encourages and strengthens positive sentiment, celebrates achievements.</i> <i>No illiberal structures and practices are contained in the message.</i>

Absolutely critical	Scale					Absolutely positive
-3	-2	-1	0	1	2	3

C.2 What values are stressed in the message

- *Each message starts at 0.*
- *Consider only when there are two political or institutional actors (?)*

<i>Does the message contain language of intransigence or cooperation?</i>	-3	Message contains political conflict, it stresses its antidemocratic character, or even happening (or possibility) of violence.
	-2	Message contains political conflict, this conflict is presented as unsolvable by the main actors, with possible judicial repercussions among them. Message contains clear refusal of compromise.
	-1	Message contains manageable political conflict with possible compromise. Main actors express commitment to fight for their stances democratically.
	0	Message maintains a neutral language in terms of cooperation OR message does not contain any information about this topic OR political conflict and political cooperation are balanced in the message.
	+1	Message focuses on political cooperation with main actors' positive declarations towards one another.
	+2	Message uses reinforcing language that further promotes political cooperation. Actors express their full support for compromise and cooperation.
	+3	Message expresses harmony and cooperation among political actors. Solutions to political problems are found in full cooperation and commitment to shared goals and beliefs.

Intransigence	Scale					Cooperation
-3	-2	-1	0	1	2	3

D. ILLIBERAL STRUCTURES AND PRACTICES ANALYSIS

D.1 Message contains information about illiberal structures and practices: *These mentions do not have to be the core information provided, they can be only a side remark of the author (for example: article speaking about ex-governor's political negotiations with local bureaucracy that mentions that he is currently being investigated for possible fraud would be considered as a message containing mention about "Corruption").*

Yes	1	
No	2	→ end analysis

Unable to classify	99	→ end analysis
--------------------	----	----------------

D.1.1. *Does the message contain information about corruption?*

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

D.1.2. *Does the message contain information about political clientelism?*

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

D.1.3. *Does the message contain information about discretionary use of state resources?*

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

D.1.4. *Does the message contain information about discretionary use of political power?*

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

D.1.5. *Does the message contain information about politically motivated violence?*

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

D.1.6. *Does the message contain information about electoral fraud?*

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

D.1.7. Does the message contain information about manipulation of judiciary?

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

D.1.8. Does the message contain information about deliberate inactivity?

Yes	1	
No	2	
Unable to classify	99	

Typ neliberálního chování	Definice
Corruption	Dishonest or fraudulent conduct by those in power, typically involving bribery.
Nepotism	Abuse of power in order to provide employment to one's own family or supporters.
Discretionary Use of State Resources	Misuse of state finances or resources.
Discretionary Use of Power	Abuse of power in order to influence behavior of other actors.
Political violence	Violence or threat with violence for political reasons (party membership, political stances)
Judiciary Manipulation	Manipulation of judiciary by naming friendly judges, moving cases from one court to another without a legal reason etc.
Deliberate Inactivity	Deliberate impediment of processes established by law in bureaucracy or legislature.

Příloha 2: Guvernéri a intervence v provincii Corrientes 1983 až současnost

Období	Jméno	Politická příslušnost	Pozice
10. 12. 1983 – 10. 12. 1987	José Antonio Romero Feris	Pacto Autonomista Liberal	Guvernér
10. 12. 1987 - 10. 12 1991	Ricardo Guillermo Leconte	Pacto Autonomista Liberal	Guvernér
10. 12. 1991 - 7. 2. 1992	Hugo Manzini	Pacto Autonomista Liberal	senátor (provincie)
7. 2. 1992 - 14. 8. 1992	Francisco de Duradoña y Vedia	–	federální intervenor
14. 8 1992 - 6. 2. 1993	Claudia Bello	–	federální intervenorka
6. 2 1993 - 10. 12. 1993	Ideler Tonelli	–	federální intervenor
10. 12. 1993 - 10. 12. 1997	Raúl Rolando Romero Feris	Partido Nuevo	Guvernér
10. 12. 1997 - 10. 12. 1999	Pedro Braillard Pocard	Pacto Autonomista Liberal	Guvernér
10. 12. 1997 - 19. 6. 1999	Hugo Rubén Perie	–	senátor (provincie)
19. 6. 1999 - 10. 12. 1999	Ramón Mestre	–	federální intervenor
10. 12. 1999 - 20. 3. 2001	Oscar Aguad	–	federální intervenor

Období	Jméno	Politická příslušnost	Pozice
10. 12. 2001 - 10. 12. 2005	Ricardo Colombi	Encuentro por Corrientes	Guvernér
10. 12. 2005 - 10. 12. 2009	Arturo Colombi	Alianza Frente de Todos	Guvernér
10. 12. 2009 - 10. 12. 2013	Ricardo Colombi	Encuentro por Corrientes	Guvernér
10. 12. 2013 – 10. 12. 2017	Ricardo Colombi	Encuentro por Corrientes	Guvernér
10. 12. 2017 – současnost	Gustavo Valdés	Encuentro por Corrientes	Guvernér

Zdroj: Autor

Příloha 3: Guvernéri v provincii Chaco 1983 až současnost

Období	Jméno	Politická příslušnost	Pozice
1983-1987	Florencio Tenev	PJ	Guvernér
1987-1991	Danilo Baroni	PJ	Guvernér
1991-1995	Rolando José Tauguinas	AC	Guvernér
1995-1999	Ángel Rozas	UCR	Guvernér
1999-2003	Ángel Rozas	UCR	Guvernér
2003-2007	Roy Nikisch	UCR	Guvernér
2007-2011	Jorge Capitanich	PJ	Guvernér
2011-2015	Jorge Capitanich	PJ	Guvernér
2015-2019	Domingo Peppo	PJ	Guvernér

Zdroj: Autor